

דברי הכנסת

הישיבה המאתיים-וחמישים-ואחת של הכנסת השלוש-עשרה – ישיבה מיוחדת – כנס א'

יום שלישי, ח' בתשרי התשנ"ה (13 בספטמבר 1994)

ירושלים, הכנסת, שעה 10:00

תוכן העניינים

תוכנית הממשלה לנסיגה מרמת-הגולן בניגוד להתחייבויותיה
שלום עם סוריה ומשמעותו המדינית-הביטחונית
מדיניות הממשלה העלולה להביא למלחמה עם סוריה
התפתחויות במשא-ומתן עם סוריה
המשא-ומתן עם סוריה ולבנון
המשא-ומתן על רמת-הגולן
השמירה על האינטרסים הביטחוניים של ישראל
תגובת הימין לנוכח ההתקדמות המדינית
הצהרות ראש הממשלה, שר החוץ ונשיא סוריה אסד
בדבר המשא-ומתן עם סוריה בעניין הגולן
הסכנה ליישובי רמת-הגולן נוכח המשא-ומתן עם סוריה
סיכויים לפריצת דרך לקראת הסכם שלום כולל
המלחמה הבלתי מתפשרת נגד ארגון ה"חיזבאללה" בלבנון
הטיפול הכושל של הממשלה במקומות הקדושים
ובמיוחד סירובה לפתוח את
מערת-המכפלה ביום-כיפור
מערת-המכפלה ושאלת סידורי הביטחון
שנה להסכמי אוסלו
שנה להסכמי אוסלו
התקדמות תהליך השלום עם ירדן והפלשתינים
טיפול ערפאת במבצעי הפיגועים בישראל
הגילויים המדהימים על מעצרים ודרך חקירת העצורים על-ידי המשטרה
טענות על עינויים והשפלות במעצרו ובחקירתו של סגן אורן אדרי
הידיעות על התעללות באנשי המחתרת
מדיניות הממשלה כלפי התנועה הרפורמית

תוכנית הממשלה לנסיגה מרמת-הגולן בניגוד להתחייבויותיה

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח כנס מיוחד של הכנסת, יום שלישי, ח' בתשרי התשנ"ה, 13 בספטמבר 1994.

אני רוצה לברך אתכם ואת כל בית ישראל בשנה טובה ובגמר חתימה טובה.

אנחנו נתחיל. יש לנו היום שלושה-ארבעה כנסים זה אחר זה. מכיוון שיש לנו כמה סדרות של נושאים וקיבצנו אותם, כנראה נקיים את הכנסים ללא הפסקה. נתייעץ במשך היום.

הסדרה הראשונה של הנושאים עוסקת בעניינים הקשורים ברמת-הגולן, סוריה וכיוצא באלה. נפתח בהצעה ראשונה: תוכנית הממשלה לנסיגה מרמת-הגולן בניגוד להתחייבויותיה. ינמק חבר הכנסת בנימין נתניהו. כבודו, בבקשה.

חברי הכנסת, יש לנו היום 22 נושאים. החלטתי להקצות לכל דובר שבע דקות. במקרה של הדובר הראשון, שהוא ראש הסיעה והמפלגה הכי גדולה באופוזיציה, לפי המסורת אנחנו נהיה קצת יותר נדיבים.

קריאה:

יש 23 נושאים.

היו"ר ש' וייס:

23 נושאים. הנה, גם השר שחל אתנו פה, השר המתאם.

בנימין נתניהו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבין שיושבות עכשיו כמה ועדות.

היו"ר ש' וייס:

ועדות? – אני לא אישרתי.

בנימין נתניהו (הליכוד):

לא אישרת?

היו"ר ש' וייס:

בזמן מליאה אין ועדות אלא באישורי. אני מקווה שהם יתייצבו ויתאספו כאן.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

כבוד היושב-ראש, האם אפשר לשאול שאלה?

היו"ר ש' וייס:

כן.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

האם ניתנה הרשאה לדון היום בוועדות בשעה שהמליאה מתכנסת?

היו"ר ש' וייס:

לא, לא. עכשיו עניתי לחבר הכנסת בנימין נתניהו. אלי לא פנו, ועל כן לא אישרתי.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

יש ישיבה של ועדות ללא הרשאה של היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

מייד אתן הוראה, באמצעות סגן מזכיר הכנסת, לראשי הוועדות לפזר את הישיבות.

קריאה:

אילו ועדות יושבות?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

הוועדה לענייני ביקורת המדינה.

דוד צוקר (מרצ):

למה לפזר?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

כי לא צריך לקיים את הישיבות בזמן שהמליאה מתכנסת.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, אנחנו מתחילים. אני מבקש להודיע לראשי הוועדות, שאין לקיים ישיבות ועדות בזמן המליאה אלא ברשותי, ואני לא נותן עכשיו רשות. בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

היו"ר ש' וייס:

השר משה שחל, אנחנו רוויי ניסיון בעניין הזה. בבקשה. חבר הכנסת נתניהו, כמה זמן אתה צריך? אנא, אל תפריז. האם תספקנה לך 10-12 דקות?

בנימין נתניהו (הליכוד):

קצת יותר. 'בואו חברינו – – –

היו"ר ש' וייס:

אתה יכול להתחיל.

בנימין נתניהו (הליכוד):

אני מתכוון לשרינו.

היו"ר ש' וייס:

מה לעשות? – זה כנס פגרה.

בנימין נתניהו (הליכוד):

אני שמח לראות את השר שחל.

אדוני היושב-ראש, חברי הבית, בחודש יולי 1967, כשלושה שבועות לאחר מלחמת ששת הימים, עלה לרמת-הגולן בחור צעיר, אז בן 32, חדור אמונה ורוח שליחות. מפלגתו, מפלגת העבודה, שלחה אותו להקים התיישבות יהודית ברמת-הגולן. יהודה הראל וחבריו נטעו את ביתם בין סלעי הבזלת –

דוד צוקר (מרצ):

תסלח לי, אז זה היה בניגוד להחלטת ממשלה.

בנימין נתניהו (הליכוד):

– – והקימו את קיבוץ מרום-גולן.

דוד צוקר (מרצ):

זה היה בניגוד להחלטת ממשלה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, בואו נקיים את הדיון היום עם מינימום הפרעות, אם אפשר.

בנימין נתניהו (הליכוד):

אחריו הוקמו מבוא-חמה, עין-זיוון ורמת-מגשימים. כך, במשך 28 שנים, במשך שלושה עשורים של התיישבות, הוקמו 33 יישובים ברמת-הגולן, ובהם חיים כיום כ-13,000 תושבים.

יהודה הראל, איש מפלגת העבודה, נאמן למצעה ולעקרונותיה, יושב היום בגמלא שברמת-הגולן; איש בן 60, סב לנכדים, שובת רעב בתקווה שלא ייעקר מאדמתו. הוא וחבריו בוודאי זוכרים את דבריה הנוקבים של גולדה מאיר, זיכרונה לברכה, שאמרה: "אני מקווה שלא תהיה אי-פעם ממשלה בישראל שתוריד את האנשים מהגולן, ואם תהיה כזאת, אני אומרת לכם שהעם לא ייתן; על גופותינו יורידו את האנשים מן הגולן". ועוד אמרה גולדה מאיר: "הממשלה תצטרך ללכת לעמק ולהגיד לאמהות שגידלו ילדים במקלטים: או שתגדלו את הילדים במקלטים, או שתזוזו לתל-אביב, מפני שאין איש בר-דעת ודובר אמת שיגיד, שאילו היה אסד מצליח ב-1973 להשתלט על הגולן, היה נעצר שם".

אותם דברים ממש, כמעט אותו רעיון, שמע יהודה הראל, שמע כל עם ישראל, מפי המועמד לראשות הממשלה, יצחק רבין, ב-1992. חודשים ספורים לפני הבחירות לכנסת, ב-5 ביוני 1992, אמר המועמד רבין לעיתון "על המשמר": "אמרתי, ואני אומר, גם בשלום לא נרד מרמת-הגולן. מבחינת השטח והטופוגרפיה רמת-הגולן חיונית לביטחון ישראל".

אבל יצחק רבין לא הסתפק בזה. ימים אחדים לפני פתיחת הקלפיות, ב-10 ביוני 1992, הוא עלה לרמת-הגולן, ושם הישיר מבט לעיניהם של 10,000 מתושבי הגולן ואמר להם: "ובאשר לעתיד – לא יעלה על הדעת שגם בשלום נרד מרמת-הגולן. מי שירד מרמת-הגולן יפקיר, יפקיר את ביטחון ישראל". כלומר, רבין חזר והבהיר, ובצדק, שהבעיה איננה רק של יהודה הראל וחבריו, תושבי הגולן, אלא הבעיה היא של ביטחון המדינה כולה, ורבים, רבים מאוד בישראל הצביעו עבורו על סמך ההבטחה הזאת.

גם זה, אדוני היושב-ראש, גם זה עדיין אינו ממצה את גודל ההתחייבות שנתנה הממשלה הזאת ונתן ראש הממשלה. המפלגה שלו – ואיך הם קראו לה בבחירות? מפלגת העבודה בראשות רבין – המפלגה הזאת הלכה לבחירות עם מצע מפורט, מעודכן, לגבי רמת-הגולן, שעודכן במיוחד לקראת הבחירות. ואני מצטט את הסעיף: "ישראל רואה ברמת-הגולן אזור בעל חשיבות רבה לביטחונה ולשלומה ולהבטחת מקורות המים שלה גם לעת שלום. בכל הסכם שלום עם סוריה ובהסדרי הביטחון יימשכו הנוכחות והשליטה ההתיישבותית והצבאית של ישראל. ממשלה בראשות העבודה תתמוך במתיישי הגולן ובחיזוק ההתיישבות בכל הגולן".

בנימין טמקין (מרצ):

ומה אמר בגין לפני 1977 על סיני? – תצטט גם את זה.

בנימין נתניהו (הליכוד):

עכשיו אתם באים, באמצעים שונים, בכלל זה בקריאות הביניים – –

בנימין טמקין (מרצ):

תגיד לי, הוא אמר שצריך לפנות את סיני בגלל שלום?

בנימין נתניהו (הליכוד):

– – אתם באים לנסות לנמק את הפרת ההתחייבות שלכם.

מיכאל איתן (הליכוד):

זאת ההצדקה. כשאין מה להגיד – נתלים בכל מיני דברים.

בנימין נתניהו (הליכוד):

מתוכם עולים כבר קולות.

היו"ר ש' וייס:

רגע, חבר הכנסת נתניהו, תן להם קצת להחליף דברים. יש לי זמן, יש לנו זמן.

בנימין טמקין (מרצ):

זו המחשבה הכי מרחיקה-לכת. מצפים שהוא יצטט גם את בגין. מה יש?

דוד צוקר (מרצ):

באשר לשלום – – –

קריאות:

– – –

היו"ר ש' וייס:

אפשר להמשיך? בסדר? בבקשה.

בנימין נתניהו (הליכוד):

כפי שאמרתי, וכפי שאתם מוכיחים בעצם ההתכתשות הזאת, אתם באים להפר את ההתחייבות שלכם. עכשיו אתם מנמקים את זה בכל מיני צורות, ואני כבר שומע את הקולות שעולים מתוכם, מתוך אותן סנוניות צעירות שעפות לפני המחנה, והן כבר מסבירות שהמצע הזה, שהתקבל אך לפני שנתיים, הוא כבר מיושן ובלתי רלבנטי; כך הם אומרים.

ובכן, רבותי, אני מצטער מאוד, המצע הזה הוא מאוד רלבנטי. הוא רלבנטי משום שהוא מסביר לנו את המנדט שקיבלתם מהבוחר ואת המנדט שלא קיבלתם. ראשית, לא קיבלתם שום מנדט לוותר על הגולן, וגם לא קיבלתם מנדט להציע ויתור כזה במשא-ומתן. להיפך, קיבלתם מנדט מפורש לעשות את ההיפך הגמור. ראש הממשלה הבטיח לעם בישראל שלא ירד מרמת-הגולן גם בעת שלום, ולכן העם בחר בו למשרתו – – –

רון נחמן (הליכוד):

אז מה אם הוא הבטיח?

בנימין נתניהו (הליכוד):

– – – ומפלגת העבודה הודיעה במצע שלה, שהיא תתמוך בחיזוק ההתיישבות היהודית בגולן, ולא תרד ממנו. ולכן היא נבחרה.

חברי הכנסת, כאשר נותנים מנדט מפורש כזה, אז אם אתם רוצים לשנות את המצע שעל-פיו נבחרתם, לכו עכשיו אל העם לבחירות חדשות עם מצע מתוקן. וראו אז אם יבחרו בכם ואם אז בכלל מישהו יאמין לכם – – –

בנימין טמקין (מרצ):

– – – אתם קיבלתם מנדט למלחמת לבנון שנמשכה שלוש שנים? בשביל מלחמה לא צריך מנדט כזה? – – –

בנימין נתניהו (הליכוד):

הו', כמה שהוא צועק, כמה שהם צועקים – – –

היו"ר ש' וייס:

תן קצת לדברים להירגע.

בנימין נתניהו (הליכוד):

הם צועקים כי זה כואב להם, כי האמת מכאיבה. תצעק, תצעק.

בנימין טמקין (מרצ):

– – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת טמקין, תן קצת לדיון להתקדם, אחר כך תוכל שוב לקרוא.

בנימין נתניהו (הליכוד):

אני מדגיש, שלא רק שהם צריכים ללכת לבחירות כדי לקבל מנדט, שהעם לא ייתן להם, הם צריכים ללכת לבחירות עכשיו, לפני שהם מבשלים את התבשיל, לפני שמעמידים את הציבור בפני עובדה מוגמרת, שלא רק שלא קיבלתם מנדט לגביה, אלא קיבלתם מנדט לעשות את ההיפך הגמור.

אני רוצה לשאול שאלה שנייה לגבי חוסר הרלבנטיות של ההבטחות שלכם. אני רוצה לשאול, מה קרה מאז הבחירות, כשיצחק רבין הכריז בריש גלי שאסור לרדת מהגולן גם בעת שלום? מה קרה? האם השתנה המשטר בדמשק, סוריה הפכה דמוקרטיה? המשטר הסורי הפסיק את ההתחמשות הקדחתנית שלו? האם הוא הפסיק אותה? הוא האיץ אותה. הוא ניסה כמה טילים חדשים, הביא טנקים, מאות טנקים חדשים.

רון נחמן (הליכוד):

ראש הממשלה לא יודע את זה.

בנימין נתניהו (הליכוד):

רבותי חברי הכנסת, אף אחד מן הדברים הללו לא התרחש. מה שקרה הוא, שמן הרגע הראשון של הממשלה הזאת נסחף ראש הממשלה על-ידי הסובבים אותו לשיטפון של ויתורים מפליגים, ויתורים גורפים לערבים, המנוגדים בתכלית להבטחות שנתתם לבוחר. וראש הממשלה התחיל מייד עם היבחרו, יום אחרי היבחרו, לאותת לסוריה על נכונות לעשות אותם ויתורים מפליגים, תחילה בגולן ואחר כך על כל הגולן. כלומר, תמורת פיסת נייר והבטחה חסרת ערך מנשיא סוריה, יצחק רבין מוכן להוריד את צה"ל מעמדות המגן שלו ברמת-הגולן ולמסור את השטח כולו לידי סוריה.

בעצם, אני לא שומע הכחשות. מעניין, אין הכחשות. בציבור עדיין שומעים, ראש הממשלה מדבר על נסיגה מזערית, הוא מנסה להכשיר את הציבור, להאכיל אותו בכפית – – –

משה קצב (הליכוד):

בשלב זה.

בנימין נתניהו (הליכוד):

בשלב זה.

הוא יעשה נסיגה מזערית בצפון הגולן, ואחר כך הוא יקבע את הקו הסופי של הנסיגה הסופית. אבל, יצחק רבין, אתה קבעת גם קבעת את הקו הזה, ואתה הצעת גם הצעת אותו – – –

דוד צוקר (מרצ):

אולי תשאיר דקה אחת בנאומך כדי לומר בה מה כן עושים.

היו"ר ש' וייס:

זה לא תפקיד האופוזיציה. את זה אתה תעשה, חבר הכנסת צוקר.

דוד צוקר (מרצ):

— — — שיגיד מה כן עושים עם סוריה.

בנימין נתניהו (הליכוד):

הקו הזה שמר רבין התחייב עליו אינו עובר בגולן, אלא מתחתיו, על שפת הכינרת — — —

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אגיד לך: מגינים על ישראל, עומדים על האינטרסים היסודיים שלה. זה מה שעושים.

דוד צוקר (מרצ):

את זה כולם עושים — — —

זאב בנימין בגין (הליכוד):

לא כולם. אתם מוכנים להפקיר את הכול.

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — —

דוד צוקר (מרצ):

אז אולי תגידו מה כן לעשות?

זאב בנימין בגין (הליכוד):

לעמוד על משמר האינטרסים החיוניים שלנו, ולא להיכנע לכל תביעה של – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בגין. חבר הכנסת צוקר.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

תשאל את השר סנה, בבקשה, האם מותר להפקיר את רמת-הגולן.

היו"ר ש' וייס:

שלב השאלה יבוא מאוחר יותר.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

שמעתי שגם את נאות-סיני אסור היה להפקיר.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

– – – לו באת בזמן, אדוני ראש הממשלה – – –

דוד צוקר (מרצ):

זה לא הופך את זה בלתי נכון.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

רון נחמן (הליכוד):

ההיסטוריה תשפוט אותך.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בגין, אדוני ראש הממשלה, רבותי, אני מבקש להירגע. אנחנו רוצים להמשיך, כי עוד מעט נצטרך לעבור לנואם הבא.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

האם מותר לומר כאן באולם בנוכחות ראש הממשלה, שמי שירד מרמת-הגולן יפקיר את ביטחון ישראל? -- -- שמי שיעלה על דעתו לרדת מרמת-הגולן יפקיר את מדינת ישראל?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בני בגין, נדמה לי שהנואם הוא חבר הכנסת בנימין נתניהו -- --

עוזי לנדאו (הליכוד):

-- -- או כמו שאמר ראש הממשלה, שלא יהיה מס על הבורסה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת עוזי לנדאו. נואם כאן חבר הכנסת בנימין נתניהו. אני משוכנע שהוא מייצג אתכם בכבוד. תנו לו לדבר. מספיק.

עוזי לנדאו (הליכוד):

ראש הממשלה אמר שלא יהיה מס על הבורסה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת עוזי לנדאו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני חוזר ואומר: לא היה רמאי כראש הממשלה הזה בישראל.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש, חבר הכנסת לנדאו, שתפסיק עם הביטויים האלה. חבר הכנסת לנדאו, אני קורא אותך לסדר. מספיק.

עוזי לנדאו (הליכוד):

צריך להפנות את זה לראש הממשלה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לנדאו, אני קורא אותך לסדר. יש גבול לוולגריזציה של החיים הפוליטיים שלנו.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

כל זמן שיושב-ראש הליכוד לא יגנה את דברי חבר הכנסת לנדאו, אני לא מוכן לשמוע – – –

בנימין נתניהו (הליכוד):

אדוני ראש הממשלה, אתה מוכן לומר לנו שאתה לא תרד מרמת הגולן – אז אני מוכן לגנות את חבר הכנסת לנדאו. אם תגיד לי שאתה לא מפקיר את רמת-הגולן ושאתה לא תרד מרמת-הגולן, אגנה גם אגנה אותו. אדרבה.

היו"ר ש' וייס:

מספיק. מספיק כבר.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

זה ראש ממשלה שמרושש את אזרחיו – – –

היו"ר ש' וייס:

רבותי, מספיק.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

רון נחמן (הליכוד):

הוא לא רמאי. הוא רק לא אומר אמת. זה הכול.

היו"ר ש' וייס:

מספיק. חברי הכנסת, תראו מה אתם עושים לדיון הזה.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, זה יהיה סגנון הוויכוח – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת צוקר – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

חבר הכנסת עוזי לנדאו היה עדין.

רון נחמן (הליכוד):

תשאל את המשקיעים בבורסה, לא את עוזי לנדאו.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת נחמן רון, מספיק.

רון נחמן (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רון נחמן, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

מיכאל איתן (הליכוד):

כאשר ערפאת לא הסתייג מהדברים של קדומי, הוא לא הלך, רבין. — — — כמו ילד קטן. הוא לא אמר:
עד שתגנה — — — בושה. תעיר לו.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מיכאל איתן, קראתי אותך לסדר בפעם הראשונה. אני לא מעיר לתכנים, לא לדוברי האופוזיציה ולא לראש הממשלה. אני מעיר כאשר יש השתלחות גדפנית או אלימה. זה הכול. אתה לא היית רוצה שיושב-ראש הכנסת או יושב-ראש הישיבה יתערב בתכנים.

מיכאל איתן (הליכוד):

נכון. אבל גם העזיבה של ראש הממשלה היא אמירה של זלזול בכנסת, של חוסר נכונות לשמוע ביקורת.

דוד צוקר (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן. חבר הכנסת דדי צוקר, לא צריכות להיות לך טענות על השתלהבות היצרים פה. היתה גם לך תרומה צנועה לעניין, בלי להיכנס לתוכן אלא לעצם הקולניות.

תראו, חברים, בעקבות ההערה של חבר הכנסת מיכאל איתן אני רוצה להזכיר, שכבר היה לנו מקרה, לפני חודשים אחדים, שראש הממשלה הפסיק את נאומו בגלל השתלהבות יצרים. אני פניתי אז אליו שיחזור אל הבמה, והוא עשה זאת. לכל ראש ממשלה בישראל יש זכות אלמנטרית למחות בדרך שנראית לו על אמירות מן הסוג שהושמעו כאן. בבקשה להמשיך.

בנימין נתניהו (הליכוד):

שמעתי עכשיו את דבריו של ראש הממשלה, את קריאות הביניים שלו, את התגובות שלו, ואני קיוויתי שהוא יפסול את הדברים שאמרתי, שהוא יפסול את הקביעה שהוא כבר ויתר על כל רמת-הגולן, בניגוד להבטחתו.

אם הוא כל כך רגיש לאמינותו, אדרבה, יתייצב פה בצורה מכובדת מול כל הציבור, מול כל חברי הבית, ויגיד: אני אכן לא ארד מרמת-הגולן, לא אפקיר את ביטחון ישראל, אעמוד איתן בהתחייבותי. הוא לא אמר זאת. הוא התחיל להתמקח ולהתווכח, אבל לא על זה.

ומה שכאן כל חברי הבית יודעים, כל אחד, אם יהיה זה השר שחל שיעלה כאן לענות או סגן השר גור, כל חברי הבית בלי יוצא מהכלל – ואני מרשה לעצמי להגיד, אדוני היושב-ראש, גם אתה, ואתה כמובן לא חייב לענות לי – כל חברי הבית יודעים, שהממשלה הזאת כבר החליטה, גמרה אומר למסור את כל רמת-הגולן ולרדת ממנה, וכל השאר זה קוסמטיקה.

אלי דיין (העבודה):

אין החלטה כזאת.

בנימין נתניהו (הליכוד):

כל השאר זה טיוח, כל השאר זה דברי סרק.

להאמין לכם היום קשה, ואני אומר את זה בצער. ידידי סגן השר מוטה גור, קשה להאמין לכם, אי-אפשר להאמין לכם. אי-אפשר להאמין לכם.

רון נחמן (הליכוד):

אנחנו לא מאמינים לכם, נו.

בנימין נתניהו (הליכוד):

אומנם אתם בשלב זה משחקים עם אותה קוסמטיקה, עם אותה נסיגה חלקית רק בצפון, אותה מובלעת סביב הדרוזים. אנחנו מכירים את זה. אבל אתם הרי אמרתם: עומק השלום כעומק הנסיגה, ועומק השלום עבורכם, פירוש הדבר מסירת הגולן עד קו הכינרת.

אין לי שום ספק שבתוך זמן קצר, בדרכי ההונאה שהממשלה הזאת אמונה עליהן, בתוך זמן קצר נשמע את ראש הממשלה בא ומכריז, שיש פריצת דרך, הנה אסד מוכן לקבל את הכול, וכמובן צריך לתת לו אז את הכול. הוא יאות לקבל את הכול – פריצת דרך חשובה מאוד. ואני כבר רואה בעיני רוחי, ידידי מוטה גור, את מצעד המומחים הצבאיים שיבואו מטעם הממשלה, מטעם ראש הממשלה – אני מקווה שהם לא יכללו אותך, אני מעריך אותך יותר מדי – ואותם מומחים צבאיים יסבירו לנו פתאום, שהגולן אינו דרוש לביטחון, ושאפשר לרדת ממנו ולשים שם איזה כוח התרעה אמריקני, והוא ידאג לביטחוננו.

רון נחמן (הליכוד):

אחרי האיטי.

בנימין נתניהו (הליכוד):

רבותי חברי הכנסת, כאילו שהבעיה ברמת-הגולן, בעיית הביטחון, מסתכמת בהתרעה. גם ביום כיפור היתה לנו התרעה, אבל כשהצבא הסורי החליט לפרוץ, לעבור את השטח של הגולן לכיוון הגליל, מה שעצר אותו לא היה תחנות ההתרעה בחרמון. אגב, הן בלאו הכי נכבשו מייד, ובכלל, מי עוצר כוחות עם תחנות התרעה? מה שעצר את הטנקים הסוריים היה הטנקים של צה"ל שהיו מקו החרמון והתלים עד נפאח, ואחר כך מנפאח עד המצוק. מה שעצר מלחמה, או כיבוש הגליל – אלה כוחות צה"ל בגולן.

רון נחמן (הליכוד):

הטנקים של קהלני.

בנימין נתניהו (הליכוד):

האמת היא פשוטה מאוד: אין תחליף לכוחות לוחמים של צה"ל על רמת-הגולן, ועל אמת פשוטה זו חזר הרמטכ"ל כשהכריז לפני שבועיים, שגם לעת שלום עלינו להישאר ברמת-הגולן. הוא אמר בדיוק את מה שאמר ראש הממשלה לפני שנתיים, והוא אמר אז את האמת, ראש הממשלה, והיום אומר הרמטכ"ל את האמת, כי זהו הסידור היחיד שיכול להחזיק מעמד מול סוריה, כפי שהוא מחזיק מעמד 20 שנה.

הוא החזיק מעמד בזמן מלחמת של"ג, כשהשמדנו דיביזיות סוריות, השמדנו 200 מטוסים. מה הם עשו ברמת-הגולן? כלום, לא ירו כדור אחד, משום שאסד ידע אז, כמו שהוא יודע היום, כמו שהוא ידע מחר, שכל עוד צה"ל נמצא על רמת-הגולן, אם הוא ינסה לצאת למלחמה בחזית הזאת, הוא יוכרע מייד. וזה מה שמחזיק את השלום. אבל, יצחק רבין, אתה עומד להפקיר את עמדות ההגנה האלה.

בנימין טמקין (מרצ):

למה בכל זאת קרה מה שקרה ב-1973?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת טמקין, אנחנו צריכים לסיים את הקטע הזה, אל תפריע. יש לנו עוד 22 הצעות לסדר-היום.

צחי הנגבי (הליכוד):

לא גייסו את המילואים, כי הממשלה שיחקה בפוליטיקה.

משה נסים (הליכוד):

זה היה לפני הבחירות.

בנימין נתניהו (הליכוד):

יצחק רבין בוחר לשכוח לא רק את הבטחתו אלא את האמת הפשוטה הזאת, ואני רוצה להזכיר לו אמת בסיסית: שלום שלא ניתן להגן עליו הוא רק פסק-זמן בין שתי מלחמות. אני חושב שאם אתם בונים, מוטה גור, את הביטחון על הבטחה של איזה רודן, על איזה הסכם עם אסד – אני מזכיר לכם שבמאה הזאת נכוו רבים כשבנו הסכמים והסדרי ביטחון ושלום על סמך הבטחות של רודנים. מי עשה את זה לאחרונה? רק אתם. יצחק רבין עשה זאת, עם יאסר ערפאת. כבר ראיתם מה שווה השלום הזה ומה שוות ההבטחות הללו.

בסוף דברי אני רוצה לפנות אל חברי מפלגת העבודה.

אלי דיין (העבודה):

התייאשת מהליכוד?

בנימין נתניהו (הליכוד):

אני חושב שיש ביניכם אנשים שיודעים היטב, שמה שאני וחברי אומרים פה היום הוא האמת לאמיתה. אני חושב שאתם יודעים שצריך לחזק את ידיהם של המתיישבים בגולן, כי הם מחזקים את ביטחונה של ישראל כולה. אני חושב שאתם יודעים יפה מאוד, שהדרישות מכם לאמץ משמעת סיעתית, בניגוד למשמעת הציבורית והאתית שהתחייבתם עליה לבוחר, נוגדות כל בסיס ציבורי, כל הוגנות, הן נוגדות את מצפונכם. ואני פונה אליכם ואומר לכם: המצפון שלכם חייב לשים את טובת המדינה מעל טובת המפלגה.

ואני שומע מה הם אומרים לכם. הם אומרים לכם: אם אתם תתייצבו עם הליכוד בעניין שריון חוק הגולן, הרי אתם תעזרו להפיל את הממשלה. ואני אומר לכם, על מנת להסיר כל ספק בשאלה הזאת: אנחנו נפעל באופן כזה, שסביב שריון חוק הגולן בשום אופן לא נפעל להפיל את הממשלה. אני רוצה לנתק בצורה ברורה את המאבק על הגולן מהמאבק להפלת הממשלה, ואני לא רוצה לתת למישהו כאן תירוץ או איזו טענה כוזבת, שיש סיבה כלשהי שלא להצטרף לחזית הזאת.

מה שדרוש עכשיו זה לשים את המדינה מעל המפלגה ולהתייצב בחזית הצלה אמיתית של כל הכוחות השפויים והאחראיים, שיודעים מהו שלום אמיתי ויודעים ששלום כזה מחייב את הישראותנו

בגולן. אין שום סיבה שמישהו מכם ייעדר מהחזית הזאת, ואני אומר לכם את זה כאדם שהתייצב נגד מפלגתו כשחשבתי שהיא מפירה את האמון בה. אינני מבקש מכם דבר שלא ביקשתי מעצמי, אבל מה שעומד על הפרק חשוב לאין ערוך יותר מאותו מאבק על הבחירה הישירה שהעסיקה אז אותי. מה שעומד עכשיו על הפרק זה עתיד המדינה, עתיד הילדים והנכדים שלנו, עתיד הביטחון שלנו. יש לכם מצפון, יש לכם אחריות, תתנהגו כפרלמנטרים, לא כאנשי סיעה, תתנהגו כפטריוטים, לא כאנשי מפלגה.

לבקשתך, אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ש' וייס:

לא בקשתי, שאלתי.

בנימין נתניהו (הליכוד):

לשאלתך: אני מוכן לפנות אל חבר הכנסת עוזי לנדאו ולבקש ממנו למשוך את הערתו לראש הממשלה בתנאי שראש הממשלה יעשה דבר פשוט, ואני מבקש ממנו לעשות את הדבר הפשוט וההגון והיסודי ביותר שעליו לעשות בדיון הזה – הוא חייב להתייצב פה היום, לא לברוח מן האולם, לחזור אל האולם ולהגיד לנו ללא כחל ושרק, שחבר הכנסת לנדאו טועה, שיצחק רבין אמר את האמת ולא הולך שולל את העם, שיצחק רבין אכן לא ירד מרמת-הגולן. אם יעשה יצחק רבין ראש הממשלה את הצעד הזה, אני מתחייב לפניך שאני אתייצב פה על הבמה הזאת ואגנה, אפילו בחריפות, את דבריו של חבר הכנסת עוזי לנדאו.

דוד צוקר (מרצ):

— — —

היו"ר ש' וייס:

זה לא נושא למשא-ומתן, חברי הכנסת. אני לא מקבל את התשובה, בכל הכבוד. תודה רבה.

קריאה:

— — —

היו"ר ש' וייס:

רבותי, זה לא נושא למשא-ומתן. יש ויכוח בבית הזה ויהיה ויכוח. אני חושב שכולנו צריכים לעשות הכול כדי שהוא לא יתדרדר לרמה של חילופי גידופים. זה הסיפור הפשוט.

רון נחמן (הליכוד):

יש סכנה שהרמה תידרדר לכינרת.

היו"ר ש' וייס:

אני רוצה לומר עוד משהו: מכיוון שהיו דברים מעולם, ולדאבוני אני חושש שיהיו, אני אביא בפני ועדת הכנסת בעניין זה הצעות יותר קונקרטיות, שישרתו את הכנסת גם כאשר יהיו חילופי שלטון ואם יהיו חילופי שלטון, זה לא קשור למבנה הפוליטי של עכשיו, שיושב-ראש הכנסת יוכל להגיב במקרים כאלה לא באמצעות קריאה ראשונה, שנייה ושלישית לסדר, אלא באופן יותר נמרץ. אי-אפשר כך לקיים כאן חיים ציבוריים – אם נעסוק כאן בחילופי גידופים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מציע גם מעצרים מינהליים לחברי הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

תסלח לי, מה שאני הצעתי הוא סביר מאוד, ויש פרלמנטים שזה קיים בהם.

דן תיכון (הליכוד):

אתה תשנה את התקנון?

היו"ר ש' וייס:

לא, אני אביא את זה לוועדת הכנסת. שום דבר אני לא אשנה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אולי גם לשלוח חברי כנסת למעצר מינהלי?

היו"ר ש' וייס:

אני הייתי נוהג באותה צורה גם אילו הייתי סגן יושב-ראש במבנה שלטוני אחר.

עוזי לנדאו (הליכוד):

ומה קורה כאשר ראש ממשלה אומר לחבר כנסת "שקרן"?

היו"ר ש' וייס:

זה לא בסדר. אילו הוא היה אומר זאת בנוכחותי, הייתי מעיר לו אותה הערה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ראש הממשלה קרא לי שקרן.

היו"ר ש' וייס:

גמרנו את הוויכוח. עכשיו – חבר הכנסת אלי דיין. אחריו – חבר הכנסת רפאל איתן.

משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, זה נוהג לא נכון. איך ייתכן שמפלגת העבודה ומרצ קיבלו אפשרות להעלות כל כך הרבה נושאים במושב מיוחד של הכנסת? לא היתה לכך שום הצדקה. אלה אותם נושאים.

היו"ר ש' וייס:

אני אשיב על זה. יש כאן בעיית אמת שמעלה חבר הכנסת משה קצב; כבר בפגרה הקודמת התלבטנו בה. אין שום הגבלה תקנונית למספר הנושאים שאפשר להעלות. אין הגבלה תקנונית למיחזור

החתימות. אשר על כן, אנחנו מקבלים חתימות מוכנות מראש של 30 חברי כנסת, גם אם חלק מהם לא נמצא כלל בארץ באותה תקופה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אבל יש היגיון, לא?

היו"ר ש' וייס:

העליתי את הנושא הזה בפני יושב-ראש ועדת הכנסת עוד בפגרה הקודמת. ביקשתי להסדיר את העניינים. אני מעלה את זה שוב, ואני מקווה שבשיתוף פעולה רב-סיעתי נסדיר זאת.

משה קצב (הליכוד):

אבל מדוע מרצ – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת קצב, תקשיב לי. חבר הכנסת קצב, הרי אתה יודע את האמת. אני בעצמי הרגשתי שיש כאן איזו אסימטריה, אף שמבחינת התקנון אפשרי אפילו מצב שיהיו 30 הצעות של הקואליציה ושתיים של האופוזיציה. פניתי באופן אישי אל יושב-ראש הקואליציה, הוא עד. ביקשתי שיצמצם קצת את הנושאים. פניתי באופן אישי אליך וביקשתי שתגביר אותם קצת, בכלל זה הבוקר.

זה מה שניתן לעשות. אני מציע טיפול בבעיה ברמה של ועדת הכנסת – – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

אבל זה לא בסדר, יש להם הרבה יותר מאשר לנו.

מיכאל איתן (הליכוד):

אמרו לנו שאי-אפשר באותו נושא להגיש כמה הצעות.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, האמינו לי שאפשר על-ידי כותרת כזאת או אחרת לתמרן במסגרת התקנון, ואני מצטער על כך. אני יזמתי גיבוי ועיבוי של הצעות האופוזיציה. אבל עכשיו, רבותי, הדיונים נמשכים.

השלום עם סוריה ומשמעותו המדינית-הביטחונית

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלי דיין, בבקשה.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני האזנתי בקשב רב ליושב-ראש הליכוד חבר הכנסת ביבי נתניהו.

שמענו כאן טענות מטענות שונות, אבל אני מצפה מאופוזיציה אחראית לא לבוא הנה רק עם טענות אל הממשלה. אופוזיציה אחראית, בנושא כה קיומי ומרכזי, צריכה להתייצב גם היא בפני הכנסת ולומר לעם את האמת, מה התוכנית שלה לגבי הסכם שלום עם סוריה. לא שמענו מאומה.

אני מעריך את חבר הכנסת רפול. הוא אומר שהמצב הקיים הוא מצב טוב ויכול להימשך מאה שנים.

רון נחמן (הליכוד):

מי זה חבר הכנסת רפול?

אלי דיין (העבודה):

חבר הכנסת רפאל איתן.

ואילו חבר הכנסת ביבי נתניהו – – –

רון נחמן (הליכוד):

בנימין נתניהו.

אלי דיין (העבודה):

ואילו חבר הכנסת בנימין נתניהו לא בא הנה לכנסת כדי לומר משהו, מה היא התוכנית שלו. האם תוכניתו לא לקיים משא-ומתן עם סוריה?

יצחק שמיר (הליכוד):

אנחנו שומעים את זה כבר אלף פעמים. תחדש. אין לכם איזה ארגומנט חדש?

אלי דיין (העבודה):

חבר הכנסת שמיר, אתם יכולים לבוא היום ולומר: אנחנו לא רוצים שלום עם סוריה. אבל לבוא ולשקר לעם ולומר: שלום עם הגולן?

יצחק שמיר (הליכוד):

זה לא לשקר לעם. זו האמת. כך אמרנו 27 שנים.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

ופשרה טריטוריאלית זו אמת? נסיגה עד מצוק הגולן זו אמת?

דוד צוקר (מרצ):

שני הדברים לא אמת – – – את כולם רימיתם.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דיין, אתה רוצה שאני אתערב או לא?

אלי דיין (העבודה):

לא, אין צורך.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דיין, תן להם קצת להתאגרף ואחר כך נמשיך. רגע, רגע, חבר הכנסת צוקר עוד לא הוציא את כל מרצו.

אלי דיין (העבודה):

שיהיה לכם האומץ לבוא ולומר לעם – – –

יצחק שמיר (הליכוד):

אתה מדבר על אומץ?

אלי דיין (העבודה):

מאחר שאין אפשרות לעשות שלום עם סוריה בלי להחזיר לה את הגולן, לאור התקדים של קמפ-דיוויד, שאתם קבעתם אותו, עד הגרגיר האחרון – אתם קבעתם אותו כתקדים, ולא יעזור לכם דבר; תבואו ותגידו: אנחנו לא רוצים שלום עם סוריה. שיהיה לכם אומץ. איזו חוצפה לבוא ולומר: תראו, אם תעשו שלום עם סוריה ותתפשרו בגולן, יש סכנה לישראל, יש איומים, יש בעיות ביטחון. תגידו, אם לא נעשה שלום עם סוריה, אין איומים?

זאב בנימין בגין (הליכוד):

איפה תתפשרו? איזה סכנות? איזה איומים?

אלי דיין (העבודה):

איך אתם יכולים לומר שדווקא לאחר שלום המצב הביטחוני יורע? זה דבר שהעם לא מבין.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דיין, תן לי להסדיר את הדואט שלך עם חבר הכנסת בגין.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

חבר הכנסת דיין, האם ידוע לך כאשר אתה מדבר על "ידיים נקיות", שבשעתו ראש הממשלה יצחק שמיר הזמין את סוריה למשא-ומתן, אבל חבר הכנסת פרס וחבר הכנסת רבין התנגדו לכך בתוקף? ואתה בא לדבר על ידיים נקיות? הם התנגדו בתוקף, איך אתה מדבר על ידיים נקיות?

היו"ר ש' וייס:

טוב, חבר הכנסת בגין, זהו.

אלי דיין (העבודה):

חבר הכנסת בגין, אנחנו חיים עכשיו במציאות של התשנ"ה. תאמר לי בכנות ותאמר לעם, האם אתה מאמין שיכול להיות שלום עם סוריה ללא פשרה בנושא הגולן?

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אני מאמין ומשוכנע, שעל יסוד פשרה טריטוריאלית וחלוקת הריבונות ברמת-הגולן, ולו גם תעמדו על המטר האחרון של המצוק, לא יהיה לכם הסכם עם הסורים.

היו"ר ש' וייס:

טוב, תודה. חבר הכנסת בגין, תקשיב לי. עד עכשיו היה כאן רב-שיח – – –

זאב בנימין בגין (הליכוד):

בסדר גמור, אדוני היושב-ראש, אני מקבל מראש את הערתך.

היו"ר ש' וייס:

אבל תתנהג בהתאם.

אלי דיין (העבודה):

רבותי, אתם אומרים שלממשלה הזאת אין מנדט. אני אומר: הממשלה הזאת, הן בקווי היסוד שלה והן במצע של מפלגת העבודה, דיברה על ישראל המחייבת משא-ומתן לשלום עם סוריה ללא תנאים מוקדמים, על בסיס החלטות מועצת הביטחון 242 ו-338. מה יותר דמוקרטי מזה שבא ראש הממשלה ואומר: אני לא כמו ראש הממשלה המנוח מנחם בגין. אני אלך לעשות הסכם עם סוריה. ואם יהיה בהסכם הזה סעיף של נסיגה משמעותית בגולן, כמובן תוך נקיטת כל אמצעי הביטחון וכל מה שדרוש, אני לא רק אבוא לכנסת, ששם יש לי רוב מובטח – – –

משה קצב (הליכוד):

אין לך רוב מובטח בכנסת. אין לך רוב מובטח בעם. אם הולכים לעם, אין לך רוב.

אלי דיין (העבודה):

יש רוב מובטח בכנסת, ואתה יודע זאת. אבל הוא אומר מעבר לכך: אני לא חייב ללכת לעם, אבל אני אלך, אני מתחייב. אתמול הוא חזר בסיעת העבודה על כך, שאם יש הסכם שלום עם נסיגה משמעותית, מה טוב יותר מאשר ללכת לעם? אתם פוחדים מהעם? אתם פוחדים מהכרעת העם?

צחי הנגבי (הליכוד):

בוא לבחירות. בוא נראה מי פוחד מהעם.

אלי דיין (העבודה):

באים ואומרים: אנחנו זקוקים לרוב מיוחד. זו טענה חדשה. אנחנו זקוקים לרוב מיוחד גם בקרב העם. זו טענה שאין לה יסוד במשטר דמוקרטי. בכל הדמוקרטיות בעולם, כאשר יש הכרעות קיומיות, הרוב קובע.

אז בא ראש הממשלה ואומר: אם אתם לא רוצים שלום עם סוריה, תגידו. מי שאומר: שלום עם הגולן – זה שקר.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

לא היה אף פעם משאל עם על בעיה קיומית. אין דבר כזה.

אלי דיין (העבודה):

אבל מי שאומר בכנות: אני הולך למשא-ומתן עם סוריה, הרי זה כדי לשמור על ביטחונה של מדינת ישראל. משא-ומתן עם סוריה מטרתו להביא להסכם כולל במזרח התיכון.

אני רוצה לשאול אתכם, גם אלה שאומרים: לא אכפת לנו להישאר מאה שנים במצב הזה – אבל יש אנשים שלא מוכנים להישאר מאה שנים במצב הזה.

מיכאל איתן (הליכוד):

הם לא יישארו. אחרי עשר שנים אתם תהרסו את המדינה.

אלי דיין (העבודה):

במצב הזה יש סכנות של מלחמה, במצב הזה יש קורבנות בלבנון.

רון נחמן (הליכוד):

אבל הרי יצאנו מלבנון.

אלי דיין (העבודה):

אתם נותנים תשובות למשפחות האלה?

עוזי לבדאו (הליכוד):

בתקופתכם יש יותר קורבנות.

רון נחמן (הליכוד):

הרי יצאנו מלבנון. למה יש הרוגים בלבנון? אתה מבין בכלל על מה אתה מדבר? ללשון אין עצם.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רון נחמן, קראתי לך פעם אחת לסדר. יש עוד 21 נושאים. אני רוצה שנספיק לפחות עד מחצית היום לדון בכולם.

אלי דיין (העבודה):

אנחנו לפחות מנסים. אנחנו נעמוד על סידורי הביטחון. אבל אתם אינכם אומרים אמת לעם.

ואשר למתיישבים ברמת-הגולן, כולם הלכו בשליחות ממשלות ישראל, כולם מילאו שליחות חשובה. אז מה? הם צריכים להיות מכשול לשלום? זו השליחות? השליחות האמיתית היא, שצריך לתמוך בהם, צריך לחזק אותם, אבל אם יש שלום הם צריכים למלא גם את השליחות לשלום. צריך לומר להם את האמת, ואנחנו אומרים להם את האמת.

לכן, לבוא היום ולפנות למפלגת העבודה ולומר לה: תסכימו להתאבד, תעבירו חוק שייתן את הווטו לא רק בעניין הגולן, אלא בכל הנושא של ההתקדמות במשא-ומתן המדיני, לידי האופוזיציה, כשאנחנו יודעים מה עמדתה, שהמטרה שלה היא לטרפד את כל המשא-ומתן לשלום, לא רק עם הסורים, המטרה שלה היא גם להפיל את הממשלה; לבוא ולומר בהתחסדות: שמעו, חברי מפלגת העבודה, תתעלו, זה לא נושא להפלת ממשלה, תתמכו במה שמציעים חבר הכנסת לנדאו ואחרים, שיהיה פה שריון: 80 חברי כנסת ו-70 חברי כנסת ורוב מיוחד בעם – איפה נשמע כדבר הזה? שמעתם על קואליציה או ממשלה, שחולקת על כל המדיניות של האופוזיציה, שתפקיד את המשא-ומתן בידי האופוזיציה? לא יעלה על הדעת ולא יהיה כדבר הזה.

ולכן, אין זה עניין של משמעת סיעתית כאן. אנחנו מדברים כאן בכלל על הכרעת הרוב במשאל עם, ובמשאל עם כל אחד מצביע לפי מצפונו. אנחנו רק אומרים: אל תטרפדו את המשא-ומתן, אל תטרפדו את הסיכוי ההיסטורי הזה להגיע להסכם שלום. ואתם צריכים לומר את האמת לעם: ללא הסכם שלום עם סוריה, אין הסכם כולל במזרח התיכון. זה מרכיב חשוב מאוד. ללא הסכם שלום עם סוריה, גם בעיית לבנון לא נפתרת.

רפאל איתן (צומת):

אז מה?

אלי דיין (העבודה):

אז מה? צריכים לעשות הסכם, ואין מה לפחד, רפול. מה יש לפחד?

רפאל איתן (צומת):

אלי דיין (העבודה):

ראינו, ההסכם עם מצרים הוכיח את עצמו. מדברים היום על הרודן בסוריה. כידוע, סאדאת היה דמוקרט גדול, אביר הדמוקרטיה. למה אז לא חששתם לעשות הסכם עם סאדאת?

אני מעריך את כנותך, חבר הכנסת איתן. אתה אומר: לא אכפת לי שיישאר המצב הקיים, שייקח גם סיכוני מלחמה, שימשיכו להיות קורבנות, אנחנו צריכים להחזיק מעמד עוד מאה שנה. אנחנו לא מסכימים, והצעירים לא מסכימים ורוצים חיים חדשים ורוצים חיים אחרים.

משה נסים (הליכוד):

בהסתדרות.

אלי דיין (העבודה):

ורוצים מזרח תיכון חדש ורוצים תקווה אחרת ורוצים מניעת שכול ורוצים ישראל חזקה עם הסכם שלום כולל במזרח התיכון. לכן אנחנו לא מסכימים. ואתה חושב שהסטטוס-קוו הוא לטובתך? אינך חושש מגיבוש של חזיתות והתפתחויות אחרות שיסכנו יותר את קיומה של מדינת ישראל?

לכן, לדעתנו, צריך לבוא לעם. לממשלה יש מנדט, יש לה סמכות לנהל משא-ומתן, וכשהיא תגיע להסכם – ובעזרת השם, היא תגיע להסכם – היא תבוא אל העם, תפרט את כל המרכיבים של ההסכם הזה, ואנחנו סמוכים ובטוחים שהעם כן יאשר את ההסכם הזה, ושלווה יבוא על ישראל גם עם סוריה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת אלי דיין.

מדיניות הממשלה העלולה להביא למלחמה עם סוריה

היו"ר ש' וייס:

ועכשיו – חבר הכנסת רפאל איתן. חברי הכנסת, הנושאים יש להם כותרות שונות למען הגיוון. אתם תסלחו לי אם אני לא קורא את הכותרות, כי אנחנו עוסקים באותו עניין. אחרי חבר הכנסת איתן, יעלה יבוא חבר הכנסת רן כהן.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, במהלך הדברים שלי אצטט ממאמרו של פרופסור אנגלי שמתייחס להסכמים ולצעדי ממשלת ישראל. יש דעות לכאן ולכאן, דעות מחמירות, דעות מקלות. גם מאלה וגם מאלה לא צריך להתעלם.

ציטוט ראשון: "מדהים להיווכח כיצד נופלת ממשלת ישראל בפח שטמנו לה האויבים המבקשים להשמידה" – פרופסור ליאון הרבסט בריאיון מיוחד.

נאמר גם כאן וגם בהזדמנויות אחרות: אם לא נרד מרמת-הגולן, לא יהיה שלום עם סוריה. אפשר לחשוב, מדברים כאלה של שר החוץ, שהשלום עם סוריה מבטיח אותנו מפני פורענות שעלולה לבוא עלינו בצורה כזאת או אחרת, וזה יהיה אחד מהציטוטים הבאים מדברי אותו פרופסור, והשאלה היא: האם השלום עם סוריה הוא האלטרנטיבה היחידה? האם הוא יעמוד לאורך זמן? האם הוא לא מפחית מכושר העמידה שלנו למקרה שיקרה משהו אחר מהמצופה?

ומי כאן באולם הזה וסביב שולחן הממשלה יכול להתחייב, שבשעת משבר יחליט החלטה נכונה ובזמן? מחרתיים ימלאו 21 שנים לאותו יום שבו ממשלה לא יכלה להחליט, חיה באופוריה, חיה בתפיסות משונות, התעלמה מהמציאות. חלק מהם משרתים גם בממשלה הזאת, לפחות אחד מהם, לפחות שר החוץ. הוא יכול להתחייב שהוא יכול להחליט נכון ובזמן? ואם יתבדה משהו מכל החלומות האלה באספמיה?

אבל זה יכול לקרות שאי-אפשר להחליט נכון ובזמן, ואת הפער הזה שבין החלטה נכונה ובין אי-החלטה עד שמתעשתים, עד שהמערכת מתארגנת, את הפער הזה ממלאים בצבא סדיר וחזק ובהחזקת שטחים חיוניים, שטחי מפתח, כדי שהכוח הזה יוכל להילחם, לבלום, לחפות על היערכות כל הצבא בגלל שגיאות פוליטיות, וזה עלול לקרות לכל אחד. את זה נותנים השטחים החיוניים: את הגודל והכוח, ואלה נועדו להבטיח שלא תהיה שחיקה עד שייערכו. כולם למדו לקחים וכולם מבינים איפה נקודת התורפה שלנו, ומישהו יכול להבטיח שלא ישתמשו בה?

לא הסכם שלום של נייר ייתן את הביטחונות האלה, אלא רק כושר ההרתעה, וכושר ההרתעה כשאנחנו נמצאים על רמת-הגולן, 60 קילומטר או שעתיים נסיעה של טנק "מרכבה" סימן-3 מדמשק, ואת זה אמר ראש הממשלה. לא יישובים הם כושר ההרתעה או כוח ההרתעה, אלא טנקים. טנקים ימנעו מלחמה ברמת-הגולן. אלה המלים שלו. אז טנקים צריכים להיות ברמת-הגולן כדי שלא תהיה מלחמה וכדי שהשטח החיוני הזה יהיה בידינו.

וכשאומרים – הבוקר נאמר שוב – הסורים ממלאים הסכמים, מקפידים על הסכמים, כשזה נוח להם, זה נכון; כשזה לא נוח להם, זה לא נכון. עד מלחמת ששת הימים, איזה הסכם הם מילאו? אחרי מלחמת ששת הימים, ההתשות, אילו הסכמים הם מילאו? עצם מלחמת יום הכיפורים – זו הפרת הסכם, וההתשה שאחריה – הפרת הסכמים, הפסקות אש. כשנוח להם, הם ממלאים. הסכם על הפסקת הטרור או מניעת טרור בלבנון או דין ודברים על הטרור הזה או הבטחה שלהם שהם יעשו מאמצים לרסן את הטרור הזה – נוח להם שקט ברמת-הגולן ומלחמה בלבנון.

מה רע במצב הקיים עם סוריה? החיסרון בנייר? זה מה שיבטיח אותנו? אנחנו יודעים מה תוקפם ומה חוזקם של הניירות האלה גם במזרח התיכון וגם בעולם.

הערבים מכינים מלחמה ולא עידן חדש. הפתרון הסופי של הישות הציונית, לפי פרופסור הרבסט – הוא מגיע למסקנה לגבי שני שלבים: השלב הראשון – שלב ההונאה, עד 1996. הסכמים של נייר שאינם שווים דבר, החלשה שלנו על-ידי אובדן שטחים חיוניים. השלב השני – שלב המלחמה. בישראל נוטים לשכוח, שהנשיא סאדאת עצמו אמר בשעתו: תפקיד הדור הזה הוא להחזיר את ישראל לגבולות 1967. את השלב הבא יעשה הדור שיבוא אחרינו.

יש תיאור של לוח זמנים על-ידי אותו פרופסור. יכול להיות שהוא שוגה, יכול להיות שהוא טועה, יכול להיות שהוא מדייק בחלקו, יכול להיות שהוא מדייק בכל מה שהוא חושב ואומר. צריך להתייחס לזה, צריך להתחשב בזה, צריך לבדוק את זה, צריך להעמיד את הדברים מול דברים אחרים. הוא אומר: "במהלך השנים, ובמיוחד בצורה דרסטית בתקופה האחרונה, גוברת בי ההכרה" – בפרופסור ליאון הרבסט – "במידה רבה של ודאות, שישראל נכנסה לדרך חד-סטריית של תבוסות ששלולה להביא לחורבנה, בלי אפשרות לחלץ את עצמה". ראייה שהיא ראייה. אבל היא יכולה להיות יותר נכונה, פחות אמיתית. מגיע הנה שר החוץ המצרי, וברוב חוצפתו דורש שנצטרף לאמנה לאי-הפצת נשק גרעיני, והפרופסור אומר: אם יש לכם, אם אין לכם, מה זה משנה כרגע. בגבולות 1949 כבר אין טעם שיהיה כושר הרתעה כזה, אם יש. אני רק מצטט אותו.

מה לעשות? כמו שאומר אותו אנגלי: להיעצר ולפנות 180 מעלות אחורה, כשעוד ניתן; לחזק את היישובים וההתיישבות כדי שלטנקים יהיה שם מה לעשות, אם יצרכו. אבל לפני זה או יחד עם זה, לשמור על כושר הרתעה. לא למהר עם הסורים. 40 שנה, 45 שנים, מה בוער. שיבואו ויגידו מה הם מציעים תמורת איזה שלום. יפסיקו את הטרור, ואחרי זה נוכל לדבר אתם, אם יהיה על מה לדבר. לא יאיימו במלחמה כי זה לא חד-צדדי, ולא להירתע ולהודות שאובדן שטחים חיוניים הוא גורם מדרבן למלחמה. כמו שאמר שמעון פרס כשהוא היה שר הביטחון בקדנציה הקודמת, ועכשיו הוא הפך את עורו. על סמך מה? על סמך אילו סימנים מעידים?

היו"ר ש' וייס:

היינו בפגרה. אני רוצה להזכיר לחברי הכנסת שזה סימן שהזמן עבר.

בנימין נתניהו (הליכוד):

אנחנו שומעים בעניין ובהסכמה.

היו"ר ש' וייס:

אבל יש לנו סדר-יום עמוס ומחר ערב יום הכיפורים. לא נוכל לגלוש עד למחר.

רפאל איתן (צומת):

בתשובה על שתי שאלות שנשאל בבית-השיטה אחמד טיבי, שיש לו הרבה שעות והרבה זמן בתקשורת הישראלית הנשמעת והנראית – הוא מוזמן לכל מקום והוא אורח רצוי כי יש לו כנראה מה להגיד – שתי שאלות הוא נשאל: האם יהיה שלום בלי זכות השיבה? והוא אמר: לא, לא יהיה שלום בלי זכות השיבה.

היו"ר ש' וייס:

נא לסיים.

רפאל איתן (צומת):

האם יהיה שלום בלי ירושלים? והוא אמר: לא. בלי ירושלים לא יהיה שלום.

יש כאלה שמתביישים לפקוח את העיניים שלהם, מבושה, ויש כאלה שמפחדים לפקוח את העיניים שלהם מפחד של אובדן שלטון, ויש כאלה כמו אותם קדושים, שפשוט על סף תאי הגזים לא רואים מה עומד לפניהם. תודה רבה.

התפתחויות במשא-ומתן עם סוריה

היו"ר ש' וייס:

על הפסוק האחרון אני מקווה שחבר הכנסת בני טמקין יעיר, כי יש לי מה לומר על זה. חבר הכנסת בני טמקין, ואחריו – חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני שאני מתחיל לפרט את הנקודות בנאום שהכנתי, אני רוצה לומר לחבר הכנסת רפאל איתן, שהיה כדאי מאוד וראוי מאוד שיימנע מלהשתמש בדימויים הקשורים לשואה, שאין להם מקום בדיון כזה. הם רק מורידים את הערך המיוחד של נושא השואה – כאשר משתמשים בטיעון ובדימוי הזה לכל צורך ולכל עניין.

אחרי השתאוששתי מהחידושים הרבים בנאומי של חבר הכנסת נתניהו, עם הציטוטים החדשים שלא שמענו אף פעם מדברי רבין ומדברי גולדה מאיר, זיכרונה לברכה, אחרי שהתאוששתי מזה נזכרתי באמירות של מנהיגי הליכוד לפני הבחירות ב-1977, כאשר דיברו על כך שאי-אפשר להחזיר שום דבר בסיני, רצו לבחירות בתוכנית הפוכה לחלוטין מזו שמימשו, ותודה לאל שמימשו, בסופו של דבר לגבי סיני. הרי אי-אפשר לשנות את ההיסטוריה, וכל מי ששומע אותנו בבית ברגע זה יודע, שממשלת הליכוד, בתמיכתנו, ביצעה תוכנית שלום שהיתה מנוגדת להבטחות שלה במשך מערכת הבחירות. את זה אי-אפשר לשנות.

גם אי-אפשר לשנות את העובדה, שממשלת הליכוד הובילה אותנו למלחמה שלוש שנים בלבנון. אני רוצה להזכיר לכל האזרחים במדינת ישראל, שלוש שנים הובילו אותנו למלחמה בלבנון, לא ביקשו מנדט ולא טענו שצריך מנדט מיוחד – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

היום יש שם שלום? אתם הבאתם שלום ללבנון?

בנימין טמקין (מרצ):

כי הליכוד בשביל לעשות שלום מבקש רוב מיוחד, אבל בשביל להוביל אותנו למלחמה מיותרת, למלחמה קשה, למלחמה נוראית, לא בא אל העם וביקש מנדט מחודש.

מיכאל איתן (הליכוד):

יום כיפור.

בנימין טמקין (מרצ):

אני שומע כל הזמן את הציטטות מן העבר, ואת האזרחים במדינת ישראל לא מעניינות הציטטות מן העבר. אולי תגידו לנו פעם מה לעשות בעתיד. אני רוצה לומר לכם, שממשלה בישראל שלא תנצל את ההזדמנויות החדשות שנוצרות היא ממשלה בלתי אחראית. אילו בגין היה צריך להסתמך בדיוק על המצע של הליכוד, לא היה שלום עם מצרים. אני אומר לחבר הכנסת איתן ולחברי הליכוד כולם, אילו לא היה הסכם שלום עם מצרים בגלל התחייבות במצע הליכוד, יכול להיות שהיתה כבר גם פעולה צבאית נוספת עם מצרים, עם קורבנות, ואת זה צריך לזכור.

אני שומע את הטיעון הממש חכם, המבוסס על אותו פרופסור, שאף פעם לא אמרו לנו פרופסור למה בכלל – – –

קריאה:

פרופסור למדעי המדינה.

בנימין טמקין (מרצ):

אני לא יודע על מי מדובר. אני יודע רק דבר אחד, חבר הכנסת רפאל איתן. חבר הכנסת רפאל איתן, אני מדבר אליך. חבר הכנסת רפאל איתן, אני מדבר אליך.

היו"ר ש' וייס:

רק רגע. חבר הכנסת רפאל איתן – – –

בנימין טמקין (מרצ):

לא חשוב. הוא שומע יפה. אנחנו מכירים את השיטות האלה.

היו"ר ש' וייס:

אני לא בטוח שהוא שומע אותנו.

בנימין טמקין (מרצ):

הוא שומע.

חבר הכנסת רפאל איתן, אם אתה אומר שאתה לא מבין מה רע במצב בגולן, למה אי-אפשר להמשיך כך, הרי אותם דברים שמענו מאנשים אחרים ב-1972, ואז באה 1973. מי יכול להבטיח לנו ומי מוכן לקבל אחריות, שאם לא יהיה הסכם שלום עם סוריה לא תהיה פעולה צבאית כזו או אחרת, אפילו מלחמה מוגבלת, שתעלה בקורבנות רבים לשני הצדדים? איך אפשר לומר כאן, שאנחנו יכולים להסתמך על המצב הקיים ולא לעשות שום דבר כדי לנצל את ההזדמנות שנוצרת, שאולי היא בלתי חוזרת, להגיע להסכם שלום עם סוריה?

אני רוצה לומר לאותם אנשים, ובמיוחד לאנשים במפלגת העבודה, אותה קבוצה במפלגת העבודה, ולחבר הכנסת קהלני, הממשלה ואנחנו בתוכה נצטרך לקבל אחריות לכל הסכם שלום על סידורי הביטחון שיהיו כלולים בו, על התוצאות בעתיד של אותו הסכם שלום. ואם אנחנו ניכשל בעניין הזה, אנחנו צריכים לקבל אחריות היסטורית למה שאנחנו עושים. בזה אתה צודק. אבל אני רוצה להזכיר לך ולא להאליץ שאולי עושים מעשים של טרפוד המשא-ומתן, שאלה שמטרפדים את המשא-ומתן צריכים לקבל על עצמם אחריות, בכלל זה תושבי הגולן, שישמעו אותנו טוב, צריכים לקבל על עצמם אחריות, גם אתה, חבר הכנסת קהלני, שאם לא יהיה תהליך שלום בגלל עמדתכם ומדיניותכם ומעשיכם, ואם כתוצאה מכך שלא יהיה משא-ומתן עם סוריה תהיה החרפה בצפון ולא יהיה המשך של תהליך השלום בכלל, ואולי נהיה עדים למלחמות נוספות – אתם צריכים לקבל על עצמכם את האחריות לכך שטרפדתם את המשא-ומתן – – –

אביגדור קהלני (העבודה):

האיום הזה – – –

בנימין טמקין (מרצ):

כל אחד מבין, לא רק אני אמרתי, גם ראש אמ"ן אמר רק לפני יומיים, שמצד אחד הוא מגלה סימנים של אפשרות לנהל משא-ומתן עם סוריה ונכונות של סוריה לשלום, אבל הוא גם מזהיר מפני החימוש של סוריה. מי שלא מביא בחשבון את שני הצדדים של המטבע – זה לא שאני משתמש באיום – כפי שאמרנו קודם לגבי השטחים, מי שמחזיק בשליטה על אוכלוסייה של 2 מיליוני תושבים ערבים צריך להתכונן למרד שם ולבעיות קשות, כפי שקרה באינתיפאדה. האם איימנו? פשוט ציינו את הסכנה. אני לא קורא לך – – –

אביגדור קהלני (העבודה):

– – –

בנימין טמקין (מרצ):

אני לא קורא לך לקבל שום אחריות שאני לא מקבל על עצמי. אמרתי, אנחנו צריכים לקבל על עצמנו אחריות היסטורית להסכם שנביא לעם ישראל להכרעה, ועם ישראל יכריע, כל אחד על-פי קולו ומשקלו.

היו"ר ש' וייס:

לא רק עם ישראל אלא אזרחי ישראל. הרי זה הוויכוח.

בנימין טמקין (מרצ):

אתה צודק. אזרחי ישראל יכריעו. על זה הוויכוח. למתן משקל שונה מ-50% המשמעות היא אחת בלבד, אני רוצה לחזק את דברי ראש הממשלה, המשמעות היא פגיעה באזרחים הערבים במדינת ישראל. אסור להסתתר מאחורי נוסחאות אחרות.

אביגדור קהלני (העבודה):

זאת לא הכוונה שלנו. אלה שטויות.

היו"ר ש' וייס:

בואו לא נגיד "שטויות".

בנימין טמקין (מרצ):

אני לא מציע לך – – –

אביגדור קהלני (העבודה):

אל תשים דברים בפיו.

בנימין טמקין (מרצ):

אני לא מציע לך לקרוא "שטויות" לדברים שגם ראש הממשלה וגם אני אומרים.

אביגדור קהלני (העבודה):

— — — אז הוא אמר —

בנימין טמקין (מרצ):

בסדר, אמר.

החובה המיוחדת היא לנצל את ההזדמנות שנוצרה. בתהליך השלום עם סוריה צריך להיות ברור: אין שלום עם סוריה בלי ויתורים מרחיקים-לכת וכואבים מאוד ברמת-הגולן. צריך לומר את זה לאזרחי מדינת ישראל באופן הברור ביותר. כל מי שאומר לאזרחי ישראל, שיש אפשרות של שלום תמורת שלום, או שיש אפשרות של שלום עם הגולן, משקר לאזרחי ישראל. כל אזרחי ישראל מבינים את הדבר הזה טוב מאוד. חבל שחוזרים על דבר שאין לו שחר. מי שאומר: שלום עם הגולן, יכול לומר באותה מידה של היגיון: גשם בלי טיפות מים; בדיוק אותו דבר.

מיכאל איתן (הליכוד):

שלום עם ירושלים אפשרי?

בנימין טמקין (מרצ):

שלום עם סוריה צריך לכלול — — —

מיכאל איתן (הליכוד):

תענה. שלום עם ירושלים אפשרי?

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת איתן, תן לי לסיים. השלום עם סוריה צריך לכלול — — —

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת איתן, אתה גם לא מוכן לשלום עם ירושלים. אם אומרים לך שכל ירושלים אצלך, אתה מסכים?

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה מתחמק מתשובה. שלום עם ירושלים אפשרי?

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת מיכאל איתן. חבר הכנסת טמקין, זמנך תם. נא לסיים.

בנימין טמקין (מרצ):

אם ייתנו לי לסיים משפט אחרון, אין בעיה.

השלום עם סוריה צריך לכלול הסדרי ביטחון קפדניים, צריך לכלול שלבי ביצוע – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת איתן, זמנו תם ואני מבקש שהוא יסיים את דבריו. נא לאפשר לו לסיים.

בנימין טמקין (מרצ):

שלבים של ביצוע, הכרה הדדית, יחסים דיפלומטיים ויחסים כלכליים רגילים בין מדינות – אלה האלמנטים של השלום. השאלה היחידה שנשאר לענות עליה, חבר הכנסת מיקי איתן, היא השאלה הבאה: האם הסכם השלום הזה, עם האלמנטים האלה, יהיה לפני מלחמה נוספת או אחרי מלחמה נוספת? יש רק הסכם שלום אחד אפשרי עם סוריה, וצריך להשיג אותו היום. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת טמקין.

המשא-ומתן עם סוריה ולבנון

היו"ר ע' עלי:

הנושא הבא: המשא-ומתן עם סוריה ולבנון. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, זאת תקופה טובה לעמי האזור, למדינת ישראל, למדינות ערב, לעם הפלשתיני; עידן חדש שבו האזור הזה מתברך בתהליך שלום, שעשוי להביא שלום כולל באזור כולו, שישים קץ לשפיכות הדמים ויפתח אופקים חדשים לשני העמים, היהודי והערבי, כדי למנוע המשך שפיכות הדמים ולהביא שיתוף פעולה בכל התחומים.

אני רוצה להזכיר לעם במדינת ישראל ולעולם הערבי, ששני העמים, היהודי והערבי, באזור הזה ובעולם כולו, אין ביניהם שנאה תהומית שאי-אפשר לגשר עליה ואין עוינות שאי-אפשר לפתור אותה. יש סכסוך טריטוריאלי שאפשר לפתור אותו בדרכי שלום, בדרך המשא-ומתן, ולא בדרך המלחמות, לא בדרך האלימות ולא בדרך שפיכות הדמים. אני חושב שההנהגות במדינת ישראל ובעולם הערבי השכילו להבין, שאין דרך של אלימות ומלחמות יכולה לפתור את הבעיות אלא רק דרך המשא-ומתן.

על כן, אני מברך את ממשלת ישראל ואת הנהגת אש"ף על כך שסללו את הדרך להתקדמות תהליך השלום באזור כולו. אני מקווה שאוכל לברך גם מנהיגים ערבים אחרים, מדינות ערביות אחרות, על השגת הסכמי שלום ולא רק השגת הסכמי עקרונות בין מדינת ישראל ובין העולם הערבי.

כאשר אנחנו דנים היום על התקדמות תהליך השלום, אנחנו עדים להתקדמות במסלול הפלשתיני ובמסלול הירדני, ויש לברך על זה. אבל אנחנו מצפים גם להתקדמות במסלול הסורי ובמסלול הלבנוני. אני רוצה להזכיר, שסוריה היא מדינת מפתח באזור כולו. בלי הסכם שלום עם סוריה אי-אפשר להגיע להסכם שלום כולל באזור הזה ואי-אפשר למנוע המשך שפיכות הדמים, אלימות ומלחמות. לכן חשוב מאוד להקריב למען השלום עם סוריה ועם לבנון, וכאשר אנחנו מדברים על סוריה אנחנו מדברים גם על לבנון.

מאז היינו לפני כמה חודשים בביקור אצל הנשיא אסד, הנוסחה שהוא השתמש בה וחזר עליה גם בנאום האחרון שלו בפתיחת הפרלמנט והסורי היא, שסוריה מוכנה לשלום כולל תמורת נסיגה מלאה,

שלום מלא תמורת נסיגה מלאה. שר החוץ, פארוק אל-שרע, בביקורו האחרון בלונדון, חזר ואמר:
שלום חם, שלום מלא כפי שהוא קיים בין מדינות ידידותיות שמקיימות יחסי שלום.

היו כאלה שזעקו כאן – אני זוכר גם מנהיגים קודמים וחברי כנסת אחרים – שהם מוכנים לשלום עם
סוריה ורוצים אתה שלום. עכשיו, כאשר סוריה מוכנה לשלום, אני רואה שבימין הישראלי, ולצערי גם
כמה חברי כנסת מסיעת העבודה, נבהלים מהשלום, והם חושבים שטריטוריה חשובה יותר מהשלום,
שחלקים בגולן או הגולן חשובים יותר מהשלום.

אני רוצה להזכיר לכולם, שבלי נסיגה מלאה מהגולן אי-אפשר לצפות לשלום כולל עם סוריה. זה
משחק ילדים אם אתה בא ואומר לעם ומנסה לרמות אותו – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

למה? טריטוריה לא יותר חשובה משלום?

טלב אלסאנע (מד"ע):

כיבוש ושלום הולכים ביחד?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זו רמאות שלא משכנעת אף אחד. שלום יכול להבטיח את ביטחון המדינה יותר מעוד כמה קילומטרים
בגולן, ואתה יודע זאת.

מיכאל איתן (הליכוד):

תגיד את זה לאסד.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אסד מודע לזה, אבל הגולן הוא סורי, זו אדמה סורית שנכבשה ב-1967.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה רוצה שהוא יוותר על הכינרת ועל טבריה?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הוא לא צריך לוותר על הכינרת, הכינרת היא שטח ישראלי; אתה צריך לוותר על הגולן ולהחזיר את הגולן לסוריה.

מיכאל איתן (הליכוד):

על מה הוא יוותר?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הוא עושה שלום מלא עם מדינת ישראל.

מיכאל איתן (הליכוד):

זה ויתור?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

עתידה וביטחונה האמיתיים של ישראל הם בהסכם שלום עם העולם הערבי ולא בעוד כיבוש של שטח זה או אחר.

מיכאל איתן (הליכוד):

טלב אלסאנע (מד"ע):

אתה מגיע להסכם שלום עם סוריה. רמת-הגולן היא שלך? היא של מדינת ישראל?

עוזי לנדאו (הליכוד):

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

העמדה של סוריה ברורה.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אם אתה מתווכח עם הנואם אני עוד מבין את זה, אבל להתווכח עם חבר הכנסת אלסאנע?

מיכאל איתן (הליכוד):

לו אין תשובה והוא מנסה לעזור לו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

חבר הכנסת מיכאל איתן, אני יודע שקשה לך לשמוע את האמת, תמיד ניסית לטרפד כל תהליך של שלום. אני זוכר מה אמרת מעל במת הכנסת לגבי הסכם אוסלו, לגבי הסכם קהיר. כאשר התנגדתם בחריפות להסכמים אלה עמדתי נגדכם, ותראה שהיום ההסכמים האלה פועלים בצורה טובה, עם קשיים שקיימים, אבל אני מאמין שיתגברו עליהם.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה וקדומי אותו דבר בדיוק.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני בעד הסכמי אוסלו, בעד הסכמי קהיר ובעד ההסכמים האחרים, כפי שאני בעד הסכם עם סוריה ולבנון שיביא קץ לשפיכות הדמים. אני רוצה שהילדים שלך והילדים הסורים, שהילדים היהודים והילדים הפלשתינים יחיו בשלום, אני רוצה שהילדים שלי והילדים שלך יחיו בשלום, לא בעוינות, לא בשנאה ולא בשפיכות דמים כפי שהיה במשך הרבה שנים. זה מה שאני רוצה.

חיים קופמן (הליכוד):

מה רוצים ה"חמאס" ו"הג'יהאד"? אתה מבטל אותם?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני נגד ה"חמאס" ונגד "הג'יהאד" כפי שאני נגדך, כפי שאני נגד אותה מחתרת יהודית שאתה מגן עליה, כפי שאני נגד אותם "חמאסים" יהודים שמתארגנים כדי לפגוע בחפים מפשע. אני נגד כל קיצוני שמנסה לטרפד את תהליך השלום.

אני תומך בממשלה הזאת כדי שהיא תקדם את התהליך. תמכתי בהסכם שנעשה בושינגטון בין ירדן לישראל ואתמוך בכל הסכם שיביא לקץ שפיכות הדמים והאלימות באזור הזה.

לחבר הכנסת קהלני ולחבריו מסיעת העבודה, אותם חברי כנסת שמנסים לחבור עם הימין הקיצוני כדי לטרפד את תהליך השלום ולסנדל כל אפשרות של הסכם שלום עם סוריה, אני רוצה לומר: אתם טועים ומטעים את העם, כי סוריה לא תעשה שלום עם ישראל בלי נסיגה מלאה מהגולן. מי שאכן רוצה לעשות שלום צריך לדעת, שרק נסיגה מלאה מהגולן עד גבולות 1967 היא שתביא להסכם שלום עם סוריה.

אדוני היושב-ראש, אנחנו נמצאים היום בעידן אחר באזור הזה, ואני חושב ששני העמים, היהודי והערבי, צריכים להתפכח ולדעת שהעולם כולו רוצה בפתרון של שלום לבעיית המזרח התיכון, והשלום הזה צריך להיות יקר לכולנו.

אני נזעק כאשר אני שומע חברי כנסת מהימין קמים נגד אפשרות של שלום עם סוריה ולבנון. מה אתם רוצים, המשך שפיכות הדמים? זה מה שאתם רוצים? הרי בתוך תוכם אתם יודעים שסוריה לא תסכים לשלום בלי נסיגה מלאה מהגולן. מה אתם רוצים, המשך הסכסוך? זה יותר טוב לילדים שלנו? זה יותר טוב לשני העמים?

חיים קופמן (הליכוד):

אתה סותר את הדברים שלך, יוצא שטריטוריה חשובה יותר משלום.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני אומר ששלום חשוב יותר מטריטוריה, אבל הגולן הוא סורי וזכותה של סוריה להחזיר את הגולן לידיה.

שלום וכיבוש לא יהיו בכפיפה אחת, יש התנגשות בין שלום לבין כיבוש, בשום מקום בעולם לא היו שלום וכיבוש, שלום שמבוסס על כיבוש לא יכול להחזיק מעמד. הגולן הוא שטח סורי כבוש, דרום לבנון – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

הגליל?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הגליל הוא חלק אינטגרלי ממדינת ישראל – אם אתה שואל שאלה פרובוקטיבית כזאת.

טלב אלסאנע (מד"ע):

חבר הכנסת איתן, יש לך ספקות? אתה רוצה שמישהו ישכנע אותך?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

כמי שהיה בסוריה ופגש את הנשיא אסד ושרים בממשלתו, לפני ימים אחדים הייתי בארצות-הברית ופגשתי את שגריר סוריה בארצות-הברית וליד מועאלם וגם את השגריר הישראלי פרופסור איתמר רבינוביץ, הייתי גם במשרד החוץ האמריקני; אני רוצה לפנות מעל הבמה הזאת לעם במדינת ישראל ולומר: האופטימיות רבה, כולם מאמינים שאפשר להגיע להסדר בין סוריה ולבנון מצד אחד ובין מדינת ישראל מצד שני בתוך תקופה קצרה, עד סוף השנה הזאת או מקסימום עד מרס 1995. בואו ניתן הזדמנות לשלום, לשלום עם סוריה, לשלום עם לבנון, זה המפתח לשלום כולל באזור כולו.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת דראושה.

המשא-ומתן על רמת-הגולן

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת אלכס גולדפרב, בבקשה. אנחנו נעשה כאן חילופין, קודם חבר הכנסת גולדפרב, ואחריו ינאם חבר הכנסת אורי אור.

אלכס גולדפרב (יעוד):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, בימים האחרונים אנו מתבשרים מכיוונים רבים על התקדמות במשא-ומתן בערוץ הסורי לקראת הסכם שלום.

הסכמים עם מדינות ריבוניות, בעלות הנהגה חזקה, תמיד יהיו עדיפים מהסכמים עם ארגונים. חלק ניכר מהבעייתיות ביישום ההסכם עם אש"ף נובע מתכונה זו שלו, ולכן הצביעו חברי הכנסת של יעוד נגד הסכם זה בעבר.

יעוד תברך לכשיחתם הסכם עם סוריה, ואולם להסכם חשוב שכזה יש מחיר כבד, מחירו נסיגה מרמת-הגולן. רמת-הגולן, מעבר להיותה נכס אסטרטגי חשוב, מאוכלסת באלפי מתיישבים אשר הגיעו אליה בברכת הממשלות הקודמות, בכלל זה ממשלות המערך השונות.

בשאלה כה חשובה וגורלית, הן לביטחון המדינה והן לגבי המתיישבים, אין להשאיר את ההכרעה בידי הממשלה והנבחרים, אדוני היושב-ראש. החלטה שכזו יש להביא להכרעת העם עצמו על-ידי משאל עם או על-ידי בחירות.

האמון, אם קיים בכלל – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

מה תצביע במשאל עם?

דן תיכון (הליכוד):

השאלה אם הוא יהיה בממשלה או לא יהיה בממשלה. כך הוא יצביע.

אלכס גולדפרב (יעוד):

חבר הכנסת מיכאל איתן, אם זה מעניין אותך – נגד ירידה מרמת-הגולן.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת דן תיכון, אתה חשדת בכשרים. שמענו תשובה ברורה, ואני מציע שתאפשר לו להמשיך.

דן תיכון (הליכוד):

תסתכל מי השותפים. הוא לא בא אלינו וביקש את החתימות שלנו. הוא ביקש את חתימות מפלגת העבודה.

היו"ר ע' עלי:

זה פרט טכני.

אלכס גולדפרב (יעוד):

חבר הכנסת דן תיכון, אני מודיע לך שתעשו סדר אצלכם בסיעה.

דן תיכון (הליכוד):

אתה מטיף לנו מוסר?

אלכס גולדפרב (יעוד):

אני מטיף לכם מוסר, כי כשהייתי חלק מכם אתם לא כיבדתם את החלטות האופוזיציה שהתקבלו בפורום של ראשי האופוזיציה, וחבל לדבר מעל הבמה הזאת. אבל אם תתגרה בי, אכנס לפרטים.

דן תיכון (הליכוד):

אני שואל אותך, איפה אתה היום, באופוזיציה או בקואליציה?

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת דן תיכון, הוא השיב תשובה ברורה. אני מבקש לא להפריע לו.

דן תיכון (הליכוד):

אני שואל איפה הוא היום.

היו"ר ע' עלי:

סלח לי, הוא השיב.

אלכס גולדפרב (יעוד):

איפה אני היום? אני על הדוכן ומדבר אליך, חבר הכנסת דן תיכון, אם זה מעניין אותך.

דן תיכון (הליכוד):

חשבתי שאתה באשקלון.

אלכס גולדפרב (יעוד):

אני לא בטוח שאתה יודע בדיוק איפה אתה נמצא, ואתם שם בכלל יודעים איפה אתם נמצאים. הגיע הזמן שתחליטו, תחליטו כמונו, כפי שיעוד החליטה איפה היא נמצאת.

האמון, אם קיים בכלל, בינינו לבין הסורים, עדיין אינו מספיק לווייתורים משמעותיים ברמת-הגולן. אם בכלל, מצב שבו יושב צה"ל בטווח של 60 ק"מ מדמשק, עם קני התותחים בין עיניו של הנשיא אסד, עדיף ממצב שבו יושבים הסורים במרחק של מאות מטרים בקו אווירי מיישובים ישראליים על שפת הכינרת ומאיימים עלינו.

ההיסטוריה עלולה להשתנות במהירות. הנשיא אסד, השולט בדמשק במשך שנים רבות, כבר אינו אדם צעיר, הוא לא בריא, ומידת המחויבות שלו לשלום עדיין אינה ברורה. גם יחסו ליהודים מעורר שאלות, ולראיה, הוא נתן ועדיין נותן מחסה לפושעים נאצים נתעבים – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

מצב היהודים בסוריה טוב מאוד. אני פגשתי אותם.

אלכס גולדפרב (יעוד):

אני מתייחס ליועצים ולחברים שמקבלים כבוד רב, שהיו רוצחים נאצים נתעבים והם משמשים כיועצים שלו.

אני חוזר, גם יחסו ליהודים מעורר שאלות. ולראיה, הוא נתן ועדיין נותן מחסה לפושעים נאצים נתעבים שעדיין משמשים לו כיועצים וזוכים לכבוד רב במשכנו. הוא עדיין חולם על סוריה הגדולה שתגיע עד חיפה, והכרחי להשאירו בחלומותיו.

אלו רחשי לבנו, ההכרעה תישאר בידי העם. לא רצוי שאני וחברי בכנסת נכריע בעניין זה. לא הייתי רוצה שההכרעה תיפול בכנסת, אלא שתוכרע ישירות על-ידי הציבור, כי אז, אם הסכם זה ייכשל, יהיה קל יותר לעם לשאת את תוצאות הדרך שבה בחר בעצמו – שלום עם סיכונים לעומת מצב קיים, מצב שבו לא נורה כדור אחד כבר שנים רבות.

הבעיה עם הסורים היא קודם כול בגזרת לבנון, ואולי המצב עם לבנון הוא מצב שהבאנו אותו על עצמנו כשנתנו לסורים להשתלט על לבנון ולא הרחקנו אותם מהשפעה על לבנון. לא נראה לי ששלום עם סוריה ישים קץ לפעולות האיבה כנגד מדינת ישראל, כל עוד חלק מהעולם הערבי, כדוגמת אירן, חבר הכנסת דראושה, נשאר בקיצוניותו ומפעיל קיצונים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אז גם שלום עם עירק.

אלכס גולדפרב (יעוד):

האם למען שלום עם האירנים נהיה מוכנים לוותר על ירושלים? האם ויתור אינו מביא לוותר נוסף? האם שלום עכשיו ייתן לנו שלום אחר כך? האם עדיף היום על מחר? אלו שאלות שנצטרך לשאול את עצמנו.

ההכרעה קשה. אסור להגיע לשלום רופף, שיזמין מלחמה עקובה מדם כעבור שנים מספר. המנהיגות של העם יכולה להיכנס להיסטוריה, אבל מתוך אחריות והבטחת ביטחון לדורות הבאים אחרינו.

שאלת הוויתורים על רמת-הגולן בתמורה לשלום עם סוריה אינה שאלה שעמדה במרכז סדר-היום בעת הבחירות האחרונות לכנסת. איני חושב כי יחסי הכוחות הפוליטיים, כפי שהם משתקפים בכנסת זו, משקפים בהכרח את עמדות הציבור בסוגיה ספציפית זו, ולכן כה רבה החשיבות של התמיכה, או ההתנגדות להסכם שכזה מהעם עצמו ולא מנבחריו. הכרעת העם תעניק לגיטימציה להחלטות. לגיטימציה של המחוקקים במקרה זה אינה מספקת מבחינה מוסרית.

יעוד תובעת מראש הממשלה לממש לאלתר את סעיף משאל העם, כמתחייב מההסכם שעליו חתמה עם הצטרפותה לקואליציה. יעוד רואה צורך דחוף לקיים את המשאל עכשיו, ולא לאחר שייקבעו עובדות בהסכם עם דמשק, שיהפכו את המשאל להליך פיקטיבי, שמטרתו תהיה לאשר הסכמות שכבר נקבעו מראש.

לשלום פירושים רבים. אנו שואפים לשלום אחד – שלום בינינו לבין אויבינו עם ביטחון למען עתידנו.

אני מאחל שנה טובה וגמר חתימה טובה לעם ישראל בארץ ובעולם כולו. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת גולדפרב, יש לך עוד שלוש דקות.

אלכס גולדפרב (יעוד):

אם יש שאלות לחבר'ך מהספסל הימני, בשמחה אני מוכן לענות על שאלה אחת או שתיים.

היו"ר ע' עלי:

אני רואה שאתה כבר מתאמן כסגן שר.

השמירה על האינטרסים הביטחוניים של ישראל

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת אורי אור, בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, מותר לי לשאול אותך שאלה לסדר?

היו"ר ע' עלי:

כן. למה אתה כועס, אתה יכול לשאול.

דן תיכון (הליכוד):

אני לא כועס.

אני לא מבין איך באותו נושא יכולה אותה סיעה להציע כמה וכמה הצעות. זה נפלא מבינתי. זה לא על-פי התקנון. אני מציע לחזור לסעיף 37 לתקנון. זה פשוט לא ייתכן, אותו נושא, כמה הצעות של אותה סיעה, ואני מדבר גם על סיעתי.

אלכס גולדפרב (יעוד):

היות שהיית עסוק בדברים אחרים, לא שמת לב למה שמתרחש כאן. אני מבקש ממך להבא להתרכז בדברים כאן.

דן תיכון (הליכוד):

זה נכון לגבי כל הסיעות.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת דן תיכון, שאלת שאלה חשובה, אני לא יודע את התשובה. אני אבקש מהמזכיר לברר את הנימוקים ואת ההסברים של יושב-ראש הכנסת. כשהם יהיו בידי, אשמח להשמיעם כאן.

דן תיכון (הליכוד):

זה מגוחך. הם יכלו להגיש 24 הצעות.

היו"ר ע' עלי:

תרשה לי, שאלת שאלה, אני אברר עם יושב-ראש הכנסת ואסביר לך מה הנימוקים שלו. אני לא יודע מה התשובות.

דן תיכון (הליכוד):

בינתיים הרכבת נוסעת.

היו"ר ע' עלי:

אתה רוצה שאני אוריד אותך מהבמה?

דן תיכון (הליכוד):

ודאי שלא להוריד אותך מהבמה.

היו"ר ע' עלי:

בוא נסיים. יש לנואם עשר דקות, ומדובר כאן בחבר כנסת שהוא יושב-ראש ועדת החוץ והביטחון, יש לו בוודאי מה להשמיע. תשמע אותו ואחרי עשר דקות תדבר.

דן תיכון (הליכוד):

אני לא מתייחס לאיש זה או אחר.

היו"ר ע' עלי:

הבירור נגמר.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אי-אפשר להעסיק את היושב-ראש בתקנון של הכנסת.

היו"ר ע' עלי:

הבירור נגמר. אני מבקש להפסיק כעת. חבר הכנסת ויינשטיין, אני חושב שהשבתי תשובה ברורה, חד-משמעית והגונה. תתאזר בסבלנות, בעוד שתי דקות תשמע את התשובה. בבקשה.

אורי אור (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, סגן שר הביטחון, אני רוצה לנצל את דברי לשלושה נושאים, שהראשון והחשוב ביניהם – ואני מבקש מאנשי המפד"ל לשים לב לדברי – הוא נושא חקירות השב"כ.

יצחק לוי (מפד"ל):

למען העניין, אולי כדאי להתייחס לנושא לאחר מכן?

אורי אור (העבודה):

אני יכול להגיד את מה שעולה על דעתי כרגע. אל תדאג.

יצחק לוי (מפד"ל):

למען העניין, כדאי שתיגע בנושא הנדון.

אורי אור (העבודה):

למען העניין, זה חשוב. אני גם אגע בנושא. בסדר. הרי אתה רוצה לדעת את האמת, נכון? – הרי האמת היא נר לרגליך.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדע את האמת בעוד שעה.

אורי אור (העבודה):

לא, תדע אותה עכשיו, כי בעוד שעה לא אשיב לך. מישהו אחר ישיב, ואולי הוא גם יודע אותה. אבל מאחר שהעליתם נושא חשוב מאוד – והנושא הזה מדובר מאוד בתקשורת בתקופה האחרונה – מן

הראוי שאני, כיושב-ראש ועדת החוץ והביטחון, אתייחס לנושא. אינני נוהג בדרך כלל לדווח על ישיבות הוועדה, אך אתייחס לנושא מאחר שישבה היום ועדת משנה שדנה ובדקה את העניין.

לשמחתי הרבה, פרקליטת המדינה דורית בייניש מינתה נציג מיוחד שלה, שמו מר שנדר, שיבדוק גם הוא את העניין. אני אומר לכם באחריות גמורה – – –

קריאה:

זו מחלקה.

אורי אור (העבודה):

אתה צודק. אני מקבל את התיקון.

דן תיכון (הליכוד):

זו מחלקה מיוחדת לחקירות שוטרים והיא כפופה לשר המשפטים.

אורי אור (העבודה):

כן, אבל היא מינתה אותו.

דן תיכון (הליכוד):

אנחנו החלטנו על הקמת המחלקה.

היו"ר ע' עלי:

רבתי, חבר הכנסת תיכון.

אורי אור (העבודה):

סליחה, לא זה הנושא. התכוונתי לומר שהיא מינתה אותו לבדוק את הטענות שהועלו בנושא החקירות.

חנן פורת (מפד"ל):

יש לי שאלה לאינפורמציה.

אורי אור (העבודה):

אני רוצה להמשיך בדברי.

היו"ר ע' עלי:

תסלח לי, אולי תאפשר לו להשמיע את דבריו? מה אתה מתפרץ?

חנן פורת (מפד"ל):

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת חנן פורת, אני מבקש להפסיק.

אורי אור (העבודה):

חנן פורת, תן לי לגמור לדבר.

היו"ר ע' עלי:

תן להשמיע את הדברים.

אורי אור (העבודה):

אם יהיה זמן – אשמח לענות על שאלותיך.

חנן פורת (מפד"ל):

זו שאלה לאינפורמציה, שתוכל להתייחס אליה.

אורי אור (העבודה):

חבר הכנסת דן תיכון, זה נכון, היא מינתה אותו לבדוק את העניין הספציפי. לכך התכוונתי. נכון, הוא אחראי. אבל היא אמרה לו לבדוק את הנושא שהועלה בתקשורת על יחס לא הוגן והפעלת אלימות כלפי הנחקרים.

שאול יהלום (מפד"ל):

עינויים, לא אלימות. עינויים.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת שאול יהלום, אני מבקש שתאפשר – – –

אורי אור (העבודה):

חבר הכנסת יהלום, אני נאמן עליך? אני נאמן עליך, נכון? – אז תן לי לענות.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת אור, תסלח לי רגע. אני מבקש לאפשר ליושב-ראש ועדת החוץ והביטחון להשמיע את דבריו. אם יהיו לכם שאלות – תשאלו.

שאול יהלום (מפד"ל):

במקום אלימות – עינויים.

אורי אור (העבודה):

לא.

היו"ר ע' עלי:

בוא נשמע את הדברים.

אורי אור (העבודה):

חבל. הוא שמע, חבל.

שאול יהלום (מפד"ל):

היושב-ראש ציטט את הטענות. אמרתי עיניי.

אורי אור (העבודה):

שמעתי. לא הופעלה – – –

יצחק לוי (מפד"ל):

בעוד כשעה נדבר על הנושא הזה. אני לא מבין את העניין.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת יצחק לוי, אתה יודע כפרלמנטר רציני, ותיק, מנוסה וטוב, שהנואם יכול לדבר גם על נושא כזה, שהוא מענייני דיומא. אי-אפשר להפסיק אותו. האם אתה חושב שהיושב-ראש הוא צנזור? הוא צריך לצנזר את דבריו?

יצחק לוי (מפד"ל):

אנחנו רוצים להשמיע את טענותינו.

היו"ר ע' עלי:

אתה תשמיע את טענותיך ואני אשמיע את טענותי. תנו לי, בבקשה, לסיים. הרי אנחנו עובדים ביחד ואתה רוצה לדעת מה קרה. זה אכפת לך, נכון? אני קובע, לפי הממצאים, גם של אותו אדם שמינתה דורית בייניש – והממצאים יפורסמו – וגם לפי מה ששמענו היום מאנשים מספר, שלא הופעלו לא עינויים ולא אמצעי אלימות. זה דבר אחד. דבר שני – לא נמנעו שום עיסוקי קודש, תשמישי קדושה ושבת מאנשים. גם זה נאמר.

חנן פורת (מפד"ל):

בארבעת הימים הראשונים לא היו תפילין. לא יכלו להתפלל.

אורי אור (העבודה):

תקשיב, אני אומר לך.

חנן פורת (מפד"ל):

לא יכלו להתפלל. זו עובדה. בארבעת הימים הראשונים לא יכלו להתפלל.

אורי אור (העבודה):

דיברו עם אדרי בעצמו, שאלו אותו, ועל דעתו כל מה שאני אומר לך.

אני בא ואומר, שלא היו עינויים, שלא הופעל לחץ פיסי ולא שום דבר. זה לגבי הנושא הזה. דבר אחד אני רוצה לומר, בלי שום קשר – – –

חנן פורת (מפד"ל):

האם יכולים להיפגש אתו? ועדת המשנה עצמה יכולה להיפגש אתו?

אורי אור (העבודה):

תקשיב לי עד הסוף. דבר ראשון: כולכם, גם אני, צריכים לברך את השב"כ, משום שעל-ידי פעולת החוליה – ולא שמעתי את זה בזמן האחרון – נמנע פיגוע ונמנעו אבדות בנפש. זאת על-ידי מודיעין טוב ועבודה יעילה. חשוב שזה ייאמר.

חנן פורת (מפד"ל):

עוד יתברר מי אשם.

אורי אור (העבודה):

יתברר. אני אמרתי מה שנמנע. מי אשם? – זה יסתבר במשפט. בטוח שנמנע פיגוע.

חנן פורת (מפד"ל):

אורי אור (העבודה):

סליחה, אם אני אומר לך שנמנע פיגוע – אני אומר לך: נמנע פיגוע. האשמים יתבררו במשפט. זה דבר אחד.

יצחק לוי (מפד"ל):

כבר נעשה משפט.

אורי אור (העבודה):

אני לא פסקתי משפט.

יצחק לוי (מפד"ל):

אתה אומר קודם כול: בדקתי והכול בסדר. דבר שני – נמנע פיגוע.

אורי אור (העבודה):

נכון.

יצחק לוי (מפד"ל):

דבר שלישי – אשמים.

אורי אור (העבודה):

לא, אשמים לא. אני לא קבעתי.

דן תיכון (הליכוד):

האם מותר לשאול אותך שאלה?

אורי אור (העבודה):

יש יושב-ראש.

יצחק לוי (מפד"ל):

אתה מעורר את הפרשה. נעשה פה דבר חסר תקדים. בא יושב-ראש ועדת החוץ והביטחון, שבדרך כלל שומר בנאמנות רבה על סודיות הדיונים בוועדה – –

אורי אור (העבודה):

נכון.

יצחק לוי (מפד"ל):

– – והוא חושף כאן דברים שאין לנו שום ביקורת לבדוק אותם, כי הוא לא יאמר לנו מי הופיע והוא לא יאמר לנו מה הם מקורותיו. הוא בא ואומר הצהרות ופוסק דין על אנשים.

אורי אור (העבודה):

לא פסקתי.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני אומר, שלפחות על-פי התקנון צריך לבדוק האם הדברים שאומר יושב-ראש הוועדה ראויים להיאמר. אם כן – שיחשוף את כל המידע וגם יאמר מי אמר. אבל לא עושים משפט מעל במת הכנסת.

אורי אור (העבודה):

אני לא ראיתי – – –

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת תיכון, מה רצית לשאול? ברשותך, חבר הכנסת אור, וזה לא יהיה על חשבונך.

דן תיכון (הליכוד):

אני רוצה להציע הצעה. אדוני היושב-ראש, הנושא והמקום שבו צריך ללבן את הטענות שנשמעות – והן בגדר של טענות – מצויים במשרד מבקר המדינה. המבקרת היא שצריכה לבדוק את העניין. היא אמונה על הביקורת במוסדות הללו. אתה ואני יודעים שהיא מקיימת ביקורת, וצריך לתת לה לבדוק את העניין. אני יכול לומר שהיא בודקת את העניין. נמתין בסבלנות.

חנן פורת (מפד"ל):

אל תשכח שבמקרה הזה פרקליטות המדינה מייצגת את המדינה ובבג"ץ היא מייצגת את השב"כ.

היו"ר ע' עלי:

סליחה, בזה נגמרו הדברים. חבר הכנסת מהמפד"ל שאל. אפשרתי לו. אמר חבר הכנסת תיכון את מה שאמר. בזה נגמר העניין.

שאול יהלום (מפד"ל):

— — — למנוע תהליך של בדיקת אירועי אוטובוס 300. גם שם היתה ועדה. אני מבקש — — —

היו"ר ע' עלי:

אני מבקש להפסיק כעת.

אורי אור (העבודה):

אין שאלה, אין תשובה.

רציתי לתת לכם דיווח ביניים. לא הפריע לכל השואלים, או לחלקם לפחות, לשסות ולצעוק. אני רוצה לומר לכם, שחלק מהאנשים, אלה שעושים את העבודה, נפגעו מאוד מזה שצעקו עליהם "נאצים", או קג"ב, ומזה שצעקו עליהם דברים אחרים. אני מוצא לנכון, גם בתפקידי כיושב-ראש ועדת המשנה, להגן על האנשים האלה.

קריאות:

— — —

אורי אור (העבודה):

סליחה, אני שמח שזה ברור לכם. לכן בחרתי לנצל את הבמה הזאת ולומר לכם את הדברים האלה; ולא רק לכם, חלק מהדברים נאמרו גם למקורות אחרים. זאת משום שמה שנעשה בשבוע האחרון סביב הדבר הזה הוא מעשה שלא ייעשה. לכן רציתי לומר, לפי עדותה של ועדת המשנה וכפי שנשמעו הדברים — — —

חנן פורת (מפד"ל):

עדיין לא התבררה הנקודה הזאת.

אורי אור (העבודה):

שמעתי.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת חנן פורת, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

חנן פורת (מפד"ל):

אני אומר דברים של טעם.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת חנן פורת, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה. מספיק עם ההתפרצויות האלה. מספיק. תיכף אקרא אותך לסדר בפעם השלישית. מספיק עם זה.

יוסף בא-גד (מולדת):

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת בא-גד, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

יוסף בא-גד (מולדת):

היה שק?

היו"ר ע' עלי:

אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה. בסדר? מספיק עם זה. אני מבקש להפסיק את כל קריאות הביניים.

אורי אור (העבודה):

לא היה שק. לשאלתך הזאת – לא היה שום שק בחקירות השב"כ. אמרתי ולא ארחיב כרגע. זה לגבי נושא אחד שרציתי להעלות פה, נושא חקירות השב"כ. הוא נמשך יותר זמן ממה שחשבתי, וזה ברור. החקירות עדיין לא הסתיימו והן בעיצומן. אני מציע לכולנו, גם לאנשים אחרים, שלא יטילו אשם בציבור גדול של אנשים. יש פה קבוצה קטנה, צריך לטפל בה, ובאמת אין להטיל אשם. מצד שני, אני גם מבקש מאנשים שישקלו כל משפט וכל מלה שהם אומרים, כי הנושא הוא רגיש ועדין, מכל הקצוות הפוליטיים.

נושא שני שרציתי להעלות הוא הנושא הסורי. שמעתי את חבר הכנסת גולדפרב. שמעתי את חבר הכנסת רפאל איתן בהזדמנויות שונות. אני רוצה לומר, שמי שלא מחבר את הנושא הלבנוני לנושא הסורי – טועה ומטעה. זה מוזר לשמוע את ראש המטה הכללי לשעבר, שהגיע עד לביירות, נלחם בסורים מלחמה קשה ונלחם במחבלים הרבה מאוד שנים, בא ואומר: אני בכלל לא מבין מה הצורך לעשות שלום עם הסורים, משום שרמת-הגולן שקטה. הרי ברור לכל בר-דעת, שיש קשר יותר מישיר בין סוריה לבין לבנון. ברור לכל בר-דעת, לכל בר-דעת, שכל הסכם שיושג עם סוריה יכלול את לבנון בתוכו.

ועכשיו הערה שלישית לחברי, חבר הכנסת אביגדור קהלני, ואני מצר מאוד על כך שהוא איננו פה. אני הקשבתי לנאומו של אביגדור קהלני וקראתי מה הוא אמר באותה עצרת מפורסמת שהתקיימה במוצאי שבת בקצרין. אביגדור קהלני אמר את הדברים הבאים לראש הממשלה: אני עומד כאן לפניך לא כפרופלור, אלא כאחד שאתה הגשת לו את המדינה על מגש של כסף.

אני רוצה לומר כאן לידידי אביגדור קהלני, שהשימוש שלו ב"מגש של כסף" איננו נכון, והוא מטעה. אני מזכיר שהשיר "מגש הכסף" נכתב לאחר נאומו של הנשיא הראשון חיים ויצמן, שאמר: אין מדינה מוגשת לעם על מגש של כסף. וכוונתו של הנשיא היתה, ועל זה נכתב השיר המפורסם של נתן אלתרמן, לכל אותם אנשים שנפלו במערכות ישראל עד לאותה תקופה של מלחמת השחרור. ולצערי, אם כל נופל שלנו הוא בבחינת טיפה של כסף, הרי המגש הזה נעשה כבד יותר ויותר. לכן, לא אנחנו מגש הכסף של הלוחמים. מגש הכסף הוא אותם אנשים שנפלו על הקמתה של המדינה.

אני מכבד את המאבק של אביגדור קהלני על רמת-הגולן, אבל כשהוא מנהל את המאבק הזה צריך לזכור, שמגש הכסף הוא עדיין אותם חיילים מסיירת 202 שנהרגו בשבוע שעבר; החיילים שממשיכים להיהרג בלבנון, ברפיח ובמקומות אחרים. לכן כולנו צריכים להיזהר כאשר אנחנו משתמשים במושגים ובדימויים. איש מאתנו לא רוצה להגיע עם סוריה ל-17 קילומטר מהכינרת, אבל הכוונה שלנו היא להגיע למצב שמגש הכסף יישאר כמו שהוא, ושלא ייתוספו בו שמות נוספים. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת אורי אור.

שאלו יהלום (מפד"ל):

את זה אמרתם לפני הסכם אוסלו, ומאז היתוספו למגש הכסף 66 שמות של נופלים. ראש הממשלה הבטיח: ימים טובים יבואו.

אורי אור (העבודה):

יבואו.

שאלו יהלום (מפד"ל):

בינתיים מגש הכסף גדל ונהיה כבד יותר.

תגובת הימין לנוכח ההתקדמות המדינית

היו"ר ע' עלי:

חברת הכנסת נעמי חזן, בבקשה.

גדעון שגיא (העבודה):

איש לא הבטיח שלא יהיו נפגעים.

שאלו יהלום (מפד"ל):

תקרא את דברי ראש הממשלה.

גדעון שגיא (העבודה):

זה סילוף של דברי ראש הממשלה. הוא אמר בדיוק את ההיפך.

שאלו יהלום (מפד"ל):

נכון שראש הממשלה אינו אמין אבל – – –

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת שאלו יהלום.

אני לא רוצה להיכנס עכשיו לדברי ביקורת על ספרות, אם מותר להשתמש במושגים שאלוים או לא. אתה צודק במה שאמרת על השיר של נתן אלתרמן, אבל איש לא יכול למנוע את השימוש במושגים שאלוים לדברים אחרים. אבל לגופו של עניין נכונים הדברים שאתה אומר.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מי מפחד מהשלום, מי מפחד מהשלום? בשנה שעברה היתה התקדמות משמעותית, היסטורית, לקראת שלום כולל. בדיוק לפני שנה – חתימה על הצהרת העקרונות עם אש"ף. לפני שישה שבועות – חתימה עם ירדן – –

רון נחמן (הליכוד):

ובעוד שישה שבועות, מה?

נעמי חזן (מרצ):

– – – ועכשיו הזדמנות להתקדמות אמיתית, חבר הכנסת נחמן, עם סוריה. וכולנו יודעים – – –

שאלו יהלום (מפד"ל):

וכמה נהרגו בשנה הזאת?

נעמי חזן (מרצ):

– – – וכולנו יודעים היטב שהתקדמות במשא-ומתן עם סוריה היא מפתח לשלום כולל ובר-קיימא באזורנו, במזרח התיכון בכללותו. ההזדמנות הזאת היא הזדמנות בלתי חוזרת.

רון נחמן (הליכוד):

מתי תעשי שלום עם המתנחלים? מתי תעשי שלום עם התושבים היהודים? מתי ראש הממשלה ידבר עם התושבים שלו, לאו דווקא עם סוריה?

נעמי חזן (מרצ):

— — — ומה התגובה של הימין? התגובה של הימין היא, שהם מפחדים. אתם פוחדים מהשלום. ממה אתם פוחדים כל כך?

חיים קופמן (הליכוד):

— — — אתם כל הזמן רק נותנים — — —

נעמי חזן (מרצ):

ממה אתם פוחדים? אתם פוחדים מיחסי מסחר עם סוריה, עם ירדן, עם ערב הסעודית? אתם פוחדים מיחסי תיירות עם שכנינו?

עוזי לנדאו (הליכוד):

את מצחיקה אותנו.

נעמי חזן (מרצ):

אתם פוחדים משלום אמת תוך הקפדה על סידורי ביטחון. אתם פוחדים, אתם פוחדים — — —

חיים דיין (צומת):

פוחדים שיעקרו את היישובים שלנו — — —

נעמי חזן (מרצ):

אתם פוחדים מנורמליזציה ביחסים שלנו עם שכנינו. תראו את התגובה שלכם כאן. זו תגובה של פחד.

רון נחמן (הליכוד):

מתי תדברו עם יהודים, לא רק עם ערבים?

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת נחמן, מספיק.

חיים דיין (צומת):

חיים קופמן (הליכוד):

מתי תילחמי עבור שוויון זכויות לאשה הערבייה?

נעמי חזן (מרצ):

השאלה הנשאלת, אדוני היושב-ראש, היא למה אתם פוחדים.

חיים קופמן (הליכוד):

את פוחדת – – –

נעמי חזן (מרצ):

למה אתם פוחדים מהתקדמות בתהליך השלום? האם ייתכן שאתם כבר הפקרתם את מה שמנחם בגין אמר מעל דוכן הכנסת לפני 12 שנה, שבבוא העת, כשתהיה ההזדמנות למשא-ומתן אמיתי עם

סוריה, הוא יהיה הראשון, מנחם בגין, זיכרוננו לברכה, להיכנס למשא-ומתן אמיתי תוך ויתור על ניסיון של ריבונות ישראלית על רמת-הגולן?

חיים קופמן (הליכוד):

לא נסיגה. את מעבדת את הדברים.

שאול יהלום (מפד"ל):

את פחדנית, את פוחדת להגיד את האמת. את מסלפת את האמיתות.

נעמי חזן (מרצ):

אתם יכולים לבדוק את הפרוטוקולים של הכנסת. למה אתם פוחדים? חבר הכנסת שאול יהלום, אני אגיד לך למה אתה פוחד.

שאול יהלום (מפד"ל):

מהטנקים – – –

נעמי חזן (מרצ):

אתה פוחד, מפני שאם יושג שלום, חבר הכנסת יהלום וחבר הכנסת קופמן, כל תפיסת העולם שלכם תקרוס, כל האידיאולוגיה שלכם תתמוטט ותתפורר. אתם פוחדים כי אתם יודעים, שאם יושג שלום, הדרך שלכם תוכח כלא נכונה.

חיים קופמן (הליכוד):

בפסיכולוגיה ידוע שמי שמדבר על פחד, פוחד בעצמו. את היא זו המפחדת, ולכן את מזכירה את המלה הזאת בכל משפט שלך.

נעמי חזן (מרצ):

אתם יודעים מה? מי שפוחד מהסיבות האלה הוא נוקט אסטרטגיה של הפחדה. וכל האסטרטגיה של הימין כיום בנויה על הפחדה.

חיים קופמן (הליכוד):

במשך שנים הפחדתם את העם, וגם עכשיו אתם מפחידים.

נעמי חזן (מרצ):

אתם מפחידים אנשים מפני השלום. אתם מפחידים בדיבור, בדרכים מילוליות, ואתם מפחידים בסמלים ובשלטים שלכם. וחמור מזה, אתם מפחידים בצורה הכואבת ביותר, תוך אי-גינוי שימוש באלימות. אנשים, אולי קבוצה קטנה, דוגלים במרי אזרחי תוך שימוש באלימות – – –

חיים קופמן (הליכוד):

מי צעק "רוצחים" לראש הממשלה ושר הביטחון? אתם יצאתם עם השלטים "רוצחים", ואת עוד מעזה לדבר?

נעמי חזן (מרצ):

– – – בשבועות האחרונים התגלתה שוב מחתרת יהודית, שמשתמשת באמצעים אלימים, ואתם לא גיניתם את זה. אתם לא גיניתם את זה. אתם מוכנים – – –

חיים דיין (צומת):

הממשלה הזאת לא נותנת ביטחון. בקריית-ארבע אין ביטחון – – –

נעמי חזן (מרצ):

– – – אתם מוכנים לתת יד לחתירה תחת אושיות המשטר הדמוקרטי של מדינת ישראל. אתם יודעים שמי שפוחד ומי שמפחיד הוא גם מחליש. כי מאחורי כל העמדה שלכם, חברי בימין ובמיוחד האנשים בימין הקיצוני, מאחורי כל העמדה שלכם יש חוסר ביטחון אמיתי. אתם לא בטוחים בכוחנו, ביכולתנו, בתבונתנו – – –

עוזי לנדאו (הליכוד):

נכון.

נעמי חזן (מרצ):

– – ואתם מחלישים אותנו חזור והחלש. תחת המעטה של גבורה ואומץ אתם מפחידים, ואתם חסרי אומץ, אתם מוגי לב. אין לכם הגבורה לקום ולהגיד: יש לנו האומץ לקדם את השלום, לפתח אותו, להביא ישועה אמיתית לתושבי מדינת ישראל. את זה אתם לא עושים.

שאול יהלום (מפד"ל):

אתם עושים הכול מתוך פחד, את פוחדת.

נעמי חזן (מרצ):

לא, אתה פוחד. אתה מפחיד, אתה פחדן, אתה מחליש – כל הדברים האלה.

חיים קופמן (הליכוד):

החוגים שלא רצו ללכת לצבא הם החוגים שלכם.

נעמי חזן (מרצ):

להיפך, החוגים שלנו הולכים לצבא, החוגים שלנו לא הולכים ונותנים נשק למחתרת יהודית.

חיים קופמן (הליכוד):

אצלכם הבוגדים, המרגלים, אלה שלא רצו ללכת לצבא, ואת עוד מעזה לדבר.

נעמי חזן (מרצ):

החוגים שלנו, חבר הכנסת קופמן, כפי שעשינו שנים רבות, גם דוגלים כל הזמן, כל הזמן, חבר הכנסת קופמן, בכבוד האדם, במאבק נגד מעצרים מינהליים כדרך שהיא נגד שלטון החוק.

חיים קופמן (הליכוד):

למה אתם לא עושים את זה היום?

נעמי חזן (מרצ):

גם היום, ואני עושה את זה עכשיו בשם סיעת מרצ מעל דוכן הכנסת. גם היום אנחנו נמשיך, בכל עת, בכל שעה, עבור פלשתינים, עבור יהודים, עבור כל אזרחי המדינה, להתנגד למעצרים מינהליים, להמשיך לדגול בזכות של כל חשוד להיפגש עם סניגורו.

חיים קופמן (הליכוד):

איפה ההפגנות שלכם? איפה המשבר הממשלתי? לא שומעים אתכם.

נעמי חזן (מרצ):

אתה שומע עכשיו.

חיים קופמן (הליכוד):

בקול חלוש.

נעמי חזן (מרצ):

ואם אתה קשה-שמיעה, אני אחזור: נגד מעצרים מינהליים, בעד הזכות של כל אזרח להיפגש עם סניגורו, של כל חשוד, ובעד בקרה צמודה על שירותי הביטחון – –

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

מי קבע שהם מחתרת?

נעמי חזן (מרצ):

– – באמצעות ועדות הכנסת, ובמיוחד ועדת החוץ והביטחון.

כן, אנחנו חוזרים: חבל שלא שמענו אתכם בנושאים הללו, שהם נושאים בסיסיים של כבוד האדם והדמוקרטיה, בעבר. לכן אנא מכם, משום שאתם פוחדים, אל תפחידו ואל תחלישו, כי כולנו צריכים לחזק את עצמנו ואת מדינת ישראל. שוחרי השלום הם גם אמיצים, ופה האומץ האמיתי היום ובעתיד. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחברת הכנסת האמיצה נעמי חזן.

הצהרות ראש הממשלה, שר החוץ ונשיא סוריה אסד

בדבר המשא-ומתן עם סוריה בעניין הגולן

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת סאלח סלים, בבקשה.

היתה כאן שאלה לגבי התקנון, ויושב-ראש הכנסת נותן תשובה. אני אומר דברים בשם אומרם. בתחילת הדיון ציין יושב-ראש הכנסת, כי אין אפשרות תקנונית למנוע את מבול ההצעות המלוות בחתימות משוכפלות. הוא ניסה בעבר להביא זאת לוועדת הכנסת. עד כה לא נמצא פתרון לשאלה הזאת, והוא יפנה פעם נוספת לוועדת הכנסת כדי להכניס סדר בנושאים האלה.

חיים קופמן (הליכוד):

זה בניגוד לתקנון.

היו"ר ע' עלי:

הוא פעל בהתאם לתקנון, ולא היה מנוס אלא לפעול כך.

יש כאן הסבר של סגן מזכיר הכנסת, שההצעות השונות הוגשו בנפרד, מלוות בחתימות, והן אוחדו רק לצורך מתן תשובה. כדי שלא להלאות את סגן שר הביטחון פעמים אחדות, ששייב על כל נושא בנפרד, כל הנושאים אוחדו, וסגן שר הביטחון ישיב על כל ההצעות יחדיו וכך גם יוכל לחסוך זמן.

סאלח סלים (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצהרותיו של ראש הממשלה רבין בדבר נסיגה מהגולן במסגרת הסדר שלום עם סוריה מהוות צעד חיובי, שיכול לקדם את המשא-ומתן עם סוריה. התגובה הסורית הרשמית, שהשתקפה בדבריו של הנשיא אסד בעקבות הצהרות אלה, שאמר שלשום יש דרישות, מוכיחה מעבר לכל ספק שאכן הצהרות אלו תרמו לשיפור האווירה ולהגברת הסיכויים להשגת השלום. על כן אנו מקדמים בברכה הצהרות אלה.

עם זאת, כדי לשמור ולהגביר את המומנטום שיצרו הצהרות אלו, חייבים לבוא צעדים בוני אמון נוספים. אנו מאמינים שהצהרה חד-משמעית על נכונות ישראלית לנסיגה מלאה וכוללת מרמת-הגולן לגבולות 4 ביוני 1967, במסגרת הסדר שלום מלא ויחסי נורמליים, גם אם תחול תזוזה כלשהי במשא-ומתן, היא שתהיה מפתח טוב להסכם שלום.

הצהרה כזאת מתחייבת מכמה סיבות: 1. רמת-הגולן היא שטח סורי כבוש שסופח לישראל בכוח, בניגוד לחוק ולמשפט הבין-לאומי ובניגוד לדעת הקהל הבין-לאומית. שום טיעון או ניתוח לא יכולים לתת לגיטימציה לסיפוח חד-צדדי על-ידי הכובש; 2. התקדים של הנסיגה הכוללת והמלאה מסיני במסגרת הסכם השלום עם מצרים חייב להוות תקדים בכל מה שנוגע לרמת-הגולן, לשטחים הכבושים האחרים, כי הרי כל השטחים נכבשו באותה מלחמה ובאותן נסיבות; 3. הסכם העקרונות עם הפלשתינים וההסכם עם ירדן, על אף חשיבותם הרבה, כמו הסכם השלום עם מצרים, הגדולה במדינות הערביות, אינם יכולים להבטיח את השלום הכולל והביטחון באזור. ברור לכל בר-דעת, שאם לא יושג הסכם עם סוריה אנו עלולים לסכן ואף להכשיל את ההסכמים עם הפלשתינים וירדן.

חברי הכנסת, צר לי לומר, שהוויכוח הביטחוני והדיבורים על סכנות הנשקפות לישראל כתוצאה מנסיגה ישראלית מלאה מרמת-הגולן, שמעלים הימין ואף חברי כנסת ממפלגת העבודה, מוכיחים שהדיבורים על השלום אצל אנשים אלה הם מן השפה ולחוץ. אנשים אלה ראו בעבר וממשיכים גם היום לראות את הביטחון דרך הפתח הצר של קנה הרובה והתותח. קיים אצל אנשים אלה ליקוי בסיסי בתפיסת מהות השלום ותרומתו המכרעת והבלעדית לביטחון, כי איך אפשר לבנות שלום כאשר אין אמון ביכולת השלום להבטיח ביטחון? איך אפשר לראות את גבול השלום העתידי בעיניים של מי שראה וממשיך לראות מצבורים צבאיים, טנקים וטילים משני צדי הגבול?

יוזמות החישוק החקיקתי שמעלים חברי הכנסת מהעבודה מרפדות את הדרך לליכוד ולמפלגות הימין להכשלת המשא-ומתן עם סוריה ולקרקוע ההסכם עם הפלשתינים. אבל מעבר לזה, חברי הכנסת, ביוזמה לשריון חוק הגולן ולקביעת סף גבוה יותר למשאל עם בדבר הגולן קיים אלמנט גזעני ואנטי-דמוקרטי. היוזמות האלה באות כדי לחייב כל החלטה על נסיגה מרמת-הגולן ברוב של נבחרה או אזרחיה היהודים של המדינה, אם זה בחקיקה אם זה במשאל עם. מאז כינונה של הממשלה הנוכחית אנו שומעים את זה מהליכוד וממפלגות הימין, אבל כשהיוזמה הזאת באה מחברי כנסת מהעבודה, זה חמור שבעתיים, כי מעבר לפגיעה באחת מזכויות היסוד של האזרחים הערבים, זכותם להיות שותפים מלאים בקבלת החלטות והכרעות הנוגעות לגורלה של מדינתם, יוזמות אלה משמיטות את הקרקע מתחת רגליה של הממשלה הקיימת.

האוכלוסייה הערבית בישראל מבוגרת דיה כדי לדחות את השיטות הפסולות שבהן נהגו בה בעבר. אוכלוסייה זו לא תסכים להיות ספקית קולות בבחירות – ולמחרת יום הבחירות לבקש ממנה להיות צופה אדיש בהתהליכים ההיסטוריים המתרחשים לנגד עיניה. חוק סיפוח הגולן אינו חוק-יסוד, וביטולו או שינויו לא מחייבים רוב מיוחד, ובחוק עצמו לא נקבעה חובת רוב מיוחד לביטולו או לשינויו. קביעת רוב של 70 חברי כנסת משמעותה דרישת רוב של 61 חברי כנסת בלי חברי הכנסת של חד"ש ומד"ע וחברי הכנסת הערבים.

אשר למשאל העם, כאשר הוא יתקיים, יידרש רוב של 65%, שמשמעותו 51% מעבר למשקלם היחסי של בעלי זכות ההצבעה מקרב אזרחיה הערבים של המדינה.

על כן, חברי הכנסת, ואני פונה בעיקר לחברי מפלגת העבודה, תרדו מהיזמות האלה. אל תהיו אתם אלה שתתקעו מסמרים בגלגליה של מרכבת השלום.

אני אומר לממשלה ולראש הממשלה: נקטתם צעדים חיוביים, אבל הם אינם מספיקים. צריך לנקוט צעדים מרחיקים לכת. צריך להודיע על נכונות לנסיגה מלאה מהגולן במסגרת הסכם שלום כולל. כל היסוס בקבלת הכרעה כזאת יכול למוטט את התהליך המדיני.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אנו מציינים היום שנה לחתימת הסכם העקרונות בין ישראל לפלשתינים. אומנם, קיימת התקדמות ביישום סעיפי ההסכם, אבל זו התקדמות אטית והרבה מתחת לרמת הציפיות.

מבחנו של ההסכם עם הפלשתינים ומידת הצלחתו יימדדו על-ידי תושבי השטחים שבהם חל ההסכם. תושבים אלה בוחנים את מידת השפעת ההסכם על חיי היום-יום שלהם. שינוי האווירה כשלעצמו חשוב מאוד. אולם, כל עוד זה לא יתבטא בשיפור רמת חייהם, האווירה החיובית יכולה לפנות מקום לאווירה עכורה, שתחזיר אותנו למצב ששרר לפני חתימת ההסכם ואף למצב גרוע יותר.

ככל שישתפר המצב החברתי והכלכלי, תרד רמת העוינות, תגבר רמת התמיכה בהסכמים האלה, ומטבע הדברים – בשלטון הפלשתיני וביכולתו לנווט את חיי התושבים והישות שלהם ולשלוט במצב שם.

לשינוי כזה תהיה השלכה חיובית רבה גם על האוכלוסייה הישראלית ועל רמת הביטחון שלה. התניית התקדמות בתהליך עם הפלשתינים במידת הצלחת הרשויות הפלשתיניות בטיפול באירועים בודדים, ויהיו כאובים ככל שיהיו, התניה כזאת כמוה כמו לשחק לידי האופוזיציה בישראל המתנגדת לעצם ההסכם עם הפלשתינים. כאשר הרשות הפלשתינית מנסה בימים אלה לנקוט צעדי הכנה לקיום הבחירות בשטחים, האינטרס הישראלי מחייב הגשת סיוע למען הצלחת צעדים אלה, כי זה יחזק את ההסכם עם הפלשתינים ואת ההתקדמות לפתרון הקבע. זה באינטרס כל הצדדים, אינטרס השלום. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת סאלח סלים.

הסכנה ליישובי רמת-הגולן נוכח המשא-ומתן עם סוריה

היו"ר ע' עלי:

רשות הדיבור לחבר הכנסת עוזי לנדאו, ואחריו – לחבר הכנסת שלמה בוחבוט.

אני כבר מודיע, שלפי בקשתו של סגן שר הביטחון, גם חבר הכנסת אביגדור קהלני ייכנס לקבוצת המציעים האלה, וסגן שר הביטחון ישיב על כל ההצעות האלה, לרבות זו של חבר הכנסת קהלני, ביחד. על ההצעות בנושא מערת-המכפלה הוא ישיב לאחר מכן בנפרד.

שאול יהלום (מפד"ל):

הצעתו של קהלני היא בקבוצה א'?

היו"ר ע' עלי:

סגן שר הביטחון רואה קשר בין הדברים. אתה תשמע אותו ותבין למה ומדוע הוא ביקש זאת. אני חושב שזה הגיוני, ואני מברך אותו על כך. אין לי סיבה להתנגד. אנחנו נוכל לחסוך זמן במתן התשובה, ואם כך – מה טוב. בבקשה, חבר הכנסת לנדאו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בין כסה לעשור וערב יום הכיפורים נעלה, ראשית, את חובתנו לשחרור השבויים והנעדרים ולשחרורו של יונתן פולארד.

בשנה החולפת לא קיימנו כל מה שאנחנו מצוים בו כיהודים לפדיון שבויים. היו קלפים חשובים בידינו, העומדים למענם, אבל הממשלה בקלות דעת ובקלות ראש בזבזה קלפים אלה. אני קורא לממשלה, שלא כבשנה החולפת, להיאבק, להילחם, להתעקש על קידום הבאתם לישראל של השבויים והנעדרים ושל יונתן פולארד.

היו"ר ע' עלי:

סליחה, סגן שר הביטחון מבקש להעיר. בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

האמת היא, שלולא הייתי צריך לעשות, הנטייה הטבעית שלי היתה אחרי קריאת הביניים לראש הממשלה, לעזוב את העולם.

גם עכשיו, אני מודה שאני שומע באי-רצון, אלא אם ימצא חבר הכנסת לנדאו את הדרך, ואני מאוד מבקש ממנו, לחזור בו מהכינוי שהוא כינה את ראש הממשלה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני בכלל לא חוזר בי. אני עוד אוסיף על זה מייד.

היו"ר ע' עלי:

מה הוא אמר?

סגן שר הביטחון מ' גור:

לא עכשיו, בהתחלה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני סגן שר הביטחון, על האי-אמינות של ראש הממשלה אתה מוכן להסכים?

סגן שר הביטחון מ' גור:

— — —

שאלו יהלום (מפד"ל):

— — —

היו"ר ע' עלי:

סגן השר מוטה גור, אני לא שמעתי שחבר הכנסת לנדאו אמר — — —

סגן שר הביטחון מ' גור:

לא כעת, בהתחלה, ראש הממשלה עזב את אולם המליאה עקב מלה מסוימת שאמר חבר הכנסת לנדאו.

היו"ר ע' עלי:

בתחילת הדיון? אני לא הייתי כאן.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אינני אלא מאמץ את לשונו וסגנונו של ראש הממשלה, שבויכוח כאן בכנסת הוא קרא לאחד מחברי הכנסת: פעם אחת תלמד לדבר אמת, שקרן. זה היה בדיון שהתקיים ב-20 בינואר 1993. אני יכול להוסיף עוד ביטויים מסוג זה.

אני רוצה, אדוני סגן שר הביטחון, משום שבאי-רצון אמרת את מה שאמרת, לומר שגם אני אומר את הדברים האלה באי-רצון. אבל מאז עברו מים רבים בירדן וראש הממשלה הרבה להתבטא בביטויים שהיו מביישים כל ראש ממשלה. אתה כאיש צבא יודע שאם סוריה, למשל, תשתמש בנשק כימי, גם אנחנו לא נישאר עם ידיים בכיסים.

אני רוצה לומר לך ולציבור כולו, שבראש ממשלת ישראל עומד שקרן. קשה לומר את זה, אבל צריך לומר את זה ערב יום הכיפורים, את האמת.

אביא דוגמה. מה אמר ראש הממשלה רק לפני חודשיים? — כל עוד אני ראש ממשלה, לא יהיה מס על הבורסה. יש מס, ומר רבין ראש ממשלה. נו, אז הוא דובר אמת?

מר רבין אמר: אין מכתב לערפאת בעניין ירושלים. כולנו שמענו את זה כאן. פתאום התברר שהיה מכתב לערפאת בעניין ירושלים. נו, זאת איננה רמאות? הוא רימה את הכנסת. אחר כך אמר רבין שאין התחייבות לערפאת במכתב הזה, אבל התברר שיש התחייבות. אחר כך הוא אמר שההתחייבות איננה חדשה, והתברר שיש התחייבות חדשה. נו מה, זה לא שקר?

אמר ראש הממשלה: לא יהיה משא-ומתן עם ערפאת. הוא לחץ את ידו של ערפאת. אני רוצה להזכיר לכולנו, שלאחר הפוגרום, לאחר הטבח בחברון בשנת 1929, קרא מזכיר המושל הבריטי לרב קוק לפגישה, לשיחה, והושיט לו את ידו. הרב קוק לא לחץ את ידו, משום שהוא אמר לו שהידיים האלה מגואלות בדם.

מר רבין לא רק הבטיח כי לא יקיים משא-ומתן עם ערפאת, הוא לחץ את ידו. ומי כמוך יודע עד כמה מגואלות ידי ערפאת בדם יהודים, נשים וילדים, וידו זו עוד נטויה. ומר רבין הולך לקבל אתו עוד פרסים בגרמניה, בפאריס, ועכשיו הוא מבקש להתחרות מי יקבל פרס נובל בגלל לחיצת היד הזאת יחד עם ערפאת.

ועל הכול, ילך אל אנשי רמת-הגולן, שלהם הבטיח: מי שירד מרמת-הגולן יפקיר את ביטחונו של ישראל. והיום הוא מוכן לסגת מכל רמת-הגולן. נו, אז ראש הממשלה מה הוא? זה ראש ממשלה או זה יצחק וילקוט הכזבים?

יש לנו עכשיו שני שרים בכירים בממשלת ישראל, אחד הוא חתרן בלתי נלאה והשני הוא כזבן בלתי נלאה. מה לעשות? זה לא נעים, אבל זו עובדה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

זה לא מתאים לך.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, מי שמדבר כמו צ'רצ'יל לפני הבחירות, כדי לנקוט עמדה ולהתנהג כמו ליבוביץ אחרי הבחירות, הוא ראש ממשלה שאין ניתן לסמוך עליו. ומי שהבטיח כרבין, רימה כרבין, השתמש במלה "שקרן" בכנסת הזאת, אל לו כי ילין שמציגים אותו כפי שהוא, במלותיו שלו.

אדוני היושב-ראש, ראש הממשלה עומד בראש ממשלה שמתרחקת מציונות, שמתבוללת מיהדות, שמשבשת את כל סדרי העדיפויות הלאומיים. הוא אמר: נשנה את סדר העדיפויות, אני אנווט, אני אקבע. כמה שינה, כמה קבע.

היו"ר ע' עלי:

הוא לא אמר "אני אנווט".

עוזי לנדאו (הליכוד):

הוא אמר "אני אנווט", בצירה, זו התרומה ללשון העברית הנקייה.

זו ממשלה – לאחר שנים רבות קיוונו כבר שהתרחקנו מכך – שמתנכלת ליריביה הפוליטיים באמצעות השב"כ, מייבשת התנחלויות, ועכשיו גם התנחלויות ברמת-הגולן. עכשיו גם על זה מתחיל הגרזן לעלות. היא מפקירה ביטחון מתיישבים להתקפות טרור.

עלייה? היא הורידה את העלייה היהודית, תקוותנו, מ-200,000 לשנה ל-70,000 השנה.

זו ממשלה שהכפילה את הטרור. אתם באים ואומרים היום: הנה עד כמה השתנה המצב. בשנה האחרונה, מאז חתמתם על ההסכם, היו 68 הרוגים. בשנים לפני כן, של הליכוד ובחלקן גם שלכם, בכל תקופות האינתיפאדה, ב-1989, השנה החמורה ביותר, היה מספר ההרוגים מחצית – 34; בשנים לפני כן היו 26, 24, 22 הרוגים, 16 הרוגים, הכול לפי השנים 1990, 1991, 1992 וכך 1988.

אפשר עוד להיכנס לפרטים. הממשלה הזאת הצליחה להעלות את מחירי הדיור – בחלק מן המקומות ב-50%, ובחלק מן המקומות ב-100%; דרבנה את האינפלציה כמעט לפי שניים ממה שהיתה, והדוח הקרוב על ממדי העוני יראה עד כמה הוא עולה.

במה כן מתעסקת הממשלה הזאת ומשקיעה זמן כה רב, עם אורי סביר בפאריס ופרס באוסלו? מנסים לגייס את עיקר תשומת הלב לתרומות לאש"ף, מקומות עבודה למסכנים מעזה, את הסגר פותחים. בהסכם שחתמתם אתם הסכמתם למאות אלפי עקורים שיבואו בשנים הקרובות. איפה הם יחפשו עבודה, ברחובות ירושלים? הם יגורו בשיכונים רבי-קומות ליד קלקיליה, ליד טול-כרם. תושבי כפר-סבא אינם יודעים שיהפכו להיות תושבי עיירות גבול, כאשר בתוכם מסתובבים סכינאים? מה אתם עושים למדינה הזאת? אתם הבטחתם נתק בינינו לבינם, ומה שאתם מביאים זה הגברת השילוב.

ואתם עושים עוד דבר. הממשלה שלכם מחלקת מאות מיליונים, ואולי מיליארדים, לא לשכונות מצוקה ולא למחוסרי דיור, אלא לייחודיים שלכם, לקיבוצים, לקופת-חולים. ואני שואל את עצמי, אדוני היושב-ראש, ערב יום הכיפורים: מדוע דרך רשעים צלחה? ואני משיב לעצמי: כי ממשלה זו מוסיפה להתקיים בחסדי האתנן לש"ס ובחסדי התמיכה של דראושה, גוז'נסקי, אלסאנע ונוספים, משום שמר רבין יודע שבקרוב הציבור היהודי והציוני אין לו תמיכה למדיניותו, ולכן הוא ראש הממשלה הראשון במדינת ישראל שרותם מפלגות המבקשות לשנות את אופיה הציוני והיהודי של מדינת ישראל, כדי לתמוך בממשלתו.

סאלח סלים (חד"ש):

מה רע בזה?

קריאה:

יבורך.

עוזי לנדאו (הליכוד):

יש דברים שהם קשים.

אגב, אלסאנע ואחרים, כמובן, אין לי טענות אליכם, לכם יש סדר-יום שלכם.

טלב אלסאנע (מד"ע):

— — —

עוזי לנדאו (הליכוד):

אבל יש לי טענות לממשלה שמבקשת את תמיכתם, ואתם תומכים בה משום שהיא מרוקנת את מדינת ישראל מערכיה היהודיים והציוניים.

טלב אלסאנע (מד"ע):

מה מרגיז אותך? למה לא מרגיז אותך — — —

היו"ר ע' עלי:

טוב, חבר הכנסת אלסאנע, מספיק.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר הביטחון, אני מבקש להעלות בפניך סוגיה חדשה אחרת.

טלב אלסאנע (מד"ע):

— — —

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת אלסאנע, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. מספיק.

טלב אלסאנע (מד"ע):

לא, אני שואל ברצינות.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת אלסאנע, קראתי אותך לסדר בפעם הראשונה. אל תפריע כעת. עוד מעט הוא צריך לסיים את דבריו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני סגן שר הביטחון, אני רואה את — — —

טלב אלסאנע (מד"ע):

שאלה ברשותך.

עוזי לנדאו (הליכוד):

זה לא על חשבון זמני.

היו"ר ע' עלי:

אני אבקש להפסיק.

יצחק לוי (מפד"ל):

הוא לא דיבר אליך בכלל.

טלב אלסאנע (מד"ע):

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת לוי, חבר הכנסת לוי, נא להפסיק.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני רק מסביר לו.

היו"ר ע' עלי:

תסביר לו בחוץ, לא כאן.

עוזי לנדאו (הליכוד):

לגבי הסוגיה הזאת של תמיכת מפלגות אנטי-ציוניות בממשלה והיות הממשלה הזאת תלויה על בלימתן, אני רוצה לשאול אותך, אדוני סגן שר הביטחון, בשם שר הביטחון שנעדר מן הדיון, את השאלות הבאות.

טלב אלסאנע (מד"ע):

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת אלסאנע, אני קראתי אותך לסדר.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני רואה את ההרוגים שיש לצה"ל, אני רואה את זה שהממשלה כובלת את ידי צה"ל במאבקו במחבלים, אני רואה את ההיסוס לעתים של חיילי צה"ל לעשות את מה שהם צריכים לעשות כדי להגן על חייהם, אני רואה את הבלבול, ואני שואל את עצמי, האם בתת-ההכרה של ראש הממשלה – כי אני סבור שבמודע הוא בוודאי אינו עושה זאת – בתת-מודע, אין מר רבין מושפע, כאשר הוא נותן הנחיות לצבא, מה יחשוב על כך דראושה; האם דראושה יצביע בעד הממשלה או נגד הממשלה אם הוראות פתיחה באש לא ימצאו חן בעיניו. אני שואל ואני משיב לעצמי: אני מודאג.

הנה, שנתיים למשא-ומתן עם סוריה, ואתמול אומרים לנו: יש התקדמות. הנה אמר אסד: יש תקווה לשלום. אז באו קודם כול נדע על מה מדובר. לפנינו כרוניקה של קנוניה סיבובית ידועה מראש. הנה הצמד רבין-פרס הולך לכריסטופר וחבורתו שיאמר לאסד ואנשיו, שאם אסד יאמר ויתבטא בנוסח שיש תקווה לשלום, אז יקל הדבר על פרס ורבין ליצור בישראל אווירה מתאימה יותר לוותר על כל הגולן, וזה אכן מה שקרה. אסד אמר, ורבין, כמובן, אמר שהוא מוכן, באמצעות פרס.

כל השינוי שחל בשנתיים האחרונות הוא לא בעמדתו של אסד. היחידה ששינתה עמדה בשנתיים האחרונות היא רק ישראל, ואף אחד אחר לא, כאשר אנחנו מוותרים ונכנעים מיום ליום ומעמדה לעמדה, ועכשיו מהלכים עלינו אימים: אם לא יהיה שלום עם אסד, תהיה מלחמה במזרח התיכון בעוד שלוש שנים, בעוד שבע שנים; ייפול ההסכם הפלשתיני, ישתבש ההסכם עם מצרים.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת לנדאו, נא לסיים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

מהלכים אימים על הציבור ושוטפים את מוחו.

עוד דקה. אני רוצה לומר: יש סכנה גדולה לישראל מעזיבת רמת-הגולן בעת מלחמה. אם ישראל תופתע, לא יהיה אפשר להגן על יישובי אצבע-הגליל מכיבוש ולא יהיה אפשר להגן מאיום חמור על תושבי הגליל כולו. צפון-הגליל, הם בוודאי יהפכו לזירת קרב, כל היישובים. אני מדבר על מטולה, על קריית-שמונה, על שדה-אליעזר, על איילת-השחר, על חצור, על ראש-פינה, על טבריה, עד בית-שאן ועד עפולה. כל אלה יהיו לב המלחמה בינינו לבין סוריה.

אי-אפשר למנוע הפתעה סורית במקום הזה, ועל כן הרמטכ"ל אומר, שבשעת מלחמה כל רמת-הגולן חייבת להיות בידינו. ואלוף פיקוד הצפון אומר, שיש לסוריה אפשרות להונאה אסטרטגית וטקטית. עם כל אמצעי ההתרעה, מה שלא יהיו, עם כל ה"אייזוקס" והלוויינים, מה שלא תאמרו, אי-אפשר למנוע את האדם שעומד מאחורי המכשירים האלה מפני טעות, ואי-אפשר להבטיח מפני הפתעה. ומי שאינו

יכול להבטיח מפני הפתעה צריך לומר לתושבי אצבע-הגליל מי יגן על חייהם. צה"ל לא יוכל להבטיח זאת.

אולי נוסיף, שאילו ידענו שלא תהיה מלחמה מאה שנה, זה היה ויכוח לגיטימי אם אפשר לוותר או אי-אפשר לוותר; יהיו כאלה שהם בעד ויהיו כאלה שהם נגד. אבל מי יכול לומר שלא תהיה מלחמה מאה שנה, שלא תהיה מלחמה עשר שנים? גם ראש אמ"ן שמדבר על הסדר מדבר על הסדר עם אסד, אבל מי יבוא אחריו? לו היה המצב כך שהיום היינו עוזבים את רמת-הגולן, וכאשר אסד מת חוזרים לרמת-הגולן, אז היינו יודעים שמצבנו בטוח או טוב יחסית; אבל אם אסד מת, רמת-הגולן זה לא יו-יו, רמת-הגולן נשארת בידיים סוריות, ואם את אסד יחליף עריץ אחר, מי יגן על אצבע-הגליל, מי יגן על הגליל?

שלום כמו בין ארצות-הברית לקנדה לעולם לא יהיה בינינו לבין הערבים, שלום שמבוסס על פשרה, על תרבות דומה, על דמוקרטיה. במקרה הטוב ביותר השלום שיהיה בינינו לבין סוריה הוא שלום שדומה לשלום שבין מדינות ערב לבין עצמן. זה שלום שמדי פעם יש בו מלחמות, כמו בין עירק לכוויית ובין עירק לאירן ובין סוריה לירדן ובין דרום-תימן לצפון-תימן, והרשימה הזאת ארוכה. זה שלום שמבוסס על הרתעה. מה שמרתיע את סוריה ממלחמה הוא רמת-גולן בידיים ישראליות. מי שיעזוב את רמת-הגולן לא ירתיע את סוריה ויזמין מלחמה. זו הסיבה לכך שהיו ניצים בעבודה שתבעו שלפחות הגבול יעבור על רמת-הגולן. אני כבר אינני בטוח שהם קיימים. במפלגת העבודה אין עוד ניצים. יש או יונים או שפנים. אני פונה לקהלני, אולי היחיד, צדיק בסדום, שאת הדגל יישא גבוה באומץ.

היו"ר ע' עלי:

זה משפט יפה לסיום.

עוזי לנדאו (הליכוד):

תפילה לשנה החדשה, ממש משפט אחרון. משפט הסיום, אדוני, לקראת יום הכיפורים: אנחנו באופוזיציה ובמחנה הלאומי נתפלל כי תכלה שנה וקללותיה, כי נעביר ממשלת זדון מן הארץ, כי תשנ"ה כשמה תהא: תהא שנת נפילת הממשלה, ואז תחל שנה וברכותיה. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ע' עלי:

תודה לחבר הכנסת לנדאו.

סיכויים לפריצת דרך לקראת הסכם שלום כולל

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת שלמה בוחבוט, בבקשה; ואחריו, כאמור – חבר הכנסת אביגדור קהלני. יש שינוי בסדר-היום, וסגן שר הביטחון ישיב גם על הצעה לסדר-היום שלך, יחד עם שאר ההצעות.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ידידי וחברי עוזי לנדאו, בערב יום הכיפורים צריכים לדבר בדרך ארץ, בכבוד. במפלגת העבודה יש היום חברים טובים, אמיצים, ולא כפי שאתה מכנה אותם – שפנים.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת בוחבוט, כל השנה צריך לדבר בנימוס ובדרך ארץ, לא רק בערב יום כיפור.

שלמה בוחבוט (העבודה):

קל וחומר ביום הכיפורים.

יצחק לוי (מפד"ל):

זה הדבר היותר נימוסי שהוא אמר בכל הנאום שלו. כנראה לא שמעת את ההתחלה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

לצערי, לא שמעתי. אבל את הסיפא שמעתי.

תהליך השלום מגיע בימים אלה אל פרקו הסורי. זהו פרק אחד מתוך מסכת רחבה של הסדרים פתוחים ויחסים מתוקנים עם העולם המוסלמי, אשר ישתתו, כך יש לקוות, על הכרה הדדית. מדינות ערביות ומוסלמיות הרחוקות מכאן, ממזרח וממערב לנו, מתבוננות ומבקשות לראות כיצד יתפתח המשא-ומתן עם סוריה. אחדות מאותן מדינות הן בית-יוצר לזרמים אסלאמיים דתיים ותרבותיים, ואחרות מייצגות השפעה חשובה מבחינה מדינית, בוודאי בעולם המוסלמי.

במובן אסטרטגי ארוך-טווח, יציבותם של הסכמי השלום בין מדינת ישראל לשכנותיה תהיה גם תוצאה של יחסן של המדינות הללו והערכתן למהלכיה של מדינת ישראל ולהישגי הממשלה במשא-

ומתן המדיני. על ממשלת ישראל מוטלות חובה ואחריות לנהל את המשא-ומתן עם סוריה תוך התבוננות מעמיקה ורחבה, הצועדת צעדים ושוקלת שיקולים בזהירות רבה. כלומר, על הממשלה לשאוף ולהשיג במשא-ומתן את המרכיבים האופטימליים, הטובים ביותר לביטחון ישראל ולמעמדה המדיני.

הדבר מחייב התמודדות עיקשת והקפדה על כל תג בסעיפי ההסכם עם סוריה על דרך המשא-ומתן וההסכם שיביא בסופו של דבר להסכמים הסופיים. המשא-ומתן עם סוריה תובע מאתנו אחריות והשגחה כיוון שוויכוח ציבורי חריף פרץ בתוכנו והוא חושף את פני העם והמדינה בפני אומות העולם.

ממשלת ישראל, בהחלטתה להביא את הנושא להכרעת הציבור במשאל עם, ראויה לשבחים. שמעתי בקשב רב את המערערים על כך, ונימוקם הוא שהממשלה חייבת לפעול ולהחליט בעצמה. לטוענים כך אשיב: לא היא. בהחלטה להביא את עתיד רמת-הגולן והסדר עם סוריה להכרעת הציבור הוכיחה הממשלה, כי היא מהלכת נאמנה בתוך הציבור בישראל ואוזנה כרויה למחשבותיו ולהרגשותיו.

העתקת מקור הסמכות להכריע מן הממשלה אל הציבור תאפשר לממשלה להתנער מהגיגי לב ומהשקפות אישיות אחרות. עתה תוכל להתפנות לבחינה מפורטת אובייקטיבית של מרכיבי ההסדר עם סוריה מתוך שיקול דעת עיקרי, והוא: ביצור, שמירה על ביטחון מדינת ישראל וחיזוק מעמדה המדיני.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בכנסת זו מצויים חברים גם בצד האופוזיציה. חברים אלה מייצגים עמדה שונה ביחס לעתיד רמת-הגולן, עמדה בהסדר עם הסורים. בהשקפותיהם כרוכים זיכרונות של גבורה נאצלת, פרשנות שונה למרכיבי ביטחון ישראל, ערכים היסטוריים וערכים נוספים. הם מייצגים ומבטאים הלכי-רוח הקיימים בציבור. הבה נאזין להם בסובלנות ראויה לכבוד.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני קורא מכאן, בהיותנו נבחרים העם ושליחיו – בחרון אף נסטה מדרך הישר לעבור, חלילה, פסע לאנרכיה פוליטית וחברתית, אשר עלולה להמיט עלינו משבר. אל ניתן לדבר להתפתח כך.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, המכנה המשותף לקיומה של מדינת ישראל מצוי בשמירה על יסודותיה הדמוקרטיים. אני יודע כי בבוא העת תעמוד גם בפני התלבטות קשה, אך היא תוכרע רק מתוך שיקול דעת ובחינה מאוזנת של ההסכם. כמוני, כך בוודאי אצל כל אחד מאזרחי מדינת ישראל. עד לשעת ההכרעה, נקיים את הדיון הציבורי בנושא נכבד זה על-פי כללי הסדר הדמוקרטי, והעולם כולו הצופה בנו יעמוד משתאה ויעיד על מקומנו במשפחת העמים.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, יום כיפור התשנ"ה קרב ובא. נישא מכאן תפילה: ברוך אתה השם המברך את עמו ישראל בשלום. גמר חתימה טובה לחברי הכנסת ולכל בית ישראל.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת בוחבוט.

המלחמה הבלתי מתפשרת נגד ארגון ה"חיזבאללה" בלבנון

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת אביגדור קהלני בנושא: המלחמה הבלתי מתפשרת נגד ארגון ה"חיזבאללה" בלבנון.

אביגדור קהלני (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני סגן שר הביטחון, אומנם היום אנחנו עוסקים ברמת-הגולן, אבל אתחיל בנושא של ה"חיזבאללה" ולאחר מכן אחזור לנושא העיקרי של היום – רמת-הגולן.

אין שום ספק שסוריה היא זו שמפעילה את ה"חיזבאללה", אין שום ספק שהסורים הם אלה שמאפשרים את קיום צינור הנשק המרכזי מאירן אל ה"חיזבאללה", ואין שום ספק שאילו היו הסורים רוצים היה ה"חיזבאללה" מפסיק לפעול בדרום-לבנון. כשאומרים שהסורים שומרים על שקט ברמת-הגולן, אומרים שנוח להם לשמור על שקט ברמת-הגולן, אבל הם מפעילים טרור אמיתי נגדנו מהמדינה שנשלטת על-ידם. והמדינה שנשלטת על-ידם היא לבנון, שהיא בעצם גרורה סורית. מכאן שה"חיזבאללה" מופעל באופן ישיר על-ידי הסורים, וכל דבר שהם עושים מתואם עם הסורים. הנזק שהם גורמים הוא פשוט נזק שמשרת את הסורים. הסורים היום במתן-ומתן יצטרכו לעמוד מול הסוגיה, איך לטפל ב"חיזבאללה" בהסכם כולל. כלומר, המפתח בנוגע ל"חיזבאללה" נמצא בידי הסורים.

אני רוצה לאחל לצה"ל שימשיך לדעת למצוא את השיטות להילחם נגד ה"חיזבאללה". המאבק בדרום-לבנון, אדוני היושב-ראש, הוא מאבק קשה מאוד. הוא הפך להיות מאבק קשה מול טילי "סאגר". אין לנו תמיד הפתרונות הנכונים. הוא הפך להיות מאבק מול פצצות בצד הדרך, שפוגעות בחיילים שלנו שנכנסים פנימה. הוא הפך להיות עקוב מדם, ואנחנו משלמים מחיר יקר. נכון, צריך למצוא את הדרך גם לשבת ולחפש את השלום. אין לי שום ספק שה"חיזבאללה" הוא זרוע של הסורים.

מכאן אני רוצה לעבור לרמת-הגולן. אנחנו נמצאים היום במאבק קשה מאוד, 21 שנים אחרי מלחמת יום הכיפורים ולמעלה מ-27 שנים אחרי שכבשנו את רמת-הגולן. אני רוצה להזכיר לעולם הנאור וגם לסורים מדוע אנחנו נמצאים ברמת-הגולן. לא התכוונו להיות שם, לא היו לנו תוכניות שהוצאנו אותן מהמגירה לפני המלחמה. כמו שיודע מוטה גור, סגן שר הביטחון, שיושב כאן היום, שלא היה מתוכנן לכבוש את מזרח-ירושלים לולא פתחו הירדנים באש, כך לא היה צה"ל עולה לרמת-הגולן במלחמת ששת הימים לולא ירו הסורים על עמק-החולה ועל עמק-הירדן, ואז נאלצנו כהוכחה לעולם כולו לקחת חטיבת טנקים באמצע המלחמה בסיני והעלינו אותה לרמת-הגולן, והיא השתתפה ביום השישי של המלחמה. כך כבשנו את רמת-הגולן. לא התכוונו. עם ישראל לא צריך להתנצל בפני הנשיא אסד וכל העם הסורי על כך שאנחנו נמצאים ברמת-הגולן. יש לנו תחושה כרגע שכולנו מצטדקים בפניו על עצם זה שאנחנו נמצאים שם.

סאלח סלים (חד"ש):

גם סדאם ירה טילים על תל-אביב. זה מצדיק לכבוש את עירק?

אביגדור קהלני (העבודה):

לא אמרתי זאת. מה שעשה לנו הנשיא הסורי בזה שהוא לחץ על ההדק – הרבה הרוגים היו לנו בעמק-החולה. מי שימשיך לפגוע במדינת ישראל, נטפל בו ונמצא את הדרך. מדינת ישראל היתה מאופקת חמישה ימים עד שיצאה למלחמה נגד הסורים.

במשך השנים האלה שלחנו את מיטב בני עם ישראל, חלוצים אמיתיים, להתיישב ברמת-הגולן. יושבים שם היום כ-13,000 ישראלים גאים. שלחנו אותם בצו המדינה, בצו התנועה, להתיישב שם. אמרנו להם, שאו את הדגל, לכו בראש המחנה, קחו את המוצבים הסוריים, הרסו אותם ובנו את ביתכם עליהם, קחו את העמדות של הטנקים והפכו אותן לגן ירק – וזה מה שהם עשו.

מי שהכיר את רמת-הגולן לפני 27 שנים ומסתכל עליה היום רואה ארץ בכלל אחרת. היא נעשתה בידיים יהודיות של אנשים ציונים. האנשים האלה היום רועדים כעלה נידף, לא יודעים אם לסייד את החדר בבית, אם לתקן את משקוף הדלת, אם לתקן את הברז ואם להשקות את העץ. הם לא יודעים מפני שהם לא יודעים מה יהיה אתם מחר. יש שמועות שבתוך שלוש שנים הם צריכים לעזוב את המקום. אנה אנחנו מגיעים?

למי שינסה להאשים את אלה שמנסים לעצור את התהליך הזה כאילו הם מחבלים בשלום, אני רוצה לומר: מי שעבר מלחמה לא יחבל בדרכים לחיפוש שלום. מי שעבר את האש ואת התופת, יחפש את השלום. שלא יאשימו איש מהלוחמים שעברו את זה כאילו הם מנסים לסנדל את הממשלה או להפיל אותה בתהליך של שלום.

דוד צוקר (מרצ):

אלה סממאות.

אביגדור קהלני (העבודה):

זכותנו לחפש שלום, לא רק לדאוג לכבוד הערבי היושב בדמשק והדואג לאדמתו. גם ליהודים יש כבוד, יש כבוד לאדמה, יש כבוד לדם שנשפך, יש כבוד למלה של הבטחה. גם על הכבוד הזה צריך לשמור.

אם נכון מה שאני קורא, שההסכם הוא שבתוך שלוש שנים נרד מרמת-הגולן, הרי זה הסכם קשה מאוד, חמור ביותר, ואסור שנסכים לו.

אני מסתכל על היושבים ברמת-הגולן. האמינו לי, קשה לי להישיר מבט לעיניהם. נכון, לא הם השיקול אם להישאר ברמת-הגולן; השיקול הוא לאומי, שיקול של ביטחון.

לעם ישראל אני רוצה לומר, הקו שבו אנחנו נמצאים ברמת-הגולן הוא קו של הגנה, זה קו גיאוגרפי וטופוגרפי, קו של מכשולים שבנינו במקום הזה. השקענו מיליונים בקו של ביצורים, קו של עמדות נגד טנקים, תעלות נגד טנקים, מוצבים לאורך כל הקו, וגם היישובים בנויים להגנה. מכאן צריך להבין, שהעקשנות להישאר בקו הזה יש לה משמעות אסטרטגית למדינת ישראל.

מי שמדבר על טילים שמאיימים, הרי טילים לא מאיימים על קיומה של מדינה. טילים גורמים נזק, גורמים אולי ירידה במורל, אבל טילים לא כובשים שטח. אם מזכירים לי את מלחמת המפרץ, אני רוצה להזכיר את מלחמת המפרץ לעולם כולו. 39 ימים ירו האמריקנים טילים ופגעו בכל גשר, בכל בונקר, בכל מוצב, ושום דבר לא קרה עד לרגע שבו התחילו להזיז את הטנקים. מרגע שהתחילו הטנקים לזוז, כוחות היבשה, בתוך 100 שעות נגמרה המלחמה בעירק; בדיוק 100 שעות. מי שאומר שאין לשטח משמעות בימים של טילים, מטעה.

הפתרון ברמת-הגולן צריך להיות בתהליך ארוך טווח. נראה מי יהיה המחליף של אסד. אם יהיה זה רפעת אסד, אני פוחד ממנו יותר מאשר מאסד, כי אני יודע מה אחיו אסד חושב עליו ומה עשה לו כשסילק אותו ממדינתו.

לכן הפתרון של מדינת ישראל בגולן חייב להיות פתרון שמתפרס לפחות על שני דורות. אפשר למצוא דרך שהתושבים יישארו שם. נוריד את הטנקים. מדינת ישראל מוכנה להוריד אותם מחר בבוקר, לא זו הבעיה שלנו. אין לנו שום מגמה לאיים על דמשק. יש לנו משימה לאומית לשמור על הביטחון של מדינת ישראל.

אינני מאמין בהסכמים הכתובים על נייר. הסכם הכתוב על נייר אפשר גם שלא לכבד אותו. ראיתי במלחמת ששת הימים איך מסלקים בהינף יד את האו"ם, שישב ברצועת-עזה. אפילו לא התנגדו. הסכמים על הנייר, מכבדים אותם כאשר מאחוריהם נמצא כוח.

מדינת ישראל עדיין נלחמת על עצמאותה. בואו נזכור את הדבר הזה. אנחנו מחפשים שלום. מי שמנסה להטיל האשמה כבדה של חבלה בשלום על אנשים שמבקשים לראות את הביטחון, לראות את הניצוץ בעיניים של אסד כשהוא מבקש שלום, שיבוא ויעמוד על הבמה הזו ויגיד "רוצה אני שלום" – האמינו לי, לי זה יעשה משהו בלב אם הוא יבוא לכאן. אני רוצה לראות את הכנות שלו.

דוד צוקר (מרצ):

ואז תשנה את העמדה?

אביגדור קהלני (העבודה):

לא אשנה את העמדה. אני ממשיך לבחון אותה. אבל אני בטוח בדבר אחד, אני לא אתמסר כמוכם מייד ואפשוט לגמרי את המכנסיים קבל עם ועדה, ולא אגיד לו כבר היום שאני מוותר על השטח הזה.

דוד צוקר (מרצ):

אתה משמיע ססמאות. בעצם אתה לא רוצה שלום, אתה אומר ססמאות.

קריאה:

חבר הכנסת צוקר, הוא לא דיבר ססמאות. הוא דיבר לעניין.

דוד צוקר (מרצ):

אביגדור קהלני (העבודה):

חבר הכנסת צוקר, עם כל הכבוד לך – – –

דוד צוקר (מרצ):

אביגדור קהלני (העבודה):

חבר הכנסת צוקר, תן לי לגמור משפט. עם כל הכבוד לך, אתה ותיק ממני בכנסת, ובססמאות אתה יותר טוב ממני. ההבדל ביני לבינך הוא שאני דובר דברי אמת, אני אומר את הדברים כפי שאני מאמין, ואיך להשתמש בססמאות – אני יכול ללמוד ממך. תודה רבה.

דב שילנסקי (הליכוד):

יש לי שאלה, אם הנואם יסכים.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת קהלני, אתה מסכים? כן. חבר הכנסת שילנסקי, בבקשה.

דב שילנסקי (הליכוד):

חבר הכנסת קהלני, אני מקווה ששאלתי והצורה שבה אציג אותה לא יזיקו לך, כי לא זו כוונתי. אתה יודע, אמרתי לך לא אחת, אני מעריץ אותך. תהיה בכל מפלגה שתהיה, אני אזכור לך תמיד, אני ובני ביתי, את חלקך במלחמה ואת גבורתך ביום הכיפור השחור ברמת-הגולן.

אביגדור קהלני (העבודה):

מזל שלא רואים עלי שאני מסמיק כרגע.

דב שילנסקי (הליכוד):

אמרתי לך את זה, אני אומר את זה בפומבי. זה מעל מפלגתיות. המסירות, הנאמנות, הלחימה בשביל עם ישראל היא מעל מפלגתיות, והיא מאחדת את כולנו.

שאלתי אליך. אלה הנאמנים לגולן, שאומרים "אנחנו נישאר פה", ששובתים היום שביתת רעב, אני אומר להם: דעו לכם, אני אתכם, אני אתכם עד הסוף, שום מפלגה לא תשבור אותי, שום דבר. האם אתה יכול להגיד להם היום, וחשוב להם לשמוע זאת ממך מעל במת הכנסת, האם אתה יכול להגיד להם: אני, אביגדור קהלני, אתכם עד הסוף, ושום משמעת מפלגתית לא תשבור אותי. כפי שגם אני אומר, לאו דווקא במקרה זה אלא בכל עניין אחר שאני מאמין בו, בעניין ארץ-ישראל, בעצם קיומנו פה – שום מפלגה לא תשנה את דעתי ולא תשבור אותי. האם גם אתה יכול להגיד להם את זה היום? זה דבר חשוב. תודה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

מה שאתה עושה זה לא הוגן.

אביגדור קהלני (העבודה):

זה הוגן. הוא יכול לשאול את השאלה, ותפקידי לענות.

יצחק לוי (מפד"ל):

יותר הוגן לשנות את המצע?

רון נחמן (הליכוד):

אם אפשר לשנות חוק-יסוד – – –

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת רון נחמן, הנואם נשאל, תן לו להשיב.

אביגדור קהלני (העבודה):

אמרתי אתמול לראש הממשלה, שאני התייצבתי ומתייצב בראש המאבק להישארות בגולן, אני עושה את זה בצורה גלויה. והוא אמר: זאת זכותך, עשה מה שאתה מאמין בו. אמרתי לתושבים, עמדתי במוצאי שבת בכנס של אלפים ברמת-הגולן ואמרתי: אני מתייצב בראש המאבק, ואמשיך בו. אעשה את זה בדרך דמוקרטית, אעשה את זה דרך הכנסת, אמצא כל דרך לפתרון אחר מזה שאני רואה אותו באופן. אלחם בדרך הדמוקרטית. אני אומר את זה כאן, אמרתי את זה להם. אינני מתבייש בדרכי, אני מאמין בה. אני חושב שאני נמצא בכנסת כשליח ציבור, ותפקידי להיות נאמן לציבור. תודה.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני אתך. אני רוצה ללחוץ את ידך.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת קהלני. סגן שר הביטחון מוטה גור, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אם אני מנסה לסכם את הנקודות העיקריות שעלו כאן היום: האחת נוגעת לזכות הממשלה להחליט; השנייה – האם בתהליך השלום יש סיכויים יותר מאשר סיכונים, או שיש סיכונים כאלה שאי-אפשר לקחת אותם ולעמוד בהם. בדברי אתייחס בעיקר לשתי הנקודות האלה. אבל, ברשותכם, אעיר הערה מוקדמת על תרבות הדיון, אני אומר את זה לא כמחנך של חברי הכנסת אלא כחבר אל חברים שקובעים את דמותה ודימויה של הכנסת.

נשמעו הבוקר קריאות כלפי ראש הממשלה, וכמה פעמים נשמעו כאן טענות שראש הממשלה לא בא לדיון. הוא בא לדיון. כמי שיושב מן הצד, מסתכל ושומע, אני מודה שלראש הממשלה אין מה לעשות בדיון כזה. אי-אפשר להוציא מלה, אי-אפשר להשלים משפט, כל מלה גוררת מבול של קריאות גנאי. לפי דעתי, לא כך מתנהל דיון בכנסת ולא כך אפשר לבסס מערכת יחסים בין הכנסת ובין הממשלה, בוודאי לא עם ראש הממשלה. אם רוצים לשמוע ממנו – צריך לשמוע, צריך להקשיב, לא ייתכן מצב שבו כל הזמן יש קריאות ביניים.

אני לא אוהב לחזור יותר מדי להיסטוריה, כי צריך לתת פתרונות לעתיד, חברי חבר הכנסת עוזי לנדאו – יש הבדל בין העובדה שנלחמנו יחד באותה חטיבה, בצנחנים, ובין התייחסות פוליטית. אתה יודע היטב באיזה מצב היה ראש הממשלה מנחם בגין חודשים רבים, ואתם החזקתם אותו בכוח. האם פעם אחת, גם כשהוא היה שר הביטחון, ניצלנו את זה? האם פעם אחת התייחסנו לחוסר אחריות בנקודה שקשורה לראש הממשלה? האם לא שמרנו בכל התקופה הזאת על הכבוד, אף שחשבנו שנעשות כאן טעויות חמורות? הבענו זאת בדרכים המתאימות, לא בקריאות אישיות כאלה כלפי ראש הממשלה. הייתי רוצה שנישמר מאוד מזה.

חברי הכנסת, ערב מלחמת יום הכיפורים היתה מקובלת אצלי במפלגה, בין השאר, הססמה, שמוטב שארם-אל-שיח' בלי שלום מאשר שלום בלי שארם-אל-שיח'. אחרי מלחמת יום הכיפורים היתה חרטה כבדה על הססמה הזאת. זה היה לקח גיאופוליטי שבעתיד צריך להישמר ולא להיכנס למלכודת מחשבתית כזאת.

היה עוד ויכוח, מה הם גבולות הביטחון. בהנחה ובתקווה שאותם גבולות שהיו בסיום מלחמת 1967 הם גבולות כאלה שהאויב יירתע מלהילחם עליהם, כי חסר הסיכוי להשמדת ישראל – למרות שלוש שנים של התשה החזקנו באמונה שמלחמה נוספת לא תבוא. והיא באה, והיא היתה קשה מאוד.

לצערי, סאדאת יכול היה לטעון אז, בצדק, כלפי תפיסת הביטחון הישראלית, שהתפיסה של גבולות ביטחון כשלעצמם אינה תופסת עוד. למה? – זו הנקודה העיקרית – כי למצרים כבר לא היתה כוונה של השמדת ישראל וכיבושה. אמר לי גנרל גמאסי כשניהלנו את המשא-ומתן, בשתי שיחות נפרדות: דע לך, גנרל גור, הייתי נותן את כל הצבא המצרי עבור חיל האוויר שלכם. כמובן, זה נוסח דיבור מסוים, לא לזה הוא התכוון, אלא בשביל להוכיח עד כמה חיל האוויר שלנו היה בעל משמעות. לא חשוב מה אנחנו אמרנו, אבל אז הוא הוסיף: רק אל תעשו טעות ואל תחשבו שבמלחמה מודרנית המטרות הן צבאיות. אתם חשבתם שכל זמן שלא יהיו לנו מטוסים מסוימים וטילים מסוימים לא נצא למלחמה. לא הבנתם שמלחמה מודרנית היא לצורך הישגים פוליטיים. תדעו לכם, שגם אם תהיו חזקים מאתנו מבחינה צבאית עשרת מונים, אם לא נתקדם לדו-קיום יהיו מלחמות – אולי לא מלחמות השמדה, כי אתם יותר חזקים, אבל מלחמות שהעולם לא יכול לעמוד בהן.

לכן, היום, כאשר אנחנו מדברים על העתיד, צריך לשקול היטב את האיזון בין הגורמים השונים של הביטחון הלאומי ולצפות אותם כלפי העתיד, ולא לנתח אותם, ידידי חבר הכנסת קהלני, כלפי העבר.

הייתי אתמול עם השובתים ברמת-הגולן, ושלשום, לאור תוכנית העבודה שלי, הייתי עם מפקדי פלוגות ומפקדי גדודים בדרום-לבנון בשיחות נפש ארוכות. אתמול באתי לרמת-הגולן וסירבתי להיכנס לדיון הפוליטי, כי לא בשביל זה באתי אליהם. באתי אליהם כי אין לי שום ספק שהם עוברים תקופה קשה מאוד, ואני הייתי שותף לתקופות רבות של בנייה.

רון נחמן (הליכוד):

מה זה מרגישים קשה? האנשים מרגישים נבגדים, מרומים.

סגן שר הביטחון מ' גור:

מכיוון שהייתי שם שמעתי את האנשים, ואני לא צריך אותך כדי לתרגם מה הם אמרו לי. אמרתי להם שאת הדיון הפוליטי נעשה בכנסת, ואם ירצו יזמינו אותי. הם כבר הזמינו אותי לשבוע הבא, וכנראה אהיה בחוץ-לארץ; לכן אהיה אצלם בעוד שבועיים ונשוחח על המצב הפוליטי.

אתמול התנהל במכללה לביטחון לאומי דיון על האיזון בין מרכיבי הביטחון הלאומי. לא נרתעתי מחידוד השאלה הזאת לגבי רמת-הגולן, כי אין טעם לברוח מהשאלות האמיתיות. זה לא אומר שאני יכול לתת עכשיו את התשובה, כי אני לא יודע כיצד בדיוק ייגמר המשא-ומתן, אני רק לא רוצה, בשום אופן, לחזור על ססמאות כמו שארם-אל-שיח' בלי שלום ושלום בלי שארם-אל-שיח', מכיוון שאז מיידיית – בלי שאני קובע את לוח הזמנים – נשאלת השאלה: האם מוכרחים עוד מלחמה עם הסורים לפני שמגיעים אתם למשא-ומתן, או שאפשר לקבוע היום באומץ לב מה הם הפרמטרים למשא-ומתן בהצלחה לשלום ולביטחון. אני אומר לכם, שהאלמנטים האלה קיימים.

כי מה קרה בשנים האחרונות? לא בעמדתנו חל השינוי – אני מתייחס לדברים של כמה מחברי הכנסת פה – החל מ-1988, גם כשגורבצ'וב דיבר עם אסד ועם ערפאת הסתבר להם שבמלחמה לא תהיה להם תוחלת, ושני הגופים הללו, הסורים ואש"ף, התחילו לדבר יותר על הצורך להגיע להשלמה מדינית; לא מתוך אהבת ישראל אלא מתוך הכרת המציאות הגיאוגרפית שיש לא פה, היא חזקה והיא קיימת, ואתה צריך להגיע לדו-קיום. מלחמת המפרץ החריפה את הצורך הזה, כי כל העולם ראה למה יכולה להביא מלחמה מודרנית. אני עברתי באירופה באותם ימים, כל אירופה פחדה ממלחמה כוללת אשר תפרוץ ממלחמה אזורית.

חברי הכנסת, אנחנו צריכים לראות כיצד אנחנו נמצאים במערכת הכוללת. אנחנו לא מנהלים פה שוק בלעדי. ולכן, אשר לשאלה הזאת של הסיכונים והסיכויים, אני אומר לכם בהתבסס על ידיעה ברורה מהי עוצמתה של ישראל וכיצד רואים את העוצמה הזאת השכנים שלנו – אנחנו הולכים למשא-ומתן מתוך עמדה של כוח. השאלה העיקרית היא, כשיש לי כוח, האם אני מנצל אותו עוד הפעם לשימוש בכוח, או שאני אומר: יש לי כוח בשביל להגיע להסדר. ואני אומר לכם: יש לנו כוח, יותר כוח מאשר לשכנים שלנו, ואנחנו רוצים לנצל את הכוח הזה לא על מנת לנצח במלחמה נוספת, אין לנו מטרות מלחמה, אלא להגיע לשלום, להגיע לדו-קיום מתוך הרגשת ביטחון, ועל זה בכלל אין ויכוח.

יכולה להישאל השאלה, מה ייתן לישראל את הביטחון הלאומי ב-10-20 השנים הבאות. אם מישהו רוצה להתייחס ל-100-200 שנה, אני לא נביא, אבל אני יכול לומר לכם, בהתבסס על הידע שיש לנו, על איזו טכנולוגיה הולך העולם, לאיזה שוק של הסדרים בין-לאומיים הולכים, אילו מערכות נשק יסכנו את השלום, ויש לנו היכולת להתמודד בתנאי שנישאר חלק מהעולם שלרשותו עומדים האמצעים הנאותים. תאמינו לי, חברי הכנסת מימין ומשמאל, גם בשביל רמת-הגולן, גם בשביל רמת-הגולן – ותקשיב לי היטב, אביגדור, בעיקר בשביל רמת-הגולן, ואתה יודע היטב שבכל הוועדות על מלחמת העתיד הייתי שותף פעיל מאוד, ועיקרן היה סביב רמת-הגולן; הרמה והידע הטכנולוגי ושילוב בין-לאומי, הם הופכים לנכס ברזל, לא כמו כוח או"ם, לא על זה אנחנו מדברים, אבל אם אנחנו מדברים על מערכות נשק מודרניות, ונניח שתעשיות הביטחון שלנו יתעשתו, ואני מקווה שכך זה יהיה – האם אי-פעם יכולנו לתת תשובה מלאה בעצמנו?

בן-גוריון לא היה מהפחדנים, והוא קבע: לעולם לא להגיע לעימות עם המעצמות. אני לא רוצה שנגיע למצב, שבאיזון של הביטחון הלאומי נצטרך, אפרופו שארם-אל-שיח' והשלום, לשאול: ארצות-הברית או רמת-הגולן? מערכות כאלה מול חלק מרמת-הגולן? אני לא רוצה להגיע לזה. אני רוצה לנצל את עוצמתנו על מנת להגיע להסדר סביר שייתן ביטחון מלא.

רון נחמן (הליכוד):

אם לא תגיע, על דעת האמריקנים, מה יהיה? מה תהיה אז התשובה?

סגן שר הביטחון מ' גור:

תאמין לי, כשם שלא חסרו לי תשובות עד היום, לא יחסרו לי תשובות בשביל ראש העיר אריאל גם בעתיד.

רון נחמן (הליכוד):

אני מדבר על קצרין, ששם, לפני הבחירות, כשתלו סממאות: הגולן תומך ברבין, אמרתי: אל תאמינו לרבין. עכשיו כשאתה בא אליהם, הם לא רוצים לדבר אתך, ועם יאנוש לא רוצים לדבר. אתה יכול להגיד מה שאתה רוצה – הם אנשים שבגדו בהם.

רן כהן (מרצ):

השאלה היא איפה הסבירות היותר גדולה להגיע לאיזון שעליו מדבר סגן השר – – –

סגן שר הביטחון מ' גור:

תרשו לי, חברי הכנסת, לתת את התשובה לא באופן ישיר אלא בעקיפין, ואני איעזר בהיסטוריה. בן-גוריון, ביום השלישי למערכת "קדש", אם אני לא טועה, הוא דיבר פה בכנסת על מלכות ישראל השלישית. ביום השביעי למלחמה הוא קיבל אולטימטום מארצות-הברית ומברית-המועצות, ועל המקום הוא נתן לנו פקודת נסיגה. רק ארבעה ימים עברו בין החזון שלו על הבית השלישי, על מלכות ישראל השלישית, ובין החלטה ריאל-פוליטית להשלים עם האולטימטום. אנחנו לא מוכרחים להגיע למצב של אולטימטום בשביל להבין את התנאים הגיאוגרפיים.

עכשיו תרשו לי להזכיר לכם דבר שאולי חלק מכם לא יודע. כאשר החל המשא-ומתן עם המצרים, וכל מי שטוען כלפי הלגיטימיות של הממשלה לקבל החלטות יודע שראש הממשלה בגין, זיכרוננו לברכה, נסע להציג את התוכנית שלו לקרטט כאשר איש מהממשלה לא הכיר אותה, לכנסת לא היה בכלל מושג על זה, והטיעון שלו – אני הייתי בוועדת שרים לביטחון, כרמטכ"ל – החשש שלו היה שזה יודלף והוא יעמוד במצב לא נעים עם הנשיא קרטט. אני לא אשכח את שמוליק כץ, העוזר של בגין מתקופת המפלגה, אומר לי: מוטה, הרמטכ"ל, מה עושים? אמרתי לו: אולי אתה תיסע עם בגין במטוס, תשכנע אותו, כי זו היתה הפעם הראשונה שמישהו שמע על האוטונומיה. לכם יש אתנו ויכוח על הלגיטימיות שלנו בניהול המשא-ומתן?

אבל כאשר הציג מנחם בגין את תוכנית האוטונומיה, ודובר על טריטוריה, אמר לי ראש הממשלה בגין, זיכרוננו לברכה, בתשובה על שאלה, בכל גילוי הלב: כל מי שמדבר על שלום עם הערבים, כשאנחנו נהיה ריבוניים על אדמתם, לא יודע על מה הוא מדבר. ואני שאלתי אותו: אדוני ראש הממשלה, זה נכון גם לגבי ירושלים? הוא אמר לי: עכשיו מדברים על סיני, לא על ירושלים. בסוף אותו דיון אמר לו השר שרון: אדוני ראש הממשלה, היום הקימות את המדינה הפלשתינית. אני הייתי יותר עדין ואמרתי לו: אתה תיזכר כבלפור של המדינה הפלשתינית, כי יכול להיות שיעברו עוד שלבים, אבל אתה פותח פתח עם משמעות טריטוריאלית. אתם מטיפים לנו מוסר על הדרך שבה אנחנו מנהלים את המשא-ומתן?

זכותה של ממשלה לנהל משא-ומתן, ואנחנו אומרים לכם, שאם נגיע עם הסורים להסדר שונה במידה משמעותית ממה שרצינו וממה שאנחנו נאבקים עליו היום, נבוא למשאל עם, והעם יחליט על מכלול. מה יותר מזה? לא שהעם יצטרך ללכת לבחירות על כל מיני נושאים, אלא תעמוד בפניו שאלה: האם לטובת עתידה של מדינת ישראל אתה מוכן לקבל את החבילה הזאת של שלום וביטחון, והוא יצטרך להגיד: כן או לא.

תאמינו לי, הוא יגיד כן. הוא יגיד כן, מפני שגם האבות וגם האמהות, זה כולל את כל חברי הכנסת כמעט, אולי למישהו אין ילדים, אני לא רוצה להתחייב בשמו, אבל לרובנו יש ילדים ויש נכדים, ואם אומנם תהיה לנו אפשרות להוכיח שמדובר במערכת חיובית, העם יצביע בעד.

ולכן, מה הצעקות? מה לגיטימי יותר מזה? איזה היגיון יש ללכת אל העם בתחילתו של תהליך?

האם היה עם ישראל תומך בתוכנית של בגין אם הוא לא היה בקמפ-דיוויד? אתם מדברים על לגיטימיות שלנו במשא-ומתן? הסכים ראש הממשלה, מנחם בגין, זיכרוננו לברכה, להיקרא יחד עם משה דיין, זיכרוננו לברכה, ועזר ויצמן, שייבדל לחיים, הרחק מהבית, בארצות-הברית, ושם לקבל, תחת לחץ, החלטה. הרים משם בגין טלפון לשרון, ושרון אישר את הורדת היישובים. אתם מדברים אתנו על לגיטימיות שבקבלת החלטות?

מה לא "פייר" בניהול העניינים על-ידי הממשלה הזאת? אנחנו מדווחים כל יום על הקשיים, על הסיכויים, ואנחנו אומרים לכם, שאם נגיע לתוכנית שונה – נבוא למשאל עם, כי אנחנו משוכנעים שאפשר להגיע לזה.

לכן, כל מערכת ההפחדות לא תעזור.

לי יש זכות כפולה, כי הייתי צריך לענות פעמיים.

היו"ר ע' עלי:

איך?

סגן שר הביטחון מ' גור:

כן, הייתי צריך לענות פעמיים, ואני עונה פעם אחת. אחר כך אני עונה פעם שלישית.

היו"ר ע' עלי:

ראשית, אפשר לך. שנית, ברגע שביקשת לאחד את התשובות, קיבלת 20 דקות.

סגן שר הביטחון מ' גור:

תודה רבה. אני כבר מסיים.

היו"ר ע' עלי:

אם אתה רוצה עוד כמה דקות – תקבל.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני כבר גומר.

היו"ר ע' עלי:

אין בעיה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

מכיוון שבאמת אנחנו נמצאים באחת הנקודות המאוד-מאוד מורכבות בהיסטוריה שלנו, אני רוצה להזכיר לכם, חברי הכנסת, וחברי הכנסת מהאופוזיציה, כמה וכמה פעמים הבהלתם אותנו, שאני לנו ממה שאנחנו עושים. לא אחזור להקמת המדינה. אבל כאשר התנהלה מלחמת ההתשה, ביולי 1970, היתה אפשרות להגיע בשיחות להפסקת אש, ואנחנו הסכמנו. במה לא הבהלתם אותנו? מנחם בגין אפילו מצא לנכון לעזוב את הממשלה, שמא ניכנע להחלטות רוג'רס. והיה שקט שלוש שנים.

אחר כך התפתחה קונצפציה, שעליה דיברתי קודם, והיתה כבר מלחמת יום הכיפורים. כבר היה ברור שאי-אפשר להגיע לסטטוס-קוו. כבר היה ברור שצריך להיזהר מקונצפציות. נכנסנו למשא-ומתן על הסדר הפרדת הכוחות. איזה הפגנות עשיתם לנו פה, בירושלים. אני הייתי רמטכ"ל, אני לא אשכח. עשרות אלפים עמדו פה בכבישים, מסביב, והזהירו אותנו שאם נוותר על הכותל המזרחי שם בתעלה – זה כאילו היה הכותל המערבי. וההסדר הזה הביא אחר כך להסדר ביניים. איזה הפגנות עשיתם נגדנו לגבי הסדר הביניים. אני הייתי צריך להיפגש בלילות עם החברה האלה ששובתים היום – ויש לי שם חברים טובים מאוד – על מנת לוודא שהדמוקרטיה לא תיפגע. אבל במה לא הבהלתם אותנו? איזה הפגנות עשיתם נגד הסדר הפרדת הכוחות עם הסורים ב-1974. 20 שנה הוא מחזיק. במה לא הפחדתם אותי, כרמטכ"ל? – אני נותן את ידי לוותר על כל העומק שהיה עד – – –? כך אני מוותר על זה? ואני אמרתי לכם: אם ההסדר יהיה טוב – הוא יישמר.

שאול יהלום (מפד"ל):

גם הסברת שטוב זה הישארות בקו התלים – – –

סגן שר הביטחון מ' גור:

תסלח לי, תסלח לי, אל תסדר לי את ההיסטוריה. הוויכוח אז היה להישאר על הקו הרחוק. אל תספר לי מעשיות. אני הייתי שם.

שאול יהלום (מפד"ל):

אבל התשובה שלך היתה: קו התלים.

סגן שר הביטחון מ' גור:

רגע אחד, התשובה שלי היתה תשובה.

שאול יהלום (מפד"ל):

מה התשובה שלך היום?

סגן שר הביטחון מ' גור:

התשובה שלי היתה, שההסדר הזה, כיוון שהוא מקובל גם על הסורים, יחזיק מעמד. והוא החזיק מעמד.

עוזי לבדאו (הליכוד):

מהו ההסדר המקובל על הסורים?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אתם הפחדתם אותנו ב-1981: אש"ף יוצא למלחמה על ישראל. הלוא זה היה הנימוק שלכם פה ליציאה למלחמה בלבנון.

דוד צוקר (מרצ):

האם אתה יודע כמה פעמים הם ניבאו את החורבן?

סגן שר הביטחון מ' גור:

מה לא אמרתם לנו אז? דיברנו על היציאה משם – וחבל שחבר הכנסת שמיר איננו – ואמרנו שניתן למצוא פתרונות בלי לשלוט במיליון לבנונים. הלוא זה לקח לכם שלוש שנים, ולא עשיתם את זה. והבהלתם אותנו: מי יודע מה יקרה לישראל. וישראל הלכה, הלכה והתחזקה.

תאמינו לי, ולא לצורך הוויכוח, אם רוצים שההסדר יחזיק מעמד, הוא לא יכול להיות כפוי. הוא לא יכול להיות חד-צדדי. הוא מוכרח להיות על בסיס של הבנה ושל הסכמה.

אסיים במה שאמר לי הרמטכ"ל המצרי, הגנרל פאהמי, כשרציתי להשאיר ברשותנו את שדות התעופה בקו ישראל-סיני. הוא אמר לי: תראה, גור, יכול להיות שסאדאת יחליט ללכת לקראתכם, אבל אז יישאר פצע פתוח, ובעוד שמונה שנים יקום במצרים דור שלא ידע את פחד המלחמה ויגיד: מה זה? באיזו רשות? מה פתאום? אף פעם אל תשאיר פצע פתוח, אם אתה יכול.

אנחנו מנסים במשא-ומתן להגיע לתנאים הביטחוניים החיוביים ביותר. אבל צריך להגיע להבנה. אם נגיע למחשבה שזה אינו תואם את מה שהעם התכוון – נבוא למשאל עם, והעם יכריע. עד אז, תאמינו לי, יש לנו גם הלגיטימציה וגם האיזון הנכון במרכיבי הביטחון הלאומי להתקדם בתהליך השלום. אם נלחמנו ואם שפכנו דם, גם במיתלה בסיני, האם זה אומר שנשארו שם? נלחמנו על מנת שישראל תוכל להמשיך להתפתח ולהתקדם. וזה מה שיהיה גם בעתיד.

מבחינתי, אם רוצים דיון במליאה – יהיה דיון במליאה. אם רוצים דיון בוועדה – יהיה דיון בוועדה. בלאו הכי רוב חברי הכנסת לא שומעים את הדיון, כך שמבחינתי אין בזה בעיה.

היו"ר ע' מאור:

תודה, אדוני סגן השר. אני מזמינה עכשיו חברי כנסת שפנו להסיר את ההצעות. חבר הכנסת בא-גד – להסרת הצעת נתניהו. בבקשה. דקה מן המקום.

רון נחמן (הליכוד):

אבל סגן השר מציע לקיים דיון במליאה. מדוע לעשות זאת?

היו"ר ע' מאור:

להסיר – מותר להציע.

יוסף בא-גד (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, יש לי שתי שאלות.

שאלה אחת היא לסגן השר: האם זה נכון שמסרטים מפות לנסיגה בגולן?

שאלה שנייה היא לחבר הכנסת אורי אור: עמדת מעל הדוכן ואמרת: אין עיניים, לא היה שק. בה בעת הופיע בתוכנית "הכול דיבורים" איש היחידה המרכזית, שעיוות את קולו ואמר: ערב יום כיפור,

למען משפחתי, אני חייב להגיד לכם שהיו עיניי ואני לא יכול לתאר לכם את עוצמת העיניי; מסרתי עדות שקר. זה היה בדיוק בזמן שדיברת, וזה נאמר ברדיו, ב"הכול דיבורים". מי משניכם דובר אמת? היו עיניי, היה שק?

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת רון נחמן מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת דיין. בבקשה.

רון נחמן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אני בסך הכול רב"ט במילואים, לא גנרל, לא אלוף וגם לא רב-אלוף. כשאני שומע את כל המומחים מדברים וסוקרים כאן את ההיסטוריה, השאלה שאני שואל את עצמי היא: למה נלחמתי בסיני ב-1967 ושמעתי את מוטה גור אומר ברדיו "הר-הבית בידינו"? למה ב-1973 נכנסנו לקילומטר ה-101? הם כל כך יודעים את כל הדברים. יש להם תשובות לכול, הכול ברור, ועם ישראל משלם את המחיר. בעוד יומיים נערוך אזכרות בבתי-הקברות לחללי מלחמת יום הכיפורים. אני שומע את חבר הכנסת אלי דיין עומד כאן ומגלגל בלשונו. אומרים בערבית: ללשון אין עצם. אני שואל: האם אתה מאמין למה שאמרת כאן בכנסת? אנשים יושבים שם, למעלה, ברמת-הגולן, ועושים את זה לבעיה שלהם. אנשים נבגדים, מרומים, רימו אותם, בגדו בהם, תקעו להם סכין בגב.

גברתי היושבת-ראש, אני חושב שאין מקום לדיונים שהם אינם אמת. זה שראש הממשלה יצא מהדיון אחרי שחבר הכנסת עוזי לנדאו אמר לו שהוא מרמה – אני חושב שהוא צריך לבוא ולהגיד: לא, אני אומר אמת. בוא תגיד את האמת שלך.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת שאול יהלום מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת בנימין טמקין.

אנחנו ניגשים להצבעה.

אורי אור (העבודה):

סליחה, נאמר כאן דבר חדש, שאיננו נכון.

היו"ר ע' מאור:

משפט תגובה, לפני משורת הדין, לחבר הכנסת אורי אור.

אורי אור (העבודה):

— — — ב"הכול דיבורים" הוא דיבר על דבר שהיה לפני 17 שנה. אני אמרתי לגבי החקירה של הקבוצה שעליה דובר בשבוע האחרון, אנשי הימין הקיצוני, שלא הופעלו לגביהם עינויים ולא הושם עליהם שק.

יוסף בא-גד (מולדת):

לדעתך.

היו"ר ע' מאור:

תודה לחבר הכנסת אורי אור, יושב-ראש ועדת החוץ והביטחון.

חבר הכנסת יהלום, דקה מן המקום. חבר הכנסת בא-גד, ברשותך, היתה לך הדקה. חבר הכנסת יהלום, בבקשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני סגן שר הביטחון המשיב בשם הממשלה, אתה השווית כאן כמה דברים שאינם מן העניין. ההסכם עם מצרים, לדוגמה, שאתה הצגת כאן, היה הסכם שלא היה לגביו ויכוח על העובדות. היה ויכוח בעם אם לעשות אותו או לא. אבל כל ההסכמים שהממשלה הזו חותמת בשנתיים האחרונות, כולם הסכמים שבשקר יסודם.

אתם משקרים לעם, אתם מסתירים מסמכים, אתם מבטיחים דבר וכעבור יום מתברר שהוא הפוך. אתם מבטיחים שתדפו אחרי מחבלים, ולא רודפים; אתם מבטיחים שאש"ף יחסל את ה"חמאס", והוא עושה אתו הסכם. 67 הרוגים, 130 אוטובוסים שרופים. זאת הנקודה, שאתם משקרים לעם, שהכול שקר, שהכול בלוף. ואנחנו טוענים שלא ייתכן שממשלה כזאת תמשיך לכהן. אם יש לכם אומץ, לכו לבחירות.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. ההצבעה היא בין דיון במליאה לבין הסרת ההצעות. מי בעד דיון במליאה ומי בעד הסרת הנושאים מסדר-היום?

קריאה:

מי הציע להסיר?

היו"ר ע' מאור:

שלושת חברי הכנסת שדיברו הציעו להסיר.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה לכלול את הנושאים בסדר-היום – 17

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושאים שהעלו חברי הכנסת ב' נתניהו, א' דיין, ר' איתן, ב' טמקין, א' גולדפרב, א' אור, נ' חזן, ס' סלים, ע' לנדאו,

ש' בוחבוט וא' קהלני בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

ברוב של 17, ללא מתנגדים וללא נמנעים, הדיון בנושא החשוב הזה יתקיים במליאה.

הטיפול הכושל של הממשלה במקומות הקדושים

ובמיוחד סירובה לפתוח את

מערת-המכפלה ביום-כיפור

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לכנס ב' של היום, ואני מזמינה את חבר הכנסת שאול יהלום להביא את דברו. אחריו – חבר הכנסת יורם לס. ישיב להם במשולב סגן שר הביטחון.

שאלו יהלום (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, אדוני סגן שר הביטחון המשיב, הנושא שאני רוצה להעלות כאן הוא התייחסות הממשלה והזרוע המבצעת, צבא-הגנה לישראל, למקומות הקדושים ליהודים ביהודה ובשומרון. גולת הכותרת של הנושא היא מערת-המכפלה. אני טוען, שהממשלה הזאת אינה מבינה מה הוא מקום קדוש ליהודים, מה הוא מקום תפילה; אינה מתייחסת ברצינות למקומות תפילה קדושים של היהודים, אין לה יחס אמיתי לעניין הזה, והיא מזלזלת במקומות הקדושים, אף שמבחינה טכנית-ביצועית וביטחונית היא יכולה לאפשר תפילות, יכולה לשמור על המקומות האלה ויכלה לאפשר את מה שראוי שיהיה שם.

א. מערת-המכפלה. אין שום סיבה לכך שבמצב הנוכחי של צה"ל, הצבא הגדול שסגן שר הביטחון מהלל אותו מפעם לפעם מעל דוכן זה, ואני מסכים לכל מלה שלו בנדון, המערה תהיה סגורה משך תקופה של מחצית השנה.

ב. אין שום סיבה לכך שלקראת החגים לא יפתחו את מערת-המכפלה.

ג. אין שום סיבה לכך שמתנכלים ומוציאים למתפללים את הנשמה. דוגמה: ערב ראש השנה לא הרשו להקים ברחבה סככה למתפללים. רק חצי שעה לפני כניסת החג אפשרו להם להקים סככה קטנה. תשמישי קדושה לצורך התפילות – לא הרשו להם להוציא מהמערה.

לעומת זאת, יש זלזול של צה"ל בשיפוצים הנעשים בתוך המערה. הצבעים ואנשי המקצוע הרבים שנמצאים שם פותחים את ארונות הקודש, משתמשים בארונות הקודש כמחסנים לכלי עבודתם, פטישים ומברגים. הם גם צובעים את המערה ומנסים את הפס הראשון של הצבע בחלק הפנימי של ארונות הקודש. אילו היה הצבא מגלה יותר כבוד למקומות הקדושים ונוקט אמצעי שמירה טובים יותר, דבר כזה לא היה קורה.

עכשיו אנחנו מגיעים ליום הכיפורים. ביום הכיפורים לא מרשים להקים סככה, כאשר חוזים שהחום במקום יגיע ל-35 מעלות. לא מרשים להקים שם סככה.

חג הסוכות מתקרב, אלפי עולי רגל יגיעו לשם, ולא מרשים להקים את הסוכה במקום שבו הקימו אותה כל השנים. מציעים תחת זאת להקים אותה במדרון תלול, ששם אי-אפשר להקים סוכה, ולא יהיה שם בשום פנים ואופן מקום לכל הבאים. לא נותנים לאנשים לבוא לרחבה.

כנסי אולפנות "בני עקיבא", שצריכים היו להתקיים השבוע וקיבלו אישור, בוטלו ברגע האחרון. 1,000 חסידי קרלין, שביקרו ביום ראשון בקריית-ארבע וקיבלו מראש אישור לבקר ברחבה שליד המערה, ברגע האחרון לא הרשו זאת להם.

הדבר הנוסף הוא, שבמערה לכשתיפתח תהיה בעיה עם סידורי השבת. אלוף הפיקוד הבטיח שייקח מכון מיוחד, מכון "צומת", ויתקין את הסידורים ההלכטניים לצורך השבת. אני מחזיק בידי את

המכתב של ראש מכון "צומת", שכל הצעותיו וכל בקשותיו, לרבות אלו שהוגשו לאלוף הפיקוד, לא נענו ולא זכו אפילו להתייחסות.

זבולון המר (מפד"ל):

אתה מדבר על מכון "צומת".

שאול יהלום (מפד"ל):

כן, מכון "צומת" בראשותו של הרב ישראל רוזן מאלון-שבועות.

זאת אומרת, שכל ההבטחות שניתנו לחברי ועדת החוץ והביטחון שהעלו את זה לא מולאו, ושום דבר מהן לא עומד בעניין זה במבחן המציאות. אחרי שיפתחו את המערה, אנחנו רואים כבר עכשיו שתהיה סחבת ויגידו שבשבת אי-אפשר להיות שם, ושוב יסגרו את המקום לכמה שבועות נוספים. לדעתנו, רוצים למשוך את הזמן על-ידי אי-פנייה למכון "צומת" כדי שיפתור את הבעיות.

הנושא השלישי הוא הבלוף הכי גדול שאתם מפיצים בציבור. היתה ועדת-שמגר, וועדת-שמגר נתנה שתי אלטרנטיבות, ושתי האלטרנטיבות של ועדת-שמגר מונחות כאן לפני, מחוסר זמן לא אקרא אותן, אבל שתיהן מדברות על חלוקת זמנים. אף אחת מהן לא מדברת על חלוקה "טריטוריאלית". החלופה הראשונה מדברת על זמנים בכל שלושת האולמות; החלופה השנייה מדברת על חלוקה של זמנים ב"אולם יצחק", כאשר "אולם אברהם" ו"אולם יעקב" ניתנים רק ליהודים.

אני קורא את המשפט הרלבנטי: "בעניין החלופה השנייה הנ"ל" – מה שקרוי החלופה הטריטוריאלית בטעות ובסילוף – "יש להוסיף, למען ההבהרה, כי נקודת המוצא של ההצעה היא שאין מניעה לכך שאולם תפילה כלשהו במערה, המקודש לשתי הדתות, והמשמש לפי הסטטוס-קוו במערה לתפילה בציבור בימים מוגדרים, ישמש לתפילה גם בעתיד באותם תנאים בהם מותרת התפילה כיום". אין מניעה לכך – – –

דב שילנסקי (הליכוד):

אין רצון לפתוח את זה ליהודים. לא מניעה.

שאול יהלום (מפד"ל):

את זה אומר דוח ועדת-שמגר, ואתם מפיצים בציבור ומסתמכים לכאורה – בסילוף ובזדון, בהודעה כאילו האלטרנטיבה השנייה מנעה את התפילה באיזה אולם שהוא, ועושה חלוקה טריטוריאלית בין האולמות, ואתם מתכוונים לכך שב"אולם יצחק" לא תהיה תפילה של יהודים כלל.

דב שילנסקי (הליכוד):

בשביל חוסיין, תוך 48 שעות עשו כביש ושער ואלקטרוניקה ושטיח אדום.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת שילנסקי, ברשותך.

דליה איציק (העבודה):

אלי דיין (העבודה):

למה בג"ץ לא אישר?

שאול יהלום (מפד"ל):

מה בג"ץ לא אישר?

אלי דיין (העבודה):

הוא אמר שעדיין אין אצלם ביטחון.

שאול יהלום (מפד"ל):

זה מה שאני טוען, שצה"ל הגדול הזה, שיכול לשחרר ביומיום מאנטבה ויכול לצאת למלחמות ולכבוש את הכול בשישה ימים, לרבות המשיב סגן השר, שהיה בתקופה ההיא אחראי לנושא כה חשוב – ירושלים, עיר הקודש – במסגרת חטיבת הצנחנים; צה"ל, לכמה סידורי ביטחון, צריך חצי שנה? אני טוען שזה בכוונה.

אלי דיין (העבודה):

זה לא נכון.

שאלו יהלום (מפד"ל):

בכוונה, בכוונה. הנה מכון "צומת", זוהי דוגמה. אף אחד לא פונה אליהם. אומרים שפותרים בעוד כמה שבועות, אפשר להתקין אפילו בשבוע, ולא פונים אליהם, לא גומרים אתם חוזה, שום דבר.

כמו כן, הנושא של קבר-רחל. הרב פרומן מתקוע, שהוא ידוע בציבור, ויש מחלוקת לגבי בציבור הדתי, כרב שעושה את הכול בהסדר עם הממשלה, שמעשיו אינם בגדר פרובוקציה, שנמצא בקשר עם נכבדים ערבים ביהודה ובשומרון, ועל זה הוא נתון במחלוקת, ביקש אישור לקיים בקבר-רחל תפילה בחגים, בימים הנוראים.

אני חושף כאן את המסמך הנורא שהוא קיבל בכתב מהסמח"ט של חטיבת עציון, שלמה צבן. הסמח"ט של חטיבת עציון כותב כך: "לכבוד הרב פרומן. הנני מאשר בזאת תפילות בקבר-רחל במהלך כל החגים בין השעות 07:00 עד 20:00 לכלל התושבים היהודים במרחב ומחוצה לו. נושא זה" – הוא כותב במכתב שהוא יודע את זה והוא מקבל את זה – "כרוך באבטחה גדולה מהרגיל. חטמ"ר עציון נערך לכך" – כך כתוב במכתב – "במידה ויהיו שינויים בימים מסוימים, אנחנו מבקשים לעדכן את נציגי החטיבה, קצין אג"ם, למען הסדר הטוב". זה אישור שהתקבל בכ"ה אלול, שהיה ברור שאת זה הרב פרומן מארגן וזה רק בתיאום עם הממשלה, בתיאום עם הסמח"ט.

והנה, ערב ראש השנה ניתנה מטעם הדרג הפוליטי הוראה לאסור את התפילה בראש השנה. אנחנו מבקשים תשובה: מדוע? מה הרשעות הזאת? מה היחס הזה לקבר-רחל? הרי יש אישור ביטחוני. הכול אתם תולים בביטחון – ביטחון, ביטחון, ביטחון. הנה אישור ביטחוני. מדוע ביטלתם אותו?

ואם אני אומר את זה כביקורת, אני אומר את זה גם בתקווה: אדרבה, יקום כאן שר הביטחון ויתיר את התפילה ביום הכיפורים, בעוד יומיים. הרי האישור הביטחוני מדבר על "לכל החגים". יתיר בבקשה. אדרבה, תקום ותגיד: אני מתקן את העניין, אין הוראה פוליטית. חטמ"ר עציון מרשה – לכל החגים; הנה יום כיפור, בואו לפחות ביום הזה נתיר להתפלל בקבר-רחל, כשרחל מסמלת לגבי העם היהודי, על סמך דברי הנביא, את שיבת ציון, לעומת הבכי של הגלות, "ושבו בנים לגבולם", אחרי שרחל מבכה את בניה. ובכן, מה קורה כאן?

אני אומר דבר אחד: ביהודה ובשומרון – ואני אומר את זה כמסקנה מדינית – יש עשרות מקומות יהודיים, מקומות קדושים יהודיים, בתי-כנסת, מקוואות, שרידי חיים יהודיים. אנחנו חייבים בכל ההסכמים, ואף אחד מכם בממשלה אינו מודע לזה ואינו עוסק בזה; צריכים היום להכריז על כל המקומות האלה מקומות קדושים באחריות הרבנות הראשית לישראל. אסור שיינתנו המקומות האלה לפלשתינים, אין לפלשתינים מה לחפש שם. ההרודיון אינו מקום קדוש להם, ולא קומראן ולא הר עיבל.

ואנחנו מודיעים כאן שההיגיון אומר, ואתם מסוגלים לעשות זאת, כי גם נושאי המשא-ומתן, עם כל היותם רמאים, עם כל מחשבתם איך לרמות אותנו, בראשות יאסר ערפאת – ראה הסכם קורייש – הם עדיין מבינים יותר מאתנו לפעמים מה הוא מקום קדוש, והם יכולים להיענות לכך, זה לא חלום. אנא, אם לא תעשו את זה, מה שהיה בישיבת יריחו, בבית-הכנסת "שלום על ישראל", יחזור על עצמו חמישים פעם, והממשלה תיאלץ להרים את ידיה נוכח האהבה והמסירות של חלקים, עדיין, בעם היהודי – אם ירצה השם, זה יהיה כל העם היהודי – למקומות קדושים מדורי דורות. ואני פונה אליך גם במסקנה המדינית הזאת.

ולסיום, גברתי היושבת-ראש, אני מבקש לסיים את דברי, מאחר שאנחנו נמצאים בימים הנוראים, גם בשורה של פיוט, ואני קורא בקיצור את שירו הקצר של המשורר יצחק שלו, שנכתב לאחרונה: "אני רואה מחסומים". "אני רואה מחסומים קמים שנית בדרך אפרתה, מחסומי רפאים עולים מארץ תש"ח, ורואה אנכי פתח צר ולפניו טור נמשך יהודים מחכים להתר הקלגס לבוא קבר רחל... ודגל ירק מתנוסס על הקבר, ופושטים בגדוד שם, פלשת וכל מחניה, ושומע אני בשניה את הקול, קול נהי תמרורים, רחל מבכה על בניה... אני רואה לוחמים חוצבים דרכם בחשך כבלילות ההם. להושיע לכפר-עציון, לראש-צורים ולאלעזר, וצרעות ג'בע וצורף ובית-אומר מנשכות את גופם בחימה חברונית, תרפ"טית, ובשנאת תהומים. אני רואה אותם יעפים בליל ומקללים את יומם המצוום לכבוש שנית את כל אשר נכבש ולשפוך לארץ כפל נעורים ודמים..."

גמר חתימה טובה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

מערת-המכפלה ושאלת סידורי הביטחון

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת יורם לס להצעה שלו לסדר-היום, ואחריו – את סגן שר הביטחון, להשיב.

יורם לס (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני באמת לא מטיל ספק בלהט ובאמונה של הדברים ששמענו עכשיו מפיו של חבר הכנסת ידידי שאול יהלום, ואני כמעט אולי אפילו מקנא בו, כי באמת, אדם שמאמין בכזה להט בדרך, הוא שלם עם עצמו, הוא נלחם, והעולם נראה לו צודק או לא צודק, בצבעים של שחור ולבן.

אני עומד כאן בשמם של אנשים שהם חילונים, שהם רוב עם ישראל, ואני לא יכול להתחרות עם חבר הכנסת יהלום בפרטי הפרטים, אף שאני יודע שאלוף הפיקוד היום מבקר במקום, והוא יבדוק איפה עומדת המצלמה ואיזה חוזר פרסם החטמ"ר או לא פרסם; אני לא אתחרה אתו בפרטים האלה. אבל אני רוצה לשאול אותו: כמה יהודים אתה מכיר, כאחוז מכלל האוכלוסייה – לא בחוג שלך, שהוא חוג מצומצם וידוע, יהודים, עם ישראל, עמך, חילונים, דתיים, מסורתיים – שביקרו בחברון מאז מלחמת ששת הימים? כמה כאלה אתה מכיר? אני אומר לך מהתרשמות שלי: מעטים מאוד.

אני עצמי, אומנם מייד אחרי מלחמת ששת הימים ביקרתי בחברון. אני ישבתי בחברון, בבית-הדסה. חודש ימים מימי חיי בייליתי בבית-הדסה – פלוגה שאני הייתי המפקד שלה שמרה עליו – במילואים, עם חגור, נשק, כובע פלדה. עמדתי ש"ג, כמעט לא נתתי לאריק שרון להיכנס, וזו היתה ההזדמנות היחידה שהייתי בחברון.

למה? כי מתוך הלהט הנורא הזה, שאני שומע אותו מפעפע במלים שלך, הרבה מאוד אנשים במהלך ההיסטוריה מתו. אין גורם שהביא להרג כל כך גדול כמו הנושא של אלוהים. בשמו של אלוהים, במלחמות דת, נהרגו במהלך ההיסטוריה אולי יותר אנשים מאשר בכל דבר אחר.

ואני משהו שומע – כך, אתה יודע – משהו רועד לי בדברים שלך. הלהט הזה. מה זה? האבות שלפי המסורת קבורים שם הם האבות שלנו, אבל גם של המוסלמים. איך קרה הדבר הזה, שבקבר משותף לבני דודים, במקום שהמשפחה תתאחד ליד הקבר ביום השנה, ביום השישי, יקרה שם הרצח הנורא שהיה, שירו בעורף של אנשים שהתפללו לאלוהים, ולא חשבו לאיזה אלוהים? איך זה קרה שם אם לא בגלל שיגעון הדת, שמבלבל לאנשים את המוח והופך אותם מטורפים, בחלקם?

שאול יהלום (מפד"ל):

איזו דת?

יורם לס (העבודה):

אני לא אמרתי איזו דת.

שאול יהלום (מפד"ל):

שגעון של אדם אחד לא דתי.

יורם לס (העבודה):

אני מזהיר אותך מפני מלחמת דת, ואני מזהיר אותך מפני מצב שהדת תעמוד כאן לפני הדמוקרטיה. וזה מה שקורה.

יושב פה חנן פורת, סליחה שאני אומר, השיחה, כמעט חשאית, כאילו, בוועדת האתיקה. שאלתי את חבר הכנסת חנן פורת, אחרי שאמרתי דברים קשים על המפלגה שלו, ואמרתי לו: אני מוכן להתנצל

— — —

חנן פורת (מפד"ל):

אחרי שננזפת.

יורם לס (העבודה):

אחרי שננזפתי בשפה רפה יחסית למלים הקשות. אני אמרתי: אני מוכן להתנצל בפניך – אני מצטט מדיוני הוועדה, אני מקווה שאתה מרשה לי.

דן תיכון (הליכוד):

אני לא יודע אם מותר לך.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת לס, ברשותך, אני מציעה לך לשים לב להערות של חבר הכנסת דן תיכון. אם אלה דברים שהיו בוועדת האתיקה — — —

יורם לס (העבודה):

בסדר. אתה מרשה לי לומר את זה? אם לא, אני לא אגיד.

חנן פורת (מפד"ל):

אין שום בעיה.

יורם לס (העבודה):

אם אין שום בעיה – אני אמרתי לחבר הכנסת חנן פורת: אני מוכן להתנצל בפניך על המלים הקשות שהשמעתי, ובתנאי אחד, שתגיד לי שאחרי שאתם, אם חלילה תעלו לשלטון, תספחו את השטחים למדינת ישראל, האם תיתנו לערבים המוסלמים שיושבים שם לבחור לכנסת. כן – אני מתנצל. לא – אני לא מתנצל. כי בשבילי, ואני מעריך מאוד אנשי דת – – –

חנן פורת (מפד"ל):

ומה השבתי לך?

יורם לס (העבודה):

אתה השבת לי תשובה שלא היתה "כן".

חנן פורת (מפד"ל):

קראתי לך את המצע של מפלגתי, שנותנת את האופציה הזאת, בתנאי שהם יכירו בריבונות ישראל ויהיו שותפים בחובות כמו בזכויות.

יורם לס (העבודה):

כן, כן, זו היתה תשובה מתחמקת.

חנן פורת (מפד"ל):

זו תשובה מתחמקת? קראתי לך את המצע.

יורם לס (העבודה):

בסדר, אני מוחק את המלה מתחמקת, אבל זו לא היתה תשובה ישירה – "כן".

חנן פורת (מפד"ל):

פשוט מאוד, חובות תמורת זכויות.

יורם לס (העבודה):

אני חושש מכם, משום שהרעיון של הדת עומד אצלכם לפני הדמוקרטיה, הוא חשוב לכם יותר מהדמוקרטיה.

חנן פורת (מפד"ל):

מתוך תפיסת הדת אנחנו אומרים "חביב אדם שנברא בצלם". מתוך תפיסת הדת אנחנו אומרים, שמה שעשה ברוך גולדשטיין זה רצח, רצח, רצח. מה אתה מדבר פה בשם הדת? זו דת ישראל? אל תעליל על הדת שחיתות ורצח – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

חבר הכנסת לס, אם מחר תעלה מולדת לשלטון ותחליט על טרנספר לערבים, אתה תקיים את ההחלטה אם תצטרך להיות מ"פ בפלוגה שתפעל שם?

יורם לס (העבודה):

אני כבר לא בתפקיד, אני מדבר על העבר. נכון שגם היטלר – סליחה – עלה בדרכים דמוקרטיות.

שאול יהלום (מפד"ל):

אהה, אם כך יש משהו חשוב מדמוקרטיה.

חנן פורת (מפד"ל):

זה מנוגד לדמוקרטיה.

יורם לס (העבודה):

אני אומר, שלמדינת ישראל הצעירה והמתגבשת, ולעם ולנוער שיושב כאן ומקשיב לנו, אנחנו צריכים לומר שכוחה האמיתי של מדינת ישראל הוא בדמוקרטיה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

גם לפקודות בלתי חוקיות בעליל?

יורם לס (העבודה):

אם לא נהיה מדינה דמוקרטית ואם אנחנו נתיישב בתוך חברון, שאין שום סיכוי להתיישבות הזאת –
--

שאלו יהלום (מפד"ל):

לא השבת לי על הטרנספר. תשיב לי על הטרנספר.

יורם לס (העבודה):

להתיישבות הזאת אין שום סיכוי. האמן לי, אני ישבתי שם. אני ראיתי את הכפריים עולים מהוואדי עם החמורים שלהם, וכבר אז אמרתי, וחזרתי על כך גם כאן, שהלוואי שלנו היו שורשים באדמה כפי שיש להם. אתה לא תעקור אותם, אתה לא תעקור אותם.

חנן פורת (מפד"ל):

מי רוצה לעקור אותם בכלל? מי מציע לעקור אותם?

יורם לס (העבודה):

מי מציע לעקור אותם? אני לא שומע את המוסיקה?

שאלו יהלום (מפד"ל):

איזו מוסיקה?

יורם לס (העבודה):

מקומות קדושים אתה זורע לי עכשיו.

שאלו יהלום (מפד"ל):

מי רצח את היהודים בתרפ"ט, מי שהתפלל במערת-המכפלה או הערבים? על מה אתה מדבר? איזו מוסיקה?

יורם לס (העבודה):

להראות לך את פקודת המבצע של אריק שרון בקיביה, בכתב ידו? לגרום לכמה שיותר קורבנות בנפש בכפר – להראות לך?

חנן פורת (מפד"ל):

יורם לס (העבודה):

יש גם זה ויש גם זה. במלחמה הזאת נהרגו אנשים מכל הצדדים.

שאלו יהלום (מפד"ל):

מה קשור אריק שרון לדת? אתה מדבר נגד הדת ונגד היהדות.

יורם לס (העבודה):

אני מזהיר, אחרי ששמעתי את דבריך המפורטים, ואמרתי שאני לא מתחרה אתך בפרטים בקשר למערה, אני מזהיר אתכם: כשאתם נמצאים בחוג מסוים ואולי לא מרגישים את הבעיה הכוללת של האוכלוסייה בישראל, שרובה חילונית, מסורתית, באמצע, במרכז, רוצה לחיות טוב בנפרד מהערבים

שאלו יהלום (מפד"ל):

טרנספר.

יורם לס (העבודה):

לא אמרתי את המלה טרנספר. אני אומר בנפרד.

שאלו יהלום (מפד"ל):

בנפרד זה טרנספר.

יורם לס (העבודה):

לא, זה אתה אומר. אל תכניס מלים בפ"י. בנפרד, זה אומר שהערבים יושבים היכן שיושבים הערבים והיהודים יושבים היכן שיושבים היהודים. ולא ישבו יהודים לאורך ימים בקסבה של שכם ובקסבה של חברון.

יוסף בא-גד (מולדת):

וביפו? ובעכו?

יורם לס (העבודה):

זה לא רציני. תרדו מזה, זה לא יעבוד.

חנן פורת (מפד"ל):

אתה רוצה שערבים לא ישבו ויעבדו ברמלה?

שאלו יהלום (מפד"ל):

ומה עם נצרת?

יורם לס (העבודה):

עם זאת, על בקעת-הירדן ובכל הקשור באזורי הביטחון אנחנו נמשיך לשבת ולשמור על הביטחון של ישראל. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אני מזמינה את סגן שר הביטחון מרדכי גור להשיב על שתי ההצעות.

סגן שר הביטחון מ' גור:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מודה מראש שחלק מהפרטים שהעלה כאן חבר הכנסת יהלום לא מוכרים לי ולכן אני גם לא יכול לענות עליהם.

אבל מה שאני רוצה להדגיש זה, שאם הם לא מוכרים לי, אבל ממש, אני פשוט לא יודע על מה אתה מדבר כי אף פעם לא הייתי נוכח בשום שיחה שקשורה לעניין, הדבר מוכיח באופן חד-משמעי שאין פה מעורבות פוליטית. כי אילו היתה מעורבות פוליטית, אני הייתי שם. בדיונים השבועיים של ראש הממשלה בנושא השטחים, בכל הדיונים שהיו קשורים למערת-המכפלה, אני הייתי נוכח. לא שמעתי אפילו שמץ מהדברים שאתה פה מדבר עליהם.

שאול יהלום (מפד"ל):

אז יש בטלנות בצבא, ואתם אחראים גם לזה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

לכול אנחנו אחראים.

חנן פורת (מפד"ל):

בפגישה עם ראש הממשלה אנחנו העלינו בפירוש את הסוגיה הזאת.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני לא אומר שכן שוחחתם או לא שוחחתם. אני מדבר על הנחיה פוליטית לדרג הצבאי. כיוון שאני נוכח, אני לא יכול להגיד ב-100% אבל ב-99% מהמפגשים הללו, אני יכול לומר באופן ודאי, אם כי

את הפרטים שאתה הזכרת אני אבקש, כי אני רוצה לבדוק אותם; אבל ברור לי שהנחיה פוליטית אין בעניין הזה. זה ברור.

מפה אני רוצה לעבור לעניין עצמו, של מערת-המכפלה בעיקר, כי זה היה נושא הדין. אני אבדוק גם את כל מה שאמרת לגבי קבר-רחל, כי אני שומע זאת בפעם הראשונה. אם תעביר אלי את החומר, אני אבדוק את הפרטים.

חברי הכנסת, אני כבר סיפרתי לא אחת, שביום שחרור ירושלים, בעת הקרבות, כאשר חנן פורת לפי דבריו ירד בריצה לעקוב אחרי הרב גורן כדי להגיע אתו פנימה מהר ככל האפשר להר-הבית, לכותל, אני הייתי המפקד של הכוחות. ואני עשיתי תוכנית של אש ותנועה – סליחה על המונחים המבצעיים – אשר תוודא שלא ייפגעו המקומות הקדושים.

עזר לי אלוהים ובאמת בשחרור העיר העתיקה היו לנו הכי מעט נפגעים. כך זה עבד. החלטת המנהיגים של התושבים הערבים בירושלים לא להשיב מלחמה – אמרו לי שזו החלטתם, ואני נתתי מייד הוראה להפסיק את האש, לשמחתי.

עכשיו אני מגיע לנקודה העיקרית. לי אין ספק שהעובדה שבאותו יום שהעיר שוחררה, נכבשה – באותו יום לא רק שלא נגרם נזק למקומות הקדושים, אלא שערבים, מוסלמים ונוצרים מכל הגוונים יכלו ללכת להתפלל במקומות הקדושים להם בפעם הראשונה בהיסטוריה.

ואם תשאלו אותי, זה מה שאפשר לנו לשבת כל השנים האלה בירושלים, למרות הרצון הברור והמפורש של המוסלמים ושל הנוצרים – אני לא מדבר על איש כזה או אחר, אלא על התפיסה הבסיסית – שלא מוצא חן בעיניהם שאנחנו שולטים בירושלים, בוודאי לא שאנחנו שולטים במקומות הקדושים, אבל אנחנו שם.

חלילה לנו להפוך את המקומות הקדושים במדינת ישראל, בארץ-ישראל, למכשול לשלום או לנקודת מחלוקת של עימותים, שמעבר לצד הלאומי שבהם הם יהפכו, חס וחלילה, לעימותים דתיים. ולמה אני מדגיש כל כך את הנקודה? ראשית, כי היא חשובה כשלעצמה, כי בניהול המשא-ומתן לשלום אנחנו נצטרך להביא בחשבון גם את האינטרסים והרגשות של הנוצרים ושל המוסלמים כלפי ירושלים, ואני מאמין שנעשה את זה בכבוד.

גם לגבי מערת-המכפלה. היו לנו התלבטויות. בתקופה הראשונה, כל זמן שעבדה ועדת-אגרנט, לא ידענו לאן יובילו הדברים. שמחנו שהמתנו לוועדה – – –

חנן פורת (מפד"ל):

ועדת-שמגר.

סגן שר הביטחון מ' גור:

ועדת-שמגר. מה אמרתי?

חנן פורת (מפד"ל):

ועדת-אגרנט.

סגן שר הביטחון מ' גור:

טוב, כל אחד עם הזיכרונות שלו. כן, ועדת-שמגר. שמחנו שהמתנו, כי היא אומנם חדרה לעומקם של הדברים והתייחסה לנושאים מאוד רגישים, שמוטב היה לנו שבאמת לא האספקט הפוליטי יקבע בהם, אלא גורם משפטי אובייקטיבי. זאת אומרת, שפעילות של ממש אפשר היה לעשות בעיקר אחרי פרסום הדוח של הוועדה והלימוד המעמיק שלו.

ותרשה לי, חבר הכנסת יהלום, לומר לך: אנחנו ישבנו בלא מעט דיונים, כאשר כל מסקנות הוועדה פרוסות לפנינו, עם המשפטים שאחראים למשפט במדינה, ועל-פיהן אנחנו פועלים. אז אולי יש לך פרשנות שונה, ואני לא משפטן, לא אכנס לזה, אבל ללא ספק יש פה שני אלמנטים אפשריים, נקרא לזה: הטריטוריאלי, של חלוקת האולמות, או של חלוקת זמנים, ולנו חשוב היה מאוד שוועדת-שמגר –

--

שאול יהלום (מפד"ל):

אבל זה לא כתוב בתוך דוח ועדת-שמגר.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אמרתי שאני לא אתווכח אתך מפה. היא קבעה מה שקבעה.

שאול יהלום (מפד"ל):

סגן שר הביטחון מ' גור:

אתה קבעת עכשיו מעל הבמה הזאת פרשנות.

שאול יהלום (מפד"ל):

— לא פרשנות —

סגן שר הביטחון מ' גור:

תקשיב למה שאני אומר. אני הפרעתי לך פעם? ותאמין לי, אתה מפריע לי בחיים הפוליטיים לא מעט. אני לא מפריע לך כשאתה מדבר.

אתה הצגת את הפרשנות שלך וקראת את הדברים מלה במלה. אני מסביר שמול זה, בישיבה, לא אחת, עלו פרשנויות אחרות, ואני משתמש במלה "פרשנות" במובן הרחב שלה, כי אני לא בקיא בפרטים. אבל רק לאחר פרסום מסקנות הוועדה הרגשנו שאנחנו יכולים לגשת למימושן בשטח, באופן שייצור הכי מעט התנגשויות. מה זה "הכי מעט התנגשויות"? הלוא הווקף לא שיתף פעולה, הווקף לא משתף אתנו פעולה בכלל, וחשוב היה שהצעדים שאנחנו עומדים לנקוט יהיו צעדים ללא משמעות פוליטית, אלא יותר משפטית-ציבורית.

אם אתה מעלה את הנקודה שהעלית, יכול להיות שיש אצלנו אנשים שבקיאים בזה יותר, אני לא. אני אבדוק את העניין. מה שברור לי הוא, שבכל הדיונים האלה עמדנו על כך שתהיה הקפדה מלאה לפעול על-פי מסקנות הוועדה, על מנת שלא יהיו שום הרהורים וערעורים פוליטיים, כי אנחנו מאוד רגישים לרגישות הציבורית הכוללת כלפי העניין, ולא היינו רוצים במעורבות פוליטית, אם הדבר אפשרי.

לכן, את הפרשנות הזאת אני אבדוק, אבל אני לא רוצה לברוח מהנושא העיקרי. חברי הכנסת, אנחנו במשא-ומתן לשלום, ועוד מעט יעלו פה הצעות לסדר-היום הקשורות, אם אינני טועה, לשנה להסכמי אוסלו, ולנו יש הרגשה שלמרות כל מיני מכשולים ולמרות תופעות שאנחנו לא שמחים אתן ולא נקבל אותן, בסך הכול הכיוון הוא חיובי, ואין לנו שום כוונה להפוך, חס וחלילה, את המקומות הקדושים למקומות של עימות ושל התלקחות, ומוטב שנהיה זהירים עוד שבוע ונפעל נכון.

לכן, התחשבות במציאות הפוליטית-החברתית-הציבורית שלנו – כן; התחשבות ברגשות הדתיים – בהחלט, ומתוך כבוד לכל זה – זהירות בהחלטות, ולא לרוץ. אני לא בדקתי כמה באים להתפלל במערת-המכפלה וכמה מתפללים בקבר-רחל בימי החגים, בימים הנוראים, מפני שכבודו של אדם במקומו מונח, ואני לא סופר אותו במספרים. אבל באותה מידה אנחנו רוצים להיות בטוחים שעל-ידי החלטה, שהיא אולי נמהרת, לא ניכנס לעימותים מיותרים. זה הנימוק היחיד. אין פה שום שיקול אחר.

לכן, אם אתם שואלים אותי, אני לא חושב שיש פה מקום לדון לא במליאה ולא בוועדה, אלא לקבל את ההסברים שלי, ועל הנקודות שעלו פה ואני לא בקיא בהן אני אתן תשובה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת יהלום, האם אתה מסתפק בתשובת סגן השר?

שאול יהלום (מפד"ל):

לא, אני מבקש לדון בעניין בוועדת החוץ והביטחון.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני מסכים.

היו"ר ע' מאור:

מקובל על השר.

אם כן, חבר הכנסת יוסף בא-גד מבקש להסיר את הצעת חבר הכנסת יהלום. בבקשה, דקה מהמקום.

יוסף בא-גד (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, אדוני סגן השר, האם ידוע לך שהאלוף מופז הסכים לכל מיני סידורים בכניסה למערת-המכפלה: כיסוי במה לקריאה בתורה, ארון קודש, ולאחר ההסכמה הגיע אלוף פיקוד המרכז, ואלוף פיקוד המרכז נתן הוראה מגבוה לבטל את כל ההסדרים שכבר הוסכם עליהם?

האם ידוע לך שבעוד ליהודים לא נותנים להתקרב, ערבים גם כיום נכנסים בכל מיני תירוצים למערת-המכפלה?

אם שתי התשובות על השאלות האלה ידועות לך, תסכים אתי שכל אדם אובייקטיבי יראה בזה התעללות ולא שמירה על ביטחון המקום.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת לס, האם אתה מסכים לדיון בוועדת החוץ והביטחון?

יורם לס (העבודה):

כן.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על ההצעה של סגן שר הביטחון, בהסכמת שני המציעים, להעביר את הנושאים לדיון בוועדת החוץ והביטחון.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הנושאים לוועדה – 10

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושאים שהעלו חברי הכנסת ש' יהלום וי' לס לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

עשרה בעד, ללא מתנגדים וללא נמנעים. אני קובעת שההצעות לסדר-היום בנושא סידורי הביטחון במערת-המכפלה תועברנה לוועדת החוץ והביטחון.

שנה להסכמי אוסלו

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים לכנס ג' של הישיבה, ואני מזמינה את חבר הכנסת נסים זוילי להביא הצעה לסדר-היום בנושא: שנה להסכמי אוסלו. אחר כך תהיה הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת בנימין בגין באותו נושא, והשר משה שחל ישיב להם במשולב. בבקשה.

נסים זיילי (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברות וחברים, לפני שאני ניגש לנושא אני רוצה פשוט לומר לחבר הכנסת יהלום, שבסיורה של ועדת החוץ והביטחון במערת-המכפלה – אני לא זוכר סיור מול איש צבא שבו נשאלו שאלות כל כך ישירות לגבי האפשרות, או מה שמנסים להציג בעצם כתכתיב פוליטי לאי-פתיחת המערה משיקולים, שאני לא מעלה אותם על דעתי, אבל כנראה יש אנשים שחוששים שיש שיקולים כאלה.

התשובות של אלוף פיקוד המרכז היו חד-משמעיות: הנימוקים היחידים לכך שהמערה לא נפתחת לקראת החגים – ואנחנו מבינים לרגישות, ואנחנו מבינים לרצונם הכן של הרבה מאוד יהודים בתקופת החגים לבקר במערה ולהתפלל בה – השיקולים היחידים שהכתיבו את אי-פתיחתה לחגים היו שיקולים ביטחוניים-צה"ליים, ולא תכתיב פוליטי של שום גורם. הוא אמר זאת חזר ואמור בצורה חד-משמעית, ואני לא רואה שום סיבה שבעולם להעמיד בספק דברים של אלוף בצה"ל. אינני מכיר את המקרה של קבר-רחל.

אני רוצה לומר עוד משפט אחד. חבר הכנסת יהלום איננו כאן, הוא הפנה את תשומת לבו של אלוף הפיקוד לתשמישי קדושה שהיו במצב לא מכובד. אלוף הפיקוד ואנשי הצבא שם באמת עמדו נבוכים. באותו זמן היו פועלים ערבים ששיפצו את "אולם יצחק", אם אני זוכר היטב, ותשמישי קדושה היו במצב לא מכובד. אלוף הפיקוד ואנשי הצבא אמרו לנו, שרק לפני כמה ימים, לפני שהתחילו את השיפוצים, קראו לאנשי המועצה הדתית מקריית-ארבע ואמרו להם: רבותי, הולכים לשפץ את "אולם יצחק", אנחנו מבקשים מכם, תיקחו את כל מה שצריך להוציא מכאן כדי שזה יישמר בצורה מכובדת במקום שזה צריך להישמר בו. אנשי המועצה הדתית מקריית-ארבע היו במקום, לקחו משם את מה שהם החליטו לקחת. הרגשתי מאוד לא נוח, ואני מעריך שכך גם כל חברי הוועדה, לנוכח מה שהתגלה שם לעינינו, ואני בטוח שאחרי ההערות הנושא טופל. אבל אם זה היה באחריות של אנשי המועצה הדתית קריית-ארבע, אני חושב שראוי היה – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

הם לא יכלו להוציא ארונות קודש.

נסים זיילי (העבודה):

לא היתה בעיה של ארונות קודש. הבעיה היתה של תשמישי קדושה.

חנן פורת (מפד"ל):

כל תשמישי הקדושה נמצאים רק ב"אולם אברהם", ולא ב"אולם יצחק".

נסים זיילי (העבודה):

אבל ראיתי שחלק מהם היו זרזים בחצר מחוץ לאולם, אחרי שהוצאו מאחד האולמות. הסבירו לנו שאנשי המועצה הדתית של קריית-ארבע היו במקום והם החליטו מה צריך להיות מטופל. חברי הכנסת, אני אומר שאנחנו הרגשנו נפגעים מאוד מהיחס הזה, אבל אני לא חושב שנעשה כאן מהלך מתוכנן של מישהו כדי – – –

דן תיכון (הליכוד):

אני מציע לך לדבר לנושא, כי הזמן מוגבל.

נסים זיילי (העבודה):

אני עובר לנושא. רק התייחסתי, כי חבר הכנסת יהלום הציג תמונה שעלולה היתה להתקבל כמעוותת, והיא לא היתה נכונה.

דן תיכון (הליכוד):

על-פי התקנון אסור לאזכר ישיבות של הוועדות במליאה. אני לא יודע למה, אבל זה עדיין מופיע בתקנון.

היו"ר ע' מאור:

זה היה דיווח על הסיור.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

היות שאני הנואם הבא, אני מציע דווקא לנהוג בליברליות.

היו"ר ע' מאור:

בכל מקרה עומדות לרשותו עשר דקות, ועל זה אני נאלצת להקפיד על-פי התקנון.

נסים זילי (העבודה):

חבר הכנסת בגין רוצה שאפשר יהיה לדווח מתוך ישיבות ועדת החוץ והביטחון למליאה.

היו"ר ע' מאור:

על מסגרת הזמן נקפיד, אבל חופש הדעה והדיבור קיים. בבקשה.

נסים זילי (העבודה):

לפני קצת פחות משנה התפרסמו בציבור והיו דיונים על מה שקרוי הסכמי אוסלו. כולנו מוכרחים להודות, שגם התומכים בתוכנית הזאת ובמהלכים המדיניים שהיו צריכים להוביל לתחילתו של פתרון הסכסוך היהודי-פלשתיני ראו בתוכנית הזאת תוכנית שהיו בה הרבה מאוד מרכיבים בעייתיים והרבה מאוד מרכיבים שאפילו לא האמנו שניתן להגשים וליישם בתקופת זמן או בלוח הזמנים כפי שתוכנן באוסלו. ידענו שנצטרך הרבה מאוד סבלנות, הרבה מאוד רצון אמיתי ונחישות כדי להישאר צמודים לתוכנית ולהשיג את יעדיה.

קשה לומר שנה אחרי ההסכם הזה שאנחנו יכולים להיות רק מרוצים מההתקדמות. ואני רוצה להתחיל דווקא מהאי-הצלחות. אנחנו האמנו ואנחנו מאמינים גם היום, שיש במרכיבי התוכנית הזאת לפחות אפשרות לצמצום משמעותי בטרור. אנחנו רצינו להאמין, ואני חוזר ואומר, אנחנו מאמינים גם היום, שהפלשתינים היותר-מתונים, ואני יודע שיש בבית אנשים שטוענים שאין כאלה, אנחנו מאמינים והאמנו שהפלשתינים היותר-מתונים יהיו להם הכוח והיכולת, ואנחנו רצינו ונותנים להם את הכלים כדי שיוכלו, מצד אחד, להתחיל להנהיג את העם שלהם באותם אזורים שלהם הם קיבלו את האחריות, ומצד שני, להילחם נגד הקיצונים שקיימים בקרבם ושהיעד שלהם היה גם כן מוגדר, להביא בצורה זו או אחרת לפיצוץ ההסכם הזה ולאי-יישומו.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

חבר הכנסת זילי, ודאי שיש ערבים תושבי ארץ-ישראל הקרויים ערבים פלשתינים שהם מתונים, יש רבים כאלה. באש"ף לא תמצא אותם.

נסים זילי (העבודה):

אני הרי יודע שעל זה אנחנו חלוקים. אנחנו ראינו בהסכם עם אש"ף ובהסכם עם מה שאנחנו קוראים הפלשתינים המתונים – ואני חושב שהחלוקה הזאת בין אש"ף, ה"חמאס" ו"הג'האד" היום היא חלוקה שמשתנה, היום אנחנו צריכים לראות חלוקה שמבחינה בין פלשתינים שתומכים בהסכם ומאמינים בפתרון מדיני לבעיה הפלשתינית-היהודית לבין אלה שאינם מאמינים בזה, שרוצים להמשיך להילחם, ושהיעדים שלהם שונים לחלוטין. אנחנו מאמינים שיש הבחנה כזאת. אני יודע שלא

כולם מסכימים עם ההבחנה הזאת, ואני יודע שבעוד כמה דקות תנסה להוכיח שההבחנה הזאת אינה קיימת אלא רק בראשים המעוותים שלנו. אבל אני מאמין שהיא קיימת.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

תצטרך לעשות מאמץ גדול בעניין הזה.

נסים זוילי (העבודה):

אני לא אצטרך לעשות מאמץ גדול משום שלפחות בחלק מהנושאים הדבר מוכיח את עצמו. זה נכון שגם היום התביעה הבסיסית שלנו מערפאת ומהרשות הפלשתינית היא להשקיע הרבה יותר מאמצים, גם אם המשאבים שעומדים לרשותם מוגבלים, כדי להילחם בפועל ובצורה נחרצת יותר נגד אלה שעדיין ממשיכים בפעולות הטרור.

אני יודע שאנשי הימין יוכלו להביא לנו רשימות, ואולי לקרוא את השמות של היהודים שנהרגו במשך השנה, מאז הסכמי אוסלו, נדמה לי 67 במספר – וכל אדם שנהרג הוא עולם ומלואו והוא חסר לכולנו, ואנחנו מרגישים בקורבן הכבד הזה. אנחנו יודעים שערפאת בהנהגתו וכוחות הביטחון הפלשתיניים אינם משקיעים מספיק במלחמה בטרור. אנחנו יודעים גם שהזרוע הביטחונית של הרשות הפלשתינית טוענת, שאין להם הנחיות פוליטיות. זאת אומרת, הדבר חמור יותר, אם הוא נכון. טוענים שלפחות יוסוף נאצר טען באחד הראיונות בעיתונות, שאילו היו לו הנחיות פוליטיות ברורות יותר מהדרג של ערפאת, הוא היה מסוגל בעזרת הכוחות שעומדים לרשותו להילחם בצורה אפקטיבית יותר בטרור.

אני מקווה שמכל האמירות האלה בסופו של דבר גם ערפאת יבין, שהאינטרס המרכזי שלו ושל הציבור הפלשתיני הוא כן הצלחה במלחמה ב"חמאס" וב"ג'יהאד האסלאמי", הוא כן ניסיון לשרש מתוך התרבות או מתוך ההרגלים את הניסיון להמשיך ולרצוח, להמשיך ולפגוע בתהליכים האפשריים, ואני חושב שזאת נקודת הזמן. אחרי שהתהליך נכנס לאיזה מסלול של יישום, זאת נקודת הזמן שהפלשתינים – בדיוק כפי שהישראלים צריכים לעשות מאזן אמיתי בין היתרונות ובין החסרונות ובין התקוות שאנחנו יכולים לתלות בתהליך כפי שאנחנו רואים אותו.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

יש לך הסבר לאמירתו הקשה של נאצר יוסוף לגבי ההנהגה שלו, שאינה מורה לו להילחם בטרור?

נסים זוילי (העבודה):

לא. אין לי הסבר. א. אין לי שום סיבה שלא לקבל את דבריו של יוסוף נאצר; ב. אמרתי שאם זהו המצב, אני חושב שזה מצב חמור מאוד, שמחייב התייחסות בכל דרגי השיחות, שיבטיחו שבצד הזה של ההתחייבויות של ערפאת, הווי אומר, הנחיה ברורה למלחמה בטרור בכל דרך אפשרית, זה

בהחלט דבר שחייבים להמשיך לטפל בו, להמשיך לתבוע אותו, ולדאוג שהוא יבוצע הלכה למעשה. אני מעריך שזאת גם עמדת הממשלה וגם הדרך שבה הנושא הזה מטופל.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

האם תוכל לציין התחייבות אחת של אש"ף שהוא עמד בה בשנה האחרונה?

נסים זוילי (העבודה):

כן, יש הרבה התחייבויות שהוא עמד בהן.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת זוילי, הבעיה היא שזמנך תם.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אני מניח שבאשמתי. אני מתנצל. אבל זה לא דבר בלתי נהוג בבית הזה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת זוילי, אני אאפשר לך להשיב בנקודה זו, מה ההישגים.

נסים זוילי (העבודה):

אני אומר, שנושא הטרור ואי-הירתמותה של הרשות הפלשתינית למלחמה ממשית בו, זה הדבר הכי חמור מבחינה זו של אי-ביצוע ההסכם. לעומת זאת, אני יכול לומר, גם מתוך תחושה וגם על-פי העובדות, שהתהליכים המרכזיים שרצינו שיתפתחו דרך ההסכם הזה, מתפתחים הלכה למעשה. אסור להעמיד את ההסכם הזה כל דקה וכל שנייה במבחן. חוסר הסבלנות שמגלים – – –

זאב בנימין בגין (הליכוד):

פעם בשנה אפשר להעמיד אותו במבחן?

נסים זיילי (העבודה):

פעם בשנה כן. חבר הכנסת בגין, מאחר שאנחנו יושבים באותה ועדה, ואני לא זוכר שהיתה ישיבת ועדה שלא ביקשת רשות דיבור, אני לא זוכר ישיבה אחת של הוועדה שלא העמדת אותו במבחן. כל פעם, פעם אחר פעם, כל שנייה, על כל הרוג, על כל פצוע, על כל אירוע אתה מעמיד את ההסכם כולו במבחן. במקום לומר, שתהליך מדיני נבחן לאורך תקופה, ואתה מנסה לראות מה היעדים האמיתיים שלו ולראות אם הוא נעול על היעדים שאנחנו הגדרנו אותם, אתה לא הגדרת אותם – – –

זאב בנימין בגין (הליכוד):

לפני רגע אמרת שהוא לא נעול.

נסים זיילי (העבודה):

אני אמרתי שיש סעיף אחד בהסכם הזה שאינו מבוצע לשביעות רצוננו. אנחנו לא מסתירים את זה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

הוא פשוט...

נסים זיילי (העבודה):

לא, הוא לא פשוט. הוא מסובך מאוד, הוא מורכב מאוד, ואני אפילו מסכים שהוא נושא מרכזי. אבל לנסות ולהפוך אותו להסכם כולו – זו טעות בגישה, משום שהטרור היה קיים לפני הסכם אוסלו, לצערנו הרב הוא לא הסתיים למחרת הסכם אוסלו, וייתכן שנצטרך לחיות אתו עוד פרק זמן. אבל אנחנו נמשיך להילחם בטרור, ואת זה כולנו עושים במשך כל ימות השנה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

לא עושים.

נסים זיילי (העבודה):

אנחנו עושים.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אתם לא יכולים להיכנס לקיני הרצח. מה המליצות האלה? מה עושים?

נסים זוילי (העבודה):

אני מוכרח להגיד, שהישגי כוחות הביטחון בחודשים האחרונים בלכידת חוליות טרור ובמאבק בטרור, באיתור, גם בחיסול, היו מאוד מאוד מרשימים.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

גם בעזה וביריחו?

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת בגין, אפשרתי לך כמה קריאות ביניים ולא הערתי לך. אני מבקש שתואיל לאפשר לחבר הכנסת זוילי לסיים.

נסים זוילי (העבודה):

אני כבר מסיים.

לכן, הניסיון להעמיד בסימן שאלה את המשכו של התהליך בשל הנושא הזה הוא ניסיון נואל. אנחנו חייבים לא רק להוריד אותו מסדר-היום, אלא להמשיך לראות את המרכיבים היותר חיוביים של ההסכם, שמתבצעים אחד לאחד. אנחנו מדברים על early empowerment, אנחנו יודעים שאנחנו מעבירים עוד חלקת עשייה לידי הפלשתינים. אנחנו מקווים שהם ידעו לקחת לידיהם גם את הניהול וגם את האחריות לשטחים שהועברו לניהולם, ויזיחו שהאוטונומיה תנוצל על-ידי הפלשתינים לרווחת התושבים, להעלאת רמת החיים שלהם ולשיפור השירותים, לשיפור המצב הכלכלי. אם ניווכח בחודשים הקרובים שהמגמה הזאת נמשכת, אנחנו נמשיך מצד אחד להילחם בטרור, אבל מצד שני נצטרך לתת לתהליך הזה סיכוי להתממש.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

ואם לא?

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת זוילי.

שנה להסכמי אוסלו

היו"ר ר' אדרי:

אני מזמין את חבר הכנסת זאב בנימין בגין; בבקשה, אדוני. אחרי ההנמקה, ישיב במשולב השר משה שחל.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

תודה רבה. אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, השר המשיב בשם הממשלה, שני צדדים חותמים על הסכם בעל סעיפים ופרטים רבים. צד אחד מפר סעיף זה או אחר. אפשר לשאול, צריך לשאול, בהמשך לדבריו של חבר הכנסת זוילי, חברי לוועדת החוץ והביטחון, מהי הפרה חמורה המצדיקה את האמירה שההסכם כבר בטל ואיננו קיים.

אני נוטה דווקא לקבל את המבחן שהציע היועץ המשפטי של משרד החוץ, המכונה גם, במידה רבה בצדק, האדריכל המשפטי של הסכמי אוסלו. הוא אמר לפני חודשים אחדים, בהסבר מאיר עיניים, שתיחשב כהפרה חמורה אותה הפרה של הסכם שאילו ידע הצד השני, הנפגע, שאכן תהיה הפרה כזאת, לא היה חותם על ההסכם מלכתחילה. אני אינני משפטן, אני חושב שהדברים מתקבלים על הדעת.

על-פי המבחן שמציע המשפטן, עורך-הדין יואל זינגר, אני חושב שכל אזרח, וגם אתה, חבר הכנסת זוילי, צריך לשאול את ראש הממשלה כל יום, ובוודאי לאחר שנה, את שורת השאלות הבאה.

לו ידעת, ראש הממשלה, לפני שחתמת על ההסכם עם אש"ף, כי מקץ שנה לחתימתו, אמנת אש"ף, הקוראת בגלוי להשמדת ישראל, תהיה עדיין תקפה – היית חותם על ההסכם? לו ידעת, לפני שחתמת על ההסכם עם אש"ף, כי מקץ שנה ה"פתח", בנוכחות ערפאת, יודיע כי הוא לא ישנה ויבטל את האמנה אלא אם כן תכיר ישראל במדינה ערבית עצמאית פלשתינית ובירתה ירושלים – היית חותם על ההסכם הזה עם אש"ף?

לו ידעת, לפני שחתמת על ההסכם עם אש"ף, שיהיה מקובל על הרבים כי עזה הפכה עיר מקלט לרוצחים – היית חותם על ההסכם עם אש"ף?

לו ידעת, לפני שחתמת על ההסכם עם אש"ף, שערפאת בנאומו הראשון, בביקורו הראשון בעזה, יפנה בפתיחת נאומו אל מנהיג הטרור של ה"חמאס" במלים "אחי שיח' יאסין" ויבטיח לו לעשות כל שביכולתו כדי שיעמוד לצדו בנאומו הבא – היית חותם על ההסכם הזה? לו ידעת, לפני שחתמת על ההסכם, כי בניגוד לציפיותיך אש"ף לא ירסק את ה"חמאס" אלא יחתום אתו על הסכמים גלויים וסמויים מן העין – היית חותם על ההסכם?

לו ידעת, לפני שחתמת על ההסכם עם אש"ף, כי גם אחרי שאנשי משרד ראש הממשלה העניקו למתכנן של רצח הספורטאים במינכן במתנה אקדח, כתשורת קבלת פנים, ראש הממשלה יאמר שאש"ף לא עושה את המינימום ההכרחי, המינימום הדרוש כדי להילחם בטרור – היית חותם על ההסכם עם אש"ף?

לו ידעת, לפני שחתמת על ההסכם עם אש"ף שערפאת ינצל אותו סעיף המתיר לו להיכנס לחבלי ארץ-ישראל ללא בדיקה של המכונית שלו ותכולתה, והוא היה המבריק, לו ידעת שיבריק, ארבעה רוצחים מחבר מרעיו – היית חותם על ההסכם?

לו ידעת, לפני שחתמת על ההסכם עם אש"ף, כי ערפאת יכריז באורח חד-צדדי על ביטול החקיקה הישראלית ביהודה, בשומרון ובעזה מאז 1967 – היית חותם על ההסכם עם אש"ף?

לו ידעת, לפני שחתמת על ההסכם עם אש"ף, שערפאת יכריז על מלחמת קודש, ג'יהאד, על ירושלים ויקרא לכל מוסלמי העולם להשתתף בה – היית חותם על ההסכם עם אש"ף?

לו ידעת, לפני שחתמת על ההסכם עם אש"ף, כי ערפאת יורה, ואנשיו יבצעו את ההוראה, להקים מוסדות שלטון של אש"ף בירושלים – היית חותם על ההסכם עם אש"ף?

לו ידעת, לפני שחתמת על ההסכם עם אש"ף, ששר החוץ שלך יאמר לך כעבור שנה, או יאמר לכולנו כעבור שנה: "תפקיד המלה בעולם הערבי שונה מאשר בעולם שלנו, אצלנו מלה היא התחייבות, אצלם מלה היא קישוט"; לו ידעת זאת – היית חותם על ההסכם עם אש"ף? צריך להעיר בסוגריים לשר החוץ: אצלכם, חברי ממשלת השמאל בראשות רבין, מלה היא באמת התחייבות?

צריך כל אזרח להוסיף ולשאול את ראש הממשלה, על-פי המבחן של עורך-הדין יואל זינגר, לו ידעת לפני שחתמת על ההסכם עם אש"ף, כי ערפאת היה מכנה אותו הסכם קורייש, והיה מתגאה בו כפי שמוסלמים אחדים מתגאים בהפרה הערמומית של ההסכם עם בני שבט קורייש לפני שרצחו אותם; לו זאת ידעת – היית חותם על ההסכם עם אש"ף?

צריך לומר באופן הגיוני, שהמעוות הזה לא יוכל לתקון, לא יועילו כל דברי הסבר ומתיקה, רק פתי יוסיף להאמין לאדם שהודיע שאין לו כל כוונה לקיים את ההסכם שהוא חתם חודשים אחדים קודם לכן.

לשורת המבחנים הזאת כבר ניתנה תשובה על-ידי מי שמתואר כאדריכל המשפטי של הסכם אוסלו. בריאיון עיתונאי לעיתון "שישי", שבינתיים נסגר, לפני חודשים אחדים, כבר קבע עורך-הדין יואל זינגר, היועץ המשפטי של משרד החוץ, בשלוש מלים, כי הבסיס להסכם אוסלו סולק, בוטל וחוסל.

אדוני חבר הכנסת נסים זוילי, זוהי תשובת היועץ המשפטי של משרד החוץ, אבל השאלה היא מה תשובת ראש הממשלה לשורת המבחנים ההגיוניים האלה. אם התשובה היא חיובית, וראש הממשלה יאמר כי למרות ידיעתו את הפרטים האלה, בכל זאת היה חותם על ההסכם, כי אז היה מודה שהוא נוהג בהפקרות; אבל אם התשובה היא שלילית, וראש הממשלה יאמר לנו שאילו ידע מראש את הדברים האלה לא היה חותם על ההסכם, גם אז התנהגותו והתנהגות הממשלה היא התנהגות של הפקרות, כי חייבים היו לדעת, צריכים היו לדעת, יכולים היו לדעת. חלקם ידעו. אנחנו, מכל מקום, את חובתנו מילאנו, אנחנו הזהרנו.

אדוני היושב-ראש, אני מבקש בהמשך דברי, לקראת סיומם, להרחיב במרכיב אחד, חשוב, אני צריך לומר גם כואב. לעניין זה תרשו לי להביא דברים אשר אני אמרתי מעל הדוכן הזה לפני שנה. כך אמרתי: "בהסכם הזה ובלחיצת היד על מדשאת הבית הלבן הוציא ראש הממשלה ושר הביטחון מן הבקבוק שד, שמי יודע איך נכניס אותו חזרה. כי מבחינת מהות הדברים הוא החזיר אותנו – וההסכם מחזיר אותנו – לימי 1947 – – – הכול חוזר, הכול פתוח, לא רק מדינה עצמאית בשומרון, ביהודה ובחבל-עזה".

הוספתי ואמרתי: "כאשר ראש הממשלה מודיע שהוא רואה באש"ף את הנציג של העם הפלשתיני, הוא מהר מאוד ילמד, אם הוא לא יודע, שערבים, המכנים עצמם 'פלשתינים' אינם מתגוררים רק בשומרון, ולא רק ביהודה, ולא רק בחבל-עזה, ולא רק בלבנון, ולא רק בסוריה, ולא רק עלולים לגרום לאי-יציבות בירדן; ערבים המגדירים עצמם 'פלשתינים' מתגוררים גם בגליל וגם בוואדי-עארה". קראתי לאזרחי ישראל הלא-יהודים בוואדי-עארה, בגליל ובעכו – "להבין, שההסכם הזה יוביל את כולנו לאי-יציבות יסודית, לפריעת המרקם שאנחנו עמלים עליו למעלה מ-40 שנה". זה היה, אדוני היושב-ראש ורבותי חברי הכנסת, לפני שנה.

בינתיים, להכרה באש"ף כנציג העם הפלשתיני הוסיף ראש הממשלה את האמירה האומללה, הנוראה, כי "מקור הטרור הוא הכיבוש", והצירוף של שתי ההצהרות האלה של ראש הממשלה הוא בבחינת חומר נפץ.

הנה ערפאת, אשר ביום חתימת ההסכם באוסלו, באמצעות הטלוויזיה הירדנית קרא: "תחי פלשתיין משוחררת וערבית", נוהג על-פי ההכרה שראש הממשלה העניק לו, הוא הגיע לג'באליה לראשונה ב-2 ביולי, ומעל המרפסת, עם האיש המתון נביל שעת' – חבר הכנסת זוילי – שניהם עמדו על המרפסת, שניהם ניהלו את מקהלת ההמון ושרו יחד אתו: ברוח ובדם נפדה את פלשתיין. מתונים יש לך באש"ף. ובאותה קריאה חינוכית פתח יאסר ערפאת את שנת הלימודים בבתי-הספר.

יותר מכך. בנאומו הראשון בעזה, ב-1 ביולי, פנה ערפאת לאזרחי ישראל הערבים ואמר להם: נקים מולדת לבני החורין; ושנה: נקים מולדת לבני החורין. אחר כך אמר: "אני שולח מכאן את הברכה הנלבבת לכל אחינו הנמצאים ממדבר הנגב עד הגליל, ואני מצטט את דברי האל מתוך הקוראן, שנעשה אנשים אלה מנהיגים לעמם – כן, כן, כן". הוא לא פירט. אלה פסוקים 5 ו-6 מתוך הסורה ה-28. ההמשך צוטט למחרת בעיתונים הערביים כאילו נאמרו הדברים על-ידי ערפאת. בהמשך במקור נאמר, כי "המדוכאים יירשו את האדמה ויזיחו לגייסות פרעה והמן את מה שמפניו חששו". שלא יהיו

לך חששות, חבר הכנסת זוילי, גם אתה בעיניהם פרעה והמן. הדברים האלה אינם דברים בטלים, הדברים האלה אינם דברים ריקים, לדברים האלה יש הד.

חברי הכנסת, צר לי שחברי הכנסת הערבים אינם אתנו ברגע זה. הייתי רוצה לומר את הדברים האלה בנוכחותם. חברי הכנסת יודעים את יחסי לאזרחים הערבים במדינת ישראל, לא קיבלתי ואינני מקבל את ההבחנה על רוב יהודי הדרוש להחלטות מסוימות. אנחנו צריכים לקבל על עצמנו את העובדה, שיש מיעוט גדול לא-יהודי בארצנו, הוא שולח נציגים לכנסת והם נציגים שווים-זכויות לכל דבר ועניין. לכן אני אומר את הדברים בצער, בכאב, בדאגה ואולי בחרדה. לא דיברתי עליהם חודשים רבים, אבל הגיעה העת.

על-פי העיתון "אל-נהאר", מחודש פברואר, אמר חבר הכנסת דראושה לקבוצת משכילים בירושלים את הדברים הבאים: "הפלשתינים של 1948" – למי שלא מבין, זה שם הקוד לאזרחים הערבים במדינת ישראל – "הם משאב פלשתיני לאומי שיש לשמור עליו ואין לנצל אותו יותר מכפי התועלת שביכולתו לתת". והוסיף: "אין לעסוק בשאלת הפלשתינים של 1948 בשלב זה, משום שהעלאת בעייתם כמכשיר ממכשירי הפתרון עתידה להזיק לבעיית עמנו הפלשתיני בגדה, ברצועה ובפזורה ועתידה להזיק לכל הישג שניתן אולי להשיגו במציאות".

בסוף חודש מאי 1994 ביקרו בנגב, בלגיה, הברנשים, הרוצחים, דחלאן ורג'וב, שבידיהם, בקבלנות משנה, הפקידה ממשלת ישראל את ביטחוננו. הם היו אורחיו של חבר הכנסת טלב אלסאנע. הוא בירך את האזרחים בהדגישו את "האחדות הלאומית האיתנה בין השטחים הכבושים, הנגב, המשולש והגליל". ראשיד אבו-שביק, מראשי ה"פתח", מגורש שהוחזר, אמר באותה הזדמנות: "האור שזרח על עזה ויריחו יזרח בקרוב גם על הנגב והגליל, כי אדמת הנגב היא ערבית". גנרל נאצר יוסוף – וקודם ציטט אותו בעניין אחר, חבר הכנסת זוילי – קרא, ב-30 במאי 1994, לקבוצת ערבים מישראל שבאו לבקר אותו, לחזק את הקשרים בין שני חלקי העם הפלשתיני, בחוץ – משמע בשטחים, ובפנים – משמע בישראל.

אבל, חלה הסלמה ניכרת בהתבטאויות החמורות האלה ובמשמעותן בחודש האחרון. הנה, על-פי העיתון "אל-נהאר" מלפני ימים אחדים, על-פי הדיווח מ-6 בספטמבר, בביקור בשכם אמרו חברי הכנסת דראושה ואלסאנע את הדברים הבאים. כך אמר חבר הכנסת דראושה, כהד לדברי ההסתה של היושב-ראש ערפאת: "אנו עם אחד וענייננו הוא אחד, והכיבוש הזה בדרכו להתחסלות, והמדינה, באופן בלתי נמנע, תקום בכל המקומות על האדמה הלאומית הפלשתינית". חבר הכנסת אלסאנע אמר באותה הזדמנות: "שאיפתנו היא שתהיה לנו מדינה עצמאית".

טלב אלסאנע (מד"ע):

ליד מדינת ישראל.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

"לנו". "שאיפתנו היא שתהיה לנו – – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

לעם הפלשתיני, ליד מדינת ישראל. אף פעם לא ביקשנו בתוך מדינת ישראל.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אחזור בצער על דברי חבר הכנסת דראושה: "המדינה, באופן בלתי נמנע, תקום בכל המקומות על האדמה הלאומית הפלשתינית". אנא, צייר לנו את הגבולות של האדמה הלאומית הפלשתינית.

טלב אלסאנע (מד"ע):

כל הזמן נאמר: השטחים הכבושים ב-1967, הגדה המערבית, רצועת-עזה, יהודה ושומרון. זה מה שנאמר וזה מה שאומרים.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אני מצטט את הדברים כפי שפורסמו ב"אל-נאהר": "המדינה, באופן בלתי נמנע, תקום בכל המקומות על האדמה הלאומית הפלשתינית", כהד לקריאתו של יאסר ערפאת לפני שנה, ב-13 בספטמבר, בטלוויזיה הירדנית: "תחי פלשתינ משוחררת וערבית". כל אחד יודע שבפלשתינ זז, חלילה משוחררת, חלילה ערבית, לא יהיה מקום למדינת יהודים ריבונית.

טלב אלסאנע (מד"ע):

הוא חתום על הסכם אוסלו.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

הוא חתום על הסכם אוסלו. לו שמעת את כל דברי, חזרתי והדגשתי את הודעתו של יאסר ערפאת, שאינו רואה בהסכם אוסלו אלא חזרה על הסכם קורייש, שעליו חתם הנביא מוחמד ואותו הפר הפרת דמים.

הכיוון אפוא, מקץ שנה, אדוני השר המשיב בשם הממשלה, הכיוון ברור: עזה ויריחו תחילה, השומרון ויהודה אחר כך, ירושלים בעקבותיהן והגליל אחריהן. אם תרצו ואם לא תרצו, אין זו אגדה.

צריך לקחת ברצינות רבה את הערתו, הערכתו של ראש המטה הכללי, שעל-פיה: "ה'חמאס' ואש"ף הם שתי פנים של תנועה לאומית עם מטרות ארוכות טווח די זהות בכל מה שקשור אלינו". והוא, הרמטכ"ל, חזה מצב שבו בין אש"ף ל"חמאס" תהיה "הבנה שיכולה להיווצר גם כמעט בלי לדבר וכמעט בלי לתאם או להשאיר עקבות של תיאום".

הערב באוסלו, אדוני היושב-ראש, כך שמעתי וקראתי, תנגן בפני ערפאת ושר החוץ שלנו, אוי לנו, תנגן תזמורת, אבל ערפאת מנצח על תזמורת אחרת, שבה הכינור הוא הקלצ'ניקוב, החליל הוא האקדח והמצילתיים הוא קול הנפץ של מכוניות התופת. והוא, במאבק הזה עד היום, מנצח את ממשלת ישראל העייפה, הפזיזה, שערפאת, על-פי ניסיונו בשנה האחרונה, מוכרח לראות בה נפולת של נמושות.

על כן אנחנו חוזרים על תחזיתנו, אדוני שר המשטרה המשיב בשם הממשלה, בהסכם הזה או שתיכנעו ותגררו את מדינת ישראל לקצה הניסוי, לקווי 1967 גם בירושלים, או שההסכם יתפוצץ בפניכם ובפנינו לקול נקישות הקלצ'ניקוב, בניצוחו של יאסר ערפאת.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש לסיים.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

משפט אחרון, אני מסיים.

לפני שנה הלכו נציגי הממשלה – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אל תעשה מזה סימפוניה בלתי גמורה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

היא נגמרת. היושב-ראש מאוד אדיב כלפי ומאוד נעים כלפי, ואני מודה לו מאוד.

היו"ר ר' אדרי:

תודה, אדוני.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

לפני שנה הלכתם, אדוני שר המשטרה, לוושינגטון, לפגישת פסגה עם האיש המנוול הזה, יאסר ערפאת. מן הפסגה הזאת לא יכולה להיות אלא דרך אחת – מטה, מטה. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת בגין. אני מזמין את השר משה שחל להשיב על ההצעות לסדר-היום של חברי הכנסת נסים זוליי וזאב בנימין בגין. בבקשה, אדוני השר.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר כנסת נכבד, שקדם לחבר הכנסת זאב בנימין בגין, נהג, כמנהגו של חבר הכנסת היום, לכתוב בנאומו: נימוק חלש, תרים את הקול. לחבר הכנסת בגין היו היום נימוקים חלשים, ולכן הוא נזקק, שלא כדרכו, להרים את הקול שלו בכמה אוקטבות, כדי להרשים את הבית הזה בנימוקים שלא היה להם לא הבסיס, לא התוכן ולא העובדות שעליהן הוא הסתמך.

אבל הגדיל לעשות חבר הכנסת בגין היום, כדי למצוא אסמכתאות לדברים שאמר, בהעדר עובדות וביסוס לטענות, הוא הסתמך על אדם חשוב מאוד, אגב, אני אישית מכבד אותו מאוד, על חבר הכנסת בגין עצמו, כי בסיום דבריו הוא אומר: אמרתי לכם לפני שנה, והרי לכם זאת כעובדה – לא כבסיס אמיתי, אובייקטיבי, לניתוח מצב שיש בו צללים ויש בו גם אורות; לא ניסיון אובייקטיבי להשיב לנו באמת, למען היושר, מה האלטרנטיבה שאתם הצעתם.

הייתם בשלטון, חתמתם על הסכמים, הבטחתם אוטונומיה מלאה לפלשתינים. אני זוכר את ראש הממשלה מר בגין, שתמיד היה מתקן חברי כנסת בדקדקנות רבה, כשהיו אומרים אוטונומיה, הוא היה אומר: מינהל עצמי מלא, אוטונומיה מלאה, כדי שחש-וחלילה לא יבינו אחרת. מה הצעתם? מה עשיתם? מה אתה, חבר הכנסת בגין, מביא לעם הזה, המצפה היום, ערב יום הכיפורים, לשמוע איזה דבר מנציג של האופוזיציה הראשית; לשמוע שיש לכם אלטרנטיבה, שיש לכם פתרון אחר, לא ערפאת; שאתם מציעים הצעה אחרת.

תבוא ותציע, תבוא ותאמר את האמת העובדתית, מה אתם עשיתם. תבוא ותגיד: ניהלנו את פייצל אל-חוסייני כשהוא היה שליח, אגב שליח בלי סמכויות, שליח שעבד על-פי פקסים מיאסר ערפאת. ישבתם אותו במדריד וידעתם בשם מי הוא מדבר. היית צריך לבוא ולהגיד לציבור כאן, בכנסת, שבאלטרנטיבה שלכם, אם היא בכלל קיימת, יש עם פלשתיני אחר, שעל-פי מנהגיו נוהג לפי אמות מידה שווייצריות, שבדיות, שאתו הייתם מוכנים – – –

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אדוני השר, אתה לא מדייק. פייצל חוסייני, נציג ירושלים, לא היה – –

שר המשטרה מ' שחל:

פייצל חוסייני היה היועץ, הקול המביא והמוציא. חבר הכנסת בגין, אתה חבר ועדת החוץ והביטחון, לא היה פקס שלא ידעת על קיומו וידעת מה הן ההוראות, מה הוא מקבל, מי מנחה ומנין זה בא. את כל זה ידעת, כפי שאני ידעתי, כפי שרבים ידעו. מה היא האשליה, לבוא ולהגיד לעם הזה: היה לנו פתרון אחר, אנחנו עמדנו לדבר עם מישהו אחר במדריד; המקום נקבע סתם כך? לא היתה סיבה? הסיבה היתה ידועה, שם יש שגרירות של אש"ף. אתם ידעתם את זה, ידעתם שהמשלחת הלכה לקבל הנחיות וחזרה לשולחן הדיונים. את זה לא ידעתם? תקומו ותגידו את האמת לעם הזה.

מיכאל איתן (הליכוד):

ורבין לא ידע?

שר המשטרה מ' שחל:

אני חייב לומר שהיה לפחות חבר אחד ביניכם, אני יודע שאתה אינך אוהב אותו, וגם אני חולק עליו, והוא היחיד שהסיר את המסווה מהמשחק הכפול ששיחקתם. היה זה חבר הכנסת אריאל שרון, שאמר לכם בצורה ברורה את הדברים הבאים – לא אני ולא מישהו אחר במפלגתי, אלא הוא אמר בצורה חד-משמעית: בעת כהונת שמיר נוצר המסדרון שיוביל למדינה פלשתינית. את זה אמר אריק שרון ב-4 באפריל 1991. הוא אמר את זה והוא טען את זה. אתו תתחיל להתווכח, ולא אתי. אנחנו לא יצרנו את זה. אנחנו לא יצרנו פרודדור.

אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת בגין, גם למען היושר הפנימי, כמישהו שעוסק היום לפחות ביישום חלק מהסכם אוסלו, ששנה עברה מאז קיימנו אותו: מה קרה? מה נתנו? אולי תסביר לי גם את הצד השני, את הפן השני של הבעיה? האם הוא קיבל איזה שטח עצום בגודל? – הוא קיבל את עזה, שאתה כל כך משתוקק אליה. הוא שחרר אותנו, את חיילי צה"ל בשירות סדיר ובמילואים, מלהסתובב בתוך הסמטאות האלה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

באמת? מסתובבים רוצחים. עזה מלאה ברוצחים.

שר המשטרה מ' שחל:

אני אומר לך: תבוא אתי. אני מזמין אותך אישית: תבוא אתי ותשמע את מה שאומרים החיילים ואת מה שאומרים שוטרי משמר הגבול על מה שקורה שם.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

יש אנשים שכבר אי-אפשר לשאול אותם שאלות כאלה.

שר המשטרה מ' שחל:

אתם איימתם, הפחדתם את העם הזה. אקרא לך חלק מהדברים שאמרתם לפני שנה. רק שים לב למה שאמר חבר הכנסת עוזי לנדאו ב-5 בספטמבר 1993: "כי גם ראשי הגסטפו שיתפו פעולה עם הנאצים". את זה אמר חבר סיעה שלך על ממשלה לגיטימית, יהודית, במדינת ישראל. בושה, תאמינו לי. אני לא יודע מה קורה אתכם.

מיכאל איתן (הליכוד):

הממשלה לא יהודית.

שר המשטרה מ' שחל:

אני פונה אליך, חבר הכנסת בגין, כי אני אותך מכבד.

מיכאל איתן (הליכוד):

היא לא טוענת שהיא יהודית.

שר המשטרה מ' שחל:

אני עוד מקווה שבאמת תחזרו לקול התבונה.

חבר הכנסת בני בגין, אומר לך: אני ותיק בבית הזה, והתנסיתי בישיבה גם כאן וגם כאן, גם באופוזיציה וגם בקואליציה. אנחנו ידענו גבולות. יש אינטרסים שהם מעל לכל ויכוח פוליטי. אתם

איבדתם, לא כולכם, חלק מכם איבד את המעצורים. הכול מותר והכול לגיטימי למען שלטון. תאמר לי, חבר הכנסת בני בגין, עם יד על הלב ובהגינות רבה – – –

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אתם איבדתם את המעצורים.

מיכאל איתן (הליכוד):

והפסקתם?

שר המשטרה מ' שחל:

אנחנו חתמנו על הסכם מתוך ידיעה ברורה, שיש בו סיכונים, אבל יש בו גם סיכויים. ההסכם הזה, מאז השנה שחלפה ועד היום, נתן למדינת ישראל – –

מיכאל איתן (הליכוד):

הרבה קורבנות.

שר המשטרה מ' שחל:

– – נכסים רבים. נכסים רבים.

מיכאל איתן (הליכוד):

קורבנות יותר מאשר אי-פעם.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אתה רוצה לאלץ אותי להוציא אותך? אני לא רוצה לעשות זאת. אל תעשה לי את זה. אני מבקש ממך, ואודה לך אם תאפשר לשר לסיים. חבר הכנסת בגין ייצג את האופוזיציה בצורה הטובה ביותר. אל תקלקל את זה. אמרת, חזרת ואמרת, ושמענו.

מיכאל איתן (הליכוד):

ממשיכים לספר בדותות. איזה סיפור כזבים – – –

היו"ר ר' אדרי:

אני לא מסכים לזה, אדוני.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה יכול לבקש ממנו – – –

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש ממך, אדוני, אנא ממך.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני יכול לשאול שאלה?

היו"ר ר' אדרי:

לא כעת.

שר המשטרה מ' שחל:

לא רוצה, לא רוצה.

אדוני היושב-ראש, בשבתנו לחתום על הצהרת העקרונות באוסלו ידענו, כי לא נרחיק לכת כפי שהרחיק הליכוד בהסכמי קמפ-דייוויד, וכי לא נלך במסדרון – שעליו דיבר אריק שרון – אל המדינה הפלשתינית. העמדנו את ביטחון התושבים ואת עתידה של ישראל מול עינינו.

לא עוד מבטים לשמים וסרטוט גבולות משיחיים, כי את המבט אנחנו מפנים לעיניים, ואנחנו מושיטים גם ידיים.

השנה שחלפה מאז חתימת ההסכם היתה שנה רצופת תקוות, היתה גם שנה רצופת בעיות. אבל היא פתחה קודם כול עידן חדש למדינת ישראל – –

מיכאל איתן (הליכוד):

מה עם הקורבנות שנפלו? אולי תזכיר אותם.

שר המשטרה מ' שחל:

– – תחילתו של פיוס היסטורי, שכן מאז תחילת ההתיישבות היהודית בארץ-ישראל ראינו דם ומוות, ואנחנו רוצים להגיע כעת לחיים.

אדוני היושב-ראש, שנה לאחר חתימת ההסכם חיילי צה"ל אינם מפטרלים עוד ברחובות עזה ואינם מנהלים עוד מרדפי מסוקים אחרי ילדים מידי אבנים. אנשי המילואים שוב לא זקוקים למטרייה אווירית כדי למחוק סממאות מעל קירות ג'באליה – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

מה אתה מספר פה? איזה שטויות.

שר המשטרה מ' שחל:

שנים החזקנו בעזה בלי לדעת מדוע. אמרו לנו כי עזה היא נחלת אבות, בעוד במציאות היא היתה נחלת צרות. האם משהו מרגיש היום בחסרונה? האם משהו מצר על כך שאיננו מפטרלים עוד בקן הצרעות הזה? האם צביונה היהודי של מדינת ישראל ניזוק, או שמא רעיון ארץ-ישראל השלמה – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אלה שנפגעו מהטרור ובני משפחותיהם מצרים מאוד – – –

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, אני מבקש את עזרתך. לא יעלה על הדעת שחבר הכנסת מיקי איתן יפריע לי כל הזמן.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת איתן, אי-אפשר בצורה כזאת.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת מיקי איתן כל הזמן מפריע לי, והוא אפילו צרוד. הוא אמר לי לפני כן שהוא צרוד. זה בלתי אפשרי כך. תשמור על הקול שלך, ואל תפריע לי. בבית הזה שומעים דברים לא נעימים. תשמע את האמת, גם אם היא לא נעימה לך.

מיכאל איתן (הליכוד):

גם אתה תשמע דברים לא נעימים.

שר המשטרה מ' שחל:

אני שומע. אני יושב בשקט, אני אף פעם לא הפרעתי לאף אחד.

מיכאל איתן (הליכוד):

אנשים נהרגים, מתעלמים מהם. אין טרור. הרי זו הונאה.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, תשמור את הקול שלך למחר בערב ל"כל נדרי". אני מבקש ממך.

שר המשטרה מ' שחל:

נבואת הדמים על מרחצאות דמים בין הפלשתינים וחוסר שליטה מוחלט של המשטרה הפלשתינית לא התקיימה. אדוני היושב-ראש – – –

זאב בנימין בגין (הליכוד):

— — — את זה אמר השר רמון בהיותו שר הבריאות.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, בד בבד עם זאת, אין אנו כאנשי הליכוד, שמציגים כל דבר במלים גבוהות, בסממאות. אנחנו אומרים את האמת. יש לנו דרישות ויש לנו תביעות. יש לנו תביעות מהפלשתינים, ויש לנו תביעות מיאסר ערפאת, ואנחנו דורשים שהם יקיימו את ההסכם ככתבו וכלשונו.

מיכאל איתן (הליכוד):

הם צוחקים לכם.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

— — —

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת בני בגין, באמת, באמת. תן לי. הרי בזה שאתה תחייך לא פתרת את הבעיה. לא פתרת את הבעיה.

אנחנו חושבים שהמשטרה הפלשתינית יכולה לעשות יותר כדי ללכוד וכדי להעניש את המבצעים, ואנחנו תובעים זאת בצורה חד-משמעית, שאיננה יודעת פשרות.

מיכאל איתן (הליכוד):

זה ממש מעורר התרגשות. אחרי כל נאום שלך ממש מתרגשים.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת איתן, אתה מקלקל לעצמך. יש טעם בקריאות ביניים אחדות.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, מאז חתימת ההסכם היו מקרי פיגועים, ואכן מספר הנפגעים גדל, כמות הפיגועים ירדה. ואני אתן מספרים ונתונים בהתאם לתקופות של חתימת ההסכם.

מיכאל איתן (הליכוד):

וכמה יותר נפגעים היו?

שר המשטרה מ' שחל:

אעשה זאת בצורה כזו שתהיה השוואה למספרים עצמם. סך הכול פיגועי פח"ע, בהתפלגות לפי השנים – 1988 עד 31 באוגוסט 1994, היו כאלה: בשנת 1988, סך כל הפיגועים – 3,190. מהם: רימוני רסס – 19, יריות – 107, ירי כולל, דיווח ירי – 40. בשנת 1989 היו 3,317 מקרים של פיגועים. בשנת 1990 – 3,584 פיגועים. ב-1991 – 3,266. ב-1992 – אותו מספר. ב-1993 – 2,850 פיגועים. בשנת 1994 – 1,891.

אשר למספר הנפגעים, ב-1994 היתה עלייה במספר, כמפורט להלן.

מ-1 בינואר 1993 עד 13 בספטמבר 1993, עד חתימת הסכם אוסלו, היו המקרים הבאים: זריקת רימונים – 56, בקבוקי תבערה – 738, ירי – 386, שימוש בסיכנים – 95. מ-14 בספטמבר 1993 עד 4 במאי 1994 היו: זריקת רימונים – 33, בקבוקי תבערה – 1,079, ירי – 425, סיכנים – 80.

מיכאל איתן (הליכוד):

הכול למען השלום. אין כלל טרור.

שר המשטרה מ' שחל:

מחתימת הסכם עזה ויריחו ועד היום, מ-4 במאי 1994 ועד 28 באוגוסט 1994, היו המקרים הבאים
— — —

דוד צוקר (מרצ):

מדובר בכל השטחים, או רק בעזה?

שר המשטרה מ' שחל:

כל השטחים. רימונים – 14 – –

זאב בנימין בגין (הליכוד):

האם אתה יכול לעשות את ההשוואה לתקופה המקבילה, לשנה הקודמת?

שר המשטרה מ' שחל:

– – בקבוקי תבערה – 204, ירי – 122, שימוש בסכינים – 21.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

כבוד השר, האם תוכל לעשות את ההשוואה לתקופת החודשים הזוהר של אשתקד?

דוד צוקר (מרצ):

אולי גם לפי האזורים – – –

זאב בנימין בגין (הליכוד):

האם תוכל להביא את הנתונים של ארבעה או חמשת החודשים שקדמו לחתימת ההסכם כדי לעשות השוואה – – –

שר המשטרה מ' שחל:

נתתי מ-1988 – – –

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אתה נותן לנו עכשיו נתונים על-פי חודשים ממאי עד ספטמבר.

שר המשטרה מ' שחל:

– לא, אני לא נותן על-פי חודשים. אני חשבתי שזאת שאלה שתעניין אותך. מה עשיתי? לקחתי את הנתונים מתחילת 1993 עד 13 בספטמבר, לפני חתימת הסכם אוסלו, והראיתי אותם. לקחתי נתונים אחרי חתימת הסכם אוסלו ולפני חתימת הסכם קהיר. לקחתי נתונים מחתימת הסכם קהיר ועד היום, ומסרתי אותם. לי נדמה שזאת ההתפלגות המעניינת ביותר, כי מעניין לדעת מה קרה אחרי כניסת הממשל העצמי לתפקיד ומה היה לפני זה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אתה צודק, אדוני השר, אבל אני חושב שיש נתון חשוב שיעזור לנו. כיוון שאתה משווה תקופה קצרה, מאי 1994 – ספטמבר 1994, אנא הבא את המספרים ממאי 1993 – ספטמבר 1993.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת בני בגין, אני מבטיח לך שאני אתן לך את כל המספרים והנתונים.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אני מציע שתערוך את ההשוואה הזאת.

שר המשטרה מ' שחל:

אין לי בעיה, ואני אומר שהיתה ירידה במספר הפיגועים, היתה עלייה במספר הפיגועים שבהם נהרגו אנשים. על זה אין לי ויכוח, אני אומר את זה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

גם זה לא מדויק.

דוד צוקר (מרצ):

האם זה נכון שבעזה, שם הושם ההסדר בכל השטח, היתה ירידה יותר חדה ודרמטית?

שר המשטרה מ' שחל:

בהחלט, בהחלט.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

מנין הוא יודע?

שר המשטרה מ' שחל:

בהחלט.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אני מציע שתבדוק את המספרים – – –

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לכם. תם הוויכוח ביניכם. בבקשה, אדוני השר.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני השר, אולי נשמע על מספר הנפגעים?

שר המשטרה מ' שחל:

אני מגיע. לא נותנים, הרי לא רוצים לשמוע את האמת, זו כל הבעיה. באותן תקופות, ואני מדגיש, מ-1 בינואר 1993 עד 13 בספטמבר 1993, לגבי נפגעים: אזרחים היו 75 פצועים ו-26 הרוגים; חיילים ושוטרים היו 84 פצועים ו-18 הרוגים. סך הכול: 159 פצועים, 44 הרוגים. בתקופה שמ-14 בספטמבר 1993 עד 4 במאי 1994, כלומר עד הסכם קהיר, היו בקרב האזרחים 153 פצועים ו-41 הרוגים; חיילים ושוטרים – 111 פצועים ו-7 הרוגים. סך הכול: 264 פצועים ו-48 הרוגים. בתקופה שמ-4 במאי 1994 עד 28 באוגוסט 1994: אזרחים פצועים היו 31, הרוגים – 9; חיילים ושוטרים היו: 28 פצועים ו-6 הרוגים. בסך הכול: 59 פצועים ו-15 הרוגים.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

מה לגבי מאי 1993 – ספטמבר 1993?

שר המשטרה מ' שחל:

מה זאת אומרת, מאי 1993, ספטמבר 1993?

דוד צוקר (מרצ):

קשה להשוות שנה עם ארבעה חודשים, זה מה שהוא אומר.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אני מודה מאוד לחבר הכנסת צוקר.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת בני בגין, אני חשבתי שמה שיעניין אותך זה חתימת ההסכם. תרצה את הנתונים האחרים, אני אתן לך אותם, אין לי בעיה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

הכול מעניין אותי.

מדוע אני שואל? על-פי מיטב זיכרוני, בחודשים שקדמו לחתימת ההסכם היתה הצלחה רבה לשירותי הביטחון ומספר הפיגועים ירד; זה היה בערך בחודשים אפריל-מאי עד ספטמבר 1993. ואני מציע שתבדוק את זה.

שר המשטרה מ' שחל:

אני אבדוק את זה, חבר הכנסת בני בגין.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

היו הצלחות יפות לשירותי הביטחון.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת בני בגין, אולי היתה ציפייה שיגיעו להסכם, ומשום כך ירד גם מספר הפיגועים? אתה יכול לבוא ולומר את זה? מה זה, שירותי הביטחון השתנו מבחינת היכולת שלהם מאז? אני מציע שלא להשתמש בכל נימוק. אני מציע גם: לא הכול מותר.

אבל אני רוצה לשאול אתכם שאלה אחרת, רבותי חברי הכנסת, רבותי מסיעת הליכוד, חבר הכנסת בני בגין: אתם, בתקופה שאתה מדבר עליה, שיבחתם את הממשלה? אמרתם שהיא הצליחה באופן יוצא מן הכלל? אתם הגשתם אז עשרות הצעות אי-אמון בגלל זה. קמתם כאן והפחדתם את הציבור. לא היה שבוע שלא תקפתם אותנו. עכשיו אתה בא אלי ואומר לי – אני מתגעגע לאותה תקופה, הייתם מצוינים? שמענו מכם מלה אחת? אתם רוצים שאני אתייחס אליכם בכלל ברצינות? למה – לדברים שאמרתם אז? אתה רוצה שאני אביא את "דברי הכנסת"? מה קרה?

זו סיעה רצינית, שאפשר לדבר עליה ברצינות, או שמא מה שמעביר אתכם על דעתכם זה רק דבר אחד, שהממשלה הזאת מצליחה להביא שלום, שהנה עם ירדן יש לנו שלום, שאולי עם סוריה ולבנון יהיה שלום, שהנה מרוקו קשרה קשרים, שיתכן מחר שמדינות במפרץ יגיעו אתנו לשלום? זה מה שמדאיג אתכם, שלעגתם ואמרתם – הממשלה הזאת לא תצליח לעשות, היא איננה מסוגלת לעשות. אנחנו נתנו פחות ממה שאתם הסכמתם עליו בהסכמי קמפ-דיוויד. תאמין לי, אני מוכן לשבת אתך מלה אחרי מלה, שורה אחרי שורה ולהוכיח: נתנו פחות.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

היה לנו כאן ויכוח כזה, ונראה שלא טעיתי בו.

שר המשטרה מ' שחל:

אני יודע, היה לנו ויכוח. אתה נתלית – ואני טעיתי באמת – בפרשנות, וכתבתי לך. נתלית בפרשנות, שנכון, אנשי הליכוד מפרשים כך, וזה לא מקובל על אף אחד בעולם. מה לעשות? גם זה קורה.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לסיים ולומר כך – – –

מאיר שטרית (הליכוד):

אפשר לשאול אותך שאלה, אדוני השר?

היו"ר ר' אדרי:

השר צריך לסיים, אני מבקש לאפשר לו.

מאיר שטרית (הליכוד):

רציתי לא להפריע לו – – –

היו"ר ר' אדרי:

אתה בסדר, אבל לא היית היחיד שלא הפריע.

שר המשטרה מ' שחל:

מי ששוקל שיקול מדיני באמת חייב גם לומר לעצמו את האמת וגם להסתכל על התמונה כולה. ואני באמת פונה לחבר הכנסת בני בגין, ואני אומר את זה בכנות – אני מעריך, אני שומע את דעתך – שאם אנחנו רוצים לסכם את ההתרחשויות שחלו מאז חתימת הסכם אוסלו, דבר אחד ברור למעלה מכל ספק: בלי הסכם עם הפלשתינים לא היה אפשר להגיע להסכמים אחרים; בלי האפשרות להוריד את הסכסוך הזה מסדר-היום לא ניתן להביא לאותה תוצאה של הסכם עם המלך חוסיין ואחרים.

מיכאל איתן (הליכוד):

היום אתם אומרים, שבלי ההסכם עם סוריה ההסכם הזה לא שווה.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מציע לכם: תשמעו את זה מהם, אחד אחד, ויש לכם הזדמנויות, לפחות בין הבכירים שבכם. אם לא, אני אסדיר לך, אני אקח אותך אתי. אם יהיה ביקור, תהיה פגישה, תפגוש את ראש ממשלת ירדן ונציגים אחרים, כי מאז ועד היום לא רק ביקרנו. 19 מדינות קשרו אתנו קשרים, יש לנו היום מצב מדיני שלא היה דוגמתו – – –

זאב בנימין בגין (הליכוד):

סין והודו קשרו אתנו קשרים לפני ההסכם עם אש"ף, וזה היה בזמן ששר החוץ היה דוד לוי.

שר המשטרה מ' שחל:

אז היתה ציפייה שאולי אולי יש סיכוי עם דוד לוי. לא שמיר, אלא דוד לוי, אולי.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

רבע מאוכלוסיית העולם כרתה אתנו יחסים דיפלומטיים.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת בנימין בגין, אני שמחתי וברכתי אתכם אז, ואני רוצה שתברך את מדינת ישראל. הרי זה הישג של מדינת ישראל. זה לא הישג פרטי של אף אחד, זה הישג של המדינה, זה הישג של כולנו, אבל הוא קרה והתרחש. בלי הסכם אוסלו לא היה אפשר להגיע להסדר עם המדינות השכנות.

מיכאל איתן (הליכוד):

לאיזה הסדר הגעתם? לא הגעתם לשום הסדר.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, לא יכול להיות שחבר הכנסת מיכאל איתן, בעמידה, יקרא; לא יכול להיות. מה זה, עלייה לתורה?

מיכאל איתן (הליכוד):

ממציא המצאות. לאיזה הסדר הגעתם? תיתן את רמת-הגולן.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת איתן.

שר המשטרה מ' שחל:

זה בלתי אפשרי, מיקי.

מיכאל איתן (הליכוד):

תגיד לאיזה הסדר הגעתם.

שר המשטרה מ' שחל:

תאמין לי, מזלי היום שאתה צרוד, ויש לי קול קצת גבוה ממך; מזלי. ככה אי-אפשר.

מיכאל איתן (הליכוד):

לאיזה הסדר הגעתם? לאיזה הסדר הגעת?

שר המשטרה מ' שחל:

הגעתי להסדר טוב ומצוין.

מיכאל איתן (הליכוד):

הסדרים עם מדינות ערב, למה?

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת איתן, אני מבקש, השר צריך לסיים. אני מבקש לאפשר לו.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, לפחות להגיד לחבר הכנסת – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

הם ממציאים המצאות.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת איתן, כבר שמענו, שמענו.

שר המשטרה מ' שחל:

לחבר הכנסת בגין, ציטטת מן הקוראן, והאמת היא שיש, לצערי, פסוקים יותר גרועים מאלה שציטטת, ובקוראן יש פרקים. אני מעדיף, אם לצטט, לצטט את הפרק שנאמר בסוראת אל-מאאדא, שבו אומרים – – –

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אני לא ציטטתי מהקוראן.

שר המשטרה מ' שחל:

תן לי רגע.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אני ציטטתי את מה שאמר ערפאת.

שר המשטרה מ' שחל:

ציטטת את מה שאמר ערפאת. אני מציע לצטט פרק אחר, שבו נאמר בקוראן – אגב, ליהודים זה נאמר, וזה נאמר בחלק מאוד חשוב – ליהודים: תיכנסו לארץ הקדושה שאלוהים העניק לכם. אני מעדיף לקרוא את זה, זה הפסוק שמעניין אותי.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

שר המשטרה מ' שחל:

רציתי לסיים במשפט אחר שממנו אני לומד – כמו שאצלנו יש המצטטים מדברי חז"ל והתורה את הפסוקים שמלמדים "ואהבת לרעך כמוך", יש כאלה, לצערי, כמו רב נכבד, שכתב בימים האלה, לא פחות ולא יותר: "דם ישראל חביב לפני אדוני ולכן אדום יותר וחייו עדיפים". היה גם מקרה כזה, ועל כן אינני עושה את האנלוגיות האלה. אנחנו לא נחיה מהפסוקים של ערפאת. הגענו לאן שהגענו כיוון שאנחנו חזקים ומפני שאנחנו צודקים.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

נכון, ומרגישים אותנו.

שר המשטרה מ' שחל:

הלכנו להסכם בשלבים, שבו יש לנו כל היתרונות, עם כל התביעות שלנו. לא ויתרנו כהוא זה על הדבר העיקרי, ביטחונה של מדינת ישראל.

אנא מכם, תפסיקו להפחיד את העם. הוא יותר חכם מכם.

דב שילנסקי (הליכוד):

להגיד את האמת לעם, זה נקרא להפחיד?

שר המשטרה מ' שחל:

העם יודע את האמת.

אדוני היושב-ראש, בימים אלה, ערב יום כיפור, אני מציע לחברי בליכוד, שבין האמירות שהם יגידו ב"סליחות", יכו מכה אחת על חטא על זה שהם לא למדו ולא השכילו להיות אופוזיציה קונסטרוקטיבית ואחראית.

משה קצב (הליכוד):

להעביר ממשלת זדון מן הארץ. תחדל ממשלת זדון מן הארץ.

שר המשטרה מ' שחל:

שאלוהים יסלח לכם, כי אני סולח לכם. אתם עוד לא התרגלתם, אבל יהיה לכם זמן רב להתרגל ולשבת כאן כאופוזיציה, אשר בין היתר צריכה לדעת לנצור את לשונה, לדבר בצורה אחראית, ולא ללכת על הפחדה כאשר אין לה שום תוכנית אלטרנטיבית לפתרון של אף אחת מהבעיות שמדינת ישראל עומדת בפניהן.

משה קצב (הליכוד):

אדוני השר, אתה הולך לבית-הכנסת ביום כיפור? אתה בוודאי גם תגיד "תעביר ממשלת זדון".

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני השר משה שחל. מה אתה מציע?

שר המשטרה מ' שחל:

אני מציע להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון. זה ברור מאליו. אני לא רוצה למנוע מהוועדה לדון בזה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, על הצעתך. יש הצעה אחרת, של חבר הכנסת מאיר שטרית, המבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת נסים זוילי, בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לצערי, לא ניתנה לי הרשות לשאול את השר שאלה בהיותו על הבמה. אולי עכשיו הוא יקשיב, כי לא רציתי להתפרץ ולקרוא קריאות ביניים.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני השר. אדוני השר.

מאיר שטרית (הליכוד):

לא נותר לי אלא לשאול את שאלתי דרך ההצעה להסיר את הצעתו של חבר הכנסת זוילי מסדר-היום.

אני לא מבין את האופוריה שהממשלה נמצאת בה לגבי הסכמי אוסלו. מילא, אתם מבקשים לחפש דרך לשלום עם הפלשתינים, ניחא. אבל לא צריך להיכנס לאופוריה.

אני רוצה לשאול את השר, האם אתה מבסוט מיישום הסכמי אוסלו על-ידי ערפאת? חבר הכנסת בגין מנה אחד לאחד שורה של נושאים שעליהם חתמו הפלשתינים, שעליהם התחייבו והם לא מקיימים אותם. הם לא מבטלים את האמנה הפלשתינית. עכשיו הם דורשים סיוע מחוץ-לארץ למזרח-ירושלים.

אני לא מבין למה אתם מוכרחים להגן על העמדות האלה. עשיתם הסכם, ניחא. אתה הרי יודע שאני לא הצבעתי נגד ההסכם הזה. אבל לפחות אל תגנו על האינטרסים של הפלשתינים המנוגדים להסכם הזה. זה לא מקובל עלי.

שנית, אתה מאשים את הליכוד ביצירת המצב שעזה זו ארץ-ישראל השלמה. אני שואל אותך, אדוני השר – – –

היו"ר ר' אדרי:

לא תהיה תשובה.

מאיר שטרית (הליכוד):

בסדר, שאלה רטורית. אני שואל אותך, מי הפריע לממשלות המערך עד 1977, הרי מ-1967 ועד 1977 אתם עשיתם מעזה את ארץ-ישראל השלמה, אתם בניתם את ימית ואת עזה, וכפי שאמר דיין: נמל עוד יהיה בעזה. אתם עשיתם את זה. אתה בא בטענות אל הליכוד? איפה הייתם קודם? הרי אותם אנשים שלטו אז, רבין היה ראש הממשלה ופרס היה שר הביטחון. למה אז לא עשיתם שלום? מאיפה צמחה החוכמה הזאת אחרי 20 שנה?

לכן, אני לא מציע להטיח את המקל רק בצד אחד. גם אתם אשמים.

היו"ר ר' אדרי:

תודה.

חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה.

חבר הכנסת בגין, האם אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדת החוץ והביטחון?

זאב בנימין בגין (הליכוד):

כן, אדוני.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבין שחבר הכנסת זוילי איננו, לכן נעבור להצבעה. מי בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה ומי בעד ההצעה להסיר?

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 12

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושאים שהעלו חברי הכנסת נ' זוילי וז"ב בגין

לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 12, נגד אין, נמנעים אין. ההצעות עוברות לוועדת החוץ והביטחון.

התקדמות תהליך השלום עם ירדן והפלשתינים

היו"ר ר' אדרי:

אנו עוברים לנושא הבא: התקדמות תהליך השלום עם ירדן והפלשתינים. 'נמק חבר הכנסת טלב אלסאנע, וישיב לאחר מכן השר משה שחל. בבקשה, אדוני.

יוסף בא-גד (מולדת):

מה אחרי זה?

היו"ר ר' אדרי:

אחרי זה: טיפול ערפאת במבצעי הפיגועים בישראל. גם כאן ישיב השר משה שחל.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כשאני שומע את דבריו של חבר הכנסת מיכאל איתן, אני שואל את עצמי, למה הוא בדיוק מתכוון, למה הוא מחכה? למה הוא מתגעגע? האם הוא נזכר באותם ימים שחיילי צה"ל היו רודפים אחרי הילדים והצעירים ברחובות של ג'באליה? האם הוא מתגעגע לאותם מראות שהיו מציגים באמצעי התקשורת לפני העולם? האם הוא רוצה לחזור לאותם מקומות ולאותם ימים נוראים?

האם בזה שהיום ממשלת ישראל החליטה בצורה אמיצה, נכונה, כנה, לאחר שכל הניסיונות למצוא פרטנר אלטרנטיבי לאש"ף נכשלו, להכיר באש"ף ולנהל אתו משא-ומתן ולהתחיל בצעדים ממשיים לקידום תהליך השלום, אומנם עזה ויריחו תחילה אבל זו תחילתו של תהליך, האם זה מקומם אותו ומכעיס אותו עד כדי כך שהוא אינו יכול לשבת בכיסאו?

לדעתי, התהליך הזה, התקדמותו, מימושו, כל זה שם קץ לכל האידיאולוגיה של ארץ-ישראל הגדולה, שם קץ לכל האידיאולוגיה של הימין, שכל הזמן דגל בהמשך הנצחת הכיבוש והרצון לשבור, או האשליה שניתן לשבור את רצונו של עם אחר החותר ושואף לעצמאות.

בעת שלטונו לא חסך הליכוד באמצעים וניסה בכל יכולתו, הן על-ידי הריסת בתים, הן על-ידי גירוש, הן על-ידי מעצרים ונפגעים, לשבור את רצונו של העם הפלשתיני, שעמד בצורה איתנה על זכותו לעצמאות, על זכותו למדינה עצמאית ליד מדינת ישראל.

זה גם מתיישב עם החלטות מועצת הביטחון 242 ו-338. אם מדינת ישראל שואבת את הלגיטימציה מכוח החלטות האו"ם, הרי היא הראשונה שצריכה להכיר ולפעול למימוש ההחלטות האלה. לא יכול להיות, שהחלטות הנוגעות למדינת ישראל יישארו על הנייר והחלטות הנוגעות למדינות אחרות בעולם ימומשו, אם כי כולנו היינו בדעה שצריכים לממש אותן. אבל כאשר מדובר בהמשך הכיבוש הישראלי, לא ייתכן שההחלטות יישארו כפי שהן, ללא מימוש וללא אכיפה.

בזמן הזה, בחלוף שנה מתחילת יישומו של הסכם אוסלו, אני סבור שיש כאן שני מנהיגים, מנהיג אש"ף, שהוכיח יכולת להנהיג ולעמוד בהתחייבויות, ומנהיג נוסף, מר יצחק רבין, שהחליט לקדם את תהליך השלום. היום מגיעה להם כל הברכה, מגיעים להם כל האיחולים מאת העם במדינת ישראל ומאת העם הפלשטיני, על הצעד האמיץ שהם נקטו, הפותח פתח ונותן תקווה חדשה לאפשרות של עידן אחר; עידן שבו יחיו שני העמים, העם הפלשטיני ליד העם במדינת ישראל, ליד כלל האוכלוסייה הערבית והיהודית במדינת ישראל, כדי שיחיו שני העמים בשלום זה ליד זה.

אני רוצה לומר, שהמאבק, שפיכות הדמים – אלה אינם גזירה משמים. לא מדובר כאן בגזירה גנטית בין ערבים ליהודים. שני העמים האלה נתנו שיעור מאלף לכל מדינות העולם כיצד אפשר לחיות זה ליד זה, לתרום לתרבות הבין-לאומית, אם בימי הביניים, אם בתור הזהב בספרד, ואם בתקופות אחרות. לכן, המצב העגום שהיה באזורנו אינו גזירה משמים, אלא הוא תוצאה של כיבוש, של חיכוך מתמשך, של ניסיון של עם אחד לכפות את רצונו על עם אחר, ולצפות שהעם הפלשטיני ייכנע וישתחוה לכיבוש הישראלי.

לא כך הדבר. העם הפלשטיני, כשאר העמים, שואף לעצמאות, שואף לחיות במדינה עצמאית, על אדמתו בשטחים הכבושים ב-1967 ותחת השמש, ככל עם אחר בעולם. ואם העם במדינת ישראל הגיע למסקנה, לתודעה, ששלום צודק מחייב הכרה בזכויות של עמים אחרים, בזכותם לחיות בשלום, בזכותם לחיות במדינה ריבונית, בזכותם לחיות בעצמאות – לדעתי, זאת תחילת הדרך למזרח תיכון אחר ולאפשרות של דו-קיום בכבוד באזורנו.

הרי כל הדיבורים על שלום נפרד, על אפשרות של שלום כפי שהיה, למשל, עם מצרים, ולאחר מכן ניסיון להגיע לשלום אפילו עם ירדן, או אפילו לתחילתו של שלום עם הפלשטינים, בלי שיהיה הסכם שלום כולל עם מדינות ערב, בכלל זה לבנון, סוריה וירדן – השלום הזה לא יהיה שלום כולל, לא יהיה שלום בר-קיימא. השלום הזה יהיה ניתן כל פעם לשינוי על-פי השינויים במאזני הכוחות, על-פי כל השינויים בנסיבות הקיימות באזורנו או בעולם בכללו, ולכן שלום יציב, שלום בר-קיימא, חייב להיות מבוסס על שלום כולל, ואי-אפשר להזניח את סוריה ואי-אפשר להתייחס לגולן כאילו הוא החומה שיכולה להגן על כל האינטרסים של מדינת ישראל. השלום הוא הבטחה והוא הערובה של מדינת ישראל.

אנחנו, לצערי, חווינו בתקופת מלחמת המפרץ איך טילי "סקאד" יכולים להגיע מעירק לתל-אביב, ולכן מרחק או עומק גיאוגרפי אינם תחליף לשלום. השלום הוא הביטחון והוא העתיד, וכל הימין המתנגד לנסיגה, הקורא להמשך הכיבוש של רמת-הגולן, בעצם למה הוא חותר? הוא רוצה למשכן את עתידנו, את עתיד ילדינו, על מנת לשמור על האידיאולוגיה שלו. הוא רוצה למנוע את האפשרות של תקווה, ניצוץ של תקווה, תחילתה של תקווה, על מנת שמדינת ישראל תהפוך לחלק מהמזרח התיכון, מתוך אמונה שאחידה בשטח הסורי ברמת-הגולן יכולה להבטיח את ביטחונה של מדינת ישראל, וזה בגדר אשליה. מה שיכול להבטיח את ביטחונה הוא השלום, הכרה בזכויותיהם של הפלשטינים במדינה עצמאית ליד מדינת ישראל, הכרה בזכויותיהם של הירדנים לגבי המים והשטחים שנכבשו ב-1967, וכן מציאת הפתרון הצודק לעקורים שנעקרו מאדמותיהם בשנת 1967.

לא אחת אני שואל את עצמי, מה כל ההתעקשות עם הירדנים, לאחר שהמלך חוסיין הביע את נכונותו ורצונו לקידום תהליך השלום; על מה מתעקשים עד היום? מדוע לא מנסים לקדם את תהליך השלום עם ירדן בשלושת הנושאים החשובים, והם: עניין המים, העניין הטריטוריאלי, שבו יש חלוקה, ואין כל כך הרבה דרישות טריטוריאליות ירדניות שאפשר לבוא ולהגיד: הנה יש כאן שטח אסטרטגי ואני לא יודע מה. מדוע מתעקשים ומעכבים וגורמים לקיפאון במשא-ומתן עם ירדן? מדוע לא מוצאים את הנוסחה הסבירה, בהתאם להחלטת האו"ם, בקשר לעקורים מ-1967?

ואני מתפלא על משרד הפנים. בתקופה האחרונה פונים אלי לא אחת אנשים שמקבלים הזמנות מקרובי משפחה שלהם לבקר בירדן, והאחרים במשרד הפנים מתנגדים. מדוע? כי מדינת ירדן עוד מסווגת כמדינת אויב, ולכן לא מאפשרים להם להיכנס לירדן. אני שואל את עצמי: איפה אנחנו חיים? במצב הקיים, כשיש תקווה ויש רצון לעודד את מערכת היחסים, את הקשרים, וליצור אווירה יותר חיובית, מדוע משרד הפנים לא משנה את המגמה? מדוע הוא לא מאפשר לאותם אנשים שקיבלו הזמנה לבקר בירדן? מדוע המגבלות שהיו קיימות בעבר ממשיכות להתקיים גם היום?

עניין נוסף שאני גם לא מצליח להבין אותו בממשלה הזו: אדוני שר המשטרה, הממשלה החליטה, בחרה בדרך של שלום. אני מברך אותה. היא נקטה צעדים אמיצים, בפועל גרמה למהפכה בכל הקשור לתפיסה של תהליך השלום, של הכרה באש"ף כמנהיג, כנציג של הפלשתינים. מדוע עד היום נוקטים מדיניות קטנונית? למשל, המשלחת של קטאר, קבוצת כדורגל שהגיעה כדי להשתתף במשחק כדורגל עם נבחרת ג'באליה, ברצועת-עזה, מדוע צריכים לעכב אותה שש שעות ברפיח, בכניסה ברפיח? מדוע את אבו-מאזן, החתום על הסכם אוסלו, צריך לעכב לשעתיים? מדוע נשיאת פקיסטן, שמבקשת לבקר באוטונומיה ולחזק את מעמדו של יאסר ערפאת – ועל-ידי חיזוק מעמדו נותנים לו יותר כוח, יותר סמכות, יותר יכולת לקבל החלטות – מעליבים אותה, משפילים אותה? כך מתייחסים למנהיגה של 100 מיליון נפש בפקיסטן. מדוע הגישה הקטנונית השחצנית הזו?

אם יש פרטנר, צריך להתייחס אליו בכבוד, ולא אחת אני שומע, גם ממך, גם משר החוץ, גם מראש הממשלה, שיש צורך להתייחס בכבוד לצד השני, אבל בפועל, בהתנהגות הממשית, המעשית, נוקטים צעדים קטנוניים, משפילים ומעליבים, שאינם מקדמים.

דבר נוסף הוא העניין של שחרור אסירים.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, לא, חבר הכנסת אלסאנע, השעון אפילו כבר הפסיק לצלצל, ועכשיו אתה אומר דבר נוסף.

טלב אלסאנע (מד"ע):

יש שני נושאים – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

נתתי לך, כי חשבתי – – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

אדוני, אנחנו באים בתקופת פגרה, ומזמן לא היתה הזדמנות להתבטא בעניין הזה.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, אני חייב להקפיד, השעה מאוחרת. אני אקפיד על הזמן גם לגבי השר. אתה עברת על הזמן המוקצב לך. אני מבקש ממך במשפט אחד לסיים.

טלב אלסאנע (מד"ע):

עניין חשוב – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה לא יכול להעלות עכשיו נושא נוסף.

טלב אלסאנע (מד"ע):

עניין שאני מסכם אותו במשפט אחד.

היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה, זה כן.

טלב אלסאנע (מד"ע):

עניין האסירים והעצורים הפלשתינים, ואני יודע שאתה טיפלת בו במסגרת הפגישה עם נביל שעת', ובין היתר, האסירים הפלשתינים מתוך הערבים אזרחי המדינה שעצורים בגין אותן נסיבות, בגין אותו

סכסוך פלשתיני-ישראלי. היום, לדעתי, אין צורך להפלות או להבחין ביניהם, יש לנקוט לגביהם אותו קנה מידה שנוקטים לגבי כל האסירים הפלשתינים, כדי להשרות אווירה טובה. הרי כולם תומכים בתהליך השלום. זה יחזק את תהליך השלום, יחזק את האנשים המובילים בתהליך הזה לנקוט גישה יותר גמישה לגבי שחרור האסירים, במיוחד במלאות שנה לחתימת הסכם השלום. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, אולי אני אשיב גם על ההצעה השנייה.

היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה, אני מסכים.

שר המשטרה מ' שחל:

כי אין טעם להשיב על כל אחת מהן בנפרד.

היו"ר ד' שילנסקי:

גם אני חושב כך, אבל נאמר לי שאדוני השר ביקש להשיב על כל הצעה בנפרד.

שר המשטרה מ' שחל:

לא, אני לא ביקשתי.

היו"ר ד' שילנסקי:

נו, אני שמח שקלעתי לדעת חכמים, לדעת שרים גדולים. בבקשה.

חבר הכנסת בא-גד היה פה, אבל כנראה גם לו נאמר שתהיה תשובה נפרדת, אבל אולי נזעיק אותו. ניעזר בסדרנים. זה יחסוך לנו זמן.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת בא-גד נמצא תמיד במליאה.

היו"ר ד' שילנסקי:

נכון, הוא תמיד נמצא. גם עכשיו הוא היה, אבל כנראה גם לו אמרו שאדוני השר עונה על כל הצעה בנפרד.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מתפלא. הנושא עצמו הוא אותו נושא משני הצדדים שלו. אין טעם להפריד. גם אין לי שתי תשובות לעניין הזה. איפה חבר הכנסת בא-גד?

היו"ר ד' שילנסקי:

אומרים שהוא הולך ובא. הוא ישב פה כל הזמן. אני ראיתי אותו.

טיפול ערפאת במבצעי הפיגועים בישראל

היו"ר ד' שילנסקי:

כן, בבקשה, חבר הכנסת בא-גד, כל הציבור הרחב והגדול: כבוד השר ממתין לך, כבוד יושב-ראש ועדת הכספים ממתין לך, ואנוכי הקטן – ציבור גדול ורב של חברי כנסת ממתנים לשמוע את דברך.

גדליה גל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, על זה יגאל הורביץ, זכרו לברכה, היה אומר: אל תדאג, האבדה תימצא.

היו"ר ד' שילנסקי:

טוב היה להזכיר אמרה טובה ויפה שלו.

בבקשה, חבר הכנסת בא-גד, אני מודיע לך שעשר דקות תמימות עומדות לרשותך.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, כנסת נכבדה, ב-9 בספטמבר 1993 הניח יאסר ערפאת את אבן היסוד להסכמי אוסלו. ראש אש"ף שיגר את המכתב שבו הוא מבטיח שלושה דברים: 1. אש"ף מכיר בזכות הקיום של מדינת ישראל – אומרים אצלנו "ישר כוח", סוף סוף הוא מכיר בזה שאנחנו קיימים; 2. אש"ף מתחייב לפעול להפסקת הטרור; 3. אש"ף מתחייב להשמטת סעיפי האמנה הפלשתינית הקוראים לחיסול מדינת ישראל.

ניקח את העניין של הפסקת הטרור. לפי דברי מועצת יש"ע, מאז הסכם אוסלו נהרגו 68 אזרחים, לעומת 34 לפני כן. כבוד השר עלה כאן ונתן מספרים אחרים. העיתון מודיע, שלפי נתוני צה"ל, 14 חיילים נהרגו ו-18 אזרחים ישראלים נהרגו. 83 פיגועי ירי נרשמו ביו"ש, 324 ברצועה. המחבלים ביצעו ביו"ש 105 פיגועי דקירה, וברצועה – 187. תגיד לי, כבוד השר: זה רציני? זה הסכם שלום?

מה שמעניין, בכל הפיגועים הללו לא נתפס אף אחד. והנה, לאחרונה היה פיגוע בצומת-מורג. נהרג יהודי. הנאשמים ברחו, ירו עליהם, אחד נהרג ושניים נתפסו. סוף סוף, אחרי שנה שלמה, שניים נתפסו. אז יש כבר עובדות חיות. והנה מהתלים בנו ומספרים שהם ברחו מהמעצר. היום יש בעיתונות הודעה, שהם לא ברחו מהמעצר כי הם לא נעצרו. הם ברחו מבית-החולים שלשם הביאו אותם, ומשם הם ברחו. כבר יודעים את כתובתם, והם "שוחררו". אני שואל את כבוד השר, שמעתי את דברך קודם, אמרת הרבה דברים שאפשר לקבל, ועל חלק לחלוק, אבל אתה מאמין ששנה שלמה אי-אפשר לתפוס אף אחד בעזה מכל אותם עשרות מקרים?

יש פה דוח מטעם צבי הנדל, יושב-ראש המועצה האזורית חוף-עזה. הוא מדווח דיווח מדויק – 66 אירועי ירי, רק באזור שלהם, ו-63 מקרים של זריקת אבנים. איפה הם? איך זה שלא תפסו אף אחד? נכון, אני יודע, הפלשתינים שלומיאלים, ערפאת שלומיאל. הבטחתם לנו שהם ייקחו את העניינים, להם אין "בצלם" ולהם אין דמוקרטיה, ושם הם יחסלו מייד. איך ייתכן שבמשך שנה אחת אין מקרה אחד, למרות כל כך הרבה? לכן תסכים אתי שהדברים אינם רציניים, ואם חס וחלילה הם יתחזקו, הם עלולים להגיע להרבה יותר מקרים חמורים.

מה עוד, שפארוק קדומי, שר החוץ של אש"ף, אומר של ישראל אין זכות קיום. רדיו מונטה-קרלו דיווח, כי ערפאת הבטיח לפעיליו שלא תשונה אף מלה באמנה הפלשתינית. לעת עתה הוא אמין בדבריו, ולא אתם, כבוד השר. אנחנו יודעים שהם מתכוונים לעלות למאבק על ירושלים, והדברים מפורסמים.

לכן אני אומר, אם אחרי שנה אין תפיסה בשום מקרה, למרות כל כך הרבה הרוגים, פצועים ונפגעים, משהו לקוי, וכפי הנראה אנחנו עומדים בפני שלום מדומה, מזויף.

ברשותך, אני רוצה לעבור לחלק השני של דברי, למה שהופיע בעיתונות – אתה מכחיש זאת: מחתרת יהודית; "ראשו של אדרי כוסה בשק, ועכברים נשכו את בשרו". למה אני טוען את הדברים וקושר? דעו לכם, אם אתם לא תבטיחו לנו את הביטחון, אחרים ייקחו את זה ליד, שלא בצדק. אני נגד הקמת מחתרת, אין מקום למחתרת יהודית במדינת ישראל, יש שלטון. אבל אתם גורמים להם, אתם דוחפים אותם – אני לא יודע אם זו מחתרת – למעשי ייאוש. אוזלת היד שלכם וחוסר האונים דוחפים אנשים מיואשים לכל מיני דברים שאין להם מקום, אבל אתם אשמים.

למה אני אומר את הדברים? יצאתם בסיפור על ניסיון פיגוע ב"אוריינט האוס". היום נפגשתי עם מבקרת המדינה, והיא אמרה שלפי מיטב ידיעתה הסיפור על "אוריינט האוס" לא נכון. מבקרת המדינה אמרה היום, שההודעה ברדיו כאילו יש בכל חקירה נציג מבקר המדינה, ההודעה אינה מדויקת ולא הובנה כראוי. אין נציג מבקרת המדינה בחקירות שאתם עושים. יש להם פיקוח-על. הם בודקים, הם משתכללים, אבל הידיעה איננה נכונה. אין נציגות שמבקרת את החוקרים, אין סיפור של פיגוע ב"אוריינט האוס", וכל זה הומצא כדי להצדיק את ההתעללות בעצורים שכאילו הקימו מחתרת.

אני אומר לך, אני בהרגשה קשה כמחנך. אני קורא לתלמידי להכיר בכל ממשלת ישראל דמוקרטית, איזו שלא תהיה, בין שהיא טובה ובין שלא. אני גם לא מרשה להגיד "כי תעביר ממשלת זדון מן הארץ" בתפילה ולהתכוון לממשלה, מפני שהיא לא ממשלת זדון. היא ממשלה טועה, אבל אנחנו לא נרגיל את התלמידים ואת העם שיש לנו ממשלת זדון שצריך להוריד אותה בדרך לא דמוקרטית; בדרך דמוקרטית – כן. אבל יושב פה כבוד היושב-ראש, ואולי זה יזכיר לו, היה שיר חמור מאוד של אצ"ל על אות קין, "ותשלח את אחי לגרדום". אני לא רוצה לחזור על כל השיר, זה שיר קשה על הסגרת אחים. קין שרוצח את הבל, קין שמסגיר את הבל. אתם החזרתם השבוע לתקופת ה"סזון". אלה דברים חמורים שאני אומר, ואני אדם אחראי.

אני מבקש ממך רשות לבקר את אורן אדרי, ואתה יודע שאני מבקר הרבה בבתי-סוהר, ואתה יודע שאני עוזר למשטרת ישראל ולשב"ס בכל האירועים. הייתי כאשר מישוה קרא "נאצי" לאיש שב"ס, ואני נזפתי ודרשתי להעניש אותו. הוא לא נאצי, אולי הוא איננו ממלא את חובתו כראוי, אבל הוא אינו קלגס, חס וחלילה. אני עוזר למשטרה כי אני איש השלטון ואני רוצה שהמשטרה תמלא את חובתה. אם יש סכנה למחתרת, תעצרו, אל תוותרו. אבל מה הדימויים האלה? אני מבקש לראות אם שמו שק לאורן אדרי או לא שמו. אני רוצה לדעת את האמת.

עורך-הדין שאתו ביררתי, עורך-הדין ציון אמיר, הוא אדם מאוד אחראי. אפשר לסמוך עליו. אני מכיר אותו, שמעתי עליו. הוא אומר ששמו שק, וכולם אומרים זאת.

סאלח סלים (חד"ש):

27 שנים שמו שקים בשטחים.

יוסף בא-גד (מולדת):

לא מחברים עוול אחד עם עוול נוסף.

סאלח סלים (חד"ש):

היינו צריכים לצעוק קודם כדי שזה לא יגיע ליהודים.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני לא רוצה לחזור למה גרם לזה.

כבוד השר, אני רוצה לבקש ממך רשות לבקר, ואז אני אבוא לכנסת ואגיד: סליחה, הם צדיקים. אתה מסרב לאפשר לי כחבר הכנסת ושולח את עוזר המפכ"ל ואת היועצת המשפטית שיגידו לי שזה בחקירה. 12 יום? כמה ימים נמשכת חקירה? אם תרצה לחקור אותו 10 שנים, 20 שנה? לא ביקשתי ביום הראשון. ביום הראשון טלפנתי למגרש הרוסים וביקשתי להעביר תפילין, והובטח לי שיהיה בסדר. אני לא יודע אם זה קיים. אני שואל אותך: כמה ימים נמשכת חקירה? יש גבולות.

היום היה דבר מחריד. ב"קול ישראל", בתוכנית "הכול דיבורים", איש שב"כ התוודה ערב יום כיפור, ועיוותו את קולו שלא ידעו מי הוא, והוא אמר: היו עינויים, אני לא יכול לתאר לכם את חומרת העינויים, מסרתי עדות שקר. כך ודאי שמעת היום ב"הכול דיבורים". אורי אור אמר שזה היה לפני 17 שנה. מה יהיה אם בעוד 17 שנה נהיה בריאים וניפגש פה או במקום אחר ואתה תעלה ותגיד: מצטערים, לפני 17 שנה שמו שק לאורן אדרי? היום היה דבר כזה. למה לא ניקח שנינו – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת בא-גד, השעון אפילו הפסיק לצלצל. תרשה לי עוד הודעה: לא הייתי מקפיד על הדקה אילולא העובדה שבכל החלק השני של דברך אתה נכנס לשורה הארוכה של הסעיפים שיבואו: חבר הכנסת דוד מנע עומד לדבר על הנושא, וכן חבר הכנסת זבולון המר, חברת הכנסת יעל דיין וחבר הכנסת דוד צוקר. לכן, אודה לך – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

אני גומר. למה לא תעמידו את אורן אדרי לבדיקה במכונת אמת, עם נציגות אובייקטיבית? בואו נראה. הוא אמר "כן שק", אתם אומרים "לא שק". נבדוק את זה.

אני לא יודע, יש לי הרגשה לא טובה. בידיש אומרים "ער איז א בריה", כשרוצים להגיד על אדם שהוא יוצא מן הכלל אומרים "א בריה". "א בריה" מזכיר לי את בריה, שהיה ראש הנק.י.ד. ברוסיה. אני לא יודע אם "בריה" לא הפך לבריה. אני לא יודע. המבין יבין, לא רוצה להרחיב.

ערב יום כיפור לכלל עם ישראל. אנחנו אמרנו סליחות: הנשמה לך והגוף שלך, חוסה על עמלך. הנשמה לך והגוף פועלך, השם עשה למען שמך. אני אומר, ריבונו של עולם, הארץ שלך והעם שלך, עשה למען שמך שלא יהיה חילול השם, אל תיתן לתת את ארצך, לגדוע את ארצך.

יהי רצון שכל בית ישראל נחתם לאלתר לחיים טובים, לשנה טובה, לשלמות מדינת ישראל, לביאת משיח צדקנו במהרה בימינו. אמן.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת בא-גד, תרשה לי, אני לא הייתי מתערב ואני לא מתערב, אבל אתה הסתמכת עלי וציטטת את הפסוק מזאב ז'בוטינסקי. הרשה לי לגמור את הפסוק, כי אחרת זה לא יובן. הוא אמר: "עוד שלם נשלם לך קין, את נפשות צעיריך ניטול". הוא לא איים לשלם בפגיעות, אלא אידיאולוגית בנפשות צעיריך.

יוסף בא-גד (מולדת):

מי זה קין? למי הוא התכוון כשאמר קין? כבודו יודע למי הוא התכוון.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני לא נכנס לעניין. אני רק רוצה שהציטוט לא יובן כאילו הוא קרא למלחמת אחים. להיפך.

יוסף בא-גד (מולדת):

on וחלילה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אנשים שלא יודעים יכולים לחשוב כך. הוא לא קרא למלחמת אחים. הוא אמר: "את נפשות צעיריך ניטול".

יוסף בא-גד (מולדת):

טוב שהדבר הובהר. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה. אדוני השר, אני רואה שאתה עובד היום קשה. על הכול משיב השר משה שחל. אולי אתה רוצה שאעזור לך ואגביל את זמנך על מנת שלא תתעייף? לרשותך 20 דקות, עשר דקות על כל הצעה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, אתה רשאי לעשות בי מה שאתה רוצה. אני רק חולק על כך שאתה אומר שהיום אני עובד קשה. אני בדרך כלל עובד קשה.

היו"ר ד' שילנסקי:

לכן רציתי לעזור לך, להקל עליך. סליחה, טעות. יש לך 15 דקות.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מקווה שאקצר יותר.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, שני המציעים – אחד מהם נמצא באולם, חבר הכנסת בא-גד; חבר הכנסת טלב אלסאנע משום-מה לא רוצה לשמוע את התשובה – דיברו למעשה על נושא אחד אבל משתי נקודות ראות, שני צדדים שונים לחלוטין.

חבר הכנסת בא-גד, לך אני רוצה לומר מראש ובצורה חד-משמעית, בעקבות הסכם אוסלו היו השערות, דיבורים וטענות והיתה ביקורת, ביקורת שלכם ושל אחרים. אתה העלית כאן את השאלה מה קרה ואיך הטיפול. אני רוצה מראש לקבוע, כי גם אם כוחות הביטחון הפלשתיניים עשו כמה פעולות ללכוד את מבצעי הפיגועים, אין אנו מתכוונים להסתיר את אכזבתנו הקשה מהם משום הישגיהם המועטים בנושא. ראש הממשלה הבהיר פעמים מספר, כי אם הרשות הפלשתינית לא תפעל כראוי בתחום זה, תהיה לכך השלכה על התהליך כולו. אולי זו הסיבה לגל המעצרים האחרון שביצעו כוחות הביטחון הפלשתיניים בקרב פעילי ארגוני ה"חמאס" ו"הג'האד האסלאמי".

מבחינה עובדתית, לבוא ולומר שלא נעשה דבר על-ידיהם, זו לא תהיה אמת.

יוסף בא-גד (מולדת):

אין שום תוצאות.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת בא-גד, דקה. הרי אני אפילו לא מתווכח, אני רק מעמיד דברים על דיוקם.

בעקבות הפיגוע במחסום כיסופים ב-14 באוגוסט שנה זו, שבו נהרג אזרח ישראלי ונפצעו נוספים, נעצרו עשרות פעילי "חמאס" על-ידי המשטרה הפלשתינית, ובכללם גם פעילים פוליטיים של הארגון. כך נהגה המשטרה הפלשתינית גם בעקבות הפיגוע במורג ב-4 בספטמבר 1994. במקרה זה נעצרו עשרות פעילי "הג'יהאד האסלאמי", אחד המפגעים נפצע ונעצר ושני חבריו נמלטו מהמעצר, לפי הדיווח שקיבלנו. גם פעילי "החזית הדמוקרטית" נעצרו לאחר הפיגוע, ונעצרים, ב-29 באוגוסט 1994.

הרשות הפלשתינית בעזה וביריחו חלוקה בדעותיה באשר לדרך הטיפול בארגוני האופוזיציה. רק לאחרונה דלפה לתקשורת ביקורת פומבית שהטיח נאצר יוסוף, מפקד כוחות הביטחון הפלשתיניים, כנגד יאסר ערפאת, בטענה שיש לעשות יותר כנגד המפגעים, לפעול נגדם ולהעמידם לדין.

אני חייב לומר, כי יש שתי רמות של התייחסות, האחת היא השאלה איך תפקדה ומתפקדת המשטרה הפלשתינית שנכנסה לפעולות ביריחו ובעזה, גם על בסיס הערכות מצב לפני כן. ברמת הביצוע והתיאום היומיומי, בכל הנוגע לפטרולים המשותפים, בכל הנוגע לניסיון להשליט סדר ציבורי, הייתי אומר שיש לנו אפילו הפתעה לטובה במידת מה. אני לא אומר שזה כליל השלמות, אבל לעומת ציפיות וחששות שהיו לפני כן, אני חושב שמה שקרה בפועל, יש בו ללא ספק הפתעה לטובה: רמת התיאום, שיתוף הפעולה, הנכונות ללכת יחד, הסיורים המשותפים, הקשר היומיומי הישיר. אני אומר זאת לאחר ששאלתי שאלות בשטח לא רק את המפקדים הבכירים, שאלתי גם את השוטרים שלנו, שוטרי משמר הגבול, משטרת ישראל, קציני הצבא, כדי לראות איך הדבר הזה מתבצע.

אומר גם יותר מזה. ברמת הקצונה, גם בין המפקדים הבכירים, כולל נאצר יוסוף עצמו, עמדה של כבוד, עמידה על מלה, התייחסות ממשית ורצינית לטיפול במפירי חוק וסדר. כלומר, מקבלים ברצינות את התפקיד.

מצד שני, אני חייב גם להציג תמונה אחרת. יש בעיה עם משטרה שלא אומנה כמשטרה, שקיצו במשכורות שלה שהן לא הכי גבוהות בעולם. המשכורת היתה 400 דולר ומשהו, ומזה קיצו מחצית.

אבל אני לא מחפש תירוצים. אני בוודאי לא חושב שאנחנו צריכים לסלוח כהוא זה או לוותר באיזה דבר על הדרישה והתביעה שלנו כי הרשות הפלשתינית צריכה לקיים את ההסכם. והיא צריכה להיות מעוניינת מעבר לקיום ההסכם, כי מי שמנסה לבצע מעשה חבלה, פיגוע, רצח, פגיעה באזרחים ישראליים, למעשה הוא פוגע בתשתית ההסכמה וההסכם שבינינו לביניהם. אם הפלשתינים רוצים להוכיח כי הם ראויים לנהל את ענייניהם, לדעתי, חובתם בראש ובראשונה להוכיח זאת על-ידי טיפול נמרץ ביותר באלה מתוכם שמכריזים ואומרים שהם ינסו לטרפד את ההסכם וימשיכו לפגוע ביהודים ובישראלים במקום שהם נמצאים.

יוסף בא-גד (מולדת):

ואם לא יצליחו, מה תגיד?

שר המשטרה מ' שחל:

תן לי רגע. גם גל המעצרים האחרון איננו מספק אותנו, כי הוא לא הוביל אל מבצעי הפיגועים. ברור לנו, כי מדיניות זו נגזרת במידה רבה מרצונו של ערפאת לא להגיע לעימות עם ארגוני האופוזיציה, שאולי הוא חושש מהם, אולי הוא לא רוצה להגיע לעימות אתם, אולי הוא לא מוכן להתעמת אתם.

אנחנו מודעים לכך ועוקבים בצורה קפדנית אחרי השינוי – ואנחנו רואים אותו כשינוי – כשיש לאחרונה גישה פלשתינית של גלי מעצרים, כשיש גם דיבור, גינוי והתייחסות בעיקר ל"ג'יהאד האסלאמי" ופחות כלפי ה"חמאס". אנחנו מקווים שבכך עראפאת מתחיל לאמץ את השיטה הנכונה למניעה ולסיכול של פיגועים. הפלשתינים צריכים לדעת, שמי שפוגע בישראל פוגע גם בסדר, בסיכוי ובאפשרות שתהיה בינינו לביןם מערכת יחסים יציבה ומתקבלת על הדעת; זה פוגע ביציאה של פלשתינים שעובדים בישראל; זה פוגע גם בפוטנציאל להגיע ליציבות שתביא להם גם פתרון לבעיות האמיתיות של כלכלה ופיתוח.

חבר הכנסת בא-גד, בין העמדות שלך לבין הצגתן יש פער. אתה מציג אותן באופן יפה ומכובד, אבל קשה לי להגיד, שלפני חתימת ההסכם תלית בו תקוות, או דיברת עליו טובות, או היית מוכן לאמץ אותו. רציתי לשאול: אם המצב ישתפר באמת והמשטרה הפלשתינית תפעל נגד כל מקרה של פיגוע, האם חבר הכנסת בא-גד יקום ויגיד: אני תומך בהסכם ומברך את הממשלה על ההסדר שהיא הגיעה אליו וכל כולי, אני בעדו בהתלהבות רבה?

יוסף בא-גד (מולדת):

אם לא היו פיגועים, שום פיגוע, לא הייתי מתלהב אבל הייתי מבקש סליחה; יש לי האומץ.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מקווה שתהיה לך הזדמנות, למען שנינו.

יוסף בא-גד (מולדת):

אם זה עד יום הכיפורים הבא עלינו לטובה, בלי פיגועים. אם יהיו פיגועים, כבודו יודיע שהוא טעה.

שר המשטרה מ' שחל:

אין כאן שאלה של טעות.

יוסף בא-גד (מולדת):

הממשלה לא ממשיכה את ההסכם. אנחנו חותמים פה הסכם.

שר המשטרה מ' שחל:

אתה מזכיר לי את היהודי שהיה לו זקן והלך ברחוב. תופס אותו אדם אחר בזקן שלו ומתחיל לצעוק: זה הזקן שלי. היהודי אומר: מה זאת אומרת, אני חי אתו כבר הרבה שנים. השני אומר לו: יש בינינו מחלוקת, נלך לבורר. עוד מעט תיקח אותי לבורר על זה שלא עשיתי שום דבר. אני ממשלה, אני צריך להבטיח את קיום ההסכמים, אני לא צריך לבוא ולהתנצל.

יוסף בא-גד (מולדת):

אתה צריך להבטיח שלא יהרגו יהודים.

שר המשטרה מ' שחל:

אני בהחלט מקבל את זה, זו חובה המוטלת על ממשלת ישראל, היא צריכה לדאוג לכך.

יוסף בא-גד (מולדת):

אם יתברר שנכשלתם?

שר המשטרה מ' שחל:

אין דבר כזה. חבר הכנסת בא-גד, במשך שבע שנים היתה אינתיפאדה, טיפלו בה בכל מיני צורות, לדעת רבים היא לא היתה בת-פתרון על-ידי כוח בלבד או על-ידי כוח צבאי. האלטרנטיבה היחידה שאנחנו מאמינים בה היא הניסיון והצורך להגיע לעשיית שלום, והשלום הזה מושתת על כך שהצד השני לשלום חייב להבטיח דבר אחד: מתוכו, מבין אנשיו, במסגרת שבה יש לו אחריות לא יהיה מצב שבו יוכלו לצאת כדי לפגוע בישראל. זה הבסיס והיסוד להסכם הזה, ולכן אמרתי מה שראש הממשלה אמר – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

אם תיכשלו בזה?

שר המשטרה מ' שחל:

חובתנו להבטיח את ביטחונם של תושבי מדינת ישראל ושל אזרחי מדינת ישראל הנמצאים בכל מקום, לרבות ביהודה, בשומרון, בחבל-קטיף. אנחנו עושים זאת ונעשה כך.

יוסף בא-גד (מולדת):

מצוין.

שר המשטרה מ' שחל:

רציתי לומר דבר נוסף. אמרת שההסכם קיים שנה. זה לא נכון. ההסכם קיים שנה, אבל קבלת השטח של עזה ויריחו על-ידי הרשות הפלשתינית היתה לאחר חתימת הסכם קהיר, בסוף מאי שנה זו. אני לא רואה בזה תירוץ, אבל אני חייב להביא בחשבון שמדובר בהתארגנות, שמדובר באנשים שבפעם הראשונה קיבלו על עצמם אחריות, ואני חייב לבחון גם את מה שהם אומרים.

אומר לך בכל הכנות מה הדבר שאליו אני רוצה להגיע: מבחן אמיתי במערכת היחסים הוא גינוי על-ידי הציבור הפלשתיני, גינוי על-ידי החברה הפלשתינית של כל רצח, בקול רם, באומץ לב, באמירה מפורשת. בלי שתהיה דעת קהל המגנה רציחות יהיה קשה מאוד להניע מערכות אחרות שיטפלו טיפול נחרץ בסוגיה הזאת. העמדתני את התביעה הזאת, ואני מעמיד אותה בכל שיחה. אנחנו דורשים את זה.

לעומת זאת, מערפאת, כאחראי לממשל העצמי וכמי שמנהיג אותו, אנחנו דורשים לקיים את ההסכם. הדרישה הזאת בתוקף, ואנחנו גם מצפים לראות תוצאות.

אדוני היושב-ראש, אני מציע שגם את ההצעה הזאת נעביר לוועדת החוץ והביטחון.

יוסף בא-גד (מולדת):

לא ענית על החלק השני.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מתקומם על כך, שכאשר הנושא עומד להיות נדון עוד מעט, ויש לי תשובה נוקבת – הנושא הזה עלה דרך אגב – יש ערבוביה ומדביקים אות לשב"כ. זה לא הוגן ולא נכון. תשמעו את הפרטים כשאשיב על ההצעות לסדר-היום.

משה קצב (הליכוד):

מאחר שהליכוד העביר את החתימות לחבר הכנסת בא-גד, אני מעדיף שתענה לו רק על הנושא שלשמו הוא נועד.

שר המשטרה מ' שחל:

כך עשיתי. הוא חרג מייפוי הכוח שנתתם לו.

היו"ר ד' שילנסקי:

אז השר היה צריך לחזור על אותם דברים שהוא מתכוון לומר בתשובה על ההצעות הנוספות.

יש הצעה להעביר את שתי ההצעות, של חבר הכנסת טלב אלסאנע ושל חבר הכנסת יוסף בא-גד, לוועדת החוץ והביטחון. האם כולם מסכימים שנעשה זאת בהצבעה אחת? בבקשה, כבר הפעלתי את הלוח.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הנושאים לוועדה – 8

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושאים שהעלו חברי הכנסת ט' אלסאנע וי' בא-גד לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

הנה התוצאה: פה-אחד, ברוב של שמונה, אין נגד, אין נמנעים – אני קובע שההצעות של חברי הכנסת טלב אלסאנע ויוסף בא-גד, כפי שהן הובאו פה עכשיו, יועברו לוועדת החוץ והביטחון.

הגילויים המדהימים על מעצרים ודרך חקירת העצורים על-ידי המשטרה

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו ניגשים עכשיו לסעיף הבא: הגילויים המדהימים על מעצרים ודרך חקירת העצורים על-ידי המשטרה, הצעה שהובאה על-ידי הליכוד וינמק אותה חבר הכנסת דוד מנע, הפעם כחבר כנסת ולא כעורך-דין.

מאחר שאתחיל לפני שחבר הכנסת מנע יסיים את דבריו, אני מנצל את ההזדמנות ומאחל לכולם גמר חתימה טובה.

שר המשטרה מ' שחל:

גם לך.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. בבקשה, חבר הכנסת מנע.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, בראשית אני מבקש לייחד כמה דברים כלפי אנשי השב"כ.

בעשרות השנים האחרונות של תקומת ישראל חבים רבים את חייהם וביטחונם לשירות הביטחון הכללי, אותם חיילים אלמונים שפעלו ופועלים לסיכול מזימות של אויבי ישראל כנגד המדינה ואזרחיה. אני מגנה את הטרמפיסטים השונים שהיום מנסים לומר דברים רבים נגד השב"כ, בלי שום קשר לפרשייה שנודעה בימים האחרונים על מעצרים של חשודים מספר בעבירות שונות. אני קורא לכולם: נתמקד כולנו בנושא שעל סדר-היום בלי שאישים שונים ומשונים יבואו ויאמרו דברים נגד השב"כ, שהרי נוכל לומר להם: למה דווקא עכשיו ומי אתם שנאמין לכם.

אני מעריך את מסירותם ועבודתם של אנשי השב"כ, השומרים יומם וליל על ביטחון ישראל. אלא מאי? האם, אדוני השר, העבירות שבהן נחשדים חשודים אלו אכן פוגעות בביטחון ישראל, או שמא הן בגדר חשדות פליליים רגילים? האם הן פוגעות ביציבות השלטון והאם לא נופחו הדברים מעבר לכל פרופורציה?

אני רוצה לשאול אתכם, רבותי חברי הכנסת, מה טוב יותר לביטחון ישראל, חשדות שונים שטרם הוכחו או פגיעה בחירות ובחופש האזרח? מה טוב יותר לביטחון המדינה? מה טוב יותר לביטחון האזרחים? האם טוב לביטחון המדינה מעצרים של אנשים כבר 12 יום בלי שמשפחותיהם תדענה היכן הם, מה מצבם, מה בריאותם, בלי שייפגשו עם עורכי-דינם? ואני רוצה לצטט את שופטי בית-המשפט הגבוה לצדק, שקיבלו אתמול החלטה "לא בלב קל", שבה הם דחו את העתירות נגד מפגש עם עורכי-הדין. מה פוגע יותר, הבטחת החירות או הדברים הנלווים לאותם חשדות שכביכול מטילים בהם? החירות היא חשובה ביותר, ופגיעה בחירות היא פגיעה בביטחון.

אני רוצה לצטט את תומס ג'פרסון האמריקני: "הבורא העניק לנו את החיים והעניק לנו בעת ובעונה אחת גם את החירות". ועוד הוא אומר, הצהרה מהכרזת העצמאות האמריקנית: "אנו סבורים כי אמיתות אלה מובנות מאליהן, שכל בני האדם נבראים שווים, כי הבורא חנן אותם בזכויות שאין להעבירן לאחר, ושבין זכויות אלה נמנים החיים, החירות והשאיפה לאושר".

הפגיעה בזכויות האזרח הבסיסיות מסוכנת ביותר. אני לא הייתי מהמר על כותרות שונות בעיתונים לגבי מהות החשדות וכוונות הביצוע. אבל ניחא, אני לא מדבר כרגע על החשדות, כי אם אדם עשה מעשה מסוים, יוגש נגדו כתב אישום, ואם הוא יורשע, הוא יענש במלוא חומרת הדין, ואני קורא למצות את הדין עם כל אדם שאשם בדבר זה או אחר, ולמצות את הדין עד תום. אבל אלו הם חשדות. אני מדבר עכשיו על הימים האלה שבהם אנשים נחשדים בדבר מסוים ונשללות מהם זכויות שונות.

אני רוצה לציין, שנגד אחד החשודים הוגש לפני שנה וחצי כתב אישום חמור, חמור ביותר, והוא יצא ממנו זכאי, זכאי לחלוטין, והשופטת אמרה, שאילו היא היתה במקום הפרקליטה, היא לא היתה מגישה כתב אישום מלכתחילה. ומי ערב לנו שגם הפעם, אם יהיה כתב אישום, לא יצאו האנשים זכאים? אני מתייחס אך ורק לדברים היום. מדוע המשפחות לא ידעו היכן יקריהן? מדוע בני המשפחה לא יורשו להיפגש עם העצירים? מדוע ישללו מהם זכויות אזרח בסיסיות שמעוגנות חזק מאוד בכל חוקה ובכל חוקי היסוד?

אני רוצה לציין נושא שדיברו עליו בימים האחרונים, נושא ההכאות. אני רק יכול לצטט את בני משפחתו של אחד החשודים ואת עורך-דינו של אחד החשודים, שאכן היו הכאות. אני לא יודע אם הגיעו הדברים לכדי עיניים, כפי שצוטט וכפי שנאמר בימים האחרונים. אני מקווה שהבודקים של הרשויות השונות יבדקו האם אכן היו הכאות ואם אכן הושגו דברים מספר בכוח. הדברים האלה הם דברים שנשמכים אך ורק על אנשים שנפגשו עם חלק מהחשודים, או ליתר דיוק, עם חשוד אחד בלבד.

יש טענה של אנשים שונים, שמנסים להוציא מהם הודאות בכוח. יש אנשים שאומרים שבסופו של דבר ההר יוליד עכבר, אולי לא עכבר, אבל כתבי אישום הרבה פחות חמורים ממה שחושבים וממה שמייחסים היום לאנשים. סגן אדרי, כבר היום נשמע אומרים שיובא לבית-דין צבאי, הוא וסגן פינטו שנעצרו בימים האחרונים.

אני רוצה לשאול אתכם, חברי הכנסת, ולתמוה מדוע אנחנו מדברים תמיד על השב"כ, מדוע אנחנו לא מדברים על האיש שאחראי לשב"כ. מי נתן להם את ההוראה לחקור? האיש הוא ראש הממשלה מר יצחק רבין, ואילו צריכים להיות מופנים החצים. אתה, אדוני ראש הממשלה, תחתיך עובדים אותם אנשים, ואם היו דברים מסוימים, אתה הוא האחראי לכך, אתה ואתה בלבד.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אמרו רבותינו: "ייקוב הדין את ההר"; ללמדך מה משמעותו של הדין. הצדק, החופש והחירות הולכים בד בבד, הם מלים החרותות על לבם של עמים או על דגליהן של מדינות. צדק ומשפט, חופש וחירות, כולם הולכים יחד. צדק כערך, משפט כערך, חופש כערך וחירות האדם – הם שלובים זה בזה, ופגיעה בחופש היא פגיעה בצדק, פגיעה בצדק היא פגיעה בחופש. מי ייתן שהמשפט "להיות עם חופשי בארצנו" ייושם עד תום, שאנשים לא ייעצרו בלי שמשפחותיהם או פרקליטיהם ידעו היכן הם, שלא יובאו למשפט בלא שום הגנה.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מסתכל על המחר. אני מגן על חלק מהחשודים, ועושה זאת בהתנדבות, משום שאני חס וחרד לזכויות האזרח.

דוד צוקר (מרצ):

זה בניגוד לעקרונות – – –

דוד מנע (הליכוד):

אני מקווה שמחר לא יחזור המצב שייעצרו אזרחים בלי שמשפחותיהם ידעו היכן הם ומה מצבם הבריאותי. מחר תזרח השמש, מחר יהיה יום חדש, ובו לא יהיו הדברים האלה.

בערב יום הכיפורים אני מעביר את ברכותי למשפחות העצירים, לאנשי השב"כ, לאנשי המשטרה, לכוחות הביטחון ולכל בית ישראל: תכלה שנה וקללותיה, תחל שנה וברכותיה. אני מקווה שבימים הקרובים נוכל לחשוף ונוכל לדעת מפי אנשים שנוגעים בדבר מה שיש להם. אדרבה, בואו ותגידו מה יש לכם על מנת שייפסק אותו מחול שדים של שמועות ודברים שונים כלפי כולם. תכלה שנה וקללותיה, תחל שנה וברכותיה. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

טענות על עיניים והשפלות במעצרו ובחקירתו של סגן אורן אדרי

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת זבולון המר, בבקשה.

אני מרשה לעצמי להגיד לחבר הכנסת דוד צוקר, אשר בקריאת ביניים אמר לחבר הכנסת מנע שהוא עובר עבירה על-פי חוק לשכת עורכי-הדין, כיוון שהוא מגן עליהם חינוך אין כסף. בעבר הייתי פעיל מאוד בלשכת עורכי-הדין, הייתי חבר הוועד המרכזי, והלשכה הביטה תמיד בעין טובה על מי שמגן בלי כסף על אדם שהוא חסר אמצעים, אומלל, מסכן, או מגן מבחינה אידיאולוגית על אדם בלי כסף. אני יכול להגיד, שאם זה חטא, אז יש לי הרבה מאוד חטאים כאלה. להיפך, לעניות דעתי יש להביט על צעד כזה בעין טובה, אם אדם ממשיך את המלחמה האידיאולוגית שלו בבית-המשפט. בבקשה, חבר הכנסת המר.

זבולון המר (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כמו בדבריו של חבר הכנסת מנע, גם אני אומר שצריך להבחין בין הטענה בנושא חקירת סגן אדרי לבין ההוקרה הכוללת שלנו וההערכה שלנו למה שעושה השב"כ במשך שנים רבות במסירות כדי להגן על חיינו, בהצלחה. אם יש מקרה שצריך לתקוף אותו, צריך לתקוף את המקרה, ולא באופן גורף, כולל וסוחף שפוגע בשב"כ, באופיו וכדומה.

הפרקליט של סגן אורן אדרי, עורך-הדין ציון אמיר, הודיע לבית-המשפט, הדברים פורסמו ברדיו, בשמו של סגן אדרי, שהוא עונה פיסית והושפל נפשית על-ידי חוקרי השב"כ. הוא פירט את המערכת והמסכת של העיניניים וההשפלות כדלקמן, בקיצור: שק הולבש על ראשו, וראשו נחבט בקיר; בעטו בו בחזהו, ואולי בעוד מקומות; חולדות או עכברושים נכנסו לצינוקו – ואני לא אומר הוכנסו, אלא היו בצינוקו – ונשכו אותו. אלה בעיני, אם היו, עיניניים מאוד מזוועים, וכל הודאה שתבוא בעקבותיהם, אם באה הודאה כזאת, לא צריכה להתקבל. מי שחוקר באופן כזה – צריך להיענש.

לגבי ההשפלות, הוזכר שנאמרו לו דברים, ואני אומר שלושה דברים: אתם, הכיפות הסרוגות, הפורנוגרפיה של המדינה, או של היהדות, ובהקשר זה היו שתי גרסאות; אתה זבל ומי שהעניק לך דרגות גם הוא זבל; אם לא תודה – תירקב כאן 20 שנה ולעולם לא תישא לאשה את חברתך. אלה דברים מאוד חמורים בעיני, האמירות שלהם.

עכשיו אנחנו שומעים מגורמים שונים, שהפרקליטות – כך העיתונות מודיעה, ונדמה לי שגם יושב-ראש ועדת החוץ והביטחון הודיע משהו כזה, ואולי השר יפרט – בדקה את הטענות ואת ההכחות והגיעה למסקנה שלא היו דברים מעולם. דהיינו, סגן אדרי לא עונה ולא הושפל.

אני מבין מכך אחת משתי האפשרויות הבאות: או שהפרקליטות שמעה את השב"כ ואת סגן אדרי, ודברי השב"כ נראים לה נכונים ודבריו של אדרי שקריים. אם זה המצב – נראה לי שזאת לא דרך מספיקה לחקור את העניין, אלא יש למסור אותו לחוקר בלתי תלוי לחלוטין, מבחינתי שופט, שיראה את הטוען ומכחישו כשווים לפניו והחלטתו תהיה נאמנה בהכרעה דברי מי נראים דברי אמת ודברי מי נראים דברי שקר, אם זה המצב.

אבל יש אפשרות שנייה שקרתה, ואולי היא הנכונה, שסגן אדרי טען בפני נציג הפרקליטות שלא עונה ולא הושפל. על כן המסקנה היא, שלא היו דברים מעולם, שהרי אין מי שטוען אותם. אבל אז, חברי הכנסת, מתעוררת שאלה: האם פרקליטו של סגן אדרי, שהביא את הטענה על עינויים והשפלות על פרטיה ודקדוקיה בפני בית-המשפט, המציא את הדברים מראשו הקודח? או שכפי שנאמר, הוא קיבל אותם מפיו של אדרי? גם לי, כששאלתי אותו, הוא אמר: מובן שזאת עדותו המדויקת של סגן אורן אדרי. כך הוא מסר לי. אם כך, נשאלת השאלה: האם בירר החוקר של הפרקליטות אילו מדבריו של סגן אדרי נאמנים יותר, אלה שנאמרו אז, בהתחלה, שטענו על עינויים והשפלה עם פירוט באשר למה היו העינויים ומה היו ההשפלות, או אלה שנאמרים היום? הלוא אם הוא אמר פעם כך ופעם כך, באיזה מקום צריך להתברר באיזו פעם הוא אמר אמת ובאיזו פעם הוא לא אמר אמת. וגם זאת יהיה, לפי דעתי, על שופט לברר: מדוע שינה אדרי את עדותו? מפני שאז חורג העניין מטובתו של סגן אדרי. יכול להיות שטובתו של סגן אדרי – – –

משה קצב (הליכוד):

אם הוא אכן שינה.

זבולון המר (מפד"ל):

אם שינה, אמרתי. אמרתי: אם זאת ההנחה. נתתי שתי הנחות, שתי אפשרויות.

אני אומר: אם הוא שינה, מדוע הוא שינה? – מפני שאז חורג העניין מבחינת הכנסת והציבור מטובתו של סגן אדרי, מה טוב לו במשפט הזה, בהבנה זאת או אחרת אם נעשתה בינו לבין מי שנעשתה. יכולה להיות כאן בעיה, ולא אפרט, ויותר מזה.

אבל תיוותר מפעפעת ותובעת את פתרונה שאלת השאלות: האם אומנם ייתכן שב-1994, בחדרי משטרה, שב"כ, אם זה במגרש הרוסים ואם במתקן בקישון, מכים ומענים אזרחים ישראלים, חשודים, כדי להוציא מהם הודאה אולי גם על דבר שלא עשו?

חברי הכנסת, כאשר ביקשתי – ואני מניח שכך גם יתר החברים – להעלות את הנושא על סדר-היום של הכנסת, היינו מזועזעים מהדברים שטען אדרי על היחס כלפיו, באמצעות הסניגור שלו. אלה דברים שהייתי סבור, ואני סבור גם עכשיו, שכאשר אדם אומר שעושים לו אותם, ויהיה האדם אשר יהיה, ויהיה המשפט שהוא נשפט עליו אשר יהיה, צריך מייד לחקור את החוקר אם הדברים נכונים, עוד לפני שמתקדמים הלאה. זאת מפני שבעיני השופט הוא צריך להיות שווה לחוקר, בנושא הזה, אם אדם אומר: עינו אותי. עדיין אנחנו לא יודעים, על אף המסקנה של הפרקליטות, היום אנחנו עדיין לא יודעים אם נבדקה על-ידי השופט השאלה הקשה: מה בין עדות א' של סגן אדרי לעדות ב' שלו? ממה נובעים השינויים? איך הם קרו?

בכל אופן, אני אשמח מאוד אם נשתכנע שלא היו עינויים. אבל את התשובה המוסמכת לכך נוכל לקבל אם שופט ילבן את הסוגיה על כל ההיבטים שלה, ואז נקבל את המסקנות שלו בלי עוררין. זאת מפני שהבעיה לא נוגעת רק למה שבין סגן אורן אדרי לבין חוקרו, אלא היא בין נחקרים לחוקרים במדינת ישראל, בין השב"כ לאזרחי ישראל. אתם רוצים – משטרה ואזרחי ישראל.

אני אומר באופן הכן ביותר, שאני מאוד אשמח, כולנו נשמח, אם יחזור האמון המלא שלנו, שלא עוברים את הגבול הדק הזה בין הבטחת הביטחון של ישראל לבין זכויות האזרחים שלה כולם, ושנוכל להיות בטוחים שהכול נקי וחוקי בארצנו.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני מאוד מודה לחבר הכנסת זבולון המר.

הידיעות על התעללות באנשי המחתרת

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דוד צוקר. יעל דיין – איננה.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הדיון הציבורי, שהדיון במליאה הוא חלק ממנו, השיח הציבורי הזה של ארבעת-חמשת הימים האחרונים, שעוררו המעצרים, נראה בעיני בעל חשיבות עליונה, באמת ממדרגה ראשונה. הוא מעורר שאלות מספר, ומייד אציין אותן. באמת אי-אפשר להגזים בחשיבות הוויכוח והדיון הזה בשאלה מה מותר ומה אסור בהגנה על המדינה. זו בעצם השאלה המרכזית שעולה כאן: מה מותר לך לעשות? מה מותר למדינה לעשות? עד היכן היא יכולה להרחיק לכת בעומדה מול מי שנדמה לה, באמצעות בית-המשפט, שהוא מתנכל לה?

הבעיה בדיון הזה היא, שבימים האחרונים, חלק מן הקולות – ואני מדגיש את המלה "חלק", ואני באמת מנסה לא להיות פולמי מדי – או חלק מן המגמות הן זרות, הן נובעות מגישות פוליטיות ולא תמיד מטענות בדוקות. מה שמקומם אותי בעיקר הוא, שחלק מן הטוענים – וראיתי הפגנה ליד מגרש הרוסים, או אני לא זוכר איפה – הם מגינים די מפוקפקים של זכויות האדם. זאת אומרת, אין להם רקורד מאוד ארוך, מעובה, בתחום ההגנה על זכויות האזרח. זה לא שאת זה הם חרתו על דגלם.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

חזרו בתשובה.

דוד צוקר (מרצ):

א.קיי. ואז אנחנו לא יכולים לעמוד לידם אפילו. אבל אסור שהפוטנציאל האירוני שנפתח בפני אנשים כמוני ישבש את הדיון. יכולתי עכשיו לבוא באירוניה גדולה ולומר לכולם: "Welcome to"; שומו שמים. אבל אני לא אתפתה ולא אלך אחר האופי שלי, אלא אנסה לומר דברים אחרים.

נדמה לי ששני דברים מרכזיים עלו במהלך ארבעת הימים האלו. האחד, ועליו לא אתעכב הרבה, אבל צריך לומר אותו וצריך להזכיר אותו לעצמו, חבר הכנסת המר, הוא שבקרב קבוצת מתנחלים קיצונית התגלתה התארגנות מזוינת, אלימה, שמטרתה סיכול מהלכים מדיניים באמצעות פיגועים בערבים. את העובדה הפשוטה הזאת צריך לומר, ולהתחלחל ולהירתע ולחשוב ולדעת שזה מסוכן. אני מניח שפה אני מבטא את דעת כל מי שיושב פה. המאבק באותם מפגעים פוטנציאליים – והם רק חשודים, הם רק חשודים – המאבק לסיכול כוונות כאלה הוא מאבק מן החשובים למדינה שמבקשת לקיים את מדיניותה, ועזבו לרגע את המאמץ המדיני, עזבו את הכיוונים המדיניים ואת המחלוקת המדינית.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

על איזו תקופה אתה מדבר?

דוד צוקר (מרצ):

על החשודים הללו.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

מאין אתה יודע?

היו"ר ש' וייס:

הוא אמר שהם בבחינת חשודים.

דוד צוקר (מרצ):

אני כל כך מדגיש את זה כל הזמן.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אתה מדבר כאילו – – –

דוד צוקר (מרצ):

אני אהיה נורא זהיר, ותיכף תשמע ממני. העובדה שיש הודאות מהם עוד לא מוציאה אותי לכיכרות לשמוח. אבל צריך לזכור את העניין הזה, שהמאבק לסיכול כוונות כאלה, אם היו, הוא יותר מחשוב.

אבל הדיון העיקרי, וזה העיקר השני שאני רוצה לעמוד עליו, ועבורי הוא חשוב עוד הרבה יותר, הוא בשאלה שהזכרתי בהתחלה: מה מותר ומה אסור; אילו אמצעים לגיטימיים ואילו אמצעים אינם לגיטימיים כאשר מדינה, באמצעות זרועות החוק שלה, נאבקת במה שנראה לה כחתרנות פוליטית, נאמר אפילו שהיא התממשה. אגב, גם אם היא התממשה, יש מותר ויש אסור. היכן הקו שאין חוצים אותו? היכן הגבולות, ואיפה נקודת האיזון הנכונה, בהקשר הקונקרטי של עכשיו, בין פגיעה בשלטון החוק, מצד אחד, לבין צורכי החקירה ואיכות החקירה?

אני מניח שלחוקר טוב יותר ונוח יותר לחקור אדם שלא ראה עורך-דין, אדם שמנותק מהסביבה במשך תשעה עד עשרה ימים. הרבה יותר נוח לחקור אותו, ויהיו לך יותר תוצאות. אגב, יכול להיות שבסופו של דבר זה גם ישבש את התוצאות, משום שתוציא ממנו גם דברים שלא היו ולא נבראו.

האם מותר לקיים חקירה כזאת, בהנחה שהחקירה תהיה איכותית יותר, אבל כאשר המחיר לטווח ארוך מבחינת אופיו של המשטר ושלטון החוק הוא מחיר שאתה אינך רוצה לשלם, כי אתה לא רוצה לחיות במדינה שחושבת שהכול מותר במאבק לסיכול אלימות פוליטית, אידיאולוגית?

צריך לדעת וצריך להודות בעובדה, שנורמות, אמות מידה ודפוסי התנהגות של חוקרים שהיו נהוגים במשך 25 שנה 15 קילומטר מכאן, ברמאללה, סופם שיחלחלו ויתמוססו אלינו, לתוכנו, אל תוך הבית. צריך להיות נאיבי כדי לחשוב שזה לא יקרה.

ועכשיו כולנו יודעים את זה, ופה אני רואה את החשיבות הגדולה, משום שללא הבדל מחנות אנחנו מבינים, שיש פה שאלה חשובה שעלתה ומוכרחים לענות עליה: מה אסור ומה מותר, ואיפה הקו שאין חוצים אותו.

תמיד, אני יודע, תמיד תהיה טענת "הפצצה המתקתקת", כאילו כל חקירה היא נגד פצצה מתקתקת, ובכל חקירה הכול מותר, כי על-פי עקרון הפצצה המתקתקת הכול באמת כמעט מותר. אבל האם תמיד הפצצה מתקתקת? תמיד אנחנו שנייה לפני התפוצצותה של הפצצה המתקתקת מתחת לאוטובוס מלא ילדים? לא. יש גם הרבה מאוד מקרים אחרים. רוב המקרים הם אחרים.

עכשיו צריך לעשות עוד הבחנה בכל בליל הקולות שנשמע, בין שאלת אופיה של החקירה לבין זכויות אחרות של החשודים; אופיה של החקירה, וזכויות אחרות של החשודים. לגבי אופיה של החקירה, גם יושב-ראש ועדת החוץ והביטחון מסר פה היום דיווח, ושר המשטרה יאמר פה דברים דומים מאוד.

אני רוצה לומר משפט שלא נוח לי לומר אותו, אבל אני אמעל במה שאני חושב אם לא אומר אותו. הרקורד של שירות הביטחון הכללי, אדוני השר, הוא כזה שמותר לי לחשוד במה שהם אמרו. אבל מה לעשות, ויש יותר מדי עדויות, ולא אני אמרתי את זה ולא אף אחד מחברי הכנסת, אלא אמרו זאת סמכויות משפטיות, יותר מדי פעמים הם אמרו לא אמת בשם מטרה מאוד חשובה, מאוד מאוד חשובה על דעת כולי עלמא – ביטחון, חיי אנשים.

אני מקווה, שכל מה שנמסר לערן שנדר מפרקליטות המדינה הוא אמת לאמיתה. אבל אני מציע לחברי הכנסת, גם מתוקף תפקידם וגם מתוקף הרקורד של שירות הביטחון שאנחנו מכירים, לבדוק כל טענה כזאת עוד הפעם ועוד הפעם. ולכן, כל ההיפותזות שהעלה כאן חבר הכנסת המר הן לגיטימיות, כל זמן שלא אמרו לו שהוא טעה. ולא תמלא את תפקידך, חבר הכנסת המר, אם לא תעלה היפותזות מן הסוג הזה. אבל עכשיו אהיה אתך מעט קשה, חבר הכנסת המר, לא סימפתי, כשאומר שאז אני גם אדרוש ממך, למען האינטגריטי של כולנו, שאם אני אספר לך על אדם שנעצר על-ידי אותו שירות ב-13 ביולי השנה, ולא ראה עורך-דין עד 11 באוגוסט, ששנינו נחשוב שזה ראוי לבדיקה, גם אם קוראים לאדם הזה עבדאללה, וקוראים לו האני סאלם עבדאללה.

כאשר ביררתי את הסוגיה הזאת קיבלתי הרצאה מאוד ארוכה על ביטחון ישראל, והיא נאמרה בכנות, ומי שאמר לי היה בטוח שהוא עושה את זה למען ביטחונה של המדינה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת צוקר, יש לך עוד שתי דקות. כמה זמן אתה צריך כדי למצות את הנושא?

דוד צוקר (מרצ):

שלוש דקות.

יש מותר ויש אסור, ולטווח הארוך, אדם שלא רואה עורך-דין במשך 28 יום, אינני יודע אילו נסיבות קיצוניות צריכות להתקיים לגביו, אבל לא לראות 28 יום עורך-דין – זוהי פגיעה מהותית במשטר של מדינת ישראל, אדוני השר.

אשר לזכויות האחרות, אחרי שאני התעכבתי על אופיה של החקירה, אני לא מכיר נסיבות שמצדיקות מניעת פגישה עם עורך-דין. ומייד אדבר על מקרה אחד יוצא מן הכלל. מותר לי ומותר לאנשים לחלוק, לקבל ולציית אבל לחלוק על הגיונו של בית-המשפט העליון בסוגיה הזאת. נכון, יבוא ויאמר השב"כ – וגם פה אומר דברים גלויים – ואני לא מדבר על המקרה הזה, חבר הכנסת ורדיגר, שבעבר היו עורכי-דין ששיבשו הליכי חקירה בפרשיות דומות, פוליטיות. והשב"כ, מבחינת האינטרס שלו,

צודק כשהוא אומר: מה אתם רוצים, תכניסו עורכי-דין, הם ממלאים תפקיד פוליטי, לא של עורכי-דין, והם משבשים הליכי חקירה.

אבל אז אני מניח, אדוני השר, ואני רוצה לשמוע תשובה על זה, שתוכל להתגבש הסכמה בין חברי הכנסת כאן, לבוא ולומר: או.קיי, אם אתה יודע שעורך-הדין הוא באמת פוטנציאל שמסכל חקירה ומשבש הליכי חקירה, מדוע פרקליטות המדינה עם השירות ועם לשכת עורכי-הדין לא יגבשו רשימה של עורכי-דין שסומכים עליהם במאת האחוזים, וכל חשוד – והם כולם אך ורק חשודים שעוד לא הוגש כתב אישום נגדם – יוכל לראות עורך-דין, כדי לקיים את התנאי הזה, שהוא חשוב לא מבחינת החשוד הספציפי הזה ולא מבחינת עבירה מסוימת אלא מבחינת אופיו של המשטר שאתה רוצה לאמץ לעצמך. ואפשר לעשות את זה.

מדינה לא צריכה תמיד להתבזות, ובמקום להביא חשוד למעצר בבית-משפט א' תרוץ אתו בעורמה לבית-משפט ב' בחיפה. זה לא מכובד. זו בוודאי לא פעולה על-פי העקרונות של שלטון צדק, של זכויות חשוד. לכל חשוד, גם ליריבך הפוליטי המר ביותר, גם למי שהוא פוטנציאל סכנה עצום, עדיין יש כמה זכויות. במקרים כאלה של מיעוטים מוקצים כאלה, כי אם הם אכן חשודים בפעולה קשה הרי היא תגונה על-ידי כל אדם כאן, קל מאוד לפגוע בזכויות שלהם. ראה מקרה עבדאללה מרמאללה. אבל אסור לפגוע בזכויות הללו. אז תגובש רשימת עורכי-דין, זה לא קשה ולא מסובך.

אני גם לא מבין מדוע אחרי שכל הארץ וכל החשודים הפוטנציאליים האחרים יודעים ששני אחים עצורים שם, עדיין משחקים עם צו איסור פרסום. בשביל מה ההתבזות הזאת? אינני מבין זאת. אכן, אינני בקיא בפרטים, וזה היתרון הגדול שיש לי, שאינני בקיא בפרטים, ואני לא רוצה להיות בקיא בפרטים. אני מניח, שאם חבר הכנסת זבולון המר התייחס לזה ברצינות, הוא ודאי יודע שברגע שאתה יודע את הפרטים, קשה לך, וההחלטות העקרוניות קצת משתבשות. והמליאה הזאת היא מקום לקבלת כמה החלטות עקרוניות. וטוב שהוא יודע את כל הפרטים, חבר הכנסת המר.

אני יודע, שעל הטענה שלי שמן הראוי היה שלא יוצאו צו איסור פרסום, אחרי שכולם כבר יודעים שהוא עצור, יגידו לי: שמע, אתה לא מכיר את הפרטים. אני מכיר היטב את הטענה הזאת. יגידו לי: אתה לא מכיר את הפרטים, אז מאיפה אתה יודע? היתרון שלי פה הוא, שאני לא יודע את הפרטים, ואני לא רוצה לדעת את כל הפרטים, משום שאני רוצה לקבוע פה עמדה עקרונית, גם אם אני יודע משהו על הפרשה הזאת.

אמרתי בתחילת דברי, ובזאת אסכם, אני חושב שאנחנו צריכים לשמוח שהסוגיה הזאת עלתה לדיון ציבורי. אנחנו צריכים לשמוח יותר מזה על כך שאנחנו מבינים שפגיעה בחירויות ובזכויות איננה מוגבלת לקבוצה אחת. מרגע שהיא נטבעת כדפוס, היא אורבת לפתחך. היום זה אתה, מחר זה אני, מחרתיים זה מישהו אחר מאתנו. לכן, גיבוש עמדה וגיבוש נורמות על-ידי הבית הזה, גם אם הן לא בבחינת חקיקה – אם כי יש גם מקום לחקיקה – יש לו חשיבות עצומה, משום שזו הזדמנות שבה אנשים מכל קצווי הבית הזה מבינים שאורבות סכנות של ממש לחירויות האזרח כאן בהיעדרה של חוקה.

זבולון המר (מפד"ל):

אותו דבר בסוגיית המעצרים המינהליים.

דוד צוקר (מרצ):

לגבי סוגיית המעצרים המינהליים – היא סוגיה זהה לחלוטין.

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, אתה מוזמן להתייחס לסוגיה הזאת, ואחר כך תהיה לך עוד סוגיה.

השר שחל עונה בעניין זה, לדעתי, בתור השר המתאם, כי זה מעבר לעניינים של משרדיו. נכון? גם ומעבר, כך אני חושב. יש כאן נושאים סוחפים וגורפים.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בידי שירותי הביטחון נעצרו חשודים מספר בעבירות ביטחוניות חמורות ביותר. העצורים בנדון נעצרו על-ידי איש שירות הביטחון מכוח הסמכויות המוקנות על-פי חוק סדר הדין הפלילי על עבירות המיוחדות לחלק מן האנשים, שהן עבירות ביטחוניות הנקובות באותו סעיף, ובין אלו סעיפים הנוגעים לפקודה למניעת טרור – לכן, על-פי תקנות ההגנה לשעת-חירום.

על-פי החשד, מדובר באנשים שהיו פעילים בקבוצה ששמה לה למטרה לצבור אמצעי לחימה לצורך פגיעה בערבים, כאשר על-ידי המעצר, אנחנו מניחים, נמנעו פעולות שהיו מתוכננות לביצוע.

מרגע מעצרו פשטו בארץ סיפורי אימים על דרכי העינוי שמפעילים, כביכול, חוקריהם, אנשי שירות הביטחון הכללי. על-פי אותם סיפורים, מוכנסים עכברים לתאיהם, שמו שקים על ראשיהם, הכו אותם ומנעו אוכל מהם – טענו טענות שבינן לבין המציאות אין כל קשר, כי ראו במו עיניהם את אחד העצורים מובל על אלונקה, כאשר יש אפילו דם עליו.

מלבד האמירות שנאמרו על-ידי המשפחות, או חלק מהמשפחות של החשודים ומעורכי-דינם, לא הוכח עד לרגע זה דבר וחצי דבר מטענותיהם כי אכן התרחשו במציאות. נהפוך הוא, כל עציר שלא חש בטוב נבדק מיידית על-ידי רופא ואף הועבר לבדיקה מדוקדקת בבית-החולים.

מבדיקה ראשונית שנערכה על-ידי הנוגעים בדבר התברר, כי הטענות בדבר עינויים ובדבר השפלות אין להן כל יסוד. דיווח מפורט על החקירה ותוצאותיה הועבר לוועדת המשנה של ועדת החוץ והביטחון של הכנסת; וכמו כן, כדי להסיר כל ספק, מינתה פרקליטת המדינה, הממלאת את תפקידו של היועץ המשפטי לממשלה בימים אלה, כפי המקובל במקרים שכאלה, פרקליט ממונה, שהוא ראש המחלקה לחקירת שוטרים, שיערוך בדיקה יסודית בטענות, והבדיקה הסתיימה עם תוצאות, שהובאו היום, ואני אצטט אותן.

אני רוצה להדגיש בפני חברי הבית, כי בממשלה הנוכחית, בעקבות דיונים שנמשכו תקופה ארוכה, של ועדת משנה שהיושב-ראש שלה הוא ראש הממשלה וחברים בה שר המשפטים ושר המשטרה, שישבה על פרטי הפרטים, נקבעו נהלים על-פי דוח ועדת-לנדוי. אני לא אוכל לפרט את הנהלים עצמם, אני רק אוכל לומר כי היא קבעה מה מותר אפילו מבחינת שפת הדיבור של החוקר כלפי הנחקר. העובר על הוראות אלה צפוי לעונשים חמורים, כאשר כל שלבי החקירה אינם מתבצעים בידי החוקר עצמו אלא יש מדרג של בעלי תפקידים, שלהם יש צורך על-פי הנושא, על-פי הבעיה, על-פי העניין, לקבל אישורים שנמדדים מדידה של ממש גם בזמן וגם בתוכן.

אני אומר דבר שני: בזמן כהונתה של הממשלה הזאת העבירה הממשלה את האחריות לבדיקת תלונות על חוקרי שב"כ מידי שירות הביטחון הכללי עצמו לידי מחלקה עצמאית ובלתי תלויה שנמצאת במשרד המשפטים, ולמעשה היא מבצעת את החקירות האלה, כאשר אין לה תלות בשום גורם, איזה שלא יהיה, דבר שלא היה עד כה.

יש להדגיש, כי כל הליכי המעצר והחקיקה מעוגנים בחוק ונתונים לביקורת מלאה של הערכאות המשפטיות הרלבנטיות, בכלל זה החלטות מעצר, ערר ופניות לבג"ץ.

כל טענותיהם של העצורים בנושאים רפואיים נבדקו פעמים מספר, וסגן אורן אדרי אף נבדק בבית-החולים ב-4 בספטמבר וב-10 בספטמבר. יש מקום אולי לציין, כי ב-10 בספטמבר, לאחר שנבדק סגן אדרי בבית-החולים בטענה שהוא חש ברע, הוא ביקש בשעות הערב לצאת לריצת לילה.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, הייתי חבר ממשלת האחדות הלאומית כאשר עלתה פרשת אוטובוס קו 300, ואני יכול לומר – נדמה לי, חבר הכנסת זבולון המר, שהיית אתי בממשלה באותו זמן – – –

זבולון המר (מפד"ל):

מתי זה היה?

היו"ר ש' וייס:

ב-1986.

שר המשטרה מ' שחל:

באותו זמן תבעתי להקים ועדת חקירה כדי לחקור את הפרשה. אני יכול לומר כאן: אני אף פעם לא גרסתי ואינני גורס ששר מאיים להתפטר, אבל אני אומר לכם בצורה ברורה, יודע זאת מי שהיה אז ראש הממשלה מר שמעון פרס, שהיה מונח מכתב ההתפטרות אם לא היתה מתקבלת דעתי – להקים ועדת חקירה. ואני אומר את זה, כי הנושא הזה של חקירות של גופים שיש להם חיסיון מאופי פעילותם הוא נושא רגיש בעיני, והוא למעשה אמת המבחן איזה משטר ואיזו מדינה אנחנו.

אבל מכאן ועד לזעקות שהושמעו וקמו מייד אחר המעצר – אני חייב לקבוע כמי ששאל וחקר את ראשי השב"כ, כי נקבע כאן איזה דבר שקשה לי לקבל אותו, קשה לי להתייחס אליו בשוויון נפש. למשמע הזעקה שקמה עם המעצרים, על העוול וההתנכלות לנעצרים, ברצוני להדגיש למי שאינו יודע, כי אין מדובר במעצר של קבוצת נערי צופים, מדובר בחשודים בקשירת קשר להתארגן כקבוצה לביצוע פיגועים כנגד ערבים וכן להשגת אמצעי לחימה לביצוע פיגועים. ואכן, החשדות הם שבוצעו פיגועים בעבר, לפחות באותם אמצעים שהיו בידם.

זבולון המר (מפד"ל):

אדרי?

שר המשטרה מ' שחל:

מדובר, לגבי אחד החשודים, שהוא – – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

אדוני השר, זה כל כך מצחיק.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מבקש, יגאל: בלי הפרעה. אני לא יכול.

יגאל ביבי (מפד"ל):

כל ההאשמה היא שתי מחסניות.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מודיע לך שאתה טועה, ואני מדבר מתוך ידיעה. לא מדובר על כך, מדובר על דברים חמורים הרבה יותר, על קשירת קשר לספק אמצעי לחימה. לפחות אלה החשדות שאנחנו חוקרים אותם.

רבותי חברי הכנסת, חוקרי השב"כ הם חוקרים טובים, ובשל רגישות העניין ערכו חקירה עמוקה ומאומצת עד לביצוע המעצרים. המעצרים לא נולדו בן לילה. האם יעלה על הדעת שמדובר במעצרים שרירותיים, או שמא זקוקים אנשי שירות הביטחון לעכברים כדי להגיע אל האמת?

אדוני היושב-ראש, כשהוקם שירות הביטחון הכללי, איש לא חשב שנזדקק, לא בנסיבות מביכות כאלה – השב"כ עושה עבודה יומיומית קשה מאין דוגמתה ומפליא בגילויי מחבלים ומרצחים. השב"כ – וכולנו יודעים כי מי שירה ביהודי יורה גם בבני עמו משתפי פעולה. ראינו זאת בקרב הפלשתינים. ומי ערב לנו, כי היורה בערבים ללא הבחנה לא יירה מחר בבני עמו ויהפוך את הקנה לדגל ואת הרצח לחוק?

שירותי הביטחון שלנו יעצרו ויחקרו כל התארגנות טרוריסטית, תהא זו של ערבים או של יהודים. החוק שווה כלפי הכול.

בהזדמנות זו ברצוני לטאטא מתוך המילון שלנו את המונח הנבזי "עצורי הימין". האם כל הימין מבקש לפגוע בנשק בערבים? האם אין בימין מי שסולד מהתנהגות כזאת? האם נעצרו אנשים משום שעמדו בצד ימין או בצד שמאל? או שמא משום חשדות נוראים?

לא מקובלים עלי שני דברים, ואומר אותם בגילוי לב, כשר המשטרה שהוא כתובת לפניות. לא מקובל עלי, שמייך כאשר יש מעצר, קמה קבוצת אנשים שמגינה מראש על הנעצרים כאילו הם חפים מכל פשע וכאילו מדובר בהתעללות ולא בחשד אמיתי.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אבל אנשים נעלמים. הם נעלמו. האם קורה דבר כזה במדינה מסודרת?

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, אני מבקש.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ביבי, תן לשר להשיב באופן מסודר.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אבל הם נעלמו.

היו"ר ש' וייס:

טוב, אתה יכול להגיש הצעה אחרת.

יוסף בא-גד (מולדת):

בתוך כמה זמן צריך להודיע למשפחה?

היו"ר ש' וייס:

יש לי הצעה. כאשר שר המשטרה יסיים, אני אאפשר לכם להציג שאלה או שתיים. חבר הכנסת ביבי, אני אאפשר לך להציג שאלה. אל תפריע עכשיו.

שר המשטרה מ' שחל:

הדבר השני המפריע לי הוא, שאיש ממנהיגי הימין במקרה הזה אינו מביע בצורה חד-משמעית סלידה מעצם המחשבה שמא פשטו בתוכנו עשבים שוטים, ובמקום זה יש התקפה שאיננה מגנה את המעשה, כביכול.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אבל הם לא הואשמו בשום האשמה. לא הוכח שום דבר.

היו"ר ש' וייס:

אל תפריע.

שר המשטרה מ' שחל:

רבותי חברי הכנסת, הגיע לידי חלק מהחומר של רב בישראל. חבר הכנסת יגאל ביבי, אני רוצה לומר לך, אני לא העליתי על דעתי ולא האמנתי שדבר כזה יכול להיכתב, להיות מופץ בחוברת וגם להיות מבוקש, כאשר החומר נחטף בתוך פחות מיומיים.

דוד צוקר (מרצ):

למה אתם לא עושים משהו בעניין זה?

משה גפני (יהדות התורה):

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת דדי צוקר, דווקא בנושא רגיש, שבו אני בוחר כל מלה, מדוע אתם מעדיפים לשאול אותי שאלות? תאמין לי, אני אשיב בהמשך גם על העניין הזה.

נאמר על-ידי מי שמכנה את עצמו רב שהוא מצדיק את מעשי הנקמה בגויים: "אם אין נקמה, החיים מתחילים לשקוע בעצבות ובחוסר אמון". ולאחר שהוא מצדיק את מעשיו של ברוך גולדשטיין, הוא גם דן בנקודות אחרות. הוא כותב: "מה הן חמש המצוות שבתוכן למעשה מעוגן הטבח, והן ממחישות מעשה של גבורה שמקורו בחסד עליון, דוגמת מעשה ההקרבה של חנה ושבעת בניה".

אין מדובר בדבר מקרי, כי לרב הזה היו חסידים שבאו לשמוע אותו. כדי להימנע מפגיעה, חס וחלילה, גם במסגרת הסוב-יודיצה, אני לא אומר מי הם אלה תלמידיו שהיו אצלו ושמעו ממנו את הדברים האלה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

שר המשטרה מ' שחל:

אני משפיל את מבטי כשאני קורא את הדברים האלה. אני מתבייש כשאני קורא את הדברים האלה, כשר המשטרה של מדינה יהודית ודמוקרטית, נגד שיסוי חסר רסן שבו יש קריאה למעשי טבח.

האמינו לי, גם אתם הייתם להשפיל עיניים, גם אתם הייתם צריכים לגנות בכל פה את הדברים האלה.

אבל היו כמה דברים שאני יודע, שחקרתי ובדקתי אותם. אני לא יכול להימנע מהרגשה, שהיתה כאן מערכה מנוהלת היטב, במטרה להסיט את הדיון מעיקרו; להעליל עלילות בפני מי שאינם יכולים להגיב.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני השר, מה עם הרב הזה? אתה ממונה עכשיו על זרועות החוק. עשיתם משהו? לא עשיתם משהו?

שר המשטרה מ' שחל:

עשינו משהו.

דוד צוקר (מרצ):

מה עשיתם?

שר המשטרה מ' שחל:

היועץ המשפטי לממשלה – בימים אלה תיפתח חקירה במקרה הזה והוא יובא לדיון.

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, היתה כאן הצעה מעשית של חבר הכנסת רביץ, שלא נשמעה, ואני רק חוזר עליה בקול יותר רם. הוא אומר שהמקרה הזה ראוי לטיפול של משרד הבריאות.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

מה שאמרתי – שזה צריך להיות בטיפול משרד הבריאות. יש שם מחלקה מיוחדת.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני הרב רביץ, אני לא בטוח, אם לא אכפת לך, ממני הוא מקבל את המשכורת שלו. לכן אני בא ואומר לך, שבמקרה הזה לא צריך מחלקה מיוחדת. צריך לקום כאן פה-אחד, לבוא ולגנות ולומר

שדבר כזה לא יהיה בקרבנו. אני אומר לך זאת כיהודי. מי שהיה צריך לקום ולומר את הדברים האלה – הרי זה אתם. אבל אני לא שמעתי לא את ההד ולא את הצליל.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני השר, תרשה לי.

היו"ר ש' וייס:

אחר כך, חבר הכנסת רביץ.

דוד צוקר (מרצ):

אולי הרב בא-גד – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

תודה רבה.

שר המשטרה מ' שחל:

הדברים הגיעו לשיא בשעה שראשי יש"ע, כך דווח בעיתונות, ואני מצטט מתוך העיתון, החליטו להפגין מול הבתים של ראשי השב"כ, ואף היו מי שאיימו לחשוף את שמותיהם כנקמה. דומה הדבר לנקמה במי שמופקדים על הביטחון ועוסקים במניעת פיגועים. אני לא ראיתי ולא שמעתי על מעשה חסר אחריות כזה, שבו מסכנים אנשים שתפקידם לחקור, אשר שמם וזהותם הם למעשה הנכס החשוב ביותר מבחינתם.

אם מישהו 'בוא אלי ויאמר לי, שמעשים אלה תואמים בכלל איזו התייחסות רצינית ואחראית – אני אומר לכם שזה לא מקובל עלי. לא מקובל עלי שעל דבר זה נעבור לסדר-היום, בלי שמישהו מכם יבוא ויגנה את הדברים האלה כאן בכנסת.

חבר הכנסת דוד מנע, אני רוצה לומר לך משהו. אני מאוד מכבד את תפקידו של עורך-הדין, שהוא להגן, לבדוק, לעשות. אבל אני הייתי רוצה לראות אותך קם, לוקח את הגלימה מן הארון ומתייצב לא רק במקרה של חשדות מהסוג הזה. זה לגיטימי, אבל במקרה אחר, שדיבר עליו חבר הכנסת דדי צוקר, אילו ראיתי אותך עושה זאת, הייתי בא ואומר: מקובל עלי, יש לנו איש שהוא רגיש מאוד לזכויות האזרח, והוא בא לבדוק את הדברים. האמן לי, הייתי בודק אותם יחד אתך.

אני אומר יותר מזה. אם יתברר כי הדברים שהוטחו נכונים, לא יצטרכו לבוא אלי ולהגיש לי שאילתא שאשיב עליה. אני אהיה השואל, אני אהיה התובע. אבל זה לא מקובל עלי. יש לי הרגשה לא טובה. יש לי הרגשה לא טובה, מתוך הניסיון היומיומי כשר המשטרה. אני יודע מה כמות הביקורים המוקצית לאסירים שרצחו ערבים. אין לי טענה. אני אדם מאוד ליברלי, האמינו לי, ואני נוהג בעניין הזה במידת הרחמים.

אבל, מה מידת ההתעניינות? איזו מידה, לרבות העצירים המינהליים? עד כדי כך הגיע העניין למין הגנה טוטלית, שלפי בקשת חבר הכנסת יהלום שיהיה מניין, ולא היו עשרה, העברנו אותם. אבל הפכו את הדברים להכאה, לתלונה. הוא ביקש, ואני רציתי לעשות טובה.

דוד צוקר (מרצ):

יכולתם לעצור עוד ארבעה, ואז היה מניין.

שר המשטרה מ' שחל:

אגב, זה לא היה לכבודם להתפלל יחד עם אסירים פליליים. אבל, לצערי, בבתי-הסוהר אין דבר אחר.

דוד מנע (הליכוד):

אני מאוד מעריך את זה שמינית קצין בודק.

שר המשטרה מ' שחל:

אני רוצה לומר, רבותי, שהטענה, והיא הושמעה, כאילו השב"כ מענה עצירים יהודים, ושיש כאילו שב"כ פוליטי, ושבמשך שנתיים הפכה הממשלה הזאת את שירותי הביטחון לשירותים מטעם – הטענה הזאת איננה אלא שטות, איננה אלא עלילה שפלה. אגב, ניסו להעלות טענה כזאת לא רק היום אלא גם בפרשת המחתרת היהודית הראשונה.

הכוונה היא להעביר את כובד האשמה מן החשודים אל החושדים. מי שטוען כי חוקרי שב"כ הלבישו שקים על ראשי החשודים בארגון מחתרת יהודית, עינו אותם והגניבו עכברושים לתאיהם, שיבוא להוכיח. הדברים אינם אמת.

יוסף בא-גד (מולדת):

איך הוא יבוא להוכיח? איך תיתן לו להוכיח?

שר המשטרה מ' שחל:

הפרדוקס הוא, שהאנשים המתיימרים לאהוב את המדינה, משמיצים ומכפישים דווקא את זרועות הביטחון שלה ומסכנים את חיי האנשים.

שאלת, איך אפשר להוכיח? כל ההליכים שבהם מדובר הם הליכים מבוקרים בבית-המשפט. אין.
העציר – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

חבר הכנסת המר ביקש לבקר בתא.

שר המשטרה מ' שחל:

תסלח לי, גם אתה לא תבקר בתא. הרי אתם מבקרים קבועים. אין זה כלל מתפקידכם. עם כל הכבוד, כשאתה תרצה לבוא לבקר – לא באמצע החקירה.

יוסף בא-גד (מולדת):

– – –

שר המשטרה מ' שחל:

אם יש חקירה ביטחונית שהחוק – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

כמה זמן? כמה ימים?

שר המשטרה מ' שחל:

כתוב בחוק: שמונה ימים, ואפשר להאריך את זה עוד בשבעה ימים, על-פי החוק.

דוד צוקר (מרצ):

יוסף בא-גד (מולדת):

דוד מנע (הליכוד):

למה אתה נכנס כל הזמן לדברים אישיים, חבר הכנסת בא-גד?

שר המשטרה מ' שחל:

על-פי החוק.

יוסף בא-גד (מולדת):

היו"ר ש' וייס:

רבותי, אי-אפשר כך.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת בא-גד, אני הייתי חבר ועדת החוקה, חוק ומשפט כשקיבלנו את החוק, ואנחנו קבענו – ואני אומר לך שלא בלב קל – מתי עורך-דין יבוא ומתי לא יבוא. הרי לנגד עינינו היתה בעיה של שמירה על חיי אדם וקבענו את הכללים, לא בקלות, אבל אני דרשתי שהדבר הזה יהיה בפיקוח בית-משפט, שזה לא יהיה שרירותי, ולכן שופט צריך להכריע ולהחליט, ובכל פעם שפנו אליו, השופט החליט. ואני שומע בתקשורת יום יום ושעה ושעה שהעלימו, שהכניסו, שאין פיקוח, שאין בית-משפט. לא אמת, אין דבר כזה, לא היה קיים דבר כזה.

אני רוצה לומר, כי הנושאים העומדים על הפרק וההאשמות הם חמורים מאוד, ואחת הסיבות שהמחוקק קבע מה שקבע לפעולה מהסוג הזה היא למנוע עשיית מעשה בעתיד. כאשר נמצאים אצלך חשודים, ואתה חושד שהקבוצה שבה מדובר היא גדולה יותר ומסוגלת לבצע פעולות, אתה רוצה להגיע לחקירה שתאפשר למנוע מעשה שעלול לפגוע בחיי אדם. זאת הסיבה לכך שהחוק קבע מה שקבע. לא הממשלה קבעה ולא אנשי השב"כ קבעו את זה, אלא החוק נתן את הסמכות למקרים המיוחדים האלה, כאשר מדובר בתקנות שעת-חירום, למנוע מעשה חבלה.

תאר לעצמך, שמדובר במקרה של הכנת מטען חבלה או של הכנת פעולה שבאה לפגוע בקבוצת אנשים חפים מפשע, וצריך להגיע לחקירה. אומרים: תתאפשר החקירה כדי למנוע, אבל את הנימוקים האלה צריך להביא בפני שופט, לשכנע אותו, להראות לו חומר, להראות לו שיש מידע מספיק המביא לפחות לכאורה בסיס ותשתית ראייתית למקרים האלה. גם במקרה הזה, כל החומר הדרוש – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

כל החומר חסוי ואי-אפשר לבדוק.

שר המשטרה מ' שחל:

מה זה "חסוי"? חסוי בפניך, אבל הוא גלוי בפני השופט והוא מובא בפני השופט, והשופט מחליט, ולא אתה, ולכן אל תבואו אלי במקהלה, מייד אחרי מעצר, ותאמרו: אנחנו רוצים לבקר, אנחנו רוצים לראות את תאי המעצר. רבותי, תנו לחקירה להתנהל.

אגב, הלוואי, הייתי מעדיף שלא היה בקרבנו מקרה כזה, כי אני אומר לכם: אני פשוט מתחלחל מעצם המחשבה על כך שאנשים, וצעירים, יישבו ותכננו את מה שמיוחס להם. אני מקווה שזה לא נכון, אבל אם הדברים נכונים – תאפשרו לחקירה להתנהל. היא מתנהלת על-פי הדין, על-פי הכללים שקבע החוק, בפיקוח מלא של בית-המשפט, וכל תלונה, כל תלונה שתהיה – תיבדק.

אחרון אחרון לגבי בתי-המעצר, מפני שהם נמצאים בבית-המעצר של המשטרה. למעשה המשטרה היא העטיפה, בתוך בתי-המעצר שלה יש גם מתקני חקירה של השב"כ. תנאי המעצר הפיסיים הם ירודים. הם ירודים לא רק כאן אלא בכל המקומות, אבל אם מישהו יבוא אלי ויגיד לי שהיה כאילו דין מיוחד, שונה בכוונה לעצורים האלה, הוא פשוט איננו דובר אמת.

אדוני היושב-ראש, הנושא עצמו הוא נושא חשוב ורציני. אני חושב שצריך להעביר אותו לוועדת החוץ והביטחון לבדיקה ולהתייחסות, ובמקרה זה תהיה גם אפשרות להיכנס ליותר פרטים בוועדה עצמה.

דוד מנע (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

אני חושב שהשר כבר ענה על כל השאלות שרציתם לשאול.

הצעה אחרת לחבר הכנסת יוסף בא-גד, המבקש להסיר את ההצעה של חבר הכנסת מנע.

זבולון המר (מפד"ל):

אני מבקש לאפשר לנו לשאול.

היו"ר ש' וייס:

אני אאפשר, והשר ישיב מהמקום. הוא ישיב לכם בצוואתא. קודם נשמע את שתי ההצעות לסדר-היום, ואחר כך אאפשר לך לשאול שאלה, ואם יהיה צורך, השר עוד יתייחס לשאלה מהמקום.

דוד מנע (הליכוד):

גם אני ביקשתי.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, חבר הכנסת בא-גד. יש לך דקה אחת.

יוסף בא-גד (מולדת):

כבוד השר, הפכת מנאשם למאשים. הייתי רוצה לשמוע אם אתה מוכן לומר לנו כמה זמן עבר מרגע שעצרו את אורן אדרי עד שהודיעו להוריו, מה שנקרא "היעלמות". לגבי כל אחד מהעצירים אני מבקש לשמוע כמה זמן עבר עד להודעה למשפחות, דבר מינימלי.

דבר שני: מתי תיתנו לנו – – –

דוד צוקר (מרצ):

בדיוק חצי מהזמן שעובר ברמאללה.

יוסף בא-גד (מולדת):

שוב, אני לא רוצה – – –

היו"ר ש' וייס:

דרך אגב, זה כבר כפול מן הזמן שיש להצעה אחרת. אני אבקש לסיים.

יוסף בא-גד (מולדת):

כבוד השר, דבר שני: אני חוזר ואומר, היום ב"הכול דיבורים" מישהו התוודה, איש מאנשי השב"כ התוודה שהוא שיקר בעבר, ואני לא יודע אם שמעת את השידור. מה אתה עושה כדי שבעתיד לא יתברר שגם בעניין הזה היתה מסכת שקרים? תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רביץ, בבקשה, הצעה אחרת.

זבולון המר (מפד"ל):

היו"ר ש' וייס:

אני מאפשר לכם.

זבולון המר (מפד"ל):

אה, סליחה, אלה הערות, לא הצעות לסדר.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו נעשה את זה באופן לא פורמלי. זה נושא חשוב, אנחנו מעטים כאן.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, בהתייחסות לדבריו של הרב גינזבורג שצוטטו על-ידי השר, אני מבקש לומר: השר אמר שהשמחה לא תהיה מלאה אם לא תהיה נקמה. אני מבקש – – –

בנימין טמקין (מרצ):

לא השר – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

השר אמר בשם הרב, סליחה.

היו"ר ש' וייס:

הוא ציטט.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אתה ציטטת. לא, חס ושלום, אני לא מייחס לך את הדברים האלה.

אני מבקש לומר את הגיוני שלי בלשון כזאת: אם באמת לא תהיה שמחה אם לא תהיה נקמה, אני מעדיף להיות עצוב, אבל אני רק רוצה להוסיף דבר אחד. אני באמת מבקש שנתחיל להתרגל לכך, שכאשר אדם דתי אמר דברי הבל וטיפשות, לא תמיד יש לדרוש מהציבור הדתי לגנות את דבריו. יש גם לנו כמה אנשים ששייכים למוסד אחר לחלוטין.

ובקשה אחרונה, אדוני השר. מה שקרה בימים האחרונים, כהכפשה הנוראית ביותר לממשלת ישראל, הוא שהממשלה הזאת דומתה, הייתי אומר על-ידי התקשורת כולה, למשטרים שאף אחד מאתנו לא היה רוצה להיות שם. מדוע לא תעשו את הדבר הפשוט וההומני הזה: מחרתיים יום הכיפורים. מדוע לקרוא יום הכיפורים, בערב יום הכיפורים, לא תבקשו מהרבנות הראשית שתשלח

רב לבקר את העצירים? הוא לא ישבש הליכי חקירה. פשוט שיבוא רב, מה שנקרא "נייטרלי", שהם יבחרו ברב, והוא יבקר את אלה שאתם לא מאפשרים למשפחותיהם או לעורכי-דינם לבקר אותם. תודה.

היו"ר ש' וייס:

טוב, אנחנו נמשיך כאן בפרוצדורה לא רגילה לגמרי, אבל נעשה את זה לקראת יום הכיפורים. חבר הכנסת המר, שאלה; חבר הכנסת מנע, שאלה; ואחר כך אני אאפשר לשר להתייחס עוד הפעם, עוד סיבוב אחד קצר מהמקום. בבקשה.

זבולון המר (מפד"ל):

הערה אחת. אני ביקשתי לבקר במתקן החקירה – – –

היו"ר ש' וייס:

אתה תוכל לגשת למיקרופון.

זבולון המר (מפד"ל):

והתירוץ בכתב היה: מפני שזה ישבש את הליכי החקירה. אבל לא ביקשתי להיפגש עם העצירים. רציתי לראות איך נראה המתקן. במגרש הרוסים הם כבר לא היו. לכן אני חושב שזה לא בסדר שלא ניתן לחבר כנסת לראות את הדבר. לא ביקור, לראות את זה, כדי שאני אדע מה זה הצינוק הזה.

אבל הנקודה שאני רוצה לשאול ושלא ענית עליה, לצערי, והיא היתה בעצם העילה המיוחדת שלי: סגן אדרי, לפי מיטב הבנתי – אתה כל הזמן אומר שכולם קשרו קשר ליצור מחתרת – נדמה לי שהוא לא קשור בקשר הזה. ואני העליתי את נושא אדרי, ואדרי אמר שהוא עונה, והוא פירט את שורת העינויים שלו. אחר כך אתם אומרים: הפרקליטות נוכחה שזה לא נכון. זאת אומרת, אתה אומר שאדרי בעצם חזר בו. אני שואל, מאין לכם שמה שהוא אמר בהתחלה הוא לא נכון? איך אתה מסביר את ההבדל בין מה שהוא אמר בהתחלה לבין מה שהוא אמר בסוף? הוא טען בהתחלה שהוא עונה, והוא פירט את צורת העינויים. מה קרה לו?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת מנע, אתה רוצה לומר עוד משהו? זאת לא חובה. אם יש חידוש.

דוד מנע (הליכוד):

אם אפשר, כמה שפחות הערות, אני מאוד אודה לך.

היו"ר ש' וייס:

לא, כי אנחנו בפרוצדורה לא רגילה.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני השר, אני רוצה לגנות, כפי שציינתי בנאום שלי, וגם עכשיו, כל תופעה מהתופעות שציטטת כאן, ואני גם אמרתי בנאומי, שאם החשדות יאומתו, אני קורא למצות את הדין עד תום נגד כל מי שיימצא אשם. אבל אני מפריד כרגע, בשלבים האלה של החקירה, מהעמיד. זה דבר ראשון.

דבר שני: אני רוצה לציין בפני חברי הכנסת, כשקיבלתי תלונה מעצירים מינהליים בנושא של הכאות, פניתי אל שר המשטרה יחד עם פרופסור גוטמן, ושר המשטרה אמר שברגע שתהיה תלונה הוא ימנה אדם שיבדוק את הנושא הזה, והוא מינה אדם שיבדוק את הנושא הזה. כך שבנושאים האלה אין לי שום בעיה מבחינת בדיקה. כל דבר ייבדק, ואני מאמין בזה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. ההערה הזאת היתה מאוד חשובה.

אדוני השר, בוא תעלה למעלה.

דוד מנע (הליכוד):

מה כן חשוב ומה לא חשוב.

היו"ר ש' וייס:

כן חשוב.

דוד מנע (הליכוד):

הציניות הזאת לא במקום.

היו"ר ש' וייס:

לא, אמרתי את זה ממש בלי ציניות.

דוד מנע (הליכוד):

אתה כל כך לא ציני.

היו"ר ש' וייס:

לא, בכלל לא.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת בא-גד, לשאלה שלך: עניין ההודעה כתוב גם בחוק. הבעיה היחידה, ואני מאמין שזאת היתה הסיבה, קשורה בסיכול ביצוע של פעולה, שיש יסוד סביר להניח שאמירה או הודעה שפלוני נמצא במעצר יכולה לתת התרעה לאנשים אחרים, ותמנע את תפיסתם או את סיכול הפעולה. הדבר מצוי בחוק. כלומר, זה לא איזה דבר שרירותי שנעשה על-ידי העלמה. יש מקרים כאלה.

אני רוצה שתבינו דבר אחד. אני רוצה לומר לכם, בעניין הזה דווקא האפשרות לסיכול פיגועים רבים, שבדרך כלל נעשים על-ידי פלשתינים וערבים, באה כתוצאה מהיכולת של שירותי הביטחון לפעול כך. יש לפעמים מידע שמתבצעת פעולה, ושירותי הביטחון צריכים לבצע מעצר שיביא בעקבותיו גם מעצרים נוספים. אם אתה תודיע, אתה הודעת, אתה נותן התרעה לאחרים שיברחו.

יוסף בא-גד (מולדת):

מבקרת המדינה הכחישה את כל עניין ה"אוריינט האוס".

שר המשטרה מ' שחל:

אני לא אמרתי, מה אתה רוצה ממני? אני אמרתי "אוריינט האוס"? אני מדבר אתך על דברים אחרים.
אתה בא ואומר "אוריינט האוס" – תלך אליה.

אתה גם מסתמך על מישוהו שדיבר ברדיו, מאנשי השב"כ. אני לא יודע מי זה.

דוד צוקר (מרצ):

זה היה שוטר בדימוס.

שר המשטרה מ' שחל:

שוטר בדימוס. באמת, בכל הכבוד, מאז היתה ועדת-לנדוי. על ועדת-לנדוי היתה ועדת שרים מיוחדת
שדנה בנושא הזה והיא קבעה כללים. העבירו את התלונות נגד חוקרי השב"כ לגורם אחר. אגב, את
כל זה עשתה הממשלה הזאת. אי-אפשר לבוא בטענות שהנה אינני יודע מה, ועל הבסיס הזה יש
כבר החשדות שלא היו.

נוח לי לנצל מה שאמר חבר הכנסת צוקר. הוא אמר דבר נכון: איפה הייתם? אם יש טענות – – –

זבולון המר (מפד"ל):

— — —

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת המר, מי שבאמת בא ואומר, אני מתעורר בזעקה גדולה – – –

זבולון המר (מפד"ל):

— — —

שר המשטרה מ' שחל:

אני טוען, שעשינו הרבה מאוד כדי להקפיד שהחקירות האלה יתקיימו לפי אותם כללים, במסגרת
הצרכים שאנחנו נמצאים בהם.

זבולון המר (מפד"ל):

כשראיתי יהודים, אז זה קרה לנו.

דוד צוקר (מרצ):

הם עכשיו חושבים כמונו, בוא נלך עם זה.

היו"ר ש' וייס:

יומרצ המר.

שר המשטרה מ' שחל:

לא ייחסתי לציבור הדתי. אמרתי: מנהיגי ימין, והבחנתי. אגב, כלפיק, אני בכלל רואה אותך בשמאל, אתה לא בימין. מה פתאום אתה נמצא בחלק הזה?

אשר לרבנים שיבואו, יש רבנים של שירות בתי-הסוהר, הם נמצאים. יש לנו רבנים, רבנים מצוינים, אגב, שאתה מכיר אותם.

אני לא רוצה להתחמק מתשובה. אני רוצה לומר לכם באופן הגלוי ביותר: על-פי הכללים בחוק, כל מה שמסוגל להפריע לחקירה שהיא בנושאים של עבירות על ביטחון המדינה, לא שירותי הביטחון ולא החוקרים יכולים להרשות אותו. יש חקירה על האשמות חמורות, כפי שאמרתי, המיוחסות היום, והיא תבוצע לפי אותם כללים, כדי לאפשר להגיע לחקר האמת.

לחבר הכנסת המר: אני יודע דבר אחד, שערן שנדר, שהוא מנהל המחלקה לחקירות שוטרים במשרד המשפטים, הגיע למסקנות שהוא הגיש הבוקר. ביקשתי לפני עמידתי כאן, אם אפשר יהיה לסיים. הוא לא מצא שום ביסוס לטענות שנטענו.

דוד צוקר (מרצ):

אני מציע שכל עוד אין לנו בכתב נהיה זהירים. כשהוא יפרסם נראה. הניסוח יהיה מאוד חשוב.

שר המשטרה מ' שחל:

אני יודע שהניסוח חשוב. לכן אני גם נזהר בניסוח שלי. אני אומר, הוא לא מצא בסיס, לפחות לפי מה שנאמר. איך הוא הגיע לזה? האם אדרי שינה או לא? אינני יודע. אני בוודאי אתייחס לזה.

חבר הכנסת דוד מנע, אכן אני יכול לומר לך, שהתלונה נבדקת. אני רק אומר לך עוד הפעם, הדבר שמרגיז בפרשה הזאת, שזה היה על-פי בקשתם של חברי כנסת שבאו לבקש מה שנקרא מניין, אחר כך יצא ששירות בתי-הסוהר לא בסדר.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר.

כדי למנוע כל אי-הבנה, כאשר נתתי את רשות הדיבור לחבר הכנסת מנע שאלתי אם יש לו משהו חשוב, והוא דיבר. אני כן חושב שזאת הערה מאוד חשובה, ולא היה לא בקול, לא במחשבה ולא בכוונה, חלילה, איזה שמץ של ציניות. פשוט כוונה תמה.

מה סיכמנו לגבי ביקור הרב, אדוני שר המשטרה? אני חושב שיבקר אצלו רב-גונדר.

לאיזו ועדה מעבירים? לוועדת החוץ והביטחון?

דוד צוקר (מרצ):

אני רוצה לבקש שמסקנות משרד המשפטים יועברו לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

דוד מנע (הליכוד):

אני מבקש להעביר לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ש' וייס:

נעביר לוועדת הכנסת. חברים, אתם מסכימים להעביר את הנושא לוועדה, כעיקרון? אנחנו נעביר לוועדת הכנסת, ושם נמצא את הנוסחה הכי טובה לעניין הזה.

אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכנסת לשם המשך הטיפול. מי תומך?

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הנושאים לוועדה – 6

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושאים בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושאים שהעלו חברי הכנסת ד' מנע, ז' המר וד' צוקר
לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

שישה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. הנושא יעבור לוועדה.

מדיניות הממשלה כלפי התנועה הרפורמית

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, הנושא האחרון היום, אני מקווה: מדיניות הממשלה כלפי התנועה הרפורמית – של יהדות התורה והליכוד. יציג את הנושא חבר הכנסת אברהם רביץ.

שר המשטרה מ' שחל:

אולי יוותרו על ההצעה?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רביץ, אולי דוחים את הטיפול ברפורמים עד לאחר יום כיפור? אולי יקרה להם משהו ביום כיפור והם יהיו בסדר ואז לא נצטרך?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

תן לי להשתחרר מהנאום שלי. ביום כיפור אני רוצה לחשוב על דברים אחרים.

היו"ר ש' וייס:

אני רואה שהשר שחל פה יחתום עד מחר בבוקר. אני מקווה שעד כניסת החג תיתנו לו לשוב לחיפה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

זה הנאום האחרון, אני חושב, אדוני.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, כיוון שבדעתי לומר כמה דברים קשים, אבקש להקדים, כי אינני מתכוון בדברי להוציא אף אחד מכלל ישראל, ואינני מוסמך לפסול את יהדותו של אף אדם שהוא יהודי על-פי הכללים. גם אינני שם עצמי כשופט ופוסק לגבי יחיד כלשהו, ואינני רואה עצמי ראוי להיות מוכיח בשער. רק אפתח בתפילת שליח הציבור של הימים הנוראים: "הנני העני ממעש, נרעש ונפחד מפחד יושב תהילות ישראל". אדוני היושב-ראש, אני ממשיך ואומר מאותה תפילה: "באתי לעמוד ולהתחנן לפניך על עמך ישראל אשר שלחוני".

חברי הכנסת, 3,500 שנה ידע עם ישראל וידעו עמי העולם לזהות את העם היהודי בכך כי שם ה' נקרא עלינו. באמונתנו, אמונת היחיד, ובמעשינו לפי תורת החיים שניתנה לנו בסיני, עם תורה זו התהלכנו אלפי שנים, אותה שמרנו מכל משמר והיא שמרה עלינו. עם ישראל גם ניכר היה בהיותו מפיץ הדת המונותאיסטית, האמונה באל אחד וניפוץ האלילים. עמים רבים אחרים ידעו ללכת בדרך זאת וקיבלו עליהם את אמונת היחיד.

במשך הדורות נקרעו חלקים מעמנו. על-פי רוב היו אלה הנחשלים שלא יכלו ולא רצו להמשיך לשאת את המשא הכבד על שכמם בהיותם בגלות. אבל היו גם קבוצות שפרשו מעמנו, הן בדרך כלל נתנו לגיטימציה רעיונית לחולשתן הרעיונית. הקבוצה הגדולה והידועה ביותר שפרשה מתוך עמנו היו אלה שלאחר מכן הפכו להיות הנוצרים.

אדוני היושב-ראש, בתחילת דרכם הם היו יותר קרובים ליהדות באורחות חייהם ובקיום מצוות מהיהדות הרפורמית כיום. גם בהרגשת השייכות שלהם אל היהדות המקורית הם היו יותר קרובים ליהדות מאשר הרפורמים כיום. גם שנאתם ליהודים שומרי מצוות היתה פחותה מקיימת אצל הרפורמים כיום, וגם רדיפת הדת היהודית היתה בתחילת דרכם פחותה מכפי שהיא היום אצל הרפורמים, ברדיפתם את הדת היהודית ושומרי מצוותיה בעיקר בגלות, אבל לא רק בגלות, גם בארצנו. כך זה היה גם עם קבוצות פורשות אחרות, כמו קראים, שומרונים, שבתאים ואחרים.

דבר אחר מבדיל את הרפורמים מכל הפורשים האחרים. כל האחרים היו קבוצות דתיות בהגדרה, בהגדרה הבסיסית של אדם דתי, שהוא מאמין בבורא עולם ומאמין בבריאה ומקבל מצוות כאלה או

אחרות, כל אחד לפי דרכו ודתו. הרפורמים, גם הרבנים שלהם, אינם חייבים להאמין בבורא עולם, אינם חייבים להאמין במציאות הבורא, ובוודאי אינם חייבים לקיים מצוות אלא ככל העולה על רוחו של כל יחיד ויחיד, של כל רב, פעמים כך ופעמים אחרת, ולא מצוות כלפי שמיא.

כל עניינם הוא טקסי בלבד, וככל שהטקס יהיה דומה למה שעושים גויים, הרי זה משובח. הם יכולים להיות אנשים תרבותיים, יפים, ובדרך כלל לבושים היטב ונראים ככולם, לפי צו האופנה העדכני. והכול צריך להיות יפה, מתחרה, והעיקר – שום דבר אינו מחייב. אתה יכול תמיד להחליט מהי יהדות בשבילך. אין כאן אמת דתית מחייבת, אין תורה, אין מצוות. ישנו רק האדם הגאה, עם סיפוק צרכיו, פעמים הרוחניים. ולזה ייקרא פנים נוספות ביהדות?

רבתי, בזכות הפלורליזם, חברים טובים בציבור החילוני, שאינו מגדיר עצמו כדתי בכלל, מבקשים שנחלוק עמם את היהדות כאילו היהדות היא משהו שאפשר לשחק עמו פינג-פונג. האם גם הרפורמים יעלו על המוקד כדי לשמר את דתם, כפי שעשו יהודים במהלך הדורות? האם ימסור מאן דהוא את נפשו למען האמת הדתית הרפורמיסטית?

אנו קנינו את היהדות בדם וביזע של דורות רבים. אם יש מי שמעוניינים לחיות אחרת, שיחיו אחרת, ואל ישבשו לנו את אורחות חיינו.

אדוני השר, המועצות הדתיות, אשר תפקידן לספק שירותים דתיים יהודיים בהגדרה חוקית, כמו נישואים, מקוואות, עירובין, שבת, בתי-כנסת, לימוד תורה, האם אותם ניתן ביד אלו הלועגים ומבזים בלבם ובפיהם את כל היקר והקדוש לנו?

אני רוצה להוסיף ולומר, לאחרונה התפרסם דוח ועדת-שנער, שקבעה כי מורים דתיים לא ילמדו עוד יהדות בבתי-ספר כלליים, אבל רפורמים – כן. האם זו היהדות שאנו ננחיל לבנינו?

אין לנו, רבתי חברי הכנסת, בעניין הזה ויכוח עם הציבור החילוני, אבל אנו מבקשים מהציבור החילוני: אל תשתמשו ברפורמים כדי לנגח אותנו, את היהדות המקורית. הרי אתם אינכם מקבלים גם את הדת הרפורמית, ואין אנו מתווכחים אתכם בנושא הזה. הרי אנו נמשיך להתקיים בכל מחיר בתוך העם היהודי, אבל הרפורמים הרי עניינם לבולל את העם הזה ולהטמיע אותו בין העמים ולאבד את זהותו היהודית המיוחדת. לשם כך הרי הכול מותר אצלם, נישואים מעורבים על-ידי כומר ורבי ועוד כל מיני דברים מגוחכים ומצחיקים, לולא זאת היתה טרגדיה. הכול מותר שם.

לכן, הבה נאמר כולנו "עם ישראל חי" ולא ניתן לחבל בכרם ישראל. אני מציע שלא להרוס את תנועת היהדות המקורית שנשמרה בחברה הישראלית. אני חוזר עכשיו עם חברי לסיעה מפגישה שהיתה לנו עם הרבנים הראשיים בנושא הזה, ואני יכול לומר לכם ולך, אדוני השר, כי אין ספק שאף יהודי מאמין לא יתן את ידו ולא ישתף פעולה עם הרפורמים שיוכנסו בכוח כזה או אחר, בכוח משפטי או ציבורי, לתוך מערכות החיים הדתיים במדינת ישראל. אנחנו לא ניתן להרוס את אשר אנו נושאים על שכמנו אלפי שנים.

לכן אני מציע לכולנו ולך, אדוני השר, שאני יודע את רגישותך המיוחדת למקורות היהדות, להמשך קיומנו כעם יהודי, לראות במצב הקיים שמירת הסטטוס-קוו, שהיא ההסכמה הלאומית המאפשרת

לכולנו לחיות יחד ולהמשיך עוד לדורות הבאים להיות עם אחד. אל נא ניתן את ידנו לשבש באופן החמור ביותר – אני אומר לך, אדוני השר, זה יכול להיות השיבוש החמור ביותר של רקמת החיים העדינה והשיתוף העדין שיש בין הציבורים השונים, דתיים כחילונים גם יחד. כולנו שותפים לאותו גורל, כולנו נמצאים קרוב לאותו יום כיפור, כולנו עברנו את ראש השנה. בשיתוף, כפי שיהיה בין כל חלקי העם, אל נא ניתן לקבוצת אנשים, שעניינם לבולל אותנו, וכך הם עשו בארצות הפזורה, לצערנו.

אני מאחל לכל בית ישראל גמר חתימה טובה וחג שמח.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את השר המקשר, השר משה שחל, להשיב בשם הממשלה. בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הצעתו של חבר הכנסת רביץ היא אתגר לדיון מעמיק ורציני. אולי בעת רגיעה נצטרך כולנו לדון בנושא בכובד ראש ובהרבה מחשבה על עתיד העם היהודי בכלל ועל הימצאותו כאן.

האמת היא, שבמקום שאני בא ממנו החלוקה לזרמים היתה דבר זר שלא ידענו את קיומו. בקרב היהדות הספרדית, יהדות בבל, לא היו זרמים רפורמיים, אורתודוקסיים או קונסרבטיביים. היתה תורה אחת, היה יהודי, הרוב המכריע, הייתי אומר כולם בלי יוצא מן הכלל שמרו על מסורת ומצוות. אלה שלא עשו כן, מלבד החשבון שבינם לבין בורא עולם, הקהילה ראתה צורך להביע דעה ועמדה, והדבר קיבל ביטוי בהתייחסות הכוללת. אלה שהקפידו יותר עשו זאת מטעמים הם, לא היו סוגים של יהודים, וזה גם לא יכול היה לעלות על הדעת. הפעם הראשונה שבה נתקלתי בתופעה היתה כאן, בישראל, והדבר הפתיע אותי.

בעיה שנייה שאני לא יכול שלא להתייחס אליה בדיון כזה היא, שבתוך מדינת ישראל מתפתחת בקרב היהודים תופעה של חלוקות – אני לא מדבר על קונסרבטיבים ורפורמים – עם מי אתה בא במגע, עם מי אתה לא בא במגע, עם מי אתה בא בקשרי חיתון, עם מי אתה לא בא בקשרי חיתון. אלה בעיות שמטרידות אותי, כי בעיני הדבר הזה לא היה צריך להתקיים, אסור שהוא יתקיים.

נקודה נוספת בטווח הראייה בעתיד היא בעיית הגיור והמשמעות שלו. הגיור הוא מושג הלכתי, הוא לא יכול להיות מושג חילוני, אין דבר כזה. הבעיה המדאיגה שיכולה להביא לפילוג בתוך העם היא שמא יהיו סוגים של יהודים כאלה וכאלה.

יש מציאות במדינה, שבה יש שירותים דתיים הנוגעים למכלול של דברים כמו שבת, כשרות, מקוואות, והם ניתנים על-ידי המועצות הדתיות. הטענה היא, שהם צריכים להינתן שווה בשווה לכלל האוכלוסייה, גם אם אנשים משתייכים לזרם זה או אחר. הבג"ץ אישר צירופים של יהודים מזרמים אחרים ביהדות למועצות הדתיות.

הנושא הוא סבוך ורגיש, ואינני מתנגד לקיים עליו דיון במליאה בכנסת, אינני חושב שזה עניין לוועדה. אינני יודע אם יהיה אז שר דתות או לא, אבל כחבר אבוא להשתתף בדיון כדי להביע דעה ואולי ללמוד מחכמים ממני בסוגיות העולות על הפרק.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לנצל את ההזדמנות לאחל גמר חתימה טובה וחג שמח לכל עם ישראל. נקווה שהשנה הבאה תביא ליותר אחדות, ליותר הבנה, לשלום ולביטחון.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. הצעה אחרת לחברת הכנסת ענת מאור. יש לך אפשרות להציע להסיר את ההצעה או להעביר אותה לוועדה.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, אני מבקשת להעביר את הנושא לוועדה לדיון מעמיק.

כמי שהיהדות היא דבר חשוב ויקר לה, בהיותי מחנכת, וכאשר כולנו חווים וחוגגים עכשיו את החגים היהודיים בעם כולו ובקיבוצים, אני רוצה לפנות אל חבר הכנסת המציע אברהם רביץ ולהסב תשומת לבו לכך, שבגין הנושאים שאחוזים רבים מן האוכלוסייה לא מוצאים להם תשובה, נדחפים רבים לגישות קיצוניות. ניסיוני כמי שהיתה בשליחות בארצות-הברית עם התנועה הרפורמית שונה מהתיאור שתיארת, אבל אין עתותי בידי להעמיק.

ברצוני להדגיש את הסוגיות המכבידות על הציבור, ואני מבקשת שהיהדות תתייחס אליהן בדיון שיהיו. הנקודה הראשונה – כפי שהזכיר כבוד השר – היא שאלת הגיור. העובדה שלפי ההלכה ניתן לגייר לפי בית-הלל או לפי בית-שמאי – – –

משה גפני (יהדות התורה):

מה זה שייך לרפורמים? הרפורמים יותר גרועים מאש"ף, מה"חמאס", הם מחבלים – – –

ענת מאור (מרצ):

זה שייך. חבר הכנסת גפני, אני מציעה שלא נגיע לביטויים קיצוניים, אנחנו צריכים לשוחח על השאלה מהו פלורליזם ביהדות.

משה גפני (יהדות התורה):

ענת מאור (מרצ):

אם לילדים מאומצים שמובאים לישראל לא יהיה פתרון לפי חוקי ההלכה שלנו, הרי שרבים מאתנו יתבעו שגם לרפורמים ולקונסרבטיבים תהיה הזכות לגייר.

הסוגיה השנייה היא סוגיית הקבורה. גיסתי היא בתה של תרזה אנגלביץ', זכרה לברכה, המדינה כולה עברה טראומה במקרה זה, ולשמחתי גם אתם, כי גיניתם את הוצאת הגופה מן הקבר. אך עובדה היא, שבשנה האחרונה חיילים שנפלו על משמרתם במדינה לא יכלו למצוא קבר ומנוחה בישראל על-פי דת ישראל והיו צריכים להיקבר מחוץ לגדר בית-הקברות. העיוות מעורר רבים לתבוע פתרונות אחרים.

הסוגיה השלישית היא נושא הגירושין. התלאות שעוברים רבות ורבים בתהליך הגירושין מביאות לתביעה לנישואין אחרים. אנחנו אומנם בעד נישואין לפי בחירה אך תומכים בנישואין לפי דת ישראל – אך תהליך הגירושין צריך להיות כזה שלא ייצור מצב שבו נשים תהיינה עגונות.

משה גפני (יהדות התורה):

מה זה נוגע ---

ענת מאור (מרצ):

כמו-כן קיימת הבעיה של האשה בדת ובחברה, קיים הנושא של אורחות חיים ---

משה גפני (יהדות התורה):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת גפני, תן לה לחוות את דעתה.

ענת מאור (מרצ):

היהדות בישראל חייבת לתת תשובה ואפשרות לחיות עם פעילות של ערבי שבת למעוניינים, עם אוטובוסים שייסעו בשבת ויוכלו לשרת אוכלוסייה שנבצר ממנה לנסוע ברכב פרטי ולא יכולה להגיע עכשיו לבסיסים בפריפריה ובמקומות רחוקים, עם לוח שעון שיענה על צרכי האוכלוסייה.

לפיכך אני מציעה להעביר זאת לוועדת הפנים או לוועדת החינוך והתרבות, שכן אני רואה את הסוגיות האלה כמרכזיות ביותר באורחות החיים. תודה רבה וגמר חתימה טובה לכולם.

היו"ר ש' וייס:

תודה. נדמה לי שהדיון במליאה כבר התחיל, בגדול, הבינוני שאת רוצה שיהיה דיון במליאה. מכיוון שהוא התחיל וזה ערב יום הכיפורים, אני מצטרף לברכה של ידידי שר המשטרה והאנרגיה: שנה טובה, גמר חתימה טובה. בוודאי נתכנס למושב הבא בעוד שבועיים וחצי; אני מקווה שלא יהיה לנו מושב פגרה בחול המועד.

מי תומך ברעיון שיתקיים דיון במליאה, כפי שאתם הצעתם והשר הסכים?

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

שישה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שאי-פעם יתקיים דיון בנושא הזה במליאה, יש להניח שזה יהיה השנה, בהתשנ"ה.

רבתי, הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 17:18.